

**ANADOLU LİSELERİNDEKİ ÖĞRENCİLERİN CEP
TELEFONLARINDAKİ ZİL SESLERİNİ
BELİRLEMELERİNDEKİ ETMENLERİN ÇEŞİTLİ
DEĞİŞKENLER YÖNÜNDEN İNCELENMESİ
(ANKARA İLİ / SİNCAN ÖRNEĞİ)**

Nermin Karakaya

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

ARALIK, 2017

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren yirmi dört (24) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Nermin
Soyadı : Karakaya
Bölümü : Güzel Sanatlar Eğitimi Müzik Öğretmenliği
İmza :
Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Anadolu Liselerindeki Öğrencilerin Cep Telefonlarındaki Zil Seslerini Belirlemelerindeki Etmenlerin Çeşitli Değişkenler Yönünden İncelenmesi (Ankara İli/Sincan Örneği)
İngilizce Adı : Examination Of The Factors In Anatolian High School Students' Preference Of Ringtones In Mobile Phones In Terms Of Various Variables (Ankara/Sincan Example)

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Nermin KARAKAYA

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Nermin Karakaya tarafından hazırlanan “Anadolu Liselerindeki Öğrencilerin Cep Telefonlarındaki Zil Seslerini Belirlemelerindeki Etmenlerin Çeşitli Değişkenler Yönünden İncelenmesi (Ankara İli / Sincan Örneği)” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Salih AYDOĞAN

(Güzel Sanatlar Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

.....

Başkan: Prof. Ülkü ÖZGÜR

(Güzel Sanatlar Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

.....

Üye: Doç. Dr. Özlem ÖMÜR

(Ankara Devlet Konservatuvarı, Ankara Üniversitesi)

.....

Tez Savunma Tarihi: 20 /12/ 2017

Bu tezin Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı’nda

Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma YEL

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

.....

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim sürecinde araştırma konusunu belirleyen, bilgi ve birikimini paylaşan, yapıcı bakış açısıyla araştırmanın her aşamasında beni yönlendiren değerli hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Salih AYDOĞAN'a, araştırma sırasında gerekli izinleri veren resmi kurum yöneticilerine, araştırmaya katılan öğrencilerime, desteklerini esirgemeyen öğretmen arkadaşlarıma, çalışmalarım sırasında manevi destekleriyle hep yanımda olan sevgili aileme, hoşgörülü ve sabırlı bir yaklaşımı sergileyen sevgili eşim İbrahim KARAKAYA ve kızım Ece KARAKAYA'ya en içten teşekkürlerimi ve sevgilerimi sunarım.

**ANADOLU LİSELERİNDEKİ ÖĞRENCİLERİN CEP
TELEFONLARINDAKİ ZİL SESLERİNİ BELİRLEMELERİNDEKİ
ETMENLERİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER YÖNÜNDEN
İNCELENMESİ (ANKARA İLİ / SINCAN ÖRNEĞİ)
(Yüksek Lisans Tezi)**

**Nermin KARAKAYA
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Aralık 2017**

ÖZ

Ritim ve duygusal algı seviyesine sahip seslerin hayatı anlamlandıran süreci müzik olarak adlandırılır. Toplumda dinlenen müzik türleri; kültürleri birleştiren, anlaşılmaya, paylaşmaya, barış içerisinde yaşamaya ve mutlu olmaya yarayan ortak bir dildir. Bireylerin her türlü duygu ve düşüncelerine aracılık eden müzik, özellikle ergen gençlerin kişilik oluşumu ve yaşam tarzı üzerine önemli etkileri bulunan faktörlerdendir. Bu araştırma, Anadolu Lisesi öğrencilerinin cep telefonlarında tercih ettikleri zil sesleri üzerine etkili faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmada, cinsiyet, sosyoekonomik durum, müzik dersi alıp almama, ders dışı müziksel etkinlikler ve kitle iletişim değişkenlerinin melodi seçimine etkileri araştırılmıştır. Bu amaçla hazırlanan demografik ve müzik beğeni anket verilerinden değişkenlere ait frekans analizi ve yüzdelik oranları elde edilmiştir. Çalışmamızda kullanılan örneklemin şehir kültürüne sahip sosyokültürel yapısı gelişmiş ailelerde yetişen 10., 11. ve 12. sınıf öğrencilerin büyük çoğunluğunun sözlü melodi ve yabancı müzikleri tercih ettikleri görülmüştür. Bununla birlikte cinsiyet değişkeninin yerli ve yabancı müzik tercihi üzerine etkili olmadığı da belirlenmiştir. Öğrencilerin en sık popüler (Pop, Rock) müzik, klasik batı müziği ve Türk halk müziğine ilgi duydukları; cinsiyet, aile ve müzikal etkinliklerin tercih edilen müzik türleri üzerine ayırt edici etkisi olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin çoğunluğunun kendi içgüdüleriyle cep telefonları zil seslerini tercih ettiği, müzikal etkinliklerle ilgilenme oranının çok düşük olduğu, müzik tercihleri üzerine kitle iletişim araçları ve müzik derslerinin etki etmediği belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre; lise öğrencileri cep telefonları zil seslerini kişisel tercihleri doğrultusunda seçmekte, müzik beğenileri de daha çok kendini ifade etme, hoşlanma, rahatlama ve eğlenmek amaçlı olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Cep telefonu zil sesleri, müzik tercihleri, müzik türleri, lise ğrencisi

Sayfa Adedi: 139

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Salih AYDOĞAN

**EXAMINATION OF THE FACTORS IN ANATOLIAN HIGH
SCHOOL STUDENTS' PREFERENCE OF RINGTONES IN MOBILE
PHONES IN TERMS OF VARIOUS VARIABLES (ANKARA, SİNCAN
EXAMPLE)**

(Master Thesis)

Nermin KARAKAYA

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

December 2017

ABSTRACT

The process of sounding rhythm and emotional perception levels is called music. Types of music heard in society; It is a common idiom that combines cultures, agrees, shares, lives in peace and is happy. Music, which is mediated by all kinds of emotions and thoughts of the individual, is one of the factors that have important effects on the personality formation and life style of the adolescent youth. This research was conducted in order to determine the influential factors on the ring tones that Anatolian High School students preferred on mobile phones. In the study were investigated that the effects of gender, socioeconomic status, music lessons, extracurricular musical activities and mass communication variables on melody selection. Frequency analysis and percentage ratios of variables were obtained from demographic and music appreciation questionnaires prepared for this purpose. It was determined that the sample used in our study consisted of 10th, 11th, and 12th grade students who had prefer oral melody and foreign music. However, the gender variable is not effective on the preference of local and foreign music. Students are most interested in popular (Pop, Rock) music, classical western music and Turkish folk music; Gender, family and musical activities have been found to have a distinctive effect on the preferred musical genres. It has been determined that the students generall prefer mobile phone ring tones with their own instincts, the rate of interest in musical events is very low, mass media and music lessons do not influence music preferences. According to the results obtained; High school students choose mobile phone ringing tones in the direction of their personal preferences, and music enjoyment is mainly aimed at expressing, enjoying, relaxing and enjoying themselves.

Key Words: Cell phone ringtones, Music preferences, Music types, High school student

Page Number: 139

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Salih AYDOĞAN

İÇİNDEKİLER

ÖZ	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiv
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	xii
BÖLÜM I	1
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	3
1.2. Araştırmanın Amacı	7
1.3. Araştırmanın Önemi.....	8
1.4. Sayıtlar.....	8
1.5. Sınırlılıklar.....	8
BÖLÜM II.....	10
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	10
2.1. Kişilik	10
2.1.1. Kişiliğin Tanımı.....	10
2.1.2. Kişilik Gelişimi Üzerine Etkili Faktörler.....	10
2.1.2.1. Kalıtımsal Belirleyiciler	11
2.1.2.2. Çevresel Belirleyiciler	11
2.1.3. Kişilik Kuramları.....	13
2.1.3.1. Psikodinamik Kuramlar.....	13
2.1.3.2. Nesne İlişkileri Kuramı.....	14
2.1.3.3. Hümanist Kişilik Kuramları	14
2.1.3.4. Ayırıcı Özellik Kuramları.....	15

2.1.3.5. Bilişsel – Sosyal Öğrenme Kuramları	15
2.1.4. Kişiliğin Değerlendirilmesi.....	15
2.2. Müzik	18
2.2.1. Müziğin Tanımı.....	18
2.2.2. Müzikal Gelişim Süreci	19
2.2.3. Müzik Türleri.....	21
2.2.3.1. Arabesk Müzik.....	22
2.2.3.2. Hiphop/Rap Müzik	23
2.2.3.3. Pop Müzik.....	23
2.2.3.4. Rock Müzik.....	24
2.2.3.5. Türk Halk Müziği.....	25
2.2.3.6. Türk Sanat Müziği	26
2.2.3.7. Klasik Batı Müziği.....	26
2.2.3.8. Dubstep, Reggae, Soundtract ve İndie Müzik türleri	27
2.2.4. Müzik Türlerinin Kişilik Gelişimi Üzerine Etkisi	27
2.2.5. Müzik Eğitimi.....	30
2.2.5.1. Okullarda Müzik Eğitimi ve Kişilik Gelişimi	31
2.3. Müziğin Fonksiyonları.....	33
2.3.1. Müziğin Bireysel Fonksiyonları.....	34
2.3.2. Müziğin Toplumsal Fonksiyonları	34
2.3.3. Müziğin Ekonomik Fonksiyonları.....	35
2.3.4. Müziğin Eğitsel Fonksiyonları.....	36
2.3.5. Müziğin Kültürel Fonksiyonları.....	36
2.3.6. Müziğin Antropolojik Fonksiyonları	37
2.3.6.1. Duygusal Fonksiyon	37
2.3.6.2. Eğlence Fonksiyonu	37
2.3.6.3. İletişim Fonksiyonu	38
2.3.6.4. Dini Fonksiyonu	39
2.3.6.5. Sembolik Temsil Fonksiyonu	40
2.3.6.6. Fiziksel Tepki Fonksiyonu.....	40
2.3.7. Müziğin Sosyal ve Psikolojik Fonksiyonları.....	41
2.4. Müzikal Beğeni.....	42
2.4.1. Müzik Dinleme Tercih Modelleri.....	43

2.4.1.1. <i>LeBlanc’ın Müzik Dinleme Tercihleri Modeli</i>	43
2.4.1.2. <i>Prince’in Müzik Dinleme Modeli</i>	44
2.4.1.3. <i>Juslin ve Laukanın Müzik Dinleme Lens Modeli</i>	45
2.5. Müzikal Tercihe Neden Olan Faktörler	46
2.5.1. Müziğin Kendisi ve Kullanımının Müzikal Beğeniye Etkisi.....	46
2.5.2. Kişisel Boyutun Müzikal Beğeniye Etkisi	47
2.5.2.1. <i>Müzikal Beğeni-Yaş İlişkisi</i>	47
2.5.2.2. <i>Müzikal Beğeni- Cinsiyet İlişkisi</i>	49
2.5.2.3. <i>Müzikal Beğeni ve Kimlik İlişkisi</i>	50
2.5.2.4. <i>Müzikal Beğeni- Dinleme Durumu ve Modu İlişkisi</i>	51
2.5.3. Sosyo-Kültürel Boyutun Müzikal Beğeniye Etkisi	53
2.5.4. Müzik Beğenisi ve Eğitim İlişkisi.....	55
2.5.5. Müzik Beğenisi ve Kitle İletişim Araçları İlişkisi	57
2.6. Cep Telefonu Kullanımı	60
2.6.1. İletişim ve İletişim Araçlarının İnsan İlişkilerindeki Yeri ve Önemi.....	60
2.6.2. Liseli Genç Bireylerde Cep Telefonu Kullanımı	61
2.6.3. Liseli Gençlerde Cep Telefonu Kullanımının Kişinin Kendini İfade Etmesindeki Yeri.....	65
2.6.4. Cep Telefonu Markası ve Kişilik İlişkisi.....	69
BÖLÜM III	72
3. YÖNTEM	72
3.1. Araştırmanın Modeli	72
3.2. Evren ve Örneklem	72
3.3. Verilerin Toplanması.....	73
3.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması.....	74
BÖLÜM IV	75
BULGULAR VE YORUMLAR	75
4.1. Kişisel Bilgilerin Değerlendirmesi ve Analizlerin Yorumlanması.....	75
4.2. Sosyal (Müziksel) Etkinlik Değerlendirmesi ve Analizlerin Yorumlanması.....	79
BÖLÜM V	110
5. TARTIŞMA ve SONUÇ	110
BÖLÜM VI	115

6. ÖNERİLER.....	115
KAYNAKLAR.....	117
EKLER.....	129
ÖZGEÇMİŞ	139

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. <i>Yaş ve Cinsiyete Göre Gençlerin Cep Telefonlarında En Çok Kullandıkları Fonksiyonlar</i>	64
Tablo 2. <i>Yaş Göre Cep Telefonlarının Kişiselleştirilmesi</i>	68
Tablo 3. <i>Cinsiyete Göre Cep Telefonlarının Kişiselleştirilmesi</i>	70
Tablo 4. <i>Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Oranları</i>	73
Tablo 5. <i>Öğrencilerin Devam Ettikleri Sınıf Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Oranları</i>	73

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Somer ve ekibi tarafından geliştirilen 5FKE.....	17
Şekil 2. Müzik türleri ve kişilik ilişkisi	29
Şekil 3. Le Blanc'ın müzik dinleme tercihi.....	43
Şekil 4. Prince'in müzik dinleme modeli	44
Şekil 5. Juslin ve Laukka'nın müzikal tercih Lens modeli	45
Şekil 6. Okul ilişkili tutumları etkileyen değişkenler şeması	56
Şekil 7. Öğrencilerin okumakta olduğu sınıflardaki erkek ve kız öğrenci dağılımı.....	75
Şekil 8. Öğrencilerin okumakta olduğu sınıf mevcudu	76
Şekil 9. Öğrencilerin uzun süre yaşadıkları yerleşim bölgelerine göre dağılımı	76
Şekil 10. Ailenin aylık ortalama geliri	77
Şekil 11. Öğrenci annelerinin eğitim durumu	79
Şekil 12. Öğrenci babalarının eğitim durumu	79
Şekil 13. Öğrencilerin cep telefonlarında tercih ettikleri zil seslerinin benzerlikleri.....	79
Şekil 14. Öğrencilerin cep telefonlarında tercih ettikleri sözlü ve sözsüz zil sesleri dağılımı	80
Şekil 15. Cep telefonlarında tercih edilen yerli ve yabancı müzik oranı	81
Şekil 16. Öğrencilerin cep telefonlarında tercih ettikleri yerli ve yabancı müzik oranının cinsiyet değişkenine göre dağılımı	81
Şekil 17. Öğrencilerin cep telefonlarında tercih ettikleri müzik seslerinin kişinin kendisi ile ilgisi	83
Şekil 18. Öğrencilerin müzik dinleme isteklerinin nedenleri.....	84
Şekil 19. Öğrencilerin ders çalışırken müzik dinleme faaliyetleri	85
Şekil 20. Öğrencilerin günlük müzik dinlemek için ayırdıkları süreler	86
Şekil 21. Müziğin (çalma, söyle, dinleme) genel başarı üzerine etkisi	86
Şekil 22. Öğrencilerin cep telefonlarında tercih ettikleri zil seslerini değiştirme sıklığı	88
Şekil 23. Öğrencilerin dinlemeyi tercih ettikleri ilk 3 müzik türü dağılımı	89
Şekil 24. Öğrenciler tarafından ilk üç sırada tercih edilen öncelikli popüler müzik türleri.....	91
Şekil 25. Öğrencilerin müzik dersini aldıkları sınıfların dağılımı.....	92

Şekil 26. Müzik derslerinde müzik dinleme etkinliğinin yoğunluğu	93
Şekil 27. Okulda işlenen müzik derslerinin öğrencinin müzik dinleme tercihinin etkisi	94
Şekil 28. Öğrencilerin eğitim süreleri boyunca çalgı eğitimi alma oranları	95
Şekil 29. Öğrencilerin devam eden çalgı eğitimi sürelerinin dağılımı	95
Şekil 30. Öğrencilerin ders dışı müziksel etkinliklere katılımı	96
Şekil 31. Öğrencilerin okul dışında müzik, spor, tiyatro resim etkinliklerine katılımı	97
Şekil 32. Öğrencilerin cep telefonları zil seslerinin arkadaşlarının tercih ettiği zil sesleri ile benzerliği	98
Şekil 33. Ailede üç sırada dinlenen müzik türleri	99
Şekil 34. Öğrencinin müzik dinleme tercihi üzerine etkili kişiler	100
Şekil 35. Öğrencilerin müzik dinlerken kullandıkları kitle iletişim araçları	101
Şekil 36. Müzik dinleme üzerine kitle iletişim araçlarının etkileri	102
Şekil 37. Öğrencilerin müzik dinlerken en çok tercih ettikleri ilk üç sıradaki radyo müzik kanalları	103
Şekil 38. Öğrencilerin müzik dinlerken en çok tercih ettikleri ilk üç sıradaki TV müzik kanalları	104
Şekil 39. Öğrencilerin günlük hayatlarında konser vb. müziksel etkinliklere katılımları	105
Şekil 40. Cep telefonu zil seslerinin değiştirilme nedenlerinin frekans analizi	107
Şekil 41. Cep telefonu zil seslerinin değiştirilme nedenlerinin oranı	108

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

BPM	Beats per minute veya BPM, müzikte tempoyu belirlemek için kullanılan birimdir. Dakika başına düşen vuruş sayısını belirtir.
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MMS	Multimedia Messaging Service (Çoklu ortam mesajlaşma servisi)
SMS	Short Message Service; Kısa Mesaj Hizmeti
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu

BÖLÜM I

GİRİŞ

Kişilik; bireyin rolleri, ruhsal yapısı, aile düzeni, kalıtsal özellikleri, cinsiyeti, eğitim durumu ve akran grubu ile olan ilişkisiyle belirlenen bir olgudur. Bu faktörlerin etkisi altında gelişen ve değişen mizaç, karakter ve zeka üçlüsü kişinin sosyal hayatını, kişilik işlevlerini ve kendine has davranışlarının oluşmasını sağlar. İnsanların yaşamında belirli bir yeri olan müzikal işlevler de bu faktörlere göre değişebilmektedir. Bu nedenle gündelik hayatımızda eğlence amaçlı kullanılan müziğin kimliğimiz, kültürümüz, davranışlarımız ve psikolojimize göre beğenildiği, dinlendiği ya da icra edildiği bilinmektedir.

Müzik, insanların içten gelen duygu, düşünce, arzu ve isteklerini dışarıya yansıtmaya ya da kendi ruhunda hissederek zevk almaya, mutlu olmaya ya da acı çekerek içten gelen dürtüleri pekiştirmeye yarayan bir araçtır. Bu özellikleriyle bireyin yaşamını etkileyen müzik, dinleyen kişinin karakterine göre anlam kazanır ya da kişinin karakterini etkileyen bir faktördür. Konfüçyüs'ün şu sözleri müziğin insan hayatındaki önemini ve bireyin kişiliği üzerine etkisini anlatan en güzel ifadelerden biridir; “Bir kimse müziği elde ederse kalbini düzeltir. Temiz, nazik, inançlı kalp kendiliğinden gelişir. Bunların kolayca gelişmesinden neşe meydana gelir. Neşe sükûneti yaratır... İnsan, müziğe sahip olmakla, kalbini ıslah eder. Merasimleri yapmakla kendini yetiştirir. Ciddi ve saygılı olur. Ciddi ve saygılı olduktan sonra, onur sahibi ve ağırbaşlı olur. Eğer kalbin içinde ahenk ve müzik olmazsa, içe hile, yalancılık girer...” (Özerdim'den aktaran, Uslu, 2009, s. 813).

Kişileri etkileyip yönlendirebilen müzik, toplumu da değiştirebilme özelliğine sahiptir. Bu özelliği nedeniyle kişiler ya da gruplar kendi düşüncelerini kabul ettirme adına yaptıkları müziği dinleterek bir kamuoyu oluşturabilirler. Son yıllarda siyasi partiler, dini cemaatler ve bazı ideolojik yaklaşımlar gibi grupların kendi duygu ve düşüncelerine göre bestelettikleri müziklerle taraftarlarının düşüncelerini pekiştirme, diğer kişilerin de sempatisini kazanma yoluna başvurdukları görülür. Toplumu oluşturan bireylerin, aynı

duyguları ve heyecanı hissetmesi, yaşaması ve paylaşması ancak müzik ile mümkün olabilir. Bu yüzden müzik hemen hemen her bireyin, her düşüncenin, her türlü yaşam tarzının kendini göstermesi, ifade etmesi ve toplumsal destek kazanması için kullanılabilen önemli bir araç olmuştur.

Ruhsal açıdan sağlıklı birey artışının toplumsal refahı artıracak, sosyalleşme hızını değiştirerek kişilerin ortak paydaşlarda buluşmasını sağlayacağı bilinmelidir. Bu nedenle, müziğin birey, aile, toplum ve eğitim kurumları tarafından hak ettiği değeri görmesi ve önemsenmesi nitelikli eğitim olanaklarının artırılarak bireylerin fizyolojik ve psikolojik gelişimi üzerine olumlu etki göstermesi sağlanmalıdır. Müzik eğitimi, çocuğun kendini tanıdığı, geliştirdiği ve toplumsal kabullenme duygusunun oluşturulduğu bir eğitimidir. Çocukların henüz karakterlerini kazanmaya başladığı özellikle ilköğretim ve ortaöğretim okullarında müzik eğitimi planlamalarının beklenen hedefler doğrultusunda yapılması gerekir. Aksi durumda müzik dersleri ülkemizin birçok eğitim kurumundaki gibi sadece her öğrenciye flüt çaldırma, notaları öğretme ve şarkı söylemekten öteye geçemeyecektir.

Toplumsal paylaşımı, hoşgörüyü, mutlu bir yaşamı isteyen ebeveynlerimizin özellikle Fen bilimleri derslerine verdiği önemin yarısı kadar bile müzik derslerine önem vermeleri ve beklenti içinde olmaları birçok problemin çözülmesini sağlayacaktır. Kendini tanımaya çalışan, yeni yeni davranışlar sergileyen ergenlerde çoğu zaman çocuk ile aile bireyleri, arkadaşları ve çevresi arasında önemli çatışmalar yaşanmaktadır. Bu çatışmalar, kontrolsüz yaşam felsefesini benimseyen, içindeki uyanışa cevap verme adına yanlış akımlar peşinden koşturan ve sadece dürtüleriyle hareket eden ergenlerde daha fazla ortaya çıkmaktadır. Gelişme çağında oluşan bu problemlerin çözümü; ergen ile akranları, arkadaşları ve ailesini müzik, spor ya da başka mutlu olacağı ve ortaklaşa yapacakları faaliyetlerde buluşturmadır. Özellikle profesyonel eğitimcilerin ya da ebeveynlerin kontrolünde gerçekleştirilen buluşmaların ergenin hata yapma katsayısını azaltacağı, kendisine ve topluma zarar verecek davranışları edinmesini engelleyeceği, bir şeylerin üstesinden gelme duygusu kazandırılarak ergenin hem derslerinde hem de tüm yaşamında başarı, paylaşma, anlaşma ve hoşgörü gibi güzel eylemleri benimseyeceği bilinmelidir.

Gelişen teknoloji sayesinde bireylerin cep telefonları, tabletler ve dizüstü bilgisayarlar gibi elektronik aletlere karşı olan ilgisi hem eğitimcilerin hem de ebeveynlerin ergenlik çağındaki çocukları kontrol etmesini zorlamaktadır. Cep telefonları, son yıllarda hemen hemen her yaştaki insanın özellikle ergenlerin ve gençlerin vücudunun bir parçası haline

gelmiştir. Ergenlik dönemine giren çocuğun her türlü sosyal ihtiyacını karşılayabilecek bir teknolojiye sahip olan cep telefonları, sanal arkadaşlıklar ve sınırsız iletişim özelliği ile gençlerin hareketsiz yaşam tarzını benimsemesini ve sanal da olsa özgürlüklerle dolu bir dünyada dolaşmalarını cazibeli hale getirmiştir. Bu iletişim yolunun zararları ya da muhtemel yararları önümüzdeki yıllarda toplumsal kültürde meydana gelebilecek olası değişikliklerle kendini gösterecektir.

Kişilerin cep telefonu kullanımı, bireysel ve toplumsal etkileri üzerine son yıllarda birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalarda bireylerin özellikle cep telefonu kullanımı ve marka seçiminde bir takım kriterleri göz önünde bulundurduğu bildirilse de alan yazın taramalarda cep telefonlarının melodisini seçme adına yapılmış bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle bu çalışmada, Anadolu Liselerindeki öğrencilerin cep telefonu kullanımında belirledikleri zil (melodi) sesi tercihleri üzerine etkili faktörler belirlenerek literatüre katkı sağlanacaktır.

1.1. Problem Durumu

Toplumsal yapıyı oluşturan bireylerin kişisel tercihleri kalıtım, aile, eğitim, sosyo-kültürel faaliyetler gibi değişenlere bağlı olarak şekillenen bir olgudur. Eğitim ve sosyo-kültürel faaliyetlerin kişisel gelişim ve değişim üzerine etkisi son yıllarda üzerinde durulan konulardan biri olmuştur.

“Eğitim, genel anlamıyla insanoğlunun öğrenme yolu ile düşünme yeteneklerini, bilgisini, anlayışını ve becerilerini gösterme ve toplumdaki değerlerin öğretilmesi ve aktarılması sürecidir” (Uğur, 2006, s. 25). Bu süreç içerisinde seçilmiş ve kontrol edilen bir çevre özelliğine sahip olan okulun, kişilerin sosyal yeterliği ve bireysel gelişimi üzerine etkisi kaçınılmaz bir gerçektir (Demirel ve Kaya, 2001, s. 4). Bu bağlamda eğitimin temel amacı, kişilerde olumlu ve istenilen davranış değişikliğinin sağlanmasıdır. Bu değişiklikler, formal ve informal eğitim şeklinde kişilere kazandırılır.

Okullarda verilen eğitim formal eğitim olup, “...planlı, programlı, bir amaç doğrultusunda ve belirli bir mekânda uzman kişiler rehberliğinde düzenlenen bir etkinliktir” (Özdemir ve Yalın, 2000, s. 2). İnfomal eğitim ise plansız ve denetimsiz, hayatın içinde kendiliğinden oluşan bir süreçtir. Başka bir deyişle, bireyin içinde bulunduğu ortamda plansız ve denetimsiz bir şekilde kendi kendine kültürlenmesidir. Bu kültürlenme kontrollü ve planlı olmadığı için kişinin farkında olmadan yanlış davranışlar öğrenmesi de söz konusudur.

Aile içinde, arkadaş ortamında, usta-çırak ilişkilerinde, öğrencilerin okul içinde öğretmenleri ve akran gruplarıyla etkileşimi informal etkinliklerdendir.

İnsanın hayatındaki yeri ve önemi itibarıyla müzik, en önemli sanat dallarından biridir. Özellikle içinde bulunduğumuz bilgi çağında teknolojik gelişmelerin de etkisiyle, işitme yeteneği kazanıldığı andan itibaren yaşama giren müzik; evde, okulda, sokakta, işyerinde, taşıtlarda, sinemada, televizyonda, törenlerde insanın yanı başında yer alır (Külah, 2007, s. 1). Müziğin insan yaşamında bu denli yer alması nedeniyle sanat eğitiminin en önemli alanlarından biri de müzik eğitimidir. Uçan (1997), müzik eğitimi, -kısaca- “müziksel davranış kazandırma”, “müziksel davranış değiştirme” veya “müziksel davranış geliştirme” şeklinde tanımlamıştır (s. 5). Bu eğitim süreçlerinde ilgili kişinin müzikal yaşantısı dikkatle incelenmelidir. Daha sonra belirli amaçlar doğrultusunda yapılması gerekenler planlı ve düzenli bir yöntemle yerine getirilerek hedefe erişilmelidir (Uçan, 1997, s. 14). Müzik eğitiminin bireyler üzerine etkilerini Karşal (2008) şu şekilde ifade etmiştir;

“Draper ve Gayle, 1887 ile 1982 yılları arasında müzik eğitimi ile ilgili yazılmış olan 108 yayını incelemiş ve çocuklara müzik eğitimi vermenin neden gerektiği ile ilgili bir liste çıkartmışlardır. 1982 yılından günümüze kadar çok şey değişmiştir. Ancak müzik eğitiminin çocuklara kazandırdıkları ile ilgili temel olan bazı maddeleri şu şekilde sıralayabiliriz: Kendini ifade edebilme ve yaratıcılık zevki; Estetik duygusunun gelişimi; Kültürel mirasın teşvik edilmesi; Ses ve dil gelişiminin teşvik edilmesi; Bilişsel gelişim ve öz duygusunun gelişmesi; Sosyal ve grup becerilerinin öğretimi.” (Karşal, 2008, s 29).

Müzik eğitimi öğrencinin okul içi ve dışındaki müzikal etkinliklere katılmasını, çalgı çalmasını, şarkı söylemesini olumlu yönde etkileyen bir faktördür. Bu eğitim sayesinde öğrencide müzikal özgüven ve müzik yeteneğini açığa çıkarma adına ekstra bir cesaret, sosyal ortamlarda kendini ifade etme ve etkinliklerde rol alma isteğinde bir artış oluşabilmektedir (Pogonowski, 1985, s. 247-257) .

Müziği etkin olarak icra eden ve dinleyen/izleyenler pek çok yaş grubunda bulunmakla birlikte gençlerin müzikle en aktif ilişki içinde oldukları görülür. Kişilik özelliklerinin gelişiminde kritik bir dönemde olan ergenler için müzik bir yaşam tarzı olarak algılanır. Bu tarz, ergenlerin ailesi, arkadaş çevresi, kültürel bağı, dinsel inanışları ve zaman zaman da ideolojik fikirleri gibi daha birçok faktöre bağlı olarak şekillenebilir. Toplumda kabul görmüş popüler kültür, arabesk kültürü, rock kültürü, geleneksel ve modern kültür diye ayrılan sosyo-kültürel farklılıklar kendine has giyimleri, konuşmaları, dansları ve müzikleri ile tanınır hale gelmiştir. İnsanların bireysel ya da grup içindeki yaşamlarını algılamada,

anlamada, içselleştirmede, düzenlemede ve yapılandırmada etkisi olduğu bilinen müzikal yaşam tarzı bireylerin kişiliklerini etkileyen en önemli faktörlerden birisidir.

Müzik, kişinin duygularını uyandıran, sakinleştiren ya da kışkırtan, olumlu ya da olumsuz zihinsel ve fiziksel etkiler oluşturan bir araçtır. Ortamda oluşan sesin bazı durumlarda bedeni ve beyni etkileyerek pozitif elektrik yükü oluşturduğu ve enerji verdiği görülmektedir (Campbell, 2002, ss. 49-84). Örneğin bireylerin; milli marşlarda duygulanması, Türk halk müzikleri dinleyerek memleket hasretini dindirmesi, annelerin bebeklerine ninniler söyleyerek uyutması, insanların canı sıkıldığında veya mutlu olduğunda müzik dinleyerek rahatlaması ya da coşması en belirgin etkilerdendir. Martin Luther King'in yakın arkadaşı Young, siyahilere karşı uygulanan baskıya karşı 'Şarkılı Hareket' yaptıklarını, bu mücadelede "...Sayısız engelle karşılaşan, sindirilmiş ve cesaretleri kırılmış olan siyahlar, şarkılarla motive edildiklerinde, zorluklarla başa çıkabiliyorlardı. Onlar bu sayede davalarında yeni bir inanç, yeni bir güç ve kararlılıkla ilerlediler." (Campell, 2002, s. 325).

Colombe (2006)'a göre müzik kanın akışını bile hızlandır, bir kişinin üzüntüsünü giderir ya da çıldırtacak kadar etkileyerek karamsar hale getirir (s. 90), bazen de müzik kişinin psikolojik bunalıma girmesine ve intihara sürüklenmesine neden olabilir. Hogan, (2009) ise müziğin davranışlara ve düşüncelere yön verdiği mekan ve zamanlarının olduğundan bahseder. Her gün defalarca dinlediğimiz ya da işittiğimiz bir kaç saniyelik melodilerin müzikal bellek çivisi gibi fonksiyon görerek (s. 130), müzikal şartlanma veya operent şartlanmaya neden olduğu bildirilir (Arslan, 2015, s. 108).

Müzik beğenisi ve müzik eğitime karşı tutum; kişinin cinsiyetine, yaşına, eğitim durumuna, dinsel inanışına, kültürel yapısına, ebeveynlerin eğitim durumlarına, sosyal yoksunluk ya da sosyal zenginlik gibi faktörlere bağlı olarak değişebilir. Şen (2011) yapmış olduğu bir çalışmada, sanat müziği dersleri ile ilgili öğrenci tutumlarının "cinsiyete, mezun oldukları ortaöğretim kurumlarına, okumakta oldukları üniversitelere, bireysel çalgı ve çalgı gruplarına, dinlediği müzik türüne, yerleşim yerlerine, ailede sıklıkla dinlenen müzik türüne, anne ve babalarının eğitim durumuna" (s. iv) göre anlamlı düzeyde fark ettiğini bildirmiştir.

Uslu (2010), gerek öğrencilerin gerekse öğretmenlerin müzik eğitimini tercih etmelerinde ailelerinin önemi olduğunu, katılımcıların kitle iletişim araçlarından genellikle "çok az" etkilendikleri belirlemiştir (s. 40-41). Ayrıca, "Müzik insana, kendini tanıma, kendini

gerçekleştirme, kendini anlatma, kendini aşma olanağı verirken, insanların sevinç, hüznü, mutluluk, vb. duygularını ifade etmesinde de önemli bir araç olmuştur. İnsanların yaşama biçimleri, duygu dünyaları, buna bağlı olarak ise müzik beğenileri de değişmektedir. Bu değişme olumlu yönde olabileceği gibi olumsuz yönde de olabilirken, her insan kendine özgü bir müziksel beğeni oluşturmaktadır.” (s. iii)

Phillips (2003) “İlköğretim altıncı, yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinin müziğe ilişkin tutumlarına etki eden faktörler” isimli çalışmasında ilköğretim 6., 7. ve 8. sınıf öğrenciler arasında sosyo ekonomik seviyenin artışı ile müziğe karşı tutum arasında paralellik tespit ederken, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre evlerindeki müzikal ortamının daha iyi ve tutumlarının da daha olumlu olduğunu saptamıştır (s.117).

Artemiz (2009), ergenlerin en çok pop ve rock müziğe karşı ilgilerinin olduğunu bildirmiştir. Bu çalışmada, dinlenen müzik türü ile cinsiyet, sosyo-ekonomik durum ve müzikal aktivite arasında önemli etkinin olduğu belirlenmiştir. Diğer yandan, pop müzik ile uyumsal kişilik özellikleri; klasik batı ve sanat müziği ile düzene/kurala önem verme; rock müzik ile düzene karşı çıkma; halk müziği ile kabul etme; arabesk ile ilgi arayışı arasında önemli bağlantı olduğu da tespit edilmiştir (s. iv). Rentfrow, McDonald ve Oldmeadow (2009), müzikal tercihlerin bir bireyin ait olduğu sosyal grup ve kişinin kendine has psikolojik karakterine ilişkin fikirler verebileceğini bildirmiştir (s. 330). Müzik kişinin sadece kendisini başkalarına gösterme aracı değil aynı zamanda başkalarını kıyaslayarak kendi kimliğini bulma aracıdır. İnsanlar müzik dinleyerek ya da şarkı söyleyerek kendi karakterlerini çeşitli şekillerde dışa yansıtma yolunu seçerler. Rentfrow vd., (2009)’ne göre insanlar sevdikleri sanatçının ya da grubun T-shirtlerini giyer, resimlerini duvarlarına asar, müziklerini başka insanların duyacağı şekilde dinlemeyi ya da başkalarıyla çeşitli şekillerde paylaşmayı tercih ederek kendileri hakkında başkalarının fikir edinmesini sağlarlar (s. 329).

Yukarıdaki çalışmalardan da anlaşıldığı gibi müzikal beğenin kişinin cinsiyeti, kültürel yapısı, müzik türlerine olan ilgisi, çevrelerinden görmek istedikleri ilgi, ailenin tercihi, eğitim durumu gibi faktörlerden etkilendiği görülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, Anadolu Liselerindeki öğrencilerin cep telefonlarında belirledikleri zil (melodi) seslerinin tespit edilerek, bu zil seslerinin tercih edilmesindeki etmenlerin neler olduğu çeşitli değişkenler yönünden araştırılacaktır.

Araştırmada aşağıdaki alt problemlere de cevap aranmaya çalışılacaktır.

1. Anadolu Liselerindeki öğrencilerin cep telefonlarında belirledikleri zil (melodi) seslerinin cinsiyetlere göre farklılık gösterme düzeyi nedir?
2. Anadolu Liselerindeki öğrencilerin cep telefonlarında belirledikleri zil (melodi) seslerinin sosyoekonomik durumlarına göre farklılık gösterme düzeyi nedir?
3. Anadolu Liselerindeki öğrencilerin cep telefonlarındaki belirledikleri zil (melodi) seslerinin kişilik durumlarına göre kendilerini ifade etmedeki farklılık gösterme düzeyi nedir?
4. Anadolu Liselerindeki öğrencilerin cep telefonlarında belirledikleri zil (melodi) seslerinin müzik dersi alıp almama durumlarına göre farklılık gösterme düzeyi nedir?
5. Anadolu Liselerindeki öğrencilerin cep telefonlarında belirledikleri zil (melodi) seslerinin ders dışı müziksel etkinliklere katılıp katılmama durumlarına göre farklılık gösterme düzeyi nedir?
6. Anadolu Liselerindeki öğrencilerin cep telefonlarında belirledikleri zil (melodi) seslerinin okul dışı diğer sosyal etkinliklerde görev alıp almama durumlarına göre farklılık gösterme düzeyi nedir?
7. Anadolu Liselerindeki öğrencilerin cep telefonlarında belirledikleri zil (melodi) seslerinin arkadaşlardan etkilenme durumlarına göre farklılık gösterme düzeyi nedir?
8. Anadolu Liselerindeki öğrencilerin cep telefonlarında belirledikleri zil (melodi) seslerinin bulundukları ailedeki dinlenen müzik türlerinden etkilenme durumlarına göre farklılık gösterme düzeyi nedir?
9. Anadolu Liselerindeki öğrencilerin cep telefonlarında belirledikleri zil (melodi) seslerinin radyo ve televizyon gibi kitle iletişim araçlarından etkilenme durumlarına göre farklılık gösterme düzeyi nedir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma Anadolu Liselerinde öğrenim gören öğrencilerin cep telefonlarında tercih ettikleri zil seslerini tespit etme ve böylece Anadolu Liselerinde eğitim gören öğrencilerin dinledikleri müzik türlerini keşfetme açısından önemlidir. Ayrıca, bu çalışmanın en önemli özelliği öğrencilerin cep telefonlarında kullandıkları müzik seslerinin tercih edilmesinde etkili faktörlerin belirlenmesi adına yapılan ilk çalışma olmasıdır. Bu çalışmadan elde edilen veriler, daha sonra yapılacak bilimsel çalışmalara kaynak teşkil edecektir.

Araştırma aynı zamanda cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey, kişilik, müzik dersi alıp almama durumu, ders dışı müziksel etkinliklere katılıp katılmama, okul dışı diğer sosyal etkinliklere katılıp katılmama, arkadaşlardan etkilenme düzeyleri, ailede dinlenen müzik türlerinden etkilenme düzeyleri, kitle iletişim araçlarından etkilenme düzeyleri gibi alt problemlerin tercih edilen zil seslerinde ne derece etkili olduğuna da ışık tutacaktır.

Bu çalışmadan elde edilen sonuçların, ortaöğretim kurumlarında görev yapan müzik öğretmenlerine, benzer konularla ilgilenmek isteyen araştırmacılara ve eğitim öğretim planlamacılara kaynak olabileceği düşünülmektedir.

1.4. Sayıtlar

Bu çalışmada; Seçilen materyal ve metot ile verilerin elde edilmesinde kullanılacak araçlar araştırmanın konusu, amacı ve problem çözümü ile uyumludur. Anadolu Liselerinde eğitim gören öğrencilerin tercihleri doğrultusunda belirlemiş oldukları zil (melodi) seslerinin, beğenilerek dinlenen müzik türlerini ortaya çıkaracağı varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma, Ankara ili Merkez Sincan ilçesi Fatih Anadolu Lisesi'nde çalışmaya katılan 10.,11. ve 12. sınıf öğrencilerinden elde edilen verilerle sınırlıdır.

Bu çalışmanın birinci bölümünde problem durumu, çalışmanın amacı, önemi, sınırlılıkları ve sayıtlarından bahsedilmiştir. İkinci bölümde kişilik ve kişilik gelişimi üzerine etkili faktörler, müzik, müzik türleri, müziği geliştiren faktörler ile müzik eğitiminin kişilik gelişimi üzerine etkileri hakkında bilgiler verilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde müzikal dinleme modelleri, müzikal beğenin antropolojik işlevleri, müziğin bireysel-

toplumsal ve kültürel işlevleri belirlendikten sonra cep telefonlarının kullanımı ile kişilik özellikleri alan yazın araştırmalara göre incelenmiştir.

Bu tez çalışmasının üçüncü bölümünde ise kurgulanan “anket, tarama, betimleme” araştırma modeline göre lise öğrencilerinin cep telefonu kullanımında seçtikleri müzik türleri üzerine etkili faktörler, Ankara ili merkez Sincan ilçesinde kadrolu müzik öğretmeni bulunan Fatih Anadolu Lisesi 10.,11. ve 12. Sınıf öğrencilerine yapılan anketlerle belirlenmiştir.

Dördüncü bölüm anket analizlerinden elde edilen bulgular kısmından oluşmaktadır. Bu bölümde, öğrencilerin cep telefonlarında kullandıkları zil (melodi) sesleri seçiminin cinsiyetlere, sosyoekonomik durumlarına, öğrencilerin müzik dersi alıp almama durumlarına, öğrencilerin ders dışı müziksel etkinliklere katılıp katılmamalarına, ders dışı diğer sosyal etkinliklerde görev alıp almamalarına, radyo ve televizyon gibi kitle iletişim araçlarından etkilenme düzeylerine dair yapılan anketlerden elde edilen analiz sonuçlarına göre grafik ve tablolar halinde sunularak yorumlanmıştır.

Bu çalışmanın beşinci bölümü tartışma ve sonuç kısmıdır. Bu bölümde, elde edilen bulgulardan çıkarılan sonuçlar ile daha önceden konu ile ilgili yapılmış bazı bilimsel çalışmalar tartışılmıştır.

Altıncı bölüm, konu ile ilgili önerileri içeren kısımdır.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Kişilik

2.1.1. Kişiliğin Tanımı

Kişilik; bireyin hayatla arasında köprü kurduğu, çevresiyle ilişkilerini belirlediği bir kavramdır. Bireyin ekonomik ve kültürel çevresi ile şekillenen kişilik, bireyin gelenek ve değer yargılarıyla da sosyalleşmesini sağlar. Kişiliğin tanımlaması adına genel kabul görmüş bir ifade bulunmadığı için kişilik kavramı ile ilgili aşağıda birçok tanıma yer verilmiştir:

Anormal ve sosyal psikoloji uzmanı Gordon Willard Allport'a göre kişilik; kişinin karakteristik davranış örüntülerini, düşüncelerini ve duygularını yaratan psikofizyolojik bir sistemin dinamik bir örgütlenmesi (Artemiz, 2009, s. 22) iken, ruhbilimcilere göre ise “Bireyin kendine özgü ve ayırıcı davranışlarının bütünü”dür (Şimşek, Akgemci ve Çelik, 2001, s. 65).

Sevi, (2009) kişiliğin bireye biyolojik katkılı “mizaç”; sosyal ve kültürel katkılı “karakter”; kişilik işlevlerini düzenleyen “zeka” üçlüsünden oluştuğunu bildirmektedir. Bu üçlü bir araya gelerek bireylerin hissetmesini, düşünmesini, algılamasını ve sonuçta amaca yönelik davranışlarda bulunarak kendine has kişiliğini göstermesini sağlar (s. 7).

2.1.2. Kişilik Gelişimi Üzerine Etkili Faktörler

Kişilik gelişimi ile ilgili çalışmalarda, kişilik kavramına farklı tanımlar getirilerek bireyin davranışlarının temelinde yatan nedenler araştırılmıştır. Bu çalışmalarda, bireyin kişiliği irdelenirken davranışlarındaki tutarlılığın ve sürekliliğin açıklanması öncelikli problem olarak görülmüştür. Değerlendirmelerde, kişinin çevresindeki insanlarla uyumu, olaylara

verdiği tepki, farklı zamanlarda aynı olaya aynı tepkiyi geliştirmesi dikkate alınan kriterler arasındadır.

Birçok faktöre bağlı olarak değişebilen kişilik; bireyin kalıtsal yatkınlıkları, diğer insanlarla ilişkileri, deneyimleri ve aldığı kararlarla oluşur. Kişilikteki tutarlılığın ve sürekliliğin oluşup oluşmamasında bazı belirleyiciler vardır: Bu belirleyicilerden en önemlileri genetik, çevre, sosyokültürel değerler, sosyal sınıf, aile, eğitim ve akran olarak sayılabilir (Türküm, 2004, s.133). Bu belirleyicileri kalıtsal belirleyiciler ve çevresel belirleyiciler şeklinde de 2 gruba ayırabiliriz (Artemiz, 2009, s. 23).

2.1.2.1. Kalıtsal Belirleyiciler

Anne ve babadan geçen kalıtsal özellikler, insanın tüm hayatını, bedensel görünümünü, fizyolojik yapısını, hastalıklarını, ruhsal yapısını belirleyen önemli bir faktördür. Bu faktör, kişinin soyağacında bulunan herhangi bir bireyden kişiye geçerek psikofizyolojik davranışlara neden olabilmeye özelliğine sahiptir (Eroğlu, 1998, s. 140).

Kişinin genetik yapısından kaynaklanan kişilik değişimi daha çok mizaç ve zeka ile ilgilidir. Diğer yandan inanç, idealler ve toplumsal değerler üzerine ise kalıtsal etkinin çok az rolü olduğu bilinmektedir. Örneğin; bebeklikte ortaya çıkan hareketlilik ve korkaklık düzeyleri kişinin ilerleyen yaşam döngüsünde de kendini gösterebilen bir davranıştır. Evrimci kişilik psikologları “kızgınlık, üzüntü, neşe, korku gibi duyguların genlerimizde kodlanmış bilgi ile bağlantılı olarak doğuştan geldiğini...” (Artemiz, 2009, s. 24), temel duygulardaki, sosyal çevredeki, ebeveyn rollerindeki dişi erkek farklılıklarının genlerle aktarıldığını ifade etmiştir. Bu durumda bir kişideki davranışlar bütünüünün temeli, ailemizden gelen genlerimize bağlıdır diyebiliriz.

2.1.2.2. Çevresel Belirleyiciler

Kişiliğin değişmesi ya da gelişimini belirleyen çevresel faktörler aile, okul, eğitim, akran grubu, sanatsal faaliyetler olarak sayabileceğimiz belirleyicilerdir. Bireyin toplumun bir üyesi olabilmesi için kendini kabul ettirmesi ve sosyalleşmesi gerekir. Kişi, bu sosyalleşme sürecinde uyum içinde yaşayabilmesi için toplumsal kuralları benimsemeli ve doğuştan gelen bazı içsel davranışlarla da kendi farkını ortaya koyabilmelidir (Köknel, 1995, s.69).

Bireyin toplumsallaşmasında etkin rol oynayan anne-baba, kişiliğin de oluşmasında hem kalıtsal olarak hem de davranış edindirme noktasında etkisini gösterir. Kişinin birincil

ihtiyaçlarının karşılandığı yer olan aile, sosyo-kültürel değerlerin ilk öğretildiği ortam olması nedeniyle kişiliği etkileyen en önemli çevresel belirleyici faktörün aile olduğu söylenebilir. Ebeveynler, sıcak ve sevecen ya da düşmanca ve reddedici, aşırı koruyucu ve sahiplenici, mükemmeliyetçi gibi eylemlerle çocuğun kişiliğini etkileyen davranışlar sergilerler (Eroğlu, 1998, s. 145).

Bir aile içindeki ilişkilere bakan insanlar çocukların bazı özelliklerini anne babalarından aldıklarını varsayarlar. Ancak bu benzerlikler için yapılabilecek başka bir açıklama daha vardır. Aile üyeleri sadece genleri değil, yaşam ortamlarını da paylaşırlar. Kardeşlerin kişilikleri, anne babalar onları benzer şekilde yetiştirdiği için de benzer olabilir. İçe dönük anne babaların çocukları da genelde içe dönük olur; çünkü yetiştikleri ev ortamı gayet sessiz ve sakin (Burger, 2006, s. 387).

Çocukların aileden edinmiş olduğu alışkanlıklar, evin dışındaki sosyal çevre ve akran grubuna bağlı olarak da değişebilir. Bunun nedeni özellikle akran grubuna kendini kabul ettirebilmesi için diğer bireylere paralel davranışta bulunması gerektiğini görmesidir. Aileden öğrenilen olumlu ya da olumsuz davranışlar zamanla silinerek topluma, iş ortamına ya da arkadaş grubuna ait davranışların kişiliğe yansıdığı görülür. Bireyin arkadaş çevresi kişiliğini oluşturmada uzun yıllar etkili olacak kalıcı deneyimler kazandırır. Bu yüzden ailedeki eğitim ne kadar iyi verilmiş olursa olsun çocuğun kişiliğinin yönü akran grubu ve eğitim çevresiyle değişebilir. Aile ve okulun çocuk üzerine etkisini Öztürk şu şekilde ifade etmiştir;

Çocuğu eğiten ilk ve en önemli toplumsal ortam ailedir. Aile çocuğu sosyalleştiren ilk toplumsal kurumdur... Anadilini, gerekli alışkanlıkları, becerileri, toplumsal olguları, sosyal ve doğal çevre hakkındaki bilgileri, kendini yönetebilmeyi, bir toplumda kendisine düşen görev ve sorumlulukları üyesi olduğu aileden öğrenir çocuk... Çocuğu sosyalleştiren ve onu toplum hayatına hazırlayan ikinci önemli toplumsal kurum ise okuldur. Ailenin yaygın, düzensiz ve örgütsüz eğitiminden farklı, okul eğitimi - düzenli, planlı, örgütlü ve amaçlı bir eğitimidir... Okul toplumun özelliklerine, istek ve ihtiyaçlarına uygun eğitim yapıyorsa, ve okul ile yaşam arasında organik bir bağ sağlanmışsa, çocuğun sosyalleşmesi daha kolay ve daha olumlu uyumlu olur...(Öztürk, 1993, ss. 21-22).

Kişiliği oluşturan etmenlerden olan sosyal sınıf faktörü bireyin yaşama biçimi, eğilimleri, eğitim imkanı, tüketim kalıpları, düşüncesi ve diğer kişisel özelliklerini büyük oranda etkileyen bir faktördür. Ayrıca, kişiliğin oluşmasında bireyin yaşadığı bölgenin fiziki şartları, tabiat ve iklimin de önemli rolleri bulunmaktadır (Eroğlu, 1998, s. 146).

Toplumsal yaşam alanları, kişinin aileden daha çok yüz yüze kaldığı ortamlardır. Bu alanlarda muhatap olunan kültürel çevre bireyin kişiliğini geliştiren ya da değiştiren bir faktör olarak karşımıza çıkar (Savi, 2008, s. 48). Kültürel çevrenin kazandırdığı kültürel kimlik ile bilgi, davranış kalıbı, algılama biçimi, maddi-manevi sosyokültürel içerikler gibi tamamlayıcılardan oluşan özgün bir kişilik ortaya çıkar. Özellikle kültürel ve sanatsal faaliyetler, kişilik gelişiminde önemle üzerinde durulması gereken konulardan biridir. “Bir

toplumun yaşama biçimidir kültür. Gelenekleri, görenekleri, kanun ve kuralları, dili, cinsel tutumları, sanatı, giyiniş biçimi, kullandığı eşyalar, araçlar ve yaşamını kazanma biçimi (avcılık, tarım, ticaret, sanayi) o toplumun kültürüdür... Buna göre, her insan içinde yaşadığı toplumun kültürel bir ürünüdür...” (Öztürk, 1993, s. 22).

İnançlar, töreler ve kültürel değerler bireylerin içinde bulunduğu kültürel ortama göre davranış sergilemesine ve kişinin hareket yönünü belirlemesine neden olan önemli kavramlardır. Ayrıca, cinsiyet, soy ve sosyo-ekonomik durum bu rollerin dağıtımında oldukça etkilidir. Bu kapsamda bireyin toplum içindeki görevi gereği yerine getirmek zorunda olduğu rol davranışlar zamanla kişilik yapısına da etki eder. Kişinin mesleki rolünü yerine getirirken çevresel değişenlere uyması kaçınılmaz bir gerçektir. Bu nedenle toplumsal ve ailesel roller kişisel gelişmeyi sınırlandıran ve bireyi davranış kalıpları içerisine sokan faktörler arasındadır (Savi, 2008, s. 50).

2.1.3. Kişilik Kuramları

Kuram, birtakım olgu veya olgusal ilişkileri belirleyen ilke veya ilkeler bütünüdür. Kişinin olaylara karşı geliştirdiği tepkileri belirlememize yarayan kişilik kuramlarını Psikodinamik kuramlar, Nesne İlişkileri Kuramı, Bilişsel – Hümanist Kişilik Kuramları, Ayırıcı Özellik Kuramları ve Sosyal Öğrenme Kuramları şeklinde gruplandırılabilir (Artemiz, 2009, s. 27-31).

2.1.3.1. Psikodinamik Kuramlar

Psikodinamik kuramların genel yaklaşımı, davranışı bireyin içindeki bilinçdışı psikolojik dinamiklere bağlamasıdır. Bu kuramların temsilcileri “Sigmund Freud, Carl Jung, Alfred Adler, Karen Horney ve Eric Erikson”dur.

Sigmund Freud’a göre kişilik, bilinç dışı gelişen duygu ve düşünlerimizdir. Freud, bu duygu ve düşüncelerimizi ortaya çıkartan faktörün cinsellik ve saldırganlık olduğunu iddia eder. Bilinç dışı davranışları egoya bağlayan *Carl Jung* ise kişinin bastırılmış duyguları ve gelişmemiş fikirlerini kişisel bilinç dışına, bir kuşaktan diğerine aktarılan davranış örüntüleri ve anıları ise ortak bilinç dışına bağlar. *Alfred Adler*, doğuştan her insanın olumlu davranışlara sahip olduğuna inanır. Bireyin daha mükemmele ulaşmak için çaba sarf ettiğini söylemektedir. Kuramında yetersizliklerini örtmek için kişilerin hem özel yaşamında hem de toplumda daha çok çalıştıklarını ileri sürmüştür. Üstünlük ve

mükemmellik çabasının kişiliğin oluşmasındaki önemine vurgu yapmıştır (Artemiz, 2003, s. 29). *Karen Horney*, kişilerin duygusal sorunlarını kopuk kişilik, boyun eğici davranış veya saldırgan kişilikle çözdüğünü belirtir. Bu yaklaşımda kadının erkeğe imrenmesi reddedilerek kız çocuklarına karşı aşırı baskının, korumanın anksiyeteye sebep olduğu bildirilir (Savi, 2008, s. 40). *Eric Erikson*'a göre, ana-baba ve çocuk arasındaki bağ, çocukta ya sağlam bir kimlik duygusuna neden olur ya da kendini yetersiz ve değersiz hissettirir. Erikson, kişilik gelişimini birbirini takip eden sekiz aşamaya ayırmıştır; "...temel güvene karşı güvensizlik, özerkliğe karşı utanç ve kuşku, girişimciliğe karşı suçluluk, çalışma ve başarılı olmaya karşı aşağılık duygusu, kimlik karmaşası, yakınlaşmaya karşı yalıtılmışlık, üretkenliğe karşı durgunluk ve benlik bütünlüğüne karşı umutsuzluk olarak adlandırmıştır." (Artemiz, 2003, s. 29).

2.1.3.2. Nesne İlişkileri Kuramı

Çocukların psikoseksüel gelişimini açıklayan bir kuramdır. Bu kurama göre, bebeklikten itibaren annenin memesi ile çocuk arasında başlayan ilişki, "oral, anal, fallik ve latans" dönemler halinde devam etmektedir. Oral döneme saplanıp kalanlar insanları iyi kötü şeklinde sınıflandırır, insanlara bebeğin anneye yapışık kaldığı gibi biricik nesneleriymiş gibi davranırlar. Bu kuramda birincil nesne ya da onların temel bakımını yerine getiren kişilerden geribildirim almalarının kişilik üzerinde önemli olduğunu vurgularlar.

2.1.3.3. Hümanist Kişilik Kuramları

Hümanist kişilik kuramları, Adler'in kişinin en iyiye ulaşmak için sürekli çabaladığı yönündeki görüşünü destekleyen yaklaşım içerisindedir. Bu kuramın temsilcilerinden olan Carl Rogers'a göre, her canlı doğuştan belli bir potansiyelle dünyaya gelir. Bu nedenle canlılar hayatta kalabilmek için olabileceklerinin en iyisi için azami derecede çaba sarf ederler. Koşulsuz kabul gören kişiler, davranışları açısından diğer bireylerce her koşulda değer verilen kişilerdir. Diğer yandan koşullu ve olumlu kabul gören olarak yetişen bireyler, kişiliklerinin sadece bazı yönlerine değer verilen ve işlevsel olmayan hayat süren kişilerdir. Bu bireyler, çevresindeki kişilerin kendilerinde gördükleri karaktere uygun yaşamaya çalışan kendi yeteneklerinden vazgeçen bir yapıya sahiptirler. Boyun eğici davranışlara yatkın, hayattan doyum alamayan kişiliklerdir.

2.1.3.4. Ayırıcı Özellik Kuramları

Bu kurama göre her bireyin kendine has özellikleriyle özgün kişilik yapısına sahip olduğu görüşü savunulur. Psikologların kişilik özelliklerinde ortak fikre sahip olmaması bu kuramın temelini oluşturur. “Gordon Alport”, birkaç bin kişilik özelliğinden bahsederken, “Raymond Cattell” ‘e göre on altı faktörlü kişilik son yıllarda yapılan çalışmalara göre ise “Dışadönüklük, uyumluluk, özdisiplin, duygusal dengelilik ve kültür”den oluşan beş faktörlü kişilikten bahsedilmektedir (Artemiz, 2009, s. 31). Fromm’un karakter teorisine göre “dört nevrotik mekanizma (mazoşizm, sadizm, yıkıcılık ve otomatik uygunluk) ve beş karakter tipi (kabullenici, istifci, tüketici, sömürücü ve üretici)” (Taymur ve Türkçapar, 2012, s. 157) olduğu bildirilmektedir.

2.1.3.5. Bilişsel – Sosyal Öğrenme Kuramları

Bu kurama göre davranış, öğrenmeyle birlikte geçmiş yaşantıların yakın çevre ile girdiği etkileşim sonucu ortaya çıkar. Kişinin bir olay karşısında beklentileri davranışın oluşmasında önemli bir kontrol noktasıdır. İç kontrol odaklı bireyler davranışlarının kaderlerini belirlediğine inanırken, dış kontrol odaklı bireyler kaderlerini şansa ve diğer insanların davranışına bağlarlar.

2.1.4. Kişiliğin Değerlendirilmesi

İyi ve güzeli yaşayarak mutlu olmanın yolu ancak düzenli, sağlam bir kişilik ile mümkün olabilir. Bu nedenle birçok ruh ve sinir hastalıklarının sebebi kişilik bozukluğundan kaynaklanmaktadır (Alibal, 1994, s. 194). Kişiliği ve kişilik bozukluklarının belirlenmesinde eski çağlardan itibaren çeşitli yöntemler uygulanmış ve tanımlamalar yapılmıştır;

Gılgamış destanında kişilik kriteri “cesaretli”, “kibirli” ve “asi yürekli” olarak gösterilmiştir. Hipokrat ise vücut sıvılarının rengine göre 4 farklı sınıflandırma yapmıştır; “safranın kararması ile melankolik kişilerde kaygı ve depresyona eğilim, safranın sararması ile kolerik mizaçlıların iritabl ve aktif kişiliği..., Aşırı balgamlı (flegmatik) mizaca sahip olanların ağırkanlı, duygusuz ve soğukkanlı oldukları, iyimser (sanguine) kişilerde ise mizacın... kanla temsil edildiği...” (Taymur ve Türkçapar, 2012, s. 156) yönünde kanaatlerin genel kabul gördüğü bildirilmiştir.

Diğer yandan Kretchmer da kişiliği vücut yapılarına göre sınıflandırmış, 1942’de Sheldon bu sınıflandırmayı embriyonal gelişim aşamalarına göre düzenlemiştir. Konforlarına düşkün, iyi gelişmiş ve sosyal görünümüne sahip bireyler endomorf kişilikli bireyler olarak tanımlanmıştır. Mezomorf kişilikli bireyler, atletik, enerjik ve baskın karakterli iken; ektomorf kişilikli bireyler ise zayıf ve ince yapılı, duyarlı, utangaç ve kendilerini sınırlayan özelliklere sahip olarak ifade edilmiştir (Taymur ve Türkçapar, 2012, s. 157). Yirminci yüzyılda ise psikanaliz teorisyenlerinden “Sigmund Freud, Carl Jung, Alfred Adler, Karen Horney, Eric Erikson” gibi bilim adamlarının “Kişilik Kuramları”na göre değerlendirmeler yapılmıştır.

Kişilik değerlendirmeleri ile bireylerin davranışlarını analiz edilerek kişilik kalıpları; içe dönük kişilik ve dışa dönük kişilik şeklinde sınıflandırılmıştır. Ancak, bireyde zaman içinde meydana gelen değişiklikler, sınıflandırmadaki yerinin devamlı değişmesine neden olur (Özdevecioğlu, 2002, s. 116).

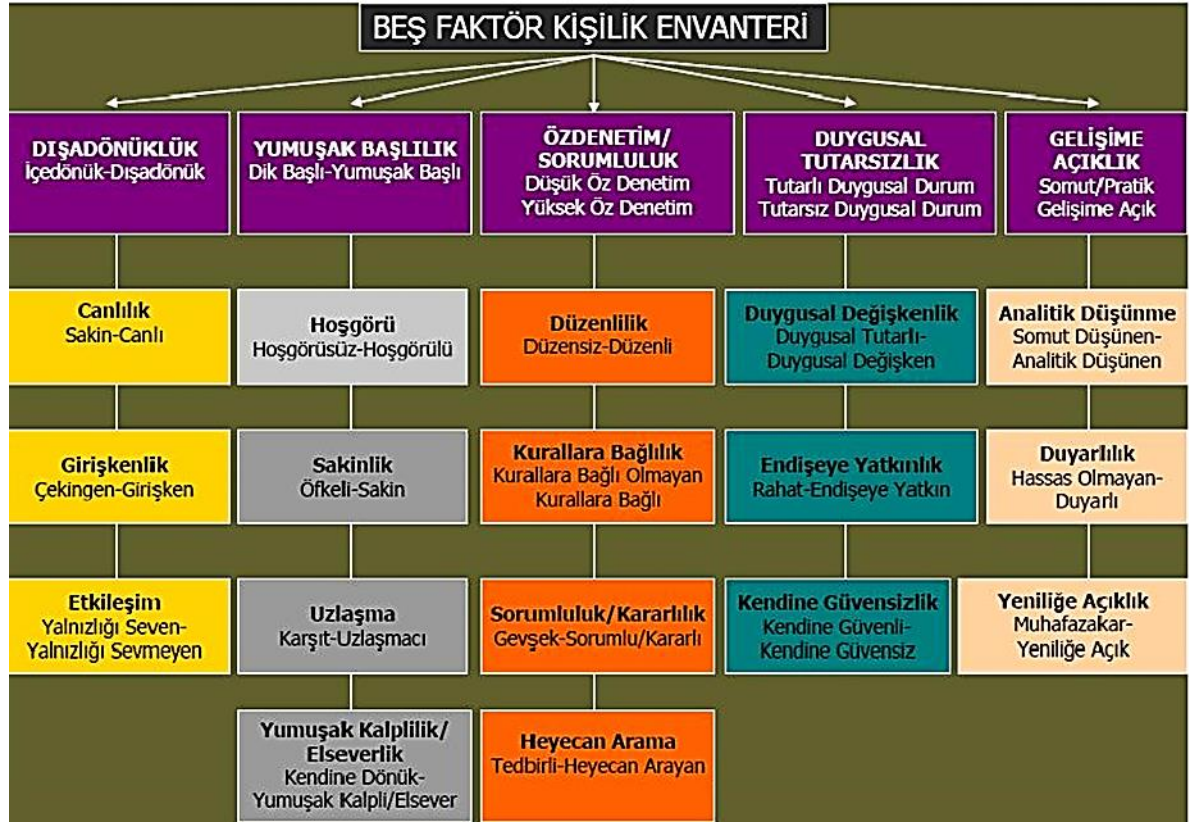
Hippokrat ve Kant’a göre kişilik tipleri dört grupta toplanabilir. “Hareketli, neşeli insanlar hafif kanlı mizacı temsil ederlerken; aşırı kuralcı ve yavaş hareket edenler ağırkanlı mizacı; duygusal, kaygılı insanlar çabuk kızan mizacı; agresif, ateşli ve sert insanlar ise sinirli mizacı temsil etmektedirler” (Köknel, 1995, s. 81).

Kişilik tipleri buradaki tanımlamadan başka A tipi ve B tipi kişilik (Zel, 2001, s. 430), içe dönük ve dışa dönük kişilik (Apuhan, 2004, s. 23-30) gibi farklı sınıflandırmalara tabi tutulmuştur. A tipi kişilikler yürüme, konuşma, yemek yeme ve hareketi hızlı olan sabırsız kişiliklerdir. B tipi kişilikler yumuşak huylu, sabırlı, kendini övmeyen, zamanı dikkate almayan, kendini sıkmayan ve kazanmaktan ziyade eğlenmek için oyun oynayan kişiliklerdir (Zel, 2001, s. 430). İçe dönük kişilikler bencil, hayatı kendine göre yaşamayı seven, enerjisini içinde biriktiren bundan da rahatsız olan kişiliklerdir. Dışa dönük kişilikler ise çevresiyle iletişimi iyidir, enerjisini etrafa dağıtır (Apuhan, 2004, s. 23-30).

Son yıllarda kişilik tipleri beş faktörlü tanımlama ile literatürde yerini almıştır. Bu tanımlama kişilikleri; dışadönüklük, yumuşak başlılık, özdenetim sorumluluk, duygusal tutarsızlık ve gelişime açıklık şeklinde sınıflara ayırmıştır (Somer, Korkmaz ve Tatar, 2004, s. 37).

Şekil 1’deki sınıflandırmalara göre kişilik profilleri incelendiğinde kişilerin tamamıyla bir sınıfa dahil olamayacağı anlaşılmaktadır. Bu değerlendirmede insanlar iki uçtaki yatkınlıklarının “karışımına” sahiptirler. Kişinin yatkınlığı ya da yönelimi bireyi bir

davranışa yönlendirmiş olsa da o anda içinde bulunulan ortam ve kişiden beklenen roller “davranışı bir etkileşim içinde” şekillendirecektir (Somer vd., 2004, s. 67).

Şekil 1. Somer ve ekibi tarafından geliştirilen 5FKE

Not: “Kuramdan uygulamaya beş faktör kişilik modeli ve beş faktör kişilik envanteri”. Somer, O., Korkmaz, M. ve Tatar, A., 2004. s.37. İzmir: Ege Üniversitesi.

Kişiliğin ölçülmesi ve değerlendirilmesinde görülmeyen bir şeyin belirlenmesi söz konusu olduğu için testin güvenilirliği ve geçerliliği önemlidir. Geliştirilen tekniklerde kişilikle ilgili görüş ve kuramlar dikkate alınmalıdır. Kişilik testlerini yaparken kişinin en iyi davranışından ziyade normal koşullarda tipik davranışının ne olduğu belirlenmelidir. Bu test sırasında kişinin yorgunluğu, cevapların test vereni etkilemek amacıyla verilmesi, değerlendirilme endişesi gibi faktörler ölçümün doğruluğunu karmaşık hale getirir. Bu nedenlerle anket yapılan kişilerin bilgilendirmesinde doğru ve güven verici açıklamaların ayrıntılı bir şekilde yapılması gerekir (Artemiz, 2009, s. 32).

Kişiliğin değerlendirilmesi gözlem yöntemi, kendi hakkında bilgi verme yöntemi ve projektif test yöntemleri ile yapılabilir. Kişiliğin ölçülmesi ve sınıflandırılmasında dikkat edilmesi gereken hususlar aşağıdaki gibidir (Taymur ve Türkçapar, 2012, s.162):

- Kişinin kendisi ile ilgili görüşmelerde, sorulan soruları kendisi cevaplamalı ve işaretlemelidir, doğru-yanlış, evet-hayır, az, orta, çok, sık ya da derecelendirme şeklinde işaretlemeler yaptırılmalıdır.
- Tam ya da yarı yapılandırılmış görüşmelerde uzman görüşmecilerin kişilik testi yapılacak bireyle fiziksel olarak görüşmesi sağlanmalıdır.
- Değerlendirmeleri sonuçlandırmak için bireyin yakın çevresinden bir kişi ile de görüşme yapılmalıdır.

2.2. Müzik

2.2.1. Müziğin Tanımı

Müzik birinci anlamda, işitme yoluyla algıladığımız düzenli ve uyumlu seslerdir. Bu sesler bir araya gelerek estetik bir bütün ya da ürüne de dönüşür. Müziğin yaşantımızdaki yeri kişiden kişiye ve birçok faktöre bağlı olarak değiştiği için tanımlamaları da farklılık gösterir. Her bir tanımlama, amacına göre tutarlı olsa da müziği bir bütün olarak ifade etmek neredeyse imkansızdır.

“Müzik, duygu, düşünce, tasarım ve izlenimleri veya başka gereçlerin de katkısıyla belli durum, olgu ve olayları, belli bir amaç ve yöntemle, belli bir güzellik anlayışıyla birleştirilip düzenlenmiş uyumlu/uyuşumlu seslerle, estetik bir yapıda işleyip anlatan bir bütündür.” (Uçan, 1996, s. 15-16).

“Müzik, işiterek algılanan düzenli ve uyumlu seslerden oluşan estetik süreci ifade eder. Duygu ve düşüncelerin sesle ifadesi olan müzik, etimolojik olarak ölçülü nağmeler, sesler demektir.” (Arslan, 2015, s. 104).

Müzik, kişinin düşündüklerini seslerle anlatmasına yarayan bir lisandır. Bu konuşma şeklinin anlaşılabilmesi için, seslerin dinleyen kişide bir anlamı olması gerekir. Müzikal anlam, kişinin müzik aleti ya da kendi bedeninden çıkardığı sesler aracılığıyla ilettiği duygu, düşünce, sezgi ve tasarımların dinleyenlerde karşılık bulmasıdır. Müzisyenlerin dili, dini, ırkı, kültürü ne olursa olsun yaptığı müziklerin toplumun değişik kesimlerde bir karşılığı vardır. Bu nedenle müzik; kültürleri birleştiren, anlaşmaya, paylaşmaya, barış içerisinde yaşamaya ve mutlu olmaya yarayan ortak bir dildir (Say, 2001, s. 17).

Toplumsal açıdan tanımlayacak olursak, müzik; insanlar arasında dayanışma ve paylaşmayı benimseten, bireylerin topluma karışmasını ve toplumsal gelişimde sanat

yoluyla aktif görevler almasını sağlayan kültürel bir etkinliktir (Uslu, 2009, s. 813). Artemiz (2009)'ın bilim adamları, düşünürler ve sanatçıların ifadelerinden derlediği bazı müzik tanımlamaları ise şu şekildedir;

Metafizik ve felsefi açıdan..., Müzik Tanrısal (ilahi) bir sanattır (Beethoven), Müzik gök ve toprak arasında bir uyumdur (Konfüçyüs), Müzik insanlığın ahlakını arındıran kutsal bir bilimdir (Dede Efendi); Müzik Tanrının dilidir (Eflatun), Müzik evrensel bir dildir (Cottin), Müzik insan ruhunun dilidir (Weber)...., iletişim kanalı olarak ..., duygu, düşünce ve yaşantıların dile gelmesine aracılık etmektedir...; Müzik, bir sıra (dizi) hoş duyguları seslerle anlatma sanatıdır (Kant), Müzik, sesler aracılığı ile duyguların anlatımıdır (Koch), Müzik, manevi bakımdan, sesler aracılığı ile duygu ve ihtirasları belirtmedir (Kastner),, Müzik, insan duygularını ve olayları, bir amaç için ve bir düşünce çerçevesi içinde seslerle anlatan güzel bir sanattır (İlerici)... (Artemiz, 2009, s. 5-6).

Müziğin insan yaşamındaki yerini belirleme adına tanımlamalar yapacak olursak: Müzik, ses yüksekliği ve ritmi bulunan (Finkelstein, 2000, s. 9), anlamlı ve idrak edilebilir seslerden oluşan (Kayhan, 2009, s. 339), duygusal algı seviyesine sahip seslerin hayatı anlamlandırarak coşkuları dile getiren bir tarzıdır (Karahisar, 2009, s. 347). Bir başka ifadeyle müzik; notalar, plak ve kasetlere angaje olmuş sembolik bir mod (Işık ve Erol, 2002, s. 18), "...kültürel olarak anlam yüklü sesler içinde kalıplaşan bir etkinlikler, düşünceler ve nesneler bütünüdür." (Erol, 2009, s. 25).

2.2.2. Müzikal Gelişim Süreci

Çocukluktan yaşlılığa kadar geçen hayat maratonunda müzikal gelişim süreçleri her döneme göre değişmektedir. Özellikle çocukluk dönemlerinde bu müzikal gelişim süreci zaman içinde değişen bir olgudur. "Jean Piaget isimli İsviçreli psikolog, çocuk gelişimini başlıca dört evreye ayırır: ...Duygusal ve Hareketsel Gelişim Dönemi (0-2 yaş),Dil ve Anlamlandırma Gelişim Dönemi (2-7 yaş) ...Düşünce Kabiliyetinin Gelişim Dönemi (7-11 yaş), ...Soyut Düşüncenin Gelişim Dönemi (11 yaş ergenlik arası)" (Artemiz, 2009, s. 9).

Çocukluk döneminde, müzikal gelişimini yerine getirebilmek için gerekli olan kas, sinir, konuşma ve çevreyle iletişim kurma gibi fiziksel gelişimin de tamamlanması gerekir. Müzikal gelişim bir nevi fiziksel etkenlerin gelişimiyle doğru orantılıdır.

Doğumla beraber başlayan ninni söyleme ve sallanma hareketleri bebeğin ritim ve müzikal deneyim kazanmasına neden olur. Zaman geçtikçe söylenen tekerlemeler, vücudunu kullanarak çıkarılan sesler çocukların müzikal gelişimini etkileyen faktörlerdir. Çocuklar 18 aylık olana kadar perdeleri bir bütün olarak söylerken, 18 aylıktan itibaren kendi kendilerine uydurdukları sesleri mırıldanmaya başlarlar. Çocuklarda yaşın ilerlemesiyle ortaya çıkan taklit yeteneği sayesinde, çevreden duyulan ezgiler uyumlu ya da uyumsuz bir

şekilde söylenir (Peynircioğlu, 1996, s. 13-23).. “3-5 yaş arası çocuklarda yaş unsurunun, melodik ritim, melodik çerçeve ve melodik aralıkları algılamada, vurmali çalgılarla çalışma deneyiminden daha önemli olduğu (Ramsey, 1983:142-144); bunun da ötesinde, 6-8 yaş arası çocuklarda yaş unsurunun, ritmik senkronizasyonun gelişimi için verilen eğitimden daha önemli olduğu (Graves, 1969:415) ortaya konulmuştur” (Ramsey ve Graves’ten aktaran Pratt, 2007, s. 2). Yaşın ilerlemesi ile birlikte aile, okul, çevre ve medyanın devreye girmesi çocukta bir bilgi-kültür farklılaşmasına, çocuğu toplumun bir parçası haline getirmeye başlar. Bu değışim ile birlikte müzikal tercihler ve beğeniler sabitleşir (Paşaoğlu, 2005, s. 141). 3-6 yaş arası çocuklarda mükemmel derecede işitme becerisi geliştiğı için çalgı eğitimine 7 yaşlarında başlayan birçok sanatçının işitme kabiliyetlerinin hala çok yüksek olduğu görülür (Pratt, 2007, s. 2).

Ergenlik döneminde soyut düşünmenin gelişmesine paralel olarak gençlerde müzik yeteneğı ortaya çıkmaya başlar. Bu dönemde ailenin desteğı sayesinde ergenin koro ve okul bandosuna katılma, müzik aleti çalma, müzik grubu kurma ve katılma istekleri artacaktır. Ergenlik dönemlerinde gençlerin tercih ettiğı müzik türleri daha çok rock, caz veya pop müzik türleridir. Ergenler dinledikleri müzik türlerini akranlarıyla paylaşmaktan zevk alırlar (Artemiz, 2009, s. 10-16). Şarkıcı ve müzisyenlerin giyim tarzları, konuşma şekilleri, kendilerini ifade ediş şekilleri genç bireylerin rol modeli olmaktadır. Bazı müzik türleri ergenler için bir sembol ve yaşam tarzı haline gelir. “Ergenlerin kimlik oluşumuna yönelik çeşitli sembol materyalleri ve sempatik figürler/kişiler sunan müzik programlarındaki imgelerin şartlı çıktısı, bu gençlerin tüketim etkinliğini modellemesini sağlamaktır” (Hering’ten aktaran, Kalyoncu, 2016, s. 17).

Yetişkinlik döneminde ise kişinin müzikle ilgili bilgisinin, hobisinin ve ilgisinin arttığı bir müzikal gelişim süreci yaşanır. Ayrıca, bu kişilerin amatör müzik etkinliklerine katılmaktan büyük bir zevk aldıkları da görülür (Artemiz, 2009, s. 10-16). Yaşlı kişilere göre 10-18 yaş aralığındaki ergenler ve 19-24 yaş aralığındaki genç erişkinlerin, dinlemiş oldukları müziğin etkisiyle zihinlerinde imgeleri canlandırdığı ve rol alma eğilimini artırdığı da bildirilmektedir (Kalyoncu, 2016, s. 17).

Geçen senelerin yorgunluğunun hissedildiğı yaşlılık döneminde bir tür dinlenme olarak tercih edilen müzik, ilgi odağına dönüşmüş bir alandır. Birçok kişi emeklilik sonrası evde oturup boş zaman geçirmek yerine herhangi bir müzik aleti çalma veya profesyonel anlamda şarkı söylemeyi istemektedir. Bu şekilde yaşlılığın getirdiğı işe yaramama

duygusundan arınıp hayatına canlılık kazandırmaktadır. İster sağlıklı olsun ister hasta her yaşlı için müzik, tedavi edici ve rahatlatan bir görev üstlenir. Üstelik yaşlanan insanlarda dikkat çeken yalnızlık durumu sosyal ilişki ve fiziksel etkinliklerle ortadan kalkmış olur. Ayrıca müzik, duyguların dışı vurumu olduğu için yaşlı insanlar da bu yolla duygularını rahat bir şekilde anlatabilirler (Artemiz, 2009, s. 10-16).

Sonuç olarak diyebiliriz ki müzik, her yaş grubu için kendini ifade etmenin güzel bir yoludur. İnsanları rehabilite edip topluma mutlu bireyler kazandırır. Çocukların karşı taraftan almak istedikleri takdir, onay gibi duyguları müzik sayesinde rahatlıkla aldıkları, ergenlerin içinde sönmek bilmeyen gençlik enerjisini uğraştığı müzik alanıyla yansıttığı, yetişkinlerin, müziği ayrı bir zevk olarak değerlendirdiği, yaşlıların ise yalnızlığını unuttuğu, hislerini paylaştığı bir yol olarak görmesi, müziğe hayatımızın başlangıcından sonuna kadar her dönemde ihtiyacımız olduğu gerçeğini ortaya koymaktadır.

2.2.3. Müzik Türleri

Müzik, ilk çağlardan itibaren insanlar ve toplumlar için kendini anlatabilmenin bir yolu olarak görülmüştür. İnsanların ritmik seslerle birbirleriyle iletişim kurması müzik ile gerçekleşmiştir.

Bugün karmaşık bir sanat dalı olarak uzun yılların eğitimini emeğini gerektiren müzik sanatı, diğer sanat dalları arasında en ilkel ve en temel güdülerden kaynaklanmış olanıdır. İlk insanın doğa seslerini yansıtmaması, kendi sesini, rüzgârın, denizin, kuşun sesine benzetmesi, ezginin doğuşundaki ilk adımlar olmuştur. İlk olarak doğayı yansıtmak için sesini yükselten insanoğlu, daha sonra yalnızlığını unutmak, doğa güçlerine tapınmak için mırıldanmaya başlamış, korkusunu yenmek için çılgınlık atmış ve ruhsal değişimine göre kimi neşeli kimi hüznü ezgiler yaratmıştır... İnsanoğlu kendi sesini kullanabilmeyi, nesneleri birbirine vurup ses yaratabilmeyi ve bir hayvan kemiğine üfleyip sesini gürleştirmeyi başardığında müzik de kendi yabansı tarihini yazmaya başlamıştır (Erol, 2001, s. 93-94).

Müzik her dilde insanın anlayabileceği ve kendini anlatabileceği benzersiz bir araçtır. Konuştuğumuz dille müzikal dil karşılaştırıldığında müzikal dilin en belirgin özelliği tercüme edilememe veya edilmesine ihtiyaç duyulmamasıdır (Fubini, 2003: 54). Tarihi eski çağlara dayanan müzik, çeşitli faktörlere bağlı olarak türlere ayrılmış ve insanlar içinde bulunduğu ruh hallerine göre müzik türlerini tercih etmişlerdir. Dünya üzerinde birbirinden farklı birçok müzik türü bulunmaktadır (Can, 2009, s. 64). Bu müzik türlerini genel olarak isimlendirecek olursak;

Arabesk/Fantezi müziği, Blues, Caz, Country, Elektronik müzik, Etnik Müzik (Arap müziği, Azeri müziği, Balkan müziği, Ege müziği, Hint müziği, Karadeniz müziği, Roman müziği, Rumeli müziği, Yunan müziği vb. müzikler), Flamenko, Grunge, Hiphop, Kelt Müziği (İskoçya, İrlanda, Galler vb.), Klasik Müzik, Latin Müzik, New Age, New Wave, Rock Müzik,

RveB, Rap Müzik, Pop Müzik, Punk, Türk Halk Müziği, Türk Sanat Müziği, Tasavvuf Müziği (Angı, 2012, s. 24) olarak gruplara ayırabiliriz.

Her toplumun kendi kültürünü yansıtan müzik türleri olduğu gibi uluslararası geçerliliği olan müzikleri de bulunmaktadır. Ülkemizde yaşayan insanların kültürel farklılıkları nedeniyle birçok müzik türü oluşsa da yüzlerce yıllık tarihe sahip olan Türk milletinin kendi kültürüne has Türk kültür müziği en önemli zenginliklerindendir (Can, 2009, s. 64).

Bu çalışmada Anadolu Lisesi öğrencilerinin cep telefonları müzik seslerini seçmesi üzerine etkili faktörleri irdelenecek olmamız nedeniyle hem ülkemizde hem de Dünya’da kendine has hayran kitlesine sahip olan arabesk, hiphop, rock, pop ve Türk halk müziği, Türk sanat müziği hakkında bilgi verilecektir.

2.2.3.1. Arabesk Müzik

Arabesk terimi ilk kez, Orhan Gencebay’ın “Bir Teselli Ver” solo şarkısının gazetelerde arabesk olarak ifade edilmesiyle duyulmuştur (Stokes, 2009, s. 170). Bu müzik türü, ait olduğu kültürel çevreye göre şekillenmiş, tutarlı olmayan, ezgisi Arap müziğine benzeyen ve çalgı yönünden Batı’dan etkilenmiş bir müziktir. Arabesk, “hem sözleri hem de müzik yapısı açısından, toplumsal çelişkileri temsil ettiği kadar geleneksel Türk müziği biçimleri ile batı müziği biçimlerini belli bir üslup içerisinde birleştirmeye çalışan bir pratiktir” (Özbek, 2012, s. 114).

Toplumumuza özgü bir müzik türü olan arabesk, 1970’li yıllarda ülkemizde yaygın bir şekilde dinlenmeye başlanmıştır. Özellikle sinema filmlerinde kullanılması bu müziğin taşralı gençler arasında yayılmasına sebep olmuştur (Güngör, 1990, s. 82). Bu müzik türü genellikle yoksul kesim tarafından başka aktivite yaparken dinlenmektedir. Bunun en önemli örnekleri minibüs ve dolmuş şoförleri ile küçük ölçekli sanayi merkezlerinde işçilerin daha çok arabeski tercih etmeleri gösterilebilir (Özbek, 2012, s. 183-184). Bununla birlikte arabesk yıldızlarının canlı performanslarının daha çok elit takımın temsilcilerince dinlendiği, halkın ise ancak bu sanatçıları konserlerde dinleyebildiği görülmüştür (Stokes, 2009, s. 184).

Türkiye’ye has bir müzik çeşidi olan arabesk; “...yalnızlık, umutsuz aşklar, çekilen dertler, umutsuzluk, karamsarlık, kadercilik, ölüm, başarısızlık, kişinin karışık duygu dünyası temalarını konu olarak almıştır. Arabesk müzik, dinleyicilerini çektikleri acı, keder ve dertlerini uyuşturarak unutturmak maksatlı kaderlerine ve hayata isyan içine girmelerini sağlayarak içki ve sigara tüketmeye çağırır.” (Angı, 2012, s. 24). Arabesk müzik

dinleyicileri başına gelen her olayı kaderin bir cilvesi olarak düşünüp mücadeleden vaz geçerek kendi derterine uygun şarkıları dinleyerek teselli olurlar.

2.2.3.2. Hiphop/Rap Müzik

Amerika’da kötü koşullarda yaşayan siyahilerin azınlık olmanın verdiği ezikliği unutmak ve kendilerini ifade etmek için oluşturdıkları bir türdür. Hiphop müziği hızlı konuşma şeklinde söylenen elektronik aletlerden faydalanan vokal ile ritim tutmadan ibarettir. Sözleri uzun, kafiyeli kelimelerden seçilir, konuları birbirinden farklı hikayecikler şeklinde anlatılır. 1970’li yıllarda Amerika’da yaşanan ekonomik sıkıntılar yüzünden işinden olan binlerce insan ve gettolarda yaşayan siyahiler çektikleri sıkıntılarını ve sorunlarını birincil ağızdan anlatmak adına ortaya çıkan bir kültür olmuştur (Keyes, 2002, s. 1).

Bu kültür Graffiti, Break Dans, Dj ve Rap müzik şeklinde bölgesel bir sorun ile ortaya çıkmasına rağmen tüm dünyaya yayılmış kısa zaman içerisinde gençler duvarlara spreylere boyalarla graffiti çizimler ve rap müzik yaparak sorunlarını anlatmaya çalışmışlardır. Hiphop kültürü bir yaşam tarzı, rap ise bu kültür içerisinde ortaya çıkan bir müzik koludur. Bu kültür içerisinde herkesin kendi stilini oluşturduğu graffiti, 1980’lerden itibaren özgün tasarımlarıyla bir sanat hüviyeti kazanmıştır (Jöntürk, 2003, s. 14-24).

İkinci sınıf vatandaş muamelesi görmek, toplumda sürekli olarak ötelenmek, aşağılanmak insanların içindeki iyilik duygusunu yok ederek kişiyi suça teşvik etmektedir. Bu sebeple rap müzik türünde sıkça küfürlere, hakaret ifadelerine rastlanabilir. Bu türü besteleyen, söyleyen, dinleyen insanlarda diğer insanlardan farklı bir rahatlık dikkat çeker. Bu nedenle vücut hatlarını belli eden giysilerden uzak durarak daha rahat ve bol kıyafetleri ile kendilerini belli ederler (Angı, 2012, s. 28). Bu müzik türü ve kültürü sadece siyahilerin değil aynı zamanda beyazlarında tercih ettiği bir yaşam tarzıdır (Keyes, 2002, s. 5).

2.2.3.3. Pop Müzik

1960-1970 yıllarında ülkemizde ilk adımlarını atmaya çalışan pop müzik, kimi zaman yabancıların Türkçe ifadeleriyle kimi zaman Türklerin yabancı şarkıları Türkçeye çevirmesiyle icra edilmiştir. 1970’li yıllardaki siyasetin çalkantılı yapısı pop müziğe de bulaşmış ve bazı solcu pop sanatçıları düşüncelerini söyledikleri şarkılara aşılamaşlardır. İlk olarak yabancı pop şarkılarını yerliye dönüştüren sanatçılar olduğu gibi kendi bestesini kendi seslendiren sanatçılar da piyasadaki yerini almıştır (Dorsay, 2003, s. 224).

Popüler müzik, pasif dinlemeyi yaratır. Kapitalist sistem altında çalışmak sıkıcı olduğundan işten kaçma ihtiyacını yaratır;..., Pop müzik ofiste ya da bir fabrika koridorunda, hayat ile verimsiz, üretkenlikten uzak bir bağlantıdır. İşin verdiği sıkıntı ve gerginlik yüzünden insanlar boş zaman faaliyetleri için çaba sarf etmekten kaçınıyor ve dolayısıyla arzularını doyuracak bir uyarıcıya ihtiyaç duyuyorlar; pop müzik de arzularını doyuruyor. ..., Müziği tanıma anı ise onu eforsuz hissetme anıdır. Bu ana bağlı olarak birdenbire ortaya çıkan dikkat kendi kendini yok eder ve dinleyiciyi oyalamanın, dalgınlığın dünyasına gönderir. Popüler müzik bir tür yılgin (bitkin) diyalektik içinde işlevini görür. Onu tüketmek için oyalayıcılığın ve dalgınlığın ötesinde bir ortam yaratmak gerekir. Zaten pop müzik dinleyen insanda bu iki durum oluşur (Özeren, 2005).

Popüler müzik, gündelik yaşamın müziği ve eğlence dünyasının malzemesi olmuştur. Bu sebeple piyasada söz sahibi olmak isteyen müzik üretici firmaları için üretim, reklam, sunum, dağıtım gibi etmenlerden dolayı tam bir endüstri ağına dönüşmüştür. 1990'lı yıllarda kasetçalar, müzik çalar, radyo, televizyon gibi elektronik aletlerin yaygınlaşması, televizyon ve radyo programlarında talebi karşılamak için amatör gruplara bile yer verilmesi, arabesk müziğin sıkıcı dünyası popüler müziğin ülke geneline yayılmasına sebep olmuştur (Yurga, 2002, s. 17).

“Sezen Aksu, Ajda Pekkan, Tarkan, Mustafa Sandal, Hadise, Sıla, Hande Yener, Nilüfer, Kayahan, Leman Sam, Murat Boz, Serdar Ortaç, Çelik, Kenan Doğulu, Gülşen, Emre Aydın, Michael Jackson, Madonna, Lady Gaga, Beyonce, Mariah Carey, Justin Timberlake, Robbie Williams, Britney Spears, Jennifer Lopez, Rihanna vb.” (Angı, 2012, s. 33) sanatçılar ülkemizde ve Dünya’da belirli bir hayran kitlesine sahip pop müzik temsilcileridir.

2.2.3.4. Rock Müzik

Rock müzik Hiphop/Rap gibi bir müzik olmanın dışında kültürel bir yaşayışa dönüşmüştür. 1960'lı yıllarda ortaya çıkan Rock müzik, gençliğin düşüncelerini ve siyasi sorunları anlatacak, sisteme başkaldırarak özgürlüklerini ilan edecek bir müzik türü olarak görülmüştür. Dönemin siyasetçileri rock müzikçilerin başkaldırı niteliğindeki müziklerine müdahale ederek sonraki genç kuşağın siyasete karışmamalarını isteyerek rock müzik yerine beyni aradan çıkararak vücudu ön plana koyan dans ve disko türü eğlenceler yaygınlaştırılmıştır (Eldem ve Eti, 1985, s. 191).

Rock müzik türü isyanın çılgin sesi olarak normal olanı kırma, kuralları bozmadır. Genellikle siyah renkli kıyafet giyerler ve ağır ağır yürürler. Ergen dönem gençleri de içlerindeki isyanı ifade etmek adına rock müzikten hoşlanırlar, rock sanatçıları gibi giyinmeyi ve davranmayı kendilerine bir tarz edinirler. “Ülkemizde ise Mor ve Ötesi,

Şebnem Ferah, Erkin Koray, Barış Manço, Cem Karaca, Özlem Tekin, Hayko Cepkin, Teoman, Haluk Levent, İlhan İrem, Bulutsuzluk Özlemi, Athena, Üç Hürel vb. bu türün ünlü müzisyenleridir” (Angı, 2012, s. 35).

2.2.3.5. Türk Halk Müziği

Türk halk müziği, insanların ait olduğu toplum kültürüne göre duygu, düşünce ve zevklerini dile getiren sözlü ve sözsüz ezgilerden ibarettir. Bu müzik türü ülkemizin çeşitli yörelerindeki insanların kendi bölgesel kültürüne göre çalgı ve şivesiyle yerine getirilir. Türk halk müziği, Karacaoğlan, Aşık Veysel, Pir Sultan Abdal, Köroğlu, Emrah gibi halk sanatçılarıyla özdeşleşse de halk tarafından üretilen ve yazarı belli olmayan çok sayıda türkü de bulunmaktadır (Yıldız, 2006, s. 309-310). Bu müzik türü, özellikle 1950’lerden sonra devlet koroları, TRT, halk eğitimi merkezleri gibi kurumlar, özel kurs ve cemiyetlerin yaptıkları çalışmalarla yaygınlaştırılmaya çalışılmıştır (Yurga, 2002, s. 13). Halk müziğinin toplum geneline yayılmasındaki en büyük etken radyo programlarında uzun sürelerin verilmesidir (Stokes, 2009, s. 71-75).

Türk halk müziği; halk türkülerinden oluşan sözlü halk müziği ve halk oyunları ezgilerinden oluşan sözsüz halk müziği türlerinden ibarettir. Bu türkülerinin “koşma, yiğitleme, taşlama, ağıt, ninni, uzun hava, destan, kız ağlatma” gibi türleri vardır. Halk müziğinin en belli başlı konuları, “sevgi, özlem, gurbet, ayrılık, ölüm, askere gidiş, düğün, yerleşme, göç, kan davası, kına, nişan” gibi temalardır. Bu konular ele alınırken içtenlik, sadelik, gösterişten arınmışlık, alçak gönüllülük ile sergilenir (Arseven, 1992, s. 15).

Türk halk müziği daha çok vatan ve memleket sevgisi ve Türk kültürüne bağlılık göstermeye çalışan insanlar tarafından tercih edilmektedir. Türk halk müziğinin, kimi zaman köyünün dağlarında dolaştığı anları, kimi zaman köy çeşmesinde sevgilisiyle buluştuğu anları, kimi zaman da memleket sevdasını anlatan ezgileri, kişiyi bulunduğu ortamdan uzaklaştırarak iç dünyasına sürüklemesi ve kulağa hoş bir seda bırakarak eğlendirmesi tercih edilmesine neden olan faktörlerdendir.

“Ali Ekber Çiçek, Arif Sağ, Musa Eroğlu, Çetin Akdeniz, Mehmet Erenler, Erol Parlak, Erdal Erzincan, Gülşen Kutlu, Muharrem Ertaş, Nida tüfekçi, Neşet Ertaş, Belkıs Akkale, Sadık Gürbüz, Talip Özkan, Muhlis Akarsu, Hasan Mutlucan, Mehmet Erenler, Kıvırcık Ali, Yavuz Top vb.” (Angı, 2012, s. 38) Türk Halk müziğinin dönemimizdeki en saygın sanatçılarıdır.

2.2.3.6. Türk Sanat Müziği

Osmanlı dönemi bestecilerinin ortaya çıkarttığı, sanatsal özelliği bulunan dini ya da din dışı müzik türüdür. Kökeni halk müziğine dayanan Türk sanat müziği, Osmanlı döneminde yetişen büyük besteciler ve müzik kuramcılarla kendine has bir Osmanlı müziği özelliğine kavuşmuştur (Yıldız, 2006, s. 311). Klasik Türk Müziği, makamsal müzikler arasında dünyanın en önde gelen türüdür. Kendine has üslubu ve çalgılarından başka Batı çalgılarının yer aldığı bu müzik türünde yüzlerce makam bulunmaktadır (Can, 2009, s. 66-72).

Dini içerikli müzikler, vahdet-i vücud anlayışıyla bestelenmiş eserler olup bir nevi yakarma aracı olarak kullanılmışlardır. Tek tanrılı dinlerde müziğin kiliselerde yer alması oldukça yaygın olmasına rağmen Müslümanlarda sadece def eşliğinde zikir çekme amacıyla ilahiler söylendiği yaygın olmasa da zaman zaman yapılan bir etkinlik türüdür. Diğer yandan Kuranı Kerim’de bulunan ayetlerin okunuşu ve ezanın da kendine has makamları bulunmaktadır (Keklik, 2006, s. 1). “Dini müzik denilince daha ziyade ilahi, münacat, naat, tekbir, mevlüd, temcid, tevhiş, salat, Allahümme-salli, ezan vs. gibi cami ve tekkede uygulama alanı bulan müzik türleri anlaşılmaktadır.” (Uludağ, 2004, s. 225).

“Ahmet Özhan, Alaaddin Yavaşca, Bülent Ersoy, Coşkun Sabah, Emel Sayın, Hamiyet Yüceses, Behiye Aksoy, Gönül Yazar, Zeki Müren, Muazzez Abacı, Muazzez Ersoy, Saadettin Kaynak, ...Yıldırım Bekçi, Safiye Ayla, Gönül Akkor, Zekai Tunca, Samime Sanay, Müzeyyen Senar” (Angı, 2013, s. 80) gibi sanatçılar bu müzik türünün seçkin icracılarıdır.

2.2.3.7. Klasik Batı Müziği

Batı Avrupa kökenli Klasik Batı Müziği halk müziklerinden net bir şekilde ayrılan çok sesli bir müziktir. Bu müzik türü ‘Rönesans Dönemi’, ‘Barok Dönem’, ‘Klasik Dönem’, ‘Romantik Dönem’ ve ‘Çağdaş Dönem’ olmak üzere beş farklı dönemde incelenmektedir. Rönesans dönemi, güçlü, armonik sesler, Acapella korolar yaşam sevinci ve danslarla birlikte çalgılarla bestelenmiş şarkılar ortaya çıkmıştır. Barok dönemde çalgı, sesin önüne geçmiş saray müziğidir. Opera, klavsen ve Bach müziklerinin seslendirildiği dönemdir. Klasik dönem Bach’ın ölümü ile Beethoven’ın ölümü arasında geçen dönem olup Mozart çağı olarak da bilinir. Romantik dönem müziğin saraydan çıkıp halka indiği melodi ve ritmin dikkate alındığı kişisellik, duygusallığın ön plana çıktığı dönemdir. Çağdaş dönem

ise milliyetçiliğin ağır bastığı yurtsever temalara dayalı müziklerin yapıldığı dönemdir (Erol, 2001, s. 105-145).

2.2.3.8. Dubstep, Reggae, Soundtrack ve İndie Müzik türleri

Dubstep müzik: İngiltere'nin Güney Londra bölgesinden köken alan elektronik dans türü bir müzik çeşididir. 2000'li yılların başlangıcı ile birlikte tekno müziğin eşliğinde jungle, dub ve reggae ile karışması sonucu oluşmuştur. Sabit bir ritmi olmayan dubstep müzikte karışan müzikler beynin ritim algılama sistemini yoracak kapasitededir. Bu müzik türünü gerçek manada seven kişiler robot gibi oynarlar. Ayrıca, dubstep müzik türünde hızlı ritimler yavaşlatılır, yavaş ritimler hızlandırılır, böylece çok farklı hisler yaratan bir miks ortaya çıkar. Bu tür şarkılarda özel bir kelime veya cümle olmayabilir, bazen sadece müzikten oluşabilir, dakika başına 140-145 bpm olan bir tekno ritim/müzik çeşididir.

Reggae müzik: Bu müzik türünde Jamaika'ya özgü olup ritmini kalp atışlarından aldığı söylenen bir rock müzik çeşididir. 1960 yıllarında ska ve rocksteady müziklerinden esinlenerek ortaya çıkan reggae müziğin temposu daha yavaştır. Reggae müzikte inanç, barış, aşk, eşitsizlik ve yoksulluk gibi temalar işlenir. 1970'lerde popülerleşen bu müzik türü Bob Marley sayesinde dünyada tanınmıştır.

Soundtrack müzik: Bu müzik türünün Türkçe 'de karşılığı bulunmadığı için film müziği olarak da bilinir. Bununla birlikte müzik eseri bir film yerine diğer sanatsal faaliyetlerde de kullanıldığı için eser müziği ifadesi kullanılabilir (Wikipedia, 2017).

İndie müzik: Büyük ticarî şirketler tarafından üretilmeyen, nispeten küçük ve bağımsız şirketler tarafından üretilen müzik türleridir. İngilizce "independent" kavramından adını alan İndie müzik türünde sanatçı yayın ve kayıt sürecini tamamen kendisi üretir. Pop, rock gibi müzik türlerinin başına İndie kelimesi eklenerek İndie pop, indie rock vs. müzik türleri olarak ortaya çıkar. Bazen alternatif müzik olarak da bilinen İndie müzikte ana akım müzikten farklı özgün bir stil mevcuttur (Solmaz, 1996, s. 29).

2.2.4. Müzik Türlerinin Kişilik Gelişimi Üzerine Etkisi

Kişilik gelişimi üzerine yapılan araştırmalarda kalıtsal ve çevresel faktörlerin bireyin kişiliğini devamlı değiştirdiği, kültürel ve sanatsal faaliyetlerin kişilik üzerine etkilerinin birbirinden oldukça farklı olduğu bilinmektedir. Özellikle müzikle uğraşan veya dinleyen

bireylerin kimisinin saldırganlaştığı, kimisinin sakinleştiği kimisinin de neşe ve hayat dolu bir kişiliğe büründüğü görülür.

Bilimsel araştırmalarla oluşturulan kişilik envanterindeki sınıflandırmalarla bireylerin kişiliğini yansıtan özellikler kalıplaştırılmış, bir kişinin yumuşak başlılığı ve sorumluluk boyutunun sosyalleşmeyle kazanılan bir kişilik özelliği olduğu tespit edilmiştir. Benzer sınıflandırma müzik türlerinde de kendini göstererek türün belirgin özellikleri ön plana çıkarıldığında o müzik türünü tercih edenlerin özelliğini yansıttığı görülür (Artemiz, 2005, s. 38). “İbni Sina’ya göre, ses tonu değişiklikleri insanın ruh hallerini yansıtır ve müzik bestelerini bize hoş gösteren şey işitme gücümüz değil, o besteden çeşitli telkinler çıkaran idrak yeteneğimizdir” (Somakçı, 2003, s. 132).

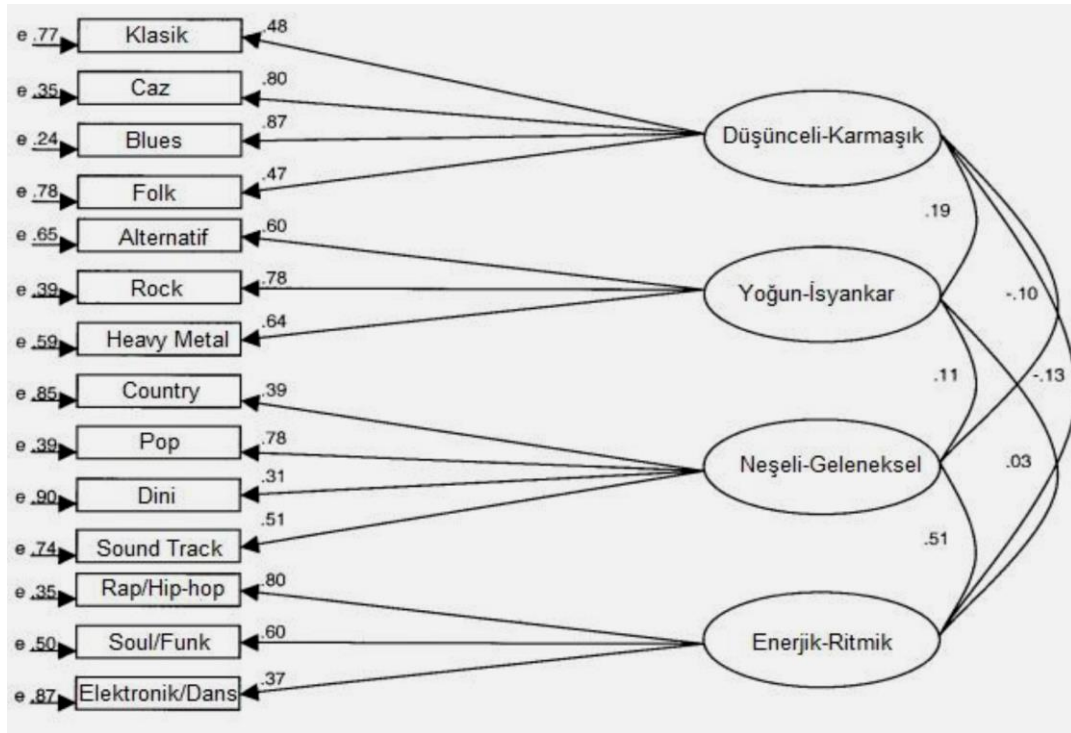
Bireylerin müzik tercihleri kişilik özellikleri ile ilgili olduğu gibi öz deneyimlerle elde edilen geçmişe dair duygusal çağrışımlara da bağlıdır. Rentfrow ve Gosling, (2003), kişilik özellikleri ile müzik türlerini karşılaştırıldığı bir çalışmada kişileri; “Düşünceli-Karmaşık”, “Yoğun-İsyankar”, “Neşeli-Geleneksel” ve “Enerjik-Ritmik” karakterli bireyler olarak sınıflara ayırmıştır (s. 1243-1251).

Klasik, caz, blues ve halk müziklerini dinleyenler güçlü bir hayal gücü, yaratıcılık ve estetikliğe önem veren, tutucu fikirleri kabullenmeyen, hoşgörülü, kendisinin çok zeki olduğunu düşünen “Düşünceli-Karmaşık” kişilikli bireyler iken; alternatif, rock ve heavy metal müziklerini dinleyenlerin farklı şeyleri merak eden, risk alan, aktif fiziksel yapıda, kendilerini zeki gören “Yoğun-İsyankar” kişiliğe sahip bireylerdir. Country, pop, dini, sound track müzikleri dinleyenlerin neşeli, sosyal, güvenilir, yardımsever, kendilerini çekici bulan “Neşeli-Geleneksel” kişilikli bireyler olduğu; Rap-hiphop, soul/funk, elektronik/dans müzikleri dinleyen insanların ise enerji dolu, konuşkan, bağışlayıcı, kendini çekici bulan ve tutucu fikirlerden hoşlanmayan “Enerjik-Ritmik” kişiliğe sahip oldukları bildirilmektedir (Rentfrow ve Gosling, 2003, s. 1248-1249). Şekil 2’de müzik türlerine göre bireylerin kişilik özellikleri gösterilmiştir.

Kişilerin günlük yaşamları sırasında evde, işte, sokakta, eğlence yerleri gibi çeşitli ortamlarda kendisini ifade etme, içindeki boşluğu doldurma, geçmişe dair deneyimlerinden zevk alma, unutmaya ya da acı çekme istekleri genellikle müzik dinleyerek giderilmektedir. Örneğin, heyecan isteyen kişiler genellikle uyarıcı yapıya sahip rock ve punk müzik türlerini seçerken, isyankar ve antisosyal kişilikli bireylerin özellikle ergen dönemde rock ve rap türleriyle uğraştıkları, ilginç ve yaratıcı olduğunu düşünen kişilerin ise karmaşık ve

entelektüel özellikli klasik ve caz müzik türlerini dinledikleri belirtilmiştir (Rentfrow vd., 2009, 330).

Ergenlik dönemlerindeki gençler bulundukları ortamlarda kendini kabullendirme davranışı içerisine girerek, dinledikleri müzik türlerini akranlarıyla paylaşmak, kendisini sanatçı ile özdeşleştirmek ister (Artemiz, 2009, s. 10-16). Şarkıcı gibi giyinmeye, onun gibi dans etmeye çalışan ergenlerin müziği ve sanatçıyı rol model aldığı, bu yaşam tarzının onda yeni tüketim etkinliği getirdiği de görülür (Kalyoncu, 2016, s. 17).

Şekil 2. Müzik türleri ve kişilik ilişkisi

Not: “Müzik algısı, müzik tercihi ve sosyal kimlik bağlamında müzikte önyargı ve kalıpyargı”. Rentfrow ve Gosling’den aktaran Şenel, O., 2013,. s.44, Doktora Tezi. <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

Took ve Weiss (1994) tarafından yapılan çalışmada ise rap ve heavy metal dinleyen öğrencilerin okul derslerinde başarısızlığı, cinsel eylemlere, alkol ve uyuşturucu bağımlılığına yönelimlerinin ise yüksekliğine dikkat çekilmiştir. Esrar kullanan ergenlerin daha çok rap-hiphop-techno-dans müziklerini tercih ettikleri (Ögel, Ermağan, Eke ve Taner, 2007), rock müzik dinleyen genç ergenlerin ise öldürme hissi, intihar ve satanizme meyilli oldukları bildirilmektedir (Wells ve Hakanen, 1991).

Heavy metal müzik dinleyen gençlerin aykırı görüntüleri dikkatleri üzerine çekerek arkadaşlarına karşı kendi kişilik sınırlarını belirlemekte ve kendi grubunun oluşma sürecini de hızlandırmaktadır (Artemiz, 2009, s. 33). Güner (1998)’in yaptığı bir çalışmada heavy

metal müzik dinleyenlerin diğ r müzik türlerini dinleyenlere göre daha saldırgan ve kaygılı davranışlar sergilediklerini, arabesk müzik dinleyen ergenlerin ise depresyon düzeylerinin çok yüksek olduğu bulunmuştur.

Arabesk müzik türünde insanların kendilerine zarar verdikleri, klasik müzik dinleyenlerin ise rahatlama hissi ile sakinleştikleri değerlendirilir. Diğ r yandan halk müziği dinleyen bireylerin gurbet, hasret, yalnızlık gibi duygularını açığa çıkarmasının da kişi yi öfkeye ve karamsarlığa ittiği de saptanmıştır (Angı, 2012, 22).

Tüm bu araştırmalar sonucunda elde edilen sonuçlar hemen hemen aynıdır. Buna göre insanlar, müziği duygu durumları için bir düzenleyici olarak kullanmaktadırlar. Başka bir ifade ile de duygu durumları müzik tercihlerini belirlemede etkin bir rol oynamaktadır. Yani müzik, bireylerin tutum ve davranışlarını doğrudan etkileyen son derece önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır (Artemiz, 2009, s. 36). Bu çerçevede insanlara televizyon, kitap, spor, müzik vb. aktiviteler içerisinde kimliklerini en çok hangisinin yansıttığı şeklinde bir soru sorulduğunda araştırmaya katılanların büyük çoğunluğu müziği tercih etmiş ve bu noktada kendilerini daha iyi yansıttığını ifade etmişlerdir (Rentfrow ve Gosling 2003, s. 1240).

2.2.5. Müzik Eğitimi

Müzik eğitimi, kişilerin hayatında müziksel davranışların oluşturulması amacıyla yapılan eğitim şeklidir. Bu eğitim sonucunda, bireyin müzik alanında yetişmesi, tanınan birisi olması, müziği dinleme zevkinin oluşması, müzikle ilgili araç ve kaynak temini ve kullanımında bilinçli olma, kişilik gelişimi ve etkin bir yapıya kavuşma gibi değerlere sahip olunabilir. Bu amaçlar doğrultusunda çocukların ve gençlerin yetiştirilmesinde müzik eğitiminin büyük bir öneme sahip olduğu görülür (Uçan, 1993a, s. 116).

Müzik eğitiminde, ulaşılmak istenen hedefler iyi belirlenerek eğitim planlarına göre hareket edilmelidir. Müzik eğitiminin öncelikli hedefi insanın ruhunda güzellik duygusunu oluşturmaktır. Bu nedenle karamsarlık, umutsuzluk ve kıskançlık duygularını k r kleleyen müzik türlerinin benimsenmemesi için aileden başlayarak okullarda da uygun müzik eğitiminin verilmesi gerekir (Biber  z, 2001, s. 104).

2.2.5.1. Okullarda Müzik Eğitimi ve Kişilik Gelişimi

Müzik eğitimi hedeflenen amaca ve ulaşılmak istenen kitleye göre “genel (herkes)”, “özengen (amatör)” ve “mesleki (profesyonel)” müzik eğitimi şeklinde 3 grupta toplanabilir (Uçan, 2005, s. 30)

Genel müzik eğitimi; mesleği, okulu bölümü programı ayırt etmeksizin herkese, her yaşta her düzeyde verilen müzik eğitimidir. Bu eğitimin amacı dengeli ve sağlıklı bir yaşam için gerekli müziksel davranış şeklini oluşturmaktır. Bu eğitim ülkemizde okul öncesi ve ilköğretimde okuyan tüm öğrencilere zorunlu olarak verilir. Öğrenciler genel müzik eğitimiyle elde ettiği müzik yeteneği sayesinde özengen müzik eğitimine ve gerekirse de mesleki müzik eğitimine yönelebilir (Uçan, 2005, s. 31- 33).

Özengen müzik eğitimi, okullarda genellikle “eğitsel müzik kol çalışmaları, seçmeli ses ve çalgı toplulukları, bireysel ve toplu müzik kursları, isteğe bağlı olarak müzik etkinlikleri ve müzik yarışmaları” yoluyla gerçekleşir. Bu müzik eğitimi genellikle müzikten zevk alma, müziği bir yaşam biçimi haline getirme amacıyla amatörce yapılan eğitim türüdür (Uçan, 2005, s. 32).

Mesleki müzik eğitimi ise müzik kolunun bir kısmını ya da tamamını meslek olarak seçen o konuda uzmanlaşan, beste, seslendirme, yorum ve müzik eğitimi gibi alanlarda verilen eğitim şeklidir (Uçan, 2005, s. 32). Ülkemizde mesleki müzik eğitimi, “Güzel Sanatlar Liseleri”, “Güzel Sanatlar Fakülteleri”, “Konservatuarlar”, “Eğitim Fakültelerinin Müzik Eğitimi Anabilim Dalları” ve “Bando Müzik Okulları” tarafından verilmektedir (Erenözlü’den aktaran Şen, 2011, s. 32).

Mesleki müzik eğitimi alan bireylerin eğitim almayanlara göre bazı yönlerinin geliştiği görülmektedir. “Sanat aracılığı ile insanda, duyguların eğitiminin, imgelemin (düşlem gücünün) geliştirilmesini ve insanın yalnızca akılcı yanının değil, onun duyuşsal yanının duygularının da eğitilip geliştirilmesini, yalnızca bilme içgüdüsünün değil, uyuma yönelen içgüdünün de eğitilmesi” (San’dan aktaran Uslu, 2009, s. 818) için müzik eğitiminin gerekli olduğu bildirilmiştir.

İnsanın hayatındaki vazgeçilmez unsurlardan birisi olan müzik ile ilk karşılaşma anımız bebeklik döneminde annelerimizin söylediği ninnilerle başlar, hatta bazı anne adaylarının gebelik dönemleri boyunca çocuğuna müzik dinlettikleri de bilinir. Hayatımızın başlangıcından itibaren duyduğumuz bu ritim ve sestten oluşan müzik, gelişme çağında kişiliğimizi belirleyen önemli bir unsurdur.

İlköğretim döneminde söylenen şarkılar, tekerlemeler ve marşlar ilk müzik eğitimimizin temeli olur. Bu dönemde fark edilen müziğe karşı yatkınlık, bazı çocukların okul müsamerelerinde rol almasına, bazı çocukların da imkanları dahilinde profesyonel eğitim almalarına yol açar. İlköğretim dönemindeki müzik eğitimi, çocuğun kendisinin ve arkadaşlarının davranışlarını anlama aracı olarak kullanılır (Çilden, 2001, s. 3).

Müzik eğitimi sayesinde sosyal ve duygusal yönden gelişen kişilik dikkate alındığında müzik öğretmenlerinin önemi daha kolay anlaşılacaktır. Bu öğretmenler sayesinde müzik yeteneği üstün çocukların geliştirilmesi ve yönlendirilmesi ile öğrencinin geleceği değişebilir, belki de müzik ağırlıklı bir okulda okumasının yolu açılabilir. Bu tip öğrencilerin müzik aleti çalma ya da şarkı söyleme açısından daha fazla emek harcaması hem ailesi hem de kendinin hayatında olumlu değişimlere yol açacaktır. Çocukların konserleri takip etmeleri, birçok çalgı aletine ilgi duymaları ailesiyle birlikte şarkı söylemesi, müzik topluluğu kurmaları ya da katılmaları gibi değişiklikler çocuğun kişiliğinde değişikliklere neden olacaktır. Bu tip çocukların kendine olan güven, yardımlaşma duygusu ve okula devam isteğinin arttığı da bildirilmektedir (Ali, 1987, s. 108)

Müziğin eğitimdeki önemi sadece dil gelişimi ile sınırlanmaz. Müzik eğitimi çocuğun milli duygularını geliştirir, içini yumuşatır ve dinleme alışkanlığı kazandırır, çocuğun ilgi ve yeteneklerini ortaya çıkarmasına yardımcı olur... Müzik eğitimi, kişilik gelişiminde çocuğun davranışlarını etkiler, dikkatini yoğunlaştırır, gözlem yeteneğini güçlendirir... Bu nedenle de müzik dinleme, şarkı söyleme, söylediği şarkıyı dramatize etme yolları ile çocuğun müzikal çevreye itilmesine yardımcı olunmalıdır...(Arslan'dan aktaran Artemiz, 1999, s. 144).

Toplumun vazgeçilmez unsuru olan çocuklar ve gençlerin müzik eğitimleri onların müziksel davranışları kazanmasına, kendi yeteneklerinin farkına varmasına, yaptıkları işten zevk almalarına, bir işi başarmış olma duygusuyla mutlu olmalarına, sosyal ortamlara katılmalarına, birlikte iş yapma becerisi kazanmalarına aracılık ederek kişinin ruhsal ve bedensel gelişimini sağlayacaktır. Bireylerin ruhsal gelişiminin sağlanacağı en doğru yollardan birisi müzik ve resim gibi bir sanatsal eğitimi almaktır (Çetin, 1984, s. 515).

Okul müzik eğitiminde, okul çağı çocuklarının, üyesi bulundukları kültürün geleneksel müzikal-kültürel bileşenleri hakkında belli bir bilgi birikimini edinmeleri gerekmektedir. Bunu yaparak, geleceğin bireylerini, kültürel aidiyetlerinin ve bu bağlamda şekillendirdikleri özgün müzikal-kültürel kimliklerinin farkında kişiler olarak topluma katılımları sağlanmış olacaktır. Bu şekilde, başka kültürle yükledikleri değeri, kendi kültürel çevrelerine de yükleyebilecek, iki kültürün maddi manevi ürünlerini “şu daha iyi”, “bu daha güzel” gibi yaklaşımlarla “kıyaslamamanın”, tıpkı elma ile armudu kıyaslamak kadar yersiz bir davranış olduğu ortaya çıkacaktır (Paşaoğlu, 2005, s. 143).

Sanatsal faaliyetler arasında birçok kişinin tercih ettiği müzikal uğraşı kişinin içindeki duygularını en samimi ve en zarif bir biçimde etrafına yansıtmasını sağlayan bir araç

olmuştur. Müzik eğitimi alan kişilerde bu duygu ve davranışlar almış olduğu eğitim kalitesine paralel olarak değişecek ve gelişecektir. Eğitim sayesinde müzikal yeteneği ortaya çıkan bireylerin kendini mutlu hissetmesi, duygularını ve yeteneğini ailesi, arkadaşları ve toplum ile paylaşması kişilik gelişimine önemli katkılar sunacaktır (Uslu, 2009, s. 817).

Müzik eğitimi çocukların sosyalleşmesini ve kültürel birikimlerinin artmasını, algılama ve beğeni seviyesinin, bakış açısının değişmesini, nitelikli müziği diğerlerinden ayırmasını da öğretir. Bu eğitim sonucunda bireyde hedeflenen kültürel, sosyal ve ruhsal değişikliklerin kazandırılması, paylaşımcı ve uyumlu kişiliğe sahip bireylerin oluşmasına yol açacaktır (Çevik, 1989, s. 83).

İlköğretim ve ortaöğretim dönemlerinde öğrencilere verilen kişisel veya toplu müzik eğitimleri henüz kendini tanımakta olan çocukların kişiliğin oluşturulmasında ve geliştirilmesinde oldukça önemlidir. Müzik eğitimcilerinin bu aşamadaki görevi müzik eğitimini sosyal ve kültürel boyutta ele alarak gençleri sadece yetenekleri ölçüsünde geliştirmekten ziyade sosyal yaşamın kazandırılmasını sağlamak olmalıdır. Eğitimcilerin topluma bilgi ve kültürel açıdan iyi yetişmiş nesiller kazandırması sonucunda huzur, mutluluk ve paylaşım daha üst seviyelere çıkacaktır (Uslu, 2009, s. 818). Bu bağlamda çocukların kişiliğini değiştiren müzikal uğraşların seçkin bir okul ortamında nitelikli öğretmenler vasıtasıyla verilmesi, hem müzik yeteneği olan öğrencinin kişiliğinin toplumsal değerlere göre değişmesi sağlanacak hem de akranlarına örnek olarak toplumsal gelişime katkı sağlanabilecektir.

2.3. Müziğin Fonksiyonları

Sanat dallarından biri olan müzik, tarih boyunca insanın var olduğu her yerde birtakım değişim ve gelişime uğramıştır. Değişen ve gelişen müzik, yapısında birçok işlev barındırmaktadır. İnsanların yaşadıkları duygu yoğunluğunu tatmin etme yolu olarak görülen müziğin, sanatsal ve kültürel işlevlerinin yanı sıra bilimsel yönünün de olduğu bilinmektedir (Erdal, 2009, s. 287). Bu çerçevede farklı tanımlamalar yapılmaya çalışılmış ve varılan nokta müziğin işlevi açısından genel bir bakışı ifade etmiştir. Bu işlevler açıklanırken, konuları ele alış bakımından benzerlikler bulunmakla birlikte, konuyu odak aldıkları kısımlar arasındaki farklılıklar sınıflandırmanın temeli olmuştur. Örneğin, psikolojik değerlendirmeler yapıldığında müziğin kişisel işlevi merkeze alınırken,

antropolojik değerlendirmelerde daha çok batı dışı toplumlar, sosyolojik değerlendirmelerde ise günümüzdeki batı toplumlarının farklı bakış açıları dikkate alınmaktadır. Tüm bu yönleriyle değerlendirildiğinde her kesimden insanla ilgisi bulunan müziğin oluşturduğu etki ve fonksiyonlarını Merriam şu 10 madde de sıralamıştır; “1. Fiziksel tepki, 2. İletişim, 3. Duygusal ifade, 4. Sembolik tanımlama, 5. Sosyal normlara uygunluğu güçlendirme, 6. Dini ayinler ve toplumsal geleneklerin geçerli kılınması, 7. Kültürün devamlılığının ve sağlamlılığının tesis edilmesi, 8. Toplumsal kaynaşmanın tesis edilmesi, 9. Estetik zevk, 10. Eğlenme” (Artemiz, 2009, s. 16).

Müziğin işlevlerini genel olarak sınıflandırmak gerekirse; bireysel, toplumsal, ekonomik, eğitsel (Baygal, 2010, s. 59), kültürel, antropolojik, sosyolojik ve psikolojik işlevler (Radocy ve Boyle, 2003, s.10) olarak ayırabiliriz.

2.3.1. Müziğin Bireysel Fonksiyonları

Müzik kişilerin duygu ve düşüncelerini harekete geçiren bir faaliyet türüdür. Seslerdeki güzellikler ve anlamlar kişinin kendini tanımasını ve duygularını inceltmesini kolaylaştırır. Diğer yandan müzikal sesler bireyin kendini kanıtlaması için de fırsatlar verir. Seslerin etkileyici bir şekilde duyulması bireyin düşünmesine, hoşlanmasına ve duygulanmasına aracılık eder. Müziğin birey üzerine en önemli etkisi eğlendirme gücüyle kişinin hayatına renk katması ve mutlu etmesidir (Say, 2008, s. 16).

2.3.2. Müziğin Toplumsal Fonksiyonları

Müzik toplumu oluşturan bireyleri bir araya getiren en önemli sebeplerden biridir. Bu nedenle müziğin toplumsal fonksiyonu bireyler arasında bağlantı kurulması, ortak duygu ve düşünce ile bir araya gelinmesini sağlar. Dijital teknoloji ve internetin yaygınlaşması dünya çapında müzik gruplarının kurulmasına olanak sağlamıştır. Bu özelliği nedeniyle sınırları belirgin olmayan sanal dünyada oluşturulan topluluğun yapısı kişinin duygu ve düşüncelerinin değişmesine neden olabilecek önemli bir faktör haline gelmiştir (Say, 2008, s. 18).

Bireyler i dünyalarında yaşadıkları olumsuzlukları müzikle dinleyerek ya da icra ederek giderebilirler (Adorno, 1999, s. 75). Bu fonksiyonu aracılığıyla müzik kişiye ruhsal sorunlarından, i huzursuzluğundan, toplumsal sorunlarından arındırarak toplum psikolojisine katkı sunabilir. Ya da bir protesto yürüyüşünde, bir hak arama eyleminde

daha cesur olmalarına aracılık edebilir. İş ve işçi şarkıları, devrim şarkıları, asker şarkıları, vatan şarkıları kişinin toplumsal olaylara bakış açısını ve hareketini değiştirebilecek bir işlevi yerine getiren en önemli araçtır (Say, 2008, s. 18).

2.3.3. Müziğin Ekonomik Fonksiyonları

Toplumsal ve bireysel ihtiyaçlar nispetinde meydana gelen müzikler fonksiyonlarını yerine getirdikçe bir kitle tarafından takip edilmiş ve devamlı arzulanan bir faaliyet olmuştur. Bu özelliğini keşfeden ekonomi dünyası 19. Yüzyılın sonlarında toplulukların bir araya gelerek opera ve konser gibi faaliyetleri dinlemesini sağlamışlardır. Bu dönemlerde ortaya çıkan müzikal teknoloji, günümüzde büyük bir sektör haline gelmiştir. Müzikal gösteriler, konserler, operalar hem toplumsal birlikteliğe aracılık etmiş hem de üretilen ürünlerin satılmasıyla büyük kazançların elde edilmesine, çok yönlü bir iş ortamı ve işçi istihdamına sebep olmuştur (Say, 2008, s. 19).

Müzik yaratıları, yorumlama, çalgı yapımı, yapıtların basımı, yedek parçalar, elektrikli, mekanik müzik araçları müziğin üretim aşamasında yer alır. Müzik yayıncıları, CD, kaset satışlarının yapıldığı yerler, konser düzenleyicileri, internet, radyo, televizyon hizmetleri, müzik yapıtlarının ve çalgıların depolanması, alım satım işlemleri ile ilgili düzenlemeler dağıtım aşamasında yer alır. Müzik dinleme, çeşitli durumlarda müziği kullanma, müzik yapıtlarının seslendirilmesi ile ilgili araç ve gereçleri alıp kullanma, dinleyicilerin kendileri müziğin tüketim işlevi ile ilişkilidir (Clayton, Herbert, Middleton'dan aktaran Göher, 2009, s. 306-307).

Özellikle ergenlerin tüketim davranışları ve alışkanlıkları, sanatçıların çeşitli görsel imge içeren klipleri ve TV müzik programlarıyla yönlendirilmektedir. Müzik programları yayına aldıkları sanatçılar ve sunumlarıyla müzik eserinin ve yorumcunun hem reklamını yapar hem de şirketlerin ticari amaçlarına hizmet eder. Bu nedenle müzik videolarının yayınlanmasında toplumsal eğlence yapılırken diğer yandan kliplerde oynayan kişilerin giyimleri, takıları, makyajları müzik endüstrisi ve diğer yönleriyle ekonomi sektörünün bilinçaltına işlenen reklamları olurlar. Bu müziklerin sık tekrarı da bir nevi devamlı ekranda görülen reklam sayılabilir. Sanatçıların toplumsal popülaritesi de müziğin ekonomik fonksiyonuna hizmet etmektedir. Ürünlerinin daha fazla satılmasını isteyen firmalar, müzik dışı ürünlerin reklamlarında da kitlelerce benimsenmiş yıldız sanatçıları kullanır ya da müzikal faaliyetlere sponsor olarak kendi ürünlerinin satılmasını teşvik ederler (Kalyoncu, 2016, s. 15).

2.3.4. Müziğin Eğitsel Fonksiyonları

Müzik eğitimi, Ortaçağda dini müzik şarkılarının öğretilmesiyle başlamış, Rönesans döneminde ise çoksesli bir yapıya kavuşmuştur. Günümüzde ise “okullarda uygulanan genel müzik eğitimi, müziğe özel ilgi ve sevgi duyanlar için amatör müzik eğitimi ve müziği meslek olarak seçenler için profesyonel müzik eğitimi programlarını kapsar” (Baygal, 2010, s. 61-62). Bu programlar içerisinde “amatör müzik eğitimi” birçok ülkede ikincil planda görülse de, gelişmiş ülkelerde yediden yetmişe müzik severlerin katıldığı bir eğitim sistemidir. Bu nedenle gelişmiş ülkelerde amatör koro ve çalgı müziği icra eden grup sayısının önemli derecede olduğu bilinmektedir (Say, 2008, s. 19).

2.3.5. Müziğin Kültürel Fonksiyonları

Müzik, kültürü anlatan bir dil, kültürün içinden çıkan bir ses, geçmişi hatırlatan bir anı, geçmişten alınan güçle geleceğin aydınlatılması için yakılan bir fenerdir. Müzik, geçmiş ile gelecek arasında bağ kurarak kültürün gelişmesini sağlar. Bölgesel ya da yöresel kültürler ve bireylerin ortak değerleri müzikle dile getirilir. Bu nedenle her yörenin kendi coğrafi özelliği, kişilerin yaşam tarzları, ruhsal ve fiziksel özelliklerine göre gelişmiş müzik kültürü bulunmaktadır.

Temelinde kültürel bir olgu olan müzik, kültürün gelişmesini ve yayılmasını doğrudan etkilemekte, böylelikle geçmiş ile gelecek arasında da bağlar kurmaktadır. Bu açıdan müzik, kültürünün bir taraftan nedeni olurken diğer taraftan da sonucu olmakta ve toplumun değer yargılarını da bir yönüyle dile getirmektedir. Bu doğrultuda tarihi süreç içerisinde farklı bölgelerde yaşayan toplumlar kendilerine ait bir müzik kültürü oluşturmuşlardır (Baygal, 2010, s. 61).

Müzik kültürel işleviyle, toplumların kültürel özelliklerini taşıyıp kuşaktan kuşağa aktarırken, aynı zamanda kültürler arası ilişkileri de zenginleştirmekte, müziksel bir birikim ve etkinlik oluşturarak kuşaklar arasındaki bağlantıyı da güçlendirmektedir (Angı, 2012, s. 19). Müziğin kültürel işlevi geçmiş, şimdi ve gelecek arasındaki bağı kuvvetlendirmekte ve bu şekilde en önemli işlevlerinden biri gerçekleşmektedir (Radocy ve Boyle, 2003, s. 13-17).

2.3.6. Müziğin Antropolojik Fonksiyonları

Müziğin işlevleri noktasında antropolojik anlayışı açıklayabilmek için bu konuda otorite kabul edilen Merriam'ın ifadelerini dikkatle değerlendirmek gerekmektedir. Müziğin işlevlerini 10 farklı kategoride ele alan Merriam'e göre, müziğin kullanım alanları maddi kültürle birlikte sosyal kurumlar, inanç sistemleri, estetik ve dildir. Müziğin işlevleri ise duygusal ifadeler; eğlence, sembolik temsil, fiziksel tepki, estetik zevk ve iletişim, sosyal değerlere uyum; sosyal kurum ve dini ritüellerin devamını sağlamak gibi işlevlerdir.

Hayatımızın her anına hitap eden müziğin bu kullanım alanları ve işlevleri hiçbir aktivite ile karşılaştırılmayacak kadar çoktur. Ayrıca hiçbir aktivite müzik kadar hayata yön verecek etkiye de sahip değildir. Müziğin kullanım alanı belli bir işi ortaya koyarken işlevselliği de analitik bir değerlendirmeyi gerektirmektedir. Örneğin, kişinin tanrıya yaklaşmak adına dinlemiş olduğu müzik dini işlevi ifade ederken, sevgilisine söylemiş olduğu şarkı ile de biyolojik devamlılığını anlatmış olur. Bu doğrultuda müziğin kullanımı insan aktiviteleri ile ortaya çıkarken işlevi ise bu aktivitelerin nedenlerini ve amacını ifade etmektedir (Merriam,1964, s. 209-218).

2.3.6.1. Duygusal Fonksiyon

Müziğin tanımı genel olarak “bireyin duygularının sesli ifadesidir” şeklinde olsa da, insandaki hangi duyguyu ortaya koyduğu noktası ise göreceli bir durumdur. Antropolojik açıdan müzik sadece duyguları ifade etmemekte, aynı zamanda insanların değişik şekillerde ifade edemediği veya ifade etmesi mümkün olmayan durumların da ortaya konmasına olanak sağlamaktadır. Bazı toplumlarda bazı duyguların ifade edilmesi yasaklanıp aykırı kabul edilirken, bu konular müzikle değişik şekillerde ifade edilebilmektedir. Merriam, bu anlamda müziğin insanların içinde kalmış olan, bastırılmış duyguları ifade etmesine yardımcı olurken, toplumsal anlamda çatışmayı engelleyen bir görevi de ifa ettiğini belirtmiştir. Türk halk müziğinde karşımıza çıkan cinsellik ifadeleri normalde ifade edilmesi hoş karşılanmayan ifadeler olmasına karşılık müzik içerisinde verilmesi bunu teyit eder niteliktedir (Şenel, 2013, s. 25).

2.3.6.2. Eğlence Fonksiyonu

Müziğin işlevleri içerisinde en bilindik olanı eğlence işlevidir ve tüm toplumlar için geçerli olduğundan evrensel diyebileceğimiz bir işlevdir. Bununla birlikte Merriam bu işlevi 2

boyut halinde değerlendirmektedir. Bunlardan ilki sadece eğlenme mantığıyla yapılan müziktir ki bu batı toplumlarına özgüdür. İkincisi ise başka işlevlerle birleştirilerek ortaya çıkan yine eğlence amacıyla oluşturulan müziktir (Merriam, 1964, s. 219-227).

Bir sanat dalı olarak adlandırılan müziğin, eğlence işlevi ile sanatsal anlamdaki estetik işlevi batı toplumlarında birbirinden farklı tutulmaktadır. Radocy ve Boyle'ye göre batıda popüler müzik dendiğinde müziğin eğlence yönü ön plana alınırken, sanat müziğinde ise daha çok estetik ön plana çıkmaktadır. Günümüzde ise bu sınır daha belirsiz hale gelmiş durumdadır (Radocy ve Boyle, 2003, s. 11).

2.3.6.3. İletişim Fonksiyonu

Müzik her kültürde duygu ve düşüncelerin sembolik bir ifadesi olarak genel bir tanımla açıklandığı için paylaşılan bu duygular ve düşünceler aynı zamanda iletişimi de ortaya çıkaran önemli seslenişlerdir (Radocy ve Boyle, 2003, s. 12).

“Müzikal iletişim” besteci, eser, seslendirici, dinleyici araçlarından oluşan bir iletişim şeklidir. İnsanlarla duygu ve düşüncelerini paylaşmak isteyen besteci, eserlerini yazarak ya kendisi ya da başka bir sanatçı tarafından seslendirilmesini sağlar. Bestecinin müzik sesleri ile vermek istediği mesaj dinleyicilere ulaştırılarak iletişim gerçekleştirilmiş olur. Ayrıca, müzikal iletişim bestenin oluşturulduğu notalar, notaların basım ve dağıtımı, radyo, televizyon ve diğer teknolojik aletler aracılığıyla da gerçekleştirilir (Baygal, 2010, s. 62).

Müziğin iletişim işlevi, taşımış olduğu anlamın karşılıklı bilinirliği üzerine kurulu bir işlevdir. Eğer müziğin anlamı bilinebiliyor ise farklı dilden farklı kültürlerden insanlar olsa bile bir iletişim ortaya çıkmaktadır. Fakat müziğin anlamı noktasında bir farklılık mevcut ise aynı dilden aynı kültürden de olsa, insanlar arasında bir iletişimin olması söz konusu değildir. Birbirlerinin dillerini bilmeseler bile insanlar arasında belli anlamların paylaşılmasını sağlayan müzik, bu yönüyle iletişim noktasında oldukça zorlanan insanlar için hayati bir önem arz etmektedir (Hargreaves, Miell ve MacDonald, 2002, s. 1).

2.3.6.4. Dini Fonksiyonu

Sanat eserlerine yüklenen anlamlar göreceli olmakla birlikte bu anlamlar oluşturulurken toplumun kalıplaşmış düşünce yapısı, inandığı değerler, inanç biçimi dikkate alınmaktadır. Öyle ki bir dönemde bünyesinde barındırdığı ifadelerden dolayı beğenilmeyip günah sayılan bir eser, başka bir dönemde veya başka bir mekânda çok beğenilip büyük bir sanat

eseri olarak kabul edilebilmektedir. Bu değerlendirme şekli toplumun taşıdığı inanç sisteminden kaynaklanmaktadır (Göher, 2005, s. 309).

Müziğin dinsel işlevi incelendiğinde ortaya çıkan birden çok teori, müziğin doğuşunun dinsel törenlerde tanrıya seslenme ile oluştuğunu iddia etmektedir. Bu tür törenlerde tanrıya yakarış olarak söylenen ezgiler, aslında müziğin tanrı tarafından insanlara armağan edildiğinin de bir göstergesidir (Uçan, 1996, s. 42). Bu inanışlardan yola çıkılarak dinle müziğin ilk dönemlerden itibaren yan yana olduğu yorumu yapılabilir. Aynı zamanda başka bir görüşe göre de dini tutumlar belli dönemlerde müzik gibi sanatları tehdit eder duruma da gelmiş, bir nevi meydan okuyucu tavır takınmıştır. Ancak geçmişteki örneklerle bakıldığında din ve sanatın ayrılmaz bir bütün olduğu yorumu, diğer yoruma göre daha geçerlidir. Dini anlayış bazen müziğin karşısında olmuş bazen de birlikte hareket etmiştir. Bu yönüyle aynı kültürün farklı iki ucudur denilebilir (Ulusoy, 2005, s. 86-87).

Müzik dini duygu ve düşünceleri, dini ritüelleri ifade edip bu duygu ve düşünceleri daha yoğun yaşatırken, dua içerikli şarkılarla toplumsal sıkıntılara çözüm bulabilmekte aynı zamanda kişinin sosyal düzeni bu şekilde daha kolay benimsemesine de imkân sağlamaktadır (Merriam, 1964, s. 227). “Dinî formda bestelenen eserlerin dinleyenler üzerinde daha çok mistik duygulanımlar, rahatlık, huzur, barış itaat ve teslimiyet duygusu vermesi beklenir.” (Arslan, 2015, s. 123).

Hiristiyanlıkta ve İslamiyette müziğe ayrı bir önem verilmiştir. Kilise ayinlerinde ve cenazelerde ilahilerin söylenmesi Allah’a yaklaşma ritüeli olarak görülmektedir. Başlangıçta müzikal aletlerin kiliselere girmesi yasak iken 17. Yüzyılda Org’un kilise müziği seslendirmede kullanıldığı görülmektedir (Göher, 2009, s. 311).

İslamiyette de özel gün ve gecelerde camilerde ilahiler ve naatlar söylenerek halkın Allah’a ve dinine karşı olan sevgi ve muhabbetinin artması, duygu ve düşüncelerinin yoğunlaşması amaçlanır. Çalgı aletleri her ne kadar camilere sokulmasa da bazı tarikatların cami ortamında def çalarak zikir çektikleri veya ney ile ilahiler seslendirilerek toplu gösteriler yapıldığı bilinmektedir. Ayrıca, günde beş vakit okunan ezanın her vakitte farklı makamlarda okunması, ölen kişinin ilanında okunan sala ve Kuranı Kerimin tecvidli okunması da dini musiki olarak fonksiyon görerek kişilerin duygu patlaması yaşamasına ve ibadet huzuruna ulaşmalarına aracılık etmektedir.

2.3.6.5. Sembolik Temsil Fonksiyonu

Müziğin sembolik işlevselliği ile kültürler arasında bağ kurulmasına zemin hazırlanır. Ancak bunun için müziğin ifade ettiklerinin, içermiş olduğu belli sembolik anlamların bilinmesi gerekmektedir. Bu sembolik anlamlar ile kültürler arasındaki fark ortaya çıkarken, simgelerin ifade ettiği kültürel özellikler de anlatılma olanağı bulmaktadır. Müziğin barındırdığı bu sembollerin bilinmesi kültürler arasında iletişimi sağlama adına da önemli bir adımdır (Zillman ve Gan, 1997, s. 172). Müziğin sembol olarak kullanımı ise özellikle heavy metal, rock, hiphop türü müzik türlerinde görülür. Bu müzikleri dinleyen ve söyleyen kişilerin kendi gruplarını temsil eden makyaj, saç kesimi, dans şekli, giyim tarzı, şarkı sözleriyle diğer kişilerden ayrıldıkları görülür.

2.3.6.6. Fiziksel Tepki Fonksiyonu

Bireyin müzik dinledikten sonra içinde bulunduğu psikolojik durumun tersi bir durumu yaşamasına fiziksel tepki işlevi denilmektedir. Heyecanlı iken daha sakin olabilmekte veya sakin iken kendini daha heyecanlı hale getirebilmek gibi anlık duygu değişimlerine sebep olabilmektedir (Merriam, 1964, s. 219-227).

Fiziksel tepkiye örnek olarak, çalışırken insanların müzik eşliğinde işini yapması durumu gözlenmiş ve iş kapasitesinin arttığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte aynı zamanda bir meditasyon aracı olarak da kullanılmaktadır. İşin getirdiği yorgunluktan kurtulurken aynı zamanda asabiyet oluşturacak davranışlardan da uzaklaşmış olur. Müzikle birlikte çalışma, günümüzde batı toplumlarında pek fazla tercih edilmemekle birlikte daha çok Afrika toplumlarında kullanılmaktadır (Gregori, 1997, s. 125).

Kişinin duygularının değişmesine neden olan müzik bir anda kişiyi sakinleştirir ya da kışkırtarak zihinsel ve fiziksel etkiler oluşturur (Campbell, 2002, ss. 49-84). Bireyler, müzik sayesinde karşısına çıkan zorluklara karşı yeni bir inanç, yeni bir güç ve kararlılık duygularına kavuşabilir (Campbell, 2002, s. 325). Diğer yandan müzik kişinin kalp atımını etkileyerek kişinin üzüntüsünü giderebildiği gibi karamsarlığa iterek intihara bile sürükleyebilir (Colombe, 2006, s. 90). Osmanlı ordularının savaşlarda Mehter marşı ile coşturulması sonucunda düşmana karşı mücadele azminin artması, müziğin zihinsel ve fiziksel etkilerine önemli bir örnek olarak gösterilebilir.

2.3.7. Müziğin Sosyal ve Psikolojik Fonksiyonları

Müzik, sosyal yönü ele alındığında, toplumun değer yargılarına ve kurallarına uyabilmesi noktasında bireylere çağrışımlarda bulunabilmektedir. Teorik olarak öğretilmeyen birçok kural, şarkıya dönüştürüldüğünde hem eğlenceli olabilmekte hem de akılda kalıcılığı artmaktadır. Toplumun geleceğini inşa edecek olan çocuklar, kuralları temelden şarkıyla öğrendikleri için uyum problemini daha az yaşamaktadırlar. Müzik aynı zamanda çocuğun doğruyu yanlıştan ayırt edebilme gücünü artırmaktadır. Bu yönüyle toplumda yanlış yapan bireylere doğrudan veya dolaylı olarak doğru davranışın ne olduğu hatırlatılarak uyarılmakta ve bu şekilde faydalı bir işlev üstlenilmektedir (Merriam, 1964, s. 219-227).

Müzik, bireyin duygu ve hayal dünyasında bir canlanma meydana getirdiğinden kendi değerlerinin farkına varmasına, varsa kaba duygularını törpülemesine imkân sağlar. Bireyin toplumsallaşmasında önemli katkılar sağlamakla birlikte, özellikle grup çalışmalarında grubun üyesi olma ve grup içerisinde kendini kabul ettirmek için aidiyet duygusunun gelişimi gibi noktalarda müziğin toplumsal işlevi son derece önem taşır. Böylelikle birey toplum içinde gruplar halinde birlikte müzik yaparak iş bölümü, yardımlaşma ve dayanışma duygularını geliştirip sorumluluk sahibi olur (Uçan, 1996).

Sloboda (1992), yapmış olduğu çalışmada insanların bireysel ve sosyal psikolojik olarak müziği nasıl değerlendirdiğini 6 farklı kategoriye ayırmıştır. Bunları, “anılar (*memory*) ruhani (*spiritual*) konular, duyusal (*sensory*) konular (*zevk gibi*), ruh hali (*mood*) değişimi, ruh halinin körüklenmesi (*enhancement*) ve aktiviteler” olarak tanımlamıştır ve bu durumun müziğin psikolojik ve duygusal bir kaynak olarak kullanıldığını da gösterdiğini belirtmiştir.

Hargreaves ve North ise müziğin psikolojik anlamda bireyler için önemi vurgulamış ve bunu;

1 - benlik kavramını zenginleştirerek, duygusal ifadeyi kolaylaştıran şahsi (intraindividual) katman, 2 – müzikal icra ve dinleme davranışı üzerine akranların önemini vurgulayan kişilerarası (interindividual) katman, 3 – Ergenlikte arkadaşlık şablonları ve grup kimliği oluşmasında müziğin rolünü yansıtan, sosyalpozisyonel katman ve 4 – bireyin kültürünün ideallerini öğrenmesine yardımcı olan ideolojik katman olarak dört katmanda açıklamıştır (Hargreaves ve North’tan aktaran Şenel, 2013, s. 31).

Müzik, insan davranışlarını yönlendirdiğinden kitleler üzerinde de bir yönetme gücü ortaya koymaktadır. Bu anlamda içinde bulunduğu kültürün duygu ve düşünce dünyasının seslendirmesi yani bir nevi dışavurumu olarak ortak paydada buluşturur (Kaplan, 2007). Müzik insanın içinde bulunduğu ruh halini yansıtmak için de icra edilen bir sanattır. Ülkemizin birçok bölgesinde düğünlerde çalınan “gelin alma” ve “kına gecesi” müzikleri

neşeli bir şekilde eğlenirken ailenin ayrılığın gelip çattığını anlamasına sebep olmaktadır. Kıbrıs Barış harekati sırasında Kıbrıs Türklerinin yardım beklmeleri karşısında Rum tarafının radyoda “Bekledim de gelmedin” şarkılarını çalmasına karşılık, Türk tarafının “Bir gece ansızın gelebilirim” ile karşılık vermesi müziğin halk kitlelerinde psikolojik etki oluşturmaya yol açan bir etkileşim olduğunu göstermektedir (Arslan, 2015, s. 108).

2.4. Müzikal Beğeni

İnsanların müzikal kimlikleri yaşadığı aile, sosyoekonomik düzey, cinsiyet, eğitim, model alma, sosyal öğrenme, kişilik özellikleri, iletişim araçlarının etkisi müzik yeteneği ve eğitimi gibi faktörlere bağlı olarak gelişir. Doğumdan itibaren kalıtım ve çevresel faktörlerinin etkisi altında şekillenen müzikal gelişim süreci, özellikle ergenlik ve yetişkinlik dönemlerinde alınan müzik eğitimi ve gelişen kişilik özellikleriyle belirginleşir. Bazen, bireyler içinde bulundukları ruh halini değiştirecek müzik türlerine de ihtiyaç duydukları için müzik arayışı içine girebilirler.

Yakın çevre ve aile, kişinin ruh dünyasını etkilediği gibi müzikal beğenisinin gelişmesinde ilk basamak rolünü üstlenmektedir. Ayrıca okul çağındaki birey, eğitim-öğretim noktasında çeşitli kurum ve kuruluşlardan, görsel ve işitsel medyadan da birçok bilgi aktarımı elde etmekte ve bu verilerle müzikal anlamda bir beğeni oluşturmaktadır. Böylelikle bireyin müzikal kimliği ortaya çıkarken ileriye doğru nasıl devam edeceği de şekillenmiş olur (Paşaoğlu, 2005, s. 130).

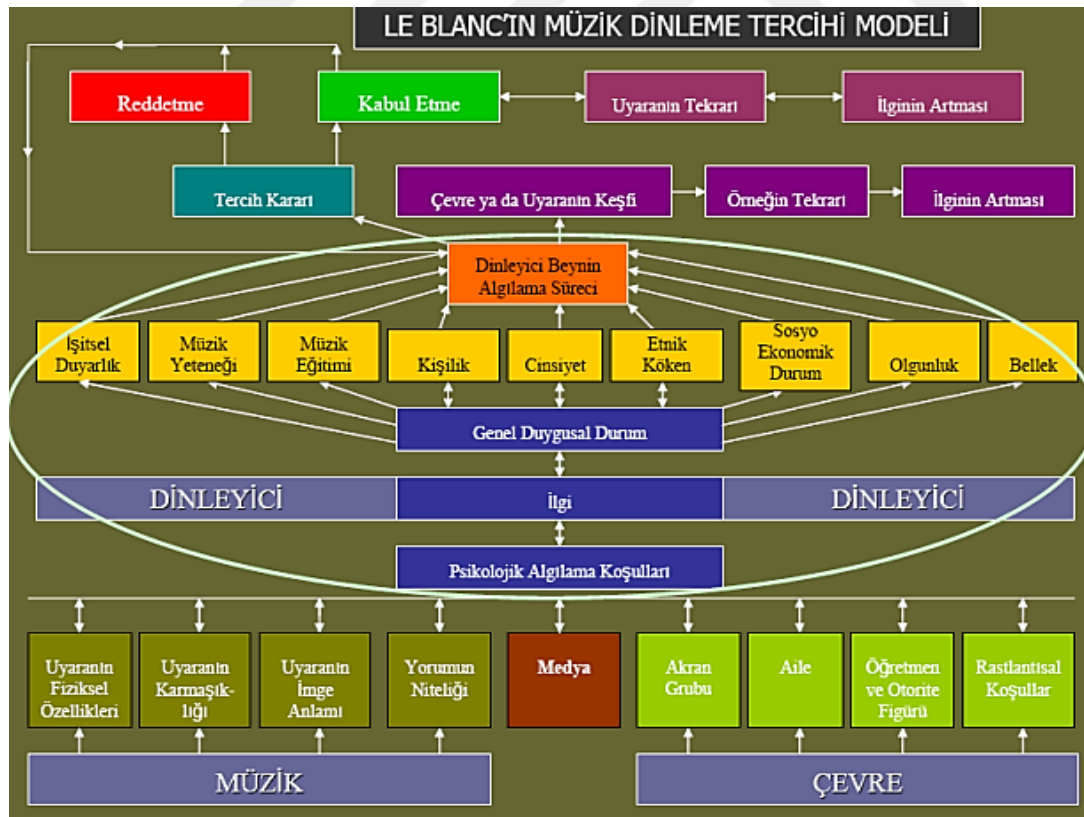
Müzikal beğeni, kişinin kimliği, yaşam biçimi ve değerlerinin sosyal, psikolojik ya da kişisel etkenler ölçüsünde değerlendirilmesiyle elde edilir. Kişiler, belli bir zamanda belirli müzik türlerini dinlerken, diğerlerinden uzak durmakta, başka bir zamanda da önceki tercih etmediği müzik türlerini tercih edebilmektedirler. Bunun sebebi, tercihe neden olan etkenlerin ve tercih sürecinin iyi analiz edilmesiyle anlaşılabilir. Müzik dinleme tercihlerini belirlemek amacıyla yapılan bilimsel araştırmalarda çeşitli modeller yapılmıştır. LeBlanc, Prince, Juslin ve Laukka'nın müzik dinleme tercih modelleri bunlardan bazılarıdır.

2.4.1. Müzik Dinleme Tercih Modelleri

2.4.1.1. LeBlanc'ın Müzik Dinleme Tercihleri Modeli

LeBlanc'ın müzik tercihleri modelinin temelini müziksel uyarım, çevresel koşullar ve medya oluşturur.

Müziksel uyarıma ilişkin değişkenler akustik özellikler, karmaşıklık, referans anlam ve icra kalitesi olarak sayılabilir. Çevresel koşullar ise akran grubu, aile, eğitimci ve tesadüfî koşullardan oluşmaktadır. Bu modele göre dinleyicinin müzik beğenisi sekiz aşamada gerçekleşir. Müziksel uyarım, medya ve çevresel koşullar, dinleyicinin psikolojik algılama koşullarını etkileyerek ilgisini çeker. Daha sonra dinleyicinin genel duygusal durumuna etki eden işitsel duyarlılık, müzik eğitimi, müzik yeteneği, kişilik, cinsiyet, etnik köken, sosyoekonomik durum, olgunluk ve bellek durumuna göre dinleyicinin beyinde algılama süreci başlar. Bu süreçte çevre ve uyarının keşfi, örneğin tekrarı ve ilginin artması ile tercih kararı verilir. Müzik bu aşmada ya tercih edilir ya da reddedilmiş olur (Şekil 3).

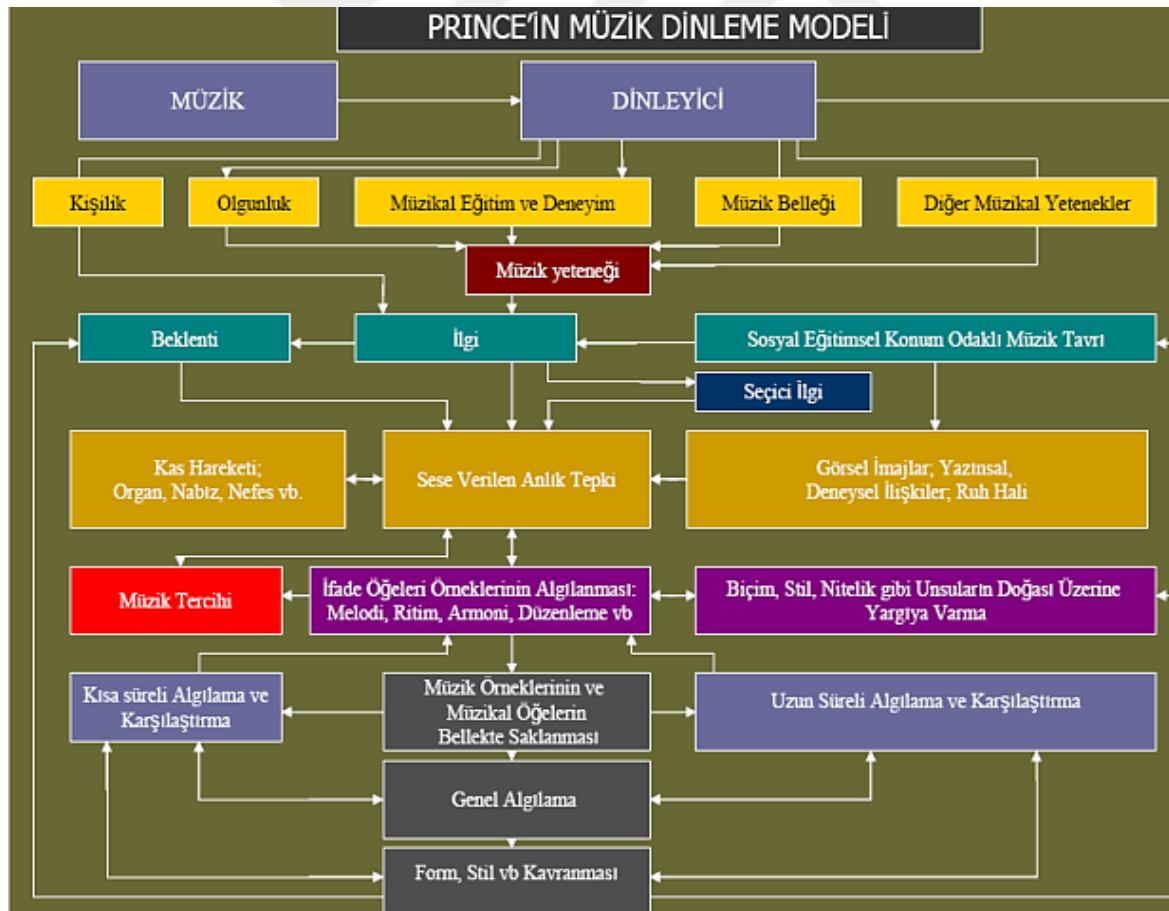

Şekil 3. Le Blanc'ın müzik dinleme tercihi

Not: "Müzik türlerinin tercih edilmesinde kişilik özellikleri ve beğeni ilişkisi". Erdal, B. 2009. s. 14, Doktora Tezi. <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

2.4.1.2. Prince'in Müzik Dinleme Modeli

Bu modelleme 3 farklı kategoriye ayrılmıştır. Birinci kısım dinleyici ile ilgili kişilik, olgunluk, müzikal deneyim, müzik belleği ve diğer müzikal yetenekler olup modelin en üst kısmına yerleştirilmiştir. Modelin orta kısmında üst kısımdaki değişkenlere verilecek organ, nabız, nefes gibi kas hareketleri; sese verilen anlık tepki; yazınsal, deneysel ilişkiler ve ruh halini yansıtan görsel imajlardan oluşan tepkiler bulunmaktadır. Modellemenin alt kısmında ise algılama sürecine ilişkin değişkenler bulunmaktadır. Bu modellemeye göre olgunluk, müzikal deneyim, müzik belleği ve diğer müzikal yetenekler bir araya gelerek müzikal yeteneği meydana getirmektedir. Bu nedenle bu aşamayı kişilik ve müzikal yetenek şeklinde de ayırabiliriz. Bireylerin dinlediği müzik bu iki etken üzerinden eğer ilgi alanına girerse kas hareketleri, sese verilen anlık tepki ve görsel imajların etkisiyle müzikal beğeni meydana gelebilir. Bu süreçte öğelerin algılanması, biçim stil, ritim, melodi gibi etkenlerle yargıya varmayı kolaylaştırmaktadır (Şekil 4).

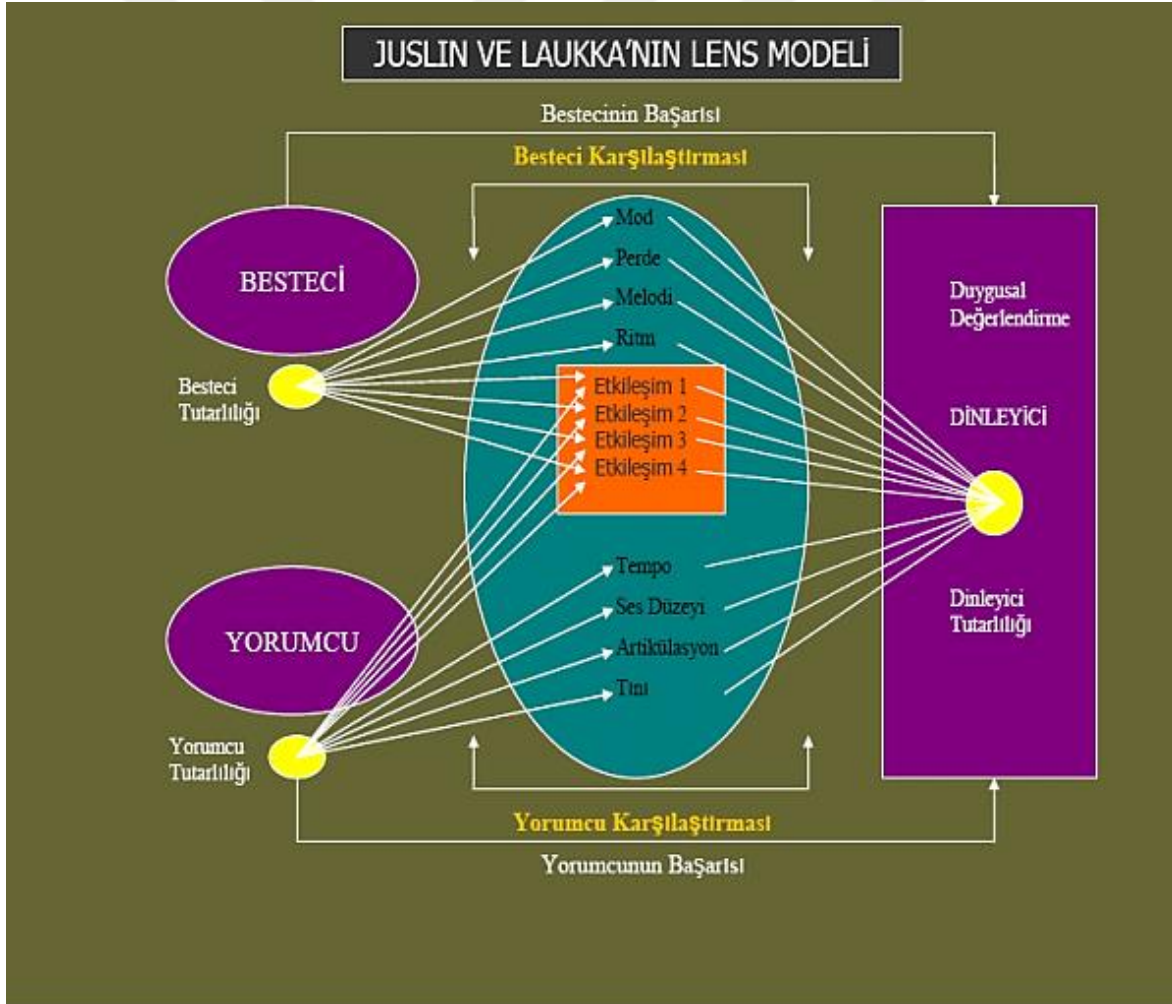

Şekil 4. Prince'in müzik dinleme modeli

Not: “Müzik türlerinin tercih edilmesinde kişilik özellikleri ve beğeni ilişkisi”. Erdal, B. 2009. s. 13, Doktora Tezi. <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

2.4.1.3. Juslin ve Laukanın Müzik Dinleme Lens Modeli

Bu modellemede besteci, yorumcu ve dinleyici üçlüsü temel alınarak aralarındaki etkileşim gözdeki lense benzetilmiştir. Lens modelinde hem bestecinin hem de yorumcunun kullandığı müzik unsurları dinleyicinin duygusal değerlendirmesi ve tutarlılığıyla etkileşime sokulmuştur (Şekil 5). Bestecinin değerlendirilmesinde mod, perde, melodi ritim unsurları; yorumcunun değerlendirilmesinde ise tempo, ses düzeyi artikülasyon ve tını değişkenleri dikkate alınarak dinleyicinin bu değişkenlere vereceği duygusal tepkilerin müzik tercihinin etkileyeceği düşünülmektedir.

Şekil 5. Juslin ve Laukka'nın müzikal tercih Lens modeli

Not: “Müzik türlerinin tercih edilmesinde kişilik özellikleri ve beğeni ilişkisi”. Erdal, B. 2009., s. 12, Doktora Tezi. <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

2.5. Müzikal Tercihe Neden Olan Faktörler

Müzik dinleme modelleri incelendiğinde özellikle Le Blanc'ın modelinde müzik tercihi ne neden olan faktörler; müziğin kendisine bağı niteliksel kullanım boyutu, kişisel boyut ve sosyal boyut olarak üç kısımda incelenebilir. Kişisel boyut; yaş, cinsiyet, kişilik gibi dinleyici profili ile dinleme durumu, ruh hali gibi bireysel psikolojiden oluşur. Sosyal boyut; sosyal sınıf, aile, akranlar, medya gibi müzik tercihlerini etkileyen sosyal psikolojik etkenlerden oluşurken, “müziğin kendisine bağı niteliklerin kullanım şekli ise kişiden ve çevresinden bağımsız müzikal uyarılarla ilişkilidir” (Şenel, 2013, s. 37).

2.5.1. Müziğin Kendisi ve Kullanımının Müzikal Beğeniye Etkisi

Bir müzik parçası ilk kez dinlendiğinde kişide dinlediği müzikle ilgili ilişkilendirmenin olmaması bunun yerine sadece müziğin kendinden kaynaklanan bir duygusal etkilenmenin şekillenmesidir. Bu tercih şeklinde bireysel özellikler ve toplumsal etki göz önüne alınmadan müziğin kendisi ve akustik özellikleri dikkate alınır. Bu tercih şekli; müziğin müziğin rengi, dokusu, temposu, ritmi ve tınısı (Witchel, 2010, s. 46-55), yenilik ve şaşırtıcılık özellikleri, karmaşıklığı, tekrarı ve uyarım seviyesi ne bağı olarak değişmektedir (Konecni'den aktaran Şenel, 2013, 32).

Hızlı ve daha gürültülü müziklerin uyarıcı etkisi gençler için daha fazla iken; diğer yandan karmaşık ve tanınmayan müzikler kişinin yaşına göre farklı etki oluşturmaktadır. Örneğin klasik müzik ve caz müzik gençler için daha karmaşık geldiği için tercih oranı daha az olmaktadır (North ve Hargreaves, 2008, s.106).

Bir müziğin tekrar tekrar dinlenmesi ilk dinlenildiğinde fark edilmeyen öğelerin ortaya çıkartılmasına yol açar. Bu nedenle ilk dinlenildiğinde beğenilmeyen bir müzik parçası sık tekrarlardan sonra beğeni yargısını değiştirebilir (Şenel, 2013, 34). Bu değişim dinlendikçe müziğin karmaşıklığın azalması, nesnelliği aynı kalsa bile öznelliğinin daha fazla anlaşılmasına bağıdır (North ve Hargreaves, 2008, s. 81). Witchel, (2010)'de beğenilmeyen bir şarkının sık tekrarlarla beğeni seviyesinin artacağını bildirmektedir (s. 55). Ancak, belirli bir tekrardan sonra uyarım potansiyelinin azalmasına paralel olarak beğeni seviyesinin de azalacağı unutulmamalıdır (Hargreaves ve North, 1997, s. 86). Televizyon ve radyo kanallarında dinleyiciyi etkileyerek bir şarkının beğeni toplamasını sağlamak adına belirli aralıklarla yayınlanması, müzikal beğenin tekrar ile sağlanabileceğinin göstergesi olabilir.

2.5.2. Kişisel Boyutun Müzikal Beğeniye Etkisi

Müziğin yapısal özelliklerini algılamak için öncelikli olarak dinleyicileri sınıflara ayırmak gerekebilir. Müziği tam anlamıyla algılayan “uzman dinleyici”, müzikal yapıyı duymasına rağmen nüans ayrımı yapamayan “iyi dinleyici”, müziğin bilgilendirici kısmıyla ilgilenen “kültür müşterisi” entelektüel olmayan “duygusal dinleyici”, “protest dinleyici”, “eğlence dinleyicisi”, “antimüzikal dinleyici” veya “kayıtsız dinleyici” olarak isimlendirilir (Radocy ve Boyle, 2003, s. 364).

Dinleyiciler uzun dönem ve kısa dönem dinleyici şeklinde de ayrılır. Kısa dönem dinleyiciler daha çok ruh hali, fiziksel ve zihinsel uyarılmışlık gibi etkenlerle müziği dinlerken, uzun dönem dinleyicilerde ise ırk, zeka, yaş, cinsiyet, kişilik, müzik eğitimi, müzikal deneyim ve geniş ölçekli sosyal faktörlere göre müzikal beğeni oluşmaktadır. Bu beğeniye etkileyen faktörler arasından en önemli etkenin müzik eğitimi ve müzik türüne bağlı olarak şekillenen müzikal deneyimler olduğu bildirilmektedir (Radocy ve Boyle, 2003, s. 353).

Müzik dinleme tercihini etkileyen kişisel boyutun değişenleri dinleyici profili, dinleme durumu ve ruh hali gibi bireysel psikolojiyi ilgilendiren özelliklerdir. Dinleyici profili; yaş, cinsiyet, kişilik, etnik köken gibi yapısal özellikler oluşturmaktadır. Bu özelliklerin her biri müzik dinleme tercihleri üzerine farklı etkiler göstermektedir.

2.5.2.1. Müzikal Beğeni-Yaş İlişkisi

Müzik tercihleri yaşa bağlı olarak çocukluk, ergenlik, olgunluk ve yaşlılık dönemlerinde belirginleşir. LeBlanc’ın olgunlaşma ve müzik tercihleri modeline göre 4 farklı etki oluşturur; “1-Çocuklar farklı türlere daha toleranslıdır, 2- Ergenlikte bu tolerans kaybolur, 3- Ergenlikten olgunluğa dönüştü kısmen geri döner, 4- Yaşlılıkta ise bazı türler yine dışlanır” (North ve Hargreaves, 2008, s. 107-108). Müzikal tercihler yaşla birlikte değişse de bazen gençlik yıllarında çok tercih edilen müzikler yaşlılık yıllarında da etkisini gösterebilmektedir.

Müzikal tercihi değiştiren yaş dönemi en çok ergenlik dönemlerinde edinilen deneyimlerden kaynaklanır. Bunun nedeni ergenler için müziğin günlük yaşam faaliyetlerini yönlendirmesi ve uzun dönem hayallerine temel teşkil etmesidir. Ergenler müzik tercihlerini kendilerini ifade etme, duygularını dışa vurma, yaşamındaki zorluklarla mücadele etme, arkadaşları ile buluşma, farklılıklarına rağmen bir arada bulunabilme aracı

olarak görürler (Campbell, Connell ve Beegle, 2007, s. 232-233). Diğer yandan ergenlerin yalnız başına müzik dinleme arzuların kendilerini tanıma ve müzikle olan iletişimini bütünleştirme ve farklılaşma gayretinin yanı sıra isyankarlık ve ilgisizliğin dışavurumu olarak da yansıtılmasıdır (Zillman ve Gan, 1997, s. 173; Şenel, 2013, 39).

Saruhan (2008) ilköğretim 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflarda yapmış olduğu çalışmasında cinsiyet ve yaşa bağlı müzik tutumlarının yaş arttıkça her iki cinsiyette de bir önceki yıla göre azaldığı belirlenmiştir. Ayrıca, özellikle ergenliğin tam olarak hissedildiği 7. ve 8. Sınıf öğrencilerde kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre müzik tutumlarının daha fazla olduğu da saptanmıştır (104-105).

Le Blanc vd. (1988) ilk, orta ve lise öğrencilerine dört farklı tempoda caz müziği örnekleri dinleterek hem yaş hem de temponun müzik beğenisi üzerine etkisini belirlemeye çalışmışlardır. Bu çalışmada ilk, orta ve liseli öğrencilerin her üçünün de hızlı tempodaki müzik parçalarını dinlemeyi tercih ettikleri, buna rağmen yaş değişkeninin müzik beğenisini etkilediği belirlenmiştir. Bu öğrenci gruplarından ilkokul ve lise öğrencilerinin ortaokul öğrencilerine göre daha hızlı tempodaki müzikleri beğendikleri saptanmıştır (Aktaran, Erdal, 2009, s. 8).

Yapılan çalışmalardan anlaşıldığı kadarıyla yaş faktörü müzik tercihinin belirleyen bir faktör olmasına rağmen tek başına belirleyici olmadığı anlaşılmaktadır. Örneğin ilköğretim düzeyinde yapılan araştırmalarda yaş artışıyla ters orantılı bir müzikal tutum oranının azalması (Saruhan, 2008, s. 104-105), çocukların yaş artışlarıyla birlikte sosyal hayatta dikkatlerini çeken olgu sayısının artmasına bağlanabilir. Aynı çalışmada 8. Sınıf öğrencilerinin ergenlik döneminde olmalarına ve diğer çalışmalarda bildirildiğine göre müzik dinleme alışkanlığının artması gerekirken bu dönemde çocukların ülke genelinde yapılan OKS (şimdiki adıyla TEOG) sınavlarına hazırlanıyor olmaları hem müzik tutum oranlarını azaltmış hem de müzik derslerini önemsemedikleri görülmüştür.

Ergenlik döneminde çocukların tercih ettikleri müzik türlerini yüksek sesle söyledikleri ya da akranlarının veya çevresindekilerin duyacağı yüksek tonda dinledikleri görülür. Bu şekilde müzik dinleme tercihinin hem daha küçük yaşlarda hem de daha büyük yaşlarda rastlanma sıklığı daha az karşılaşılan bir durumdur. Bu nedenle müzik tutumunun çocuklarda yaş artışı ya da azalışından ziyade ergenlik döneminde yaşadığı içindeki isyanı ya da kendi kişiliğini gösterme aracı olarak müziği kullanması olabilir. Bu yaştaki çocukların müziğin kendi hislerine tercüman olduğunu bildirmesi çok sık karşılaşılan bir durumdur.

2.5.2.2. Müzikal Beğeni- Cinsiyet İlişkisi

Kadınlar ve erkeklerin sosyal statülerinin ve toplum içerisindeki rollerinin, aynı zamanda psikolojik durumlarının da farklılığı müzik tercihlerinin birbirinden farklı olmasına ender olur (Şenel, 2013, s. 217). İster çocuk yaşta olsun ister yetişkin olsun cinsiyetlerin kendi müzik tercihini belirlemede içinde bulunduğu kültürün ve almış olduğu eğitimin etkisi yadsınamayacak durumdadır. Öyle ki belli müzik tiplerinin, çalgı ya da mesleklerin seçilmesinde bile erkeksi ya da kadınsı ayrımlar yapılmaktadır. Bu cinsiyet ayrımı müzikle alakalı aktivitelerden enstrümanların belirlenmesine kadar kendisini hissettirmektedir (O'Neill, 1997, s. 47).

Cinsiyetin müzik tutumunu değiştirip değiştirmediği ile ilgili yapılan birçok araştırmada cinsiyet faktörünün müzik tutumunu değiştirdiği, erkek çocuklara göre kız çocuklarının müziğe karşı tutumlarının daha olumlu olduğu saptanmıştır (Nacaklı, 2006; Phillips 2003; Andrews 'den aktaran, Saruhan, 2008, s. 105).

Kadın ve erkeklerin farklı müzik tercihlerinde bulunmalarının temelinde genellikle müzik dinleme sebepleri yatmaktadır. Russel (1997), kadınlar daha çok duygusal beklentilere göre müzik tercihi yaptığını, erkeklerin ise meslek hayatı ve buna bağlı olarak da rekabet hissinden dolayı bir tercihte bulunduklarını bildirmektedir (s. 147). Boer vd., (2012), de müzikal tercihlerde kadınların duygu, dans, arkadaşlık, aile, değerler gibi duygusal ve sosyal konuları dikkate aldığını, erkeklerin ise müzikal yaklaşımda sadece odaklanma ve politika gibi gücü temsil eden sosyal rollerinin etkisinde olduğunu tespit etmiştir (s. 365).

Savi (2008) “12–15 Yaş Arası İlköğretim Öğrencilerinin Davranış Sorunları İle Aile İşlevleri ve Anne-Baba Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkisinin İncelenmesi” isimli yüksek lisans tez çalışmasında; “ergenlerin davranış sorunlarının cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, anne ve babanın eğitim durumu ve yaşları, çalışma durumları ile aile gelir düzeyine göre farklılaştığı belirlenmiştir”(s. v). Cinsiyetlerin müzik tercihi yaşa göre de farklılık göstermektedir. Bu doğrultuda ergen bir erkek, arkadaşlarını etkilemek amacıyla müzik türünü belirlerken; ergen kızlar ise duygusal ihtiyaçlarını ve içinde bulunmuş olduğu psikolojik durumu ifade etmek adına müzik tercihini yaparlar (North ve Hargreaves, 2008, s. 114).

Ortaokul öğrencileri üzerine yapılan bir çalışmada “Cinsiyet açısından; kız öğrencilerin Türk popüler müzik türünü, erkek öğrenciler ise Arabesk/Fantezi müzik türünü dinlemeyi daha çok tercih ettikleri görülmüştür.” (Doğan, 2008). Bu çalışmaya benzer bir çalışmada

Ankara'daki MEB'e bağlı, 7 liseden 351 kız, 231 erkek olmak üzere toplam 634 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Bu çalışmada; Hiphop/rap müzik, rock/metal müzik, tasavvuf müziği ve Türk sanat müziği dinleyen öğrencilerde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir. Diğer yandan arabesk ve Türk halk müziğini erkek öğrencilerin, Blues/caz, klasik müzik ve pop müzik türlerini ise kız öğrencilerin daha fazla dinledikleri tespit edilmiştir (Angı, 2012, s. 66).

Saruhan (2008)'in "Temel eğitim II. kademe öğrencilerinin müzik dersine karşı tutumları" isimli yüksek lisans tez çalışmasında öğrencilerin müzik tutumlarının cinsiyete göre anlamlı derecede farklılıklar içerdiğini tespit etmiştir. Bu çalışmada müzik tutumunun erkek öğrencilere göre kız öğrenciler lehine olduğu saptanmıştır (s. 5-6).

Hargreaves, Comber ve Colley (1995) İngiltere'de müzik dinleme tercihi ile yaş, cinsiyet ve eğitim ilişkisini 278 katılımcıyla araştırdığı çalışmasında müzik eğitiminin cinsiyetle önemli boyutlarda ilişkilendiğini belirlemişlerdir. Aynı yaş grubundaki kızların erkeklere göre çok daha esnek, farklı müzik türlerine daha açık oldukları bildirilmiştir. (Aktaran, Erdal, 2009, s. 7). Diğer yandan Uslu (2010), yapmış olduğu çalışmada kız ve erkek öğrencilerin müzik tercihlerinde cinsiyet farklılığının istatistiksel olarak önemli etki oluşturmadığı da bildirmiştir (s.40).

Bu çalışmalarda cinsiyete göre müzik tercihinin değiştiği görülmekle birlikte bazı müzik türleri üzerine cinsiyetin etkisi olmadığı ifade edilmiştir. Hem Doğan (2008) hem de Angı (2012)'nin çalışmalarında kızların daha popüler müzikleri, erkeklerin ise kültürel bağlarla özdeşleşmiş müzikleri tercih ettiği görülmektedir. Bu farklılık erkeklerin ataerkil kültürün etkisinde daha fazla kalmasından kaynaklanabilir.

2.5.2.3. Müzikal Beğeni ve Kimlik İlişkisi

Sosyal bilimcilere göre kimlik, genel anlamda sosyal kimlik ve bireysel kimlik olmak üzere iki başlıkta incelenmektedir (Hogg ve Vaguan, 2007, s. 152). Sosyal kimlik bireyin, ait olduğu veya ait olmak istediği, paylaştığı, duygu ve düşüncelerin sosyal kategorilerini ifade ederken; bireysel kimlik ise kendine ait olan mizacı, değer yargılarını, tutum ve davranışlarını ifade etmektedir. Bu çerçevede müzik tercihleri bireylerin hem bireysel kimliklerini hem de sosyal kimliklerini ifade eden önemli bir gösterge olmaktadır (Hargreaves ve North 1997, s. 71-72).

Güner (1995)'in yaptığı araştırmaya göre; arabesk müzik dinleyen ergenlerin depresyon düzeyleri, farklı türde müzik dinleyenlere göre daha yüksektir. Ayrıca Heavy Metal dinleyen ergenlerin de saldırganlık seviyeleri, diğer müzik türlerine göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Batıda ise müzik tercihi ve bireyin kimliğini gösteren, tutum ve davranışları arasındaki bağlantıyı inceleyen birçok araştırma mevcuttur. Took ve Weiss (1994) tarafından yapılan çalışmaya göre, rap ve heavy metal dinleyen bireylerin okul derslerinde daha başarısız oldukları tespit edilmiştir. Bu tarz müzik dinleyen öğrencilerin cinsel eylemlere, alkol ve uyuşturucu bağımlılığına yöneldiği de araştırma sonuçlarına yansımıştır. Ayrıca polis ile problemlerin daha yoğun yaşandığı da görülmüştür. Örgün eğitimdeki öğrenci toplumsal rolüyle bağdaşmayan bu hareketler sonucunda ciddi tepkiler almakta, bunun üzerine kendi benliğine saygı oluşturma adına farklı yollar denemektedir.

Heavy metal müzik de bu yollardan biridir ve bu müzik tercihi kısa zamanda hayat tarzına dönüşebilmektedir. Öyle ki aykırı görüntüsüyle dikkatleri üzerine çekerken, akranlarıyla olan ilişkilerinde de kendine has kimliğini ortaya koymakta böylelikle grupta kabul sürecine dâhil olmaktadır. Bu yönüyle de müzik denen olgu ergen yaştaki bireylere yaşamları boyunca herhangi bir alanda çok zor elde edecekleri büyük bir güç duygusu vermektedir. Tüm bu araştırmalar sonucunda elde edilen sonuçlar hemen hemen aynıdır. Buna göre insanlar, müziği duygu durumları için bir düzenleyici olarak kullanmaktadırlar. Başka bir ifade ile de duygu durumları müzik tercihlerini belirlemede etkin bir rol oynamaktadır. Yani müzik, bireylerin tutum ve davranışlarını doğrudan etkileyen son derece önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır (Artemiz, 2009, s. 33-36).

2.5.2.4. Müzikal Beğeni- Dinleme Durumu ve Modu İlişkisi

Müzik dinleyicisinin dinleme durumu; bireyin fiziksel durumu, hatıraları, dinleyenin sosyokültürel yapısı, dinlenen ortamın akustik özelliklerinin bir araya gelmesiyle oluşur. Günlük yaşantının her aşamasına sokulan müzik dinleme alışkanlığı, ya rast gele açılan bir radyo ya da televizyon kanalından çalınan müzikleri dinleme şeklinde gerçekleştirilir ya da gün içerisinde yaşanılanlar doğrultusunda özellikle seçilerek dinlenir.

Bireyler içinde bulunduğu aktivitelere göre farklı müzik türleri seçmektedir. İnsanların yemek yerken, ütü yaparken, dinlenirken, özel günlerde, pazar sabahı, aile ortamında, araba kullanırken vb. durumlarda 17 farklı müzik dinleme moduna girdikleri belirlenmiştir (North ve Hargreaves, 1996, s. 34).

Müzik ve ruh arasındaki ilişki herkes tarafından genel kabul görmüş evrensel bir yaklaşımdır. İnsanlar genellikle iç yaşantılarına göre müziğe yönelmekte, seçtikleri türe göre de ruh haline bürünmektedirler. Bu bağlamda seçilen müzik türü duygularını esir aldığı için düşüncelerini de etkilemektedir. Farklı bir açıdan bakıldığında ise birey, yaşadığı iç sarsıntıyı dışardan bir ezgi ile somutlaştırma adına müziğe yönelir ve duygularına tercüman olacak türü seçer.

Müziğin insanlarda uyandırdığı duygusal devinim belirlenirken en çok tercih edilen yöntemlerden biri müziğin hangi duyguları ifade ettiğinin belirlenmesidir. Bu çerçevede yapılan bir araştırmada seçilen müzik türünün insanlarda “şaşkınlık, üstünlük, sevecenlik, nostalji, huzur, güç, neşe, gerginlik ve üzüntü”den oluşan 9 farklı duygusal tepkiyi uyandırdığı bildirilmiştir (Zentner ve Scherer, 2008, s. 500-501). Bu değerlendirmede duygu durumlarının değişkenliği, müziğin sahip olduğu tempo ve vurgu biçimleriyle ilgilidir ve buna göre de kategorileşmesi gerekmektedir. Temposu oldukça ağır olan vurgulu müzikler, insanlarda korku ve nefret duygusunu ön plana çıkarırken tempolu ve vurgulu müzikler, mutluluk ve heyecan duygularını uyandıran hormonları salgılatmaktadır. Ayrıca ağır tempolu ve bağlı müzikler, bıkkınlık ve üzüntü hissi oluştururken; hızlı tempolu ve legato (bağlı) müzikler ise öfke, korku, panik duygularını harekete geçirmektedir (Witchel, 2010, s. 53).

Müziğin ruh ile ilişkisini açıklayan çalışmalarda, özellikle Hevner'in 1935-1937 yılları arasını kapsayan dönemde yaptığı çalışmada, bir sıfatlar çemberi kullanılmıştır. Günümüzde dahi kullanılan bu kriterler yeni çalışmalara ışık tutmuş ve müziğe karşı oluşan 67 duygusal tepki sınıflandırılarak 8 gruptan oluşan bir sıfatlar çemberi ortaya çıkmıştır. 8 gruba ayrılan bu çemberde gruplar benzer duygunun zıt uçlarını ifade edecek şekilde çapraz yapılandırılmıştır (Şenel, 2013, s. 57). Bu 8 grup aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir:

- 1.grup: huşu-ilhamlı (awe-inspring), oturaklı (dignified), ulvi (lofty), kutsal (sacred), ciddi (serious), ağırbaşlı (sober), törensel (solemn), (ruhani) spiritual (önem sırasına göre uyarıcıları: kesin (firm) ritm, ağır tempo, düşük perde (low pitch) , çıkıcı melodi, majör ton, basit armoni)
- 2.grup: Karanlık (dark), iç karartıcı (depressing), kederli (doleful), hayal kırıklığına uğramış (frustrated), kasvetli (Gloomy), Ağır (heavy), melankolik (melancholy), yaslı (mournful), acıklı (pathetic), üzücü (sad), Trajik (tragic) (önem sırasına göre uyarıcıları: minör ton, düşük perde, ağır tempo, karmaşık armoni, kesin ritm)
- 3.grup: rüya gibi (dreamy), özlem dolu (longing), ağlamaklı (plaintive), yalvaran (pleading), duygusal (sentimental), hassas (tender), hasretli (yearning), yumuşak (yielding), (önem sırasına göre uyarıcıları: ağır tempo, minör ton, akıcı ritm, yüksek perde, basit armoni)

4.grup: sakin (calm), acele etmeden (leisurely), lirik (lyrical), sessiz (quiet), tatmin edici (satisfying), durgun (serene), rahatlatıcı (soothing), huzurlu (tranquil). (önem sırasına göre uyarıcıları: ağır tempo, basit armoni, yüksek perde, majör ton, çıkıcı melodi, akıcı ritm)

5.grup: hassas (delicate), hayali (fanciful), zarif (graceful), nükteli (humorous), hafif (light), şakacı (playful), garip ve hoş (quaint), neşeli (sprightly), tuhaf (whimsical). (önem sırasına göre uyarıcıları: majör ton, yüksek perde, basit armoni, akıcı ritm, hızlı tempo, inici melodi)

6.grup: aydınlık (bright), şen (cheerful), neşeli (gay), mutlu (happy), sevinçli (joyous), keyifli (merry). (önem sırasına göre uyarıcıları: majör ton, yüksek perde, basit armoni, akıcı ritm, hızlı tempo)

7.grup: heyecanlı (agitated), dramatik (dramatic), heyecanlı (exciting), coşkulu (exhilarated), şiddetli (impetuous), tutkulu (passionate), restless (huzursuz), sansasyonel (sensational), tırmanan (soaring), muzaffer (triumphant). (önem sırasına göre uyarıcıları: hızlı tempo, karmaşık armoni, düşük perde, inici melodi, kesin ritm)

8.grup: vurgulu (emphatic), yücelten (exalting), görkemli (majestic), askeri (martial), hantal (ponderous), kuvvetli (robust), güçlü (vigorous). (önem sırasına göre uyarıcıları: düşük perde, kesin ritm, inici melodi, karmaşık armoni, hızlı tempo) (Şenel, 2013, s. 57).

Kişinin içinde bulunduğu ruh halinin müzik tercihini doğrudan etkilediği görüşü birçok kişi tarafından değerlendirilmekle birlikte, Konecni (1982) bunu bir modelle de ortaya koymuştur. “Müzik tercihleri modeli” denilen bu sistemle bireyin ruh hali müziği, tercih ettiği müzik de ruh halini döngüsel olarak etkilemektedir. Bu anlayışa göre kişi, müziği kendi içinde bulunduğu duruma göre yani uyarılmışlık seviyesine göre seçmekte, aşırı uyarılmış bir durumdaysa genellikle basit; düşük bir uyarılmışlık konumunda ise karmaşık müzikleri tercih etmektedir. Öfkeli biri sakinleştirici bir müzik tercih ederken, kendini daha enerjik hale getirmek isteyen birisi de hareketli bir müzik tercih edecektir (Aktaran Şenel, 2013, s. 219).

2.5.3. Sosyo-Kültürel Boyutun Müzikal Beğeniye Etkisi

Müzik dinleme tercihlerini belirleyen önemli bir faktörde kişinin sosyokültürel ilişkileridir. Sosyal boyut; sosyal sınıf, aile, akranlar, medya gibi müzik tercihlerini etkileyen sosyo-psikolojik faktörlerdir. Sanatsal anlamda büyük önem taşıyan müzik, bireyin içinde bulunduğu topluma uyumunda son derece etkili bir unsur olarak tüm toplulukların gelişmişlik seviyesini gösteren önemli bir belirleyicidir (Erdal, 2007, s. 287). Kuşaklar arasında gelenek ve göreneklerin aktarımını sağlayan öğelerden biri olan müzik, geçmiş ve gelecek arasında da koparılmaz bağlar kurmaya yardımcı olur. Tarih boyunca farklı mekânlarda birbirinden farklı topluluklar kendilerine ait müzik kültürü ortaya koymuşlardır ve müzik, kültürün bir yönüyle nedenidir diğer yönüyle de sonucudur diyebiliriz (Baygal, 2010, s. 61).

Müziğin evrensellik ilkesi, dünyanın her bölgesinde insanların aynı müziği dinleyebildiği anlamını taşımaktadır. Evrensellik ilkesi kültürel farklılıkları ortadan kaldırmayacağı için bir müzik eserini algılamamız kültürel farklılıklara ve bireysel değişkenlere bağlı olarak değişebilmektedir (Yaşın, 2014, s. 41-43).

Birey hangi kültürel dünya içerisinde yetişmişse o kültüre özgü davranışlar sergiler. Bu kültürel yapı içerisinde de hangi sosyal sınıfa, hangi sosyal statüye sahip ise onun gereklerini yerine getirecek ve davranış örüntülerini ortaya koyacaktır. Bu anlamda sosyal sınıf, bireylerin toplumdaki statülerini, üzerine düşen rolleri ve görevlerini belirlemektedir. Bu faktörler bireylerin aynı zamanda kendilerini nasıl ortaya koyduklarını diğer sosyal sınıflardan ne derece farklı olduklarını da açıklamaktadır. Kültürel faktörler gibi sosyal sınıf faktörleri de insanların içinde bulunduğu durumu, kendilerini nasıl ifade etmeleri gerektiğini ve olaylara nasıl tepki vermeleri gerektiğini de etkilemektedir (Morris, 2003).

Bireylerin kişiliğinin oluşumunda biyolojik faktörlerin yanı sıra sosyal faktörlerin de etkisi yadsınamaz. Dahası bireyin birlikte hareket ettiği kişiler, arkadaş grupları, farklı organizasyonlar da bu noktada oldukça etkili bir role sahiptir. Bu oluşumlarla birlikte etkileşim içerisinde olunan süreç sosyalleşme sürecidir ki bu süreç bir annenin çocuğunu kucağına ilk aldığı andaki ilişki ile başlamaktadır ve daha sonra aile bireyleri, akraba ve aile dostlarıyla devam etmektedir. Okul ve arkadaş grubu, çalışma arkadaşları, eş gibi farklı gruplarla birlikte zenginleşen sosyal yapı birçok faktör ile birlikte daha da gelişir. Sosyal faktörlerin etkisi altında gelişen kişilik müzikal tercihlere yön veren önemli bir faktördür (Erdoğan, 1997).

Gelenek ve görenekler davranışlar üzerinde her zaman söz sahibi olmuştur. Hem biyolojik olarak hem de sosyal açıdan gelişen ve büyüyen çocuk, sosyalleşme sürecinde ait olduğu sosyal yapının gelenek ve göreneklerine göre gelişir. Bu şekilde toplumun değer yargılarını öğrenmekte ve aynı zamanda benimsemektedir. Bu durum yaşantısına yön verici etkiye sahip olduğu için değer yargılarına ters düşecek bir beğeniyi içinde büyütmeyecektir. Gelenek göreneklerini devam ettireceği müzik türü, onun için öncelikli olacaktır (Baymur, 1994).

Sosyal yapı ile müzik tercihleri arasındaki ilişki ile ilgili olarak iki farklı fikir bulunmaktadır; bir görüşe göre bireyin müzik tercihi, içinde bulunduğu sosyal sınıfın sonucudur, bir ürünüdür. İkinci anlayışa göre ise bireyin müzik tercihleri, içinde bulunmuş olduğu sosyal sınıfı belirleyen bir unsurdur. Diğer bir deyişle biri sebeptir, diğeri sonuçtur.

Aslında iki anlayışta kısmen doğrudur. Çünkü sosyal yapı ve müzik tercihleri birbirlerini karşılıklı olarak etkilemektedir. Müziğin birden fazla çeşidinin olmasının sebebi de bu noktada ortaya çıkmaktadır. Çünkü sosyal gruplar kendi farklılıklarını ortaya koyma adına diğer gruplara cevap niteliğinde farklı müzik türleri tercih etmektedirler (Russel, 1997, s. 149). Konuşma tarzı, giyim tarzı, politik fikirler, müzik tercihi gibi ortak unsurlar bireylerin aynı sınıfa üye olmasını ve bu sınıf içerisinde kendilerine bir yer edinmesini, bu şekilde sosyal yapıya daha da bağlanmalarını sağlamaktadır. Örneğin, heavy metal müzik dinleyen bir bireyin aynı anlayışta olan başka bireylerle bu müzik anlayışının dışında da ortak bir yaşam tarzı oluşturduğu görülmektedir. Bu nedenle de insanların müzik tercihlerinde hangi sosyal yapıya ait oldukları ya da kendilerini nasıl tanımladıkları da oldukça önemlidir (Hargreaves ve North 1997, s. 151-152).

2.5.4. Müzik Beğenisi ve Eğitim İlişkisi

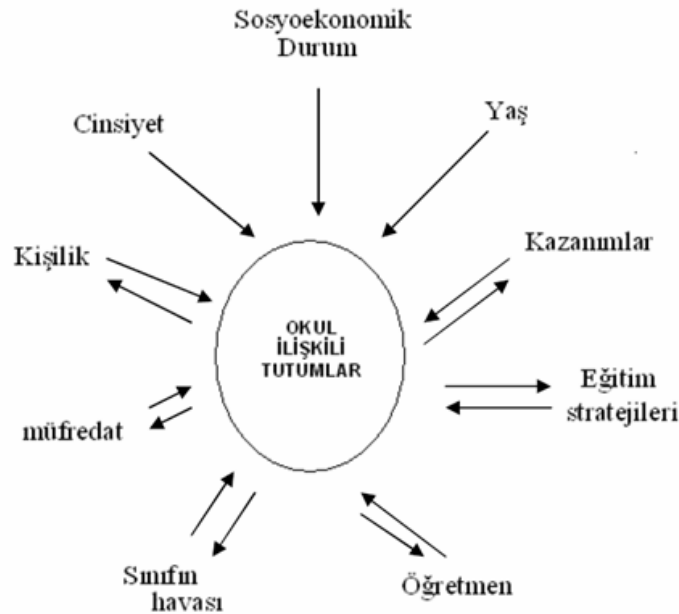
Eğitim, bireylerin pozitif anlamda gelişim ve değişimini sağlayan düzenli bir sistem örgüsüdür. Eğitimin bu etkisi göz önünde bulundurulduğunda müzik eğitimiyle, bireyin anne karnındaki dönemini de içine alarak doğumundan itibaren çocukluk ve özellikle gençlik döneminde sağlam bir ruh, tutarlı bir kişilik yapısına bürünmesi amaçlanmaktadır. Son derece etkili bir sanat öğretisi olan müziğin insanların kişilik ve ruh yapısında olumlu değişiklikleri kazandırdığı yapılan çalışmalarla belirlendiği için müziğe, eğitim sisteminin vaz geçilmezleri arasında daha çok yer verilmelidir. Müzik eğitiminde amaç insana sadece müziği sevdirmek değil aynı zamanda beğeni düzeyini de daha yüksek hale getirerek sevgi, yaratıcılık, sorumluluk sahibi olma gibi duyguların da gelişmesini sağlamaktır (Biber Öz, 2001, s. 104). Başka bir ifade ile müzik eğitimi “bireye, kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli müziksel davranışlar kazandırma ya da bireyin (müziksel) davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli müziksel değişiklikler oluşturma sürecidir.” (Uçan, 1993b).

Kişinin içinde bulunduğu sosyal yapı ve almış olduğu eğitim, müzik tercihlerini doğrudan etkilemektedir. Bireyin toplumsal yaşantı içerisinde bulunduğu sosyal statü ve bu statüye sahip olan insanların kendi farklılıklarını ortaya koyma adına yapmış oldukları çabalar da farklı müzik kültürleri oluşturmaktadır. Farklı müzik zevklerinin oluşması gruplar arası ayrımı da güçlendirmektedir (Russel, 1997, s.149). Bu şekilde sosyal sınıf ve statü farkı aynı zamanda müzik tercihlerini de doğrudan etkilediği noktasında ortaya atılan görüşler, bu konuyla ilgili birçok çalışmanın olduğunun göstergesidir ve bu çalışma sonuçları

göstermektedir ki belli müzik çeşitleri belli sosyal statüleri temsil etmektedir. Örneğin, iyi bir eğitim almış üst tabaka mensubu, sosyal statüsü yüksek kişiler daha çok opera, klasik müzik tarzı müzikleri tercih etmekte iken; eğitim seviyesi düşük, sosyal statüsü daha aşağıda olan işçi sınıfından insanlar ise country ya da dini içerikli müzikleri dinlemektedirler (Rentfrow ve Gosling, 2007, s. 308).

Günümüzde müzik üzerine yapılan çalışmalar çerçevesinde genellikle iyi eğitim almış olan bireylerin daha iyi müzikler dinlediği ile ilgili yaygın bir kanaat bulunmaktadır. Bu kanaatin temeli olarak, birçok düşünür bir ülkede müziğin seviyesine bakarak o ülkede yaşayan bireylerin yaşayışları ve nasıl yönetilecekleri ile ilgili bilgi sahibi olunabileceğini söylemektedir. Bu doğrultuda müzik eğitimi için insanlara ve topluma yön verilebilir görüşü de ön plana çıkmaktadır (Oransay, 1988, s. 18).

Okul ilişkili tutumların belirlenmesi adına yapılan çalışmalarda “sosyo-ekonomik durum, yaş, cinsiyet, uygulamada olan müfredat, öğrencinin önceki kazanımları, uygulanan eğitim stratejileri, öğretmen, sınıfın havası ve kişilik değişkenleri”nin öğrencilerin okuldaki ilişkileri etkilediği görülmüştür (Şekil 6) (Bowman’dan aktaran Saruhan, 2008, s. 110). Bireyin içinde yaşadığı toplum, almış olduğu eğitim, kültürel seviyesi, sosyal çevresi, yaşadığı bölge müzikle olan bağlarını sürekli etkilemekte ve bu anlamda kişilerin hayata bakışını ve beğenilerini de çeşitlendirmektedir (Çevik, Sağer ve Caferoğlu, 2002, s. 471).

Şekil 6. Okul ilişkili tutumları etkileyen değişkenler şeması

Not: “Temel eğitim II. kademe öğrencilerinin müzik dersine karşı tutumları”, Bowman’dan aktaran Saruhan, Ş., 2008. s. 110, Yüksek lisans tezi, <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

Hargreaves, Comber ve Colley (1995) İngiltere’de müzik dinleme tercihi ile eğitim ilişkisini incelediği araştırmasında müzik eğitiminin cinsiyetle önemli boyutlarda ilişkilendiği, müzik eğitiminin müzik tercihini önemli derecede değiştirdiği ifade edilmiştir. Çalışmada kullanılan 12 müzik türünden blues, folk, caz, rock ve klasik müzik eğitimiyle ilişkilendirilmiştir (Aktaran, Erdal, 2009, s. 7).

Müzik dersinin okulda işlenme yöntemi, branş öğretmenin olup olmaması, müzik dersinde kullanılabilecek eğitim araç ve gereçlerinin olması öğrencinin müziğe karşı tutumunu olumlu etkileyen faktörlerdir. Saruhan (2008)’in yaptığı bir çalışmada öğrencilerin müzik tutumlarının okulda ve okul dışında müzik dersi alıp almama değişkenlerine göre anlamlı derecede farklılıklar içerdiğini tespit etmiştir. Bu çalışmada müzik tutumunun okulda müzik dersliği olmayanlar ile okul dışında kurs alanların lehine bulunmuştur. Ayrıca, müzik dersini branş öğretmeni eşliğinde alıp almamada anlamlı bir fark saptanmazken, öğrencilerin en çok müzik tutumlarını değiştiren faktörün dinledikleri müzik türüne bağlı olduğu bildirilmiştir (s. 5-6).

2.5.5. Müzik Beğenisi ve Kitle İletişim Araçları İlişkisi

Gelişen teknoloji ile birlikte iletişim araçlarındaki değişme paralelinde, insanların hayatını şekillendiren temel unsurlardan biri de kitle iletişim araçlarıdır. Öyle ki cep telefonu, radyo, televizyon, internet, sinema, gazete, dergi ve kitaplardan; tiyatro, resim, dans ve müzik gibi sanatsal etkinliklere kadar hepsi kitle iletişim araçlarını oluşturmaktadır. Bu kitle iletişim araçlarının olumlu birçok özelliğinin yanı sıra olumsuz özellikleri de bulunmaktadır. Amacı toplumu bilgilendirmek olan kitle iletişim araçları, günümüzde amacından farklı bir kulvara yönelmiş ve daha çok eğlence amaçlı kullanılmaktadır. Bu yöneliş kitle iletişim araçlarının müzik tercihi üzerinde son derece etkili olmasına yol açmaktadır. Teknolojik gelişmeler sayesinde istediğimiz müziği istediğimiz anda veya istediğimiz mekânda rahatlıkla dinleyebilmekteyiz. Özellikle cep telefonlarıyla bu işlem daha kolay bir şekilde yapılabilmektedir (Angı, 2012, s. 15-17).

Ebeveynler tarafından kontrol edilmeyen ya da edilemeyen ergen gençlerin sosyalleşme adına popüler olarak lanse edileni kabullenip diğerlerini reddetmesi kültürel yozlaşmaya sebep olacaktır. Sürekli kitle iletişim araçlarının uyarılarına maruz kalan ergenlere daha iyi ve daha doğruyu gösterme adına hem eğitimcilerin hem de anne-babaların sorumluluğu çok fazladır. Ancak, büyüklerin gelişen teknolojiyi ve dünyadaki sosyal

gelişmeleri iyi takip edememeleri, çeşitli nedenlerle sorumlulukları konusunda yetersiz kalmaları çoğu zaman çocukların kontrolünü kaybetmelerine sebep olmaktadır (Saruhan 2008, s. 117).

Günümüzde toplumun büyük bir kesimi özellikle de ergen yaştaki bireyler kitle iletişim araçlarının etkisiyle hayatına yön vermektedirler (Sakar ve Maba, 2015, s. 994). Bu çerçevede giymiş olduğu kıyafet, yediği yemek, arkadaş ilişkileri, anne babaya karşı davranışlar gibi hayatının her noktasında var olan şekillendirici ve yönlendirici özelliğiyle kitle iletişim araçları, kişiyi bir kalıbın içine soktuğu gibi müzik tercihini de doğrudan etkilemektedir (Saruhan, 2008, s. 117). Örneğin arabesk müziğin hayatımıza girmesinde temel etken film müzikleridir. Bu tarz filmler ile birlikte arabesk müzik tercihleri neredeyse iki katına çıkmıştır. Filmdeki müzik, görüntüyle birleştiği için seyirci üzerinde oluşturulmak istenen duygusal ortam daha kolay sağlanmıştır (Alço, 2012, s. 16).

Ergenlik dönemindeki gençler fizyolojik değişim geçirdikleri dönemin etkisi ile sadece belirli müzik türlerini beğenme, onun dışındaki tüm müzikleri de reddetme eğilimindedirler. Ergenlerin müzik tercihlerini TV müzik programlarının ne kadar etkilediği ile ilgili yapılan bir araştırmada TV’lerde ağırlıklı olarak popüler müzik türleri tercih edilirken, sanatsal ve geleneksel müzik türlerinin izlenmediği belirlenmiştir (Behne’den aktaran Kalyoncu, 2016, s. 22). Son yıllarda TV kanallarının popüler müzik türleri daha fazla ekranlarda göstererek toplumsal müzik tercihlerini yönlendirdikleri görülmektedir. Müziğin ekonomik fonksiyonu gereği daha fazla kar elde etmek isteyen müzik endüstrisinin TV programlarında kendi yıldızlarının ön plana çıkması için hemen hemen her yolu denedikleri de çoğu zaman haber konusu olmuştur. TV ve Radyo kanallarında tek yönlü ve kar amaçlı yayın politikalarının izlenmesi, müziksel sosyalleşme dönemindeki ergenlerin müzik tercihlerini belirleyecek faktörlerdir. Bu yaklaşım aile ve okul çevresinde çocuğa verilmek istenen eğitim ve hedeflerin ergen tarafından reddedilmesine sebep olacaktır.

TV programlarında yayınlanan müzik klipleri hem ergenlerin daha fazla müzik dinlemelerine hem de benimsediği sanatçının fiziksel davranışlarıyla birlikte tüketim davranışlarını da etkileyeceği düşünülmektedir. Yapılan araştırmalarda ergenlerin yaklaşık % 85’inin günlük 1-2 saat TV müzik programı izledikleri belirlenmiştir. Ayrıca, ergenlerin dörtte üçünün ders çalışma, kitap okuma, yemek yeme gibi eylemlerde fon müziği oluşturacak şekilde müzik programlarını dinledikleri ya da seyrettikleri bilinmektedir.

Ayrıca, “ergen kızların erkeklere kıyasla TV müzik yıldızlarıyla daha çok duygusal bağ kurup kendilerini özdeşleştirdiklerini, erkeklerin ise daha çok bağımsız olma arayışı içerisinde olduklarını veya rol modellerini müzisyenler/şarkıcılar dışındaki başka kaynaklarda aradıkları...” (Kalyoncu, 2016, s. 22-24) düşünülmektedir.

Kitle iletişim araçları, toplumsal kamuoyu oluşturma, eğlendirme, bilgilendirme ve iletişimi sağlamakla görevli teknolojik aletlerdir. Bu aletlerin müzik dinleme, video klip izleme, sosyal medya takibi gibi bir çok ihtiyaca cevap verecek nitelikte olması hemen hemen tüm bireyler tarafından kullanılmasını yaygınlaştırmıştır. Özellikle, ergenlik dönemi gençlerin akıllı cep telefonları ve tablet bilgisayarlar gibi alet kullanımlarının artması kişilik özelliklerini oluşturan birçok uyarana karşılaşılmamasını da beraberinde getirmiştir. Bu uyarılara karşı oluşan beğenin doğru veya yanlış olma yargısı ancak kişinin farkındalık düzeyi ve aile kontrolüyle oluşur. Müzik endüstrisinin bu teknolojiyi kullanarak gençlerin ilgi alanlarını yönlendirme adına belirli zamanlarda yapılan yoğun tekrarlar ve rol model starların piyasaya çıkarılması kültürel aynılaşmaya sebep olmaktadır (Saruhan 2008, s. 117).

Tüm bu açıklamalar ışığında kitle iletişim araçları, piyasaya çıkan her türlü müziğin dinlenmesinde veya her şarkıcının tanınmasında ve ona karşı bir hayran kitlesinin oluşmasında son derece etkilidir. Ayrıca televizyonlarda, radyolarda yapılan müzik yayınları ve çeşitli mağazalarda, restoranlarda, taksilerde dinlemiş olduğumuz müzikler sürekli karşımıza çıkmakta ve bunlar bilinçaltımıza bir şekilde yerleşmektedir (Angı, 2012, s. 18).

Uslu (2010)’nın liseli ve üniversiteli öğrencilerin müzik tercihleri üzerine kitle iletişim araçlarının etkilerini belirlemek amacıyla yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında, müziksel beğenileri açısından erkek öğrencilerin %23’ünün kitle iletişim araçlarından büyük ölçüde etkilendiği, kız öğrencilerin ise %26,4’ünün çok az etkilendiği belirlenmiştir (s. 41). Bu çalışmada kitle iletişimden çok fazla etkilenen 18 yaş ve altı öğrenci oranı %5,7, 26 yaş ve üstü öğrenciler de ise %2,3 olduğu belirlenmiştir. Diğer yandan 19 ve 25 yaş arası öğrencilerin %40,2’sinin müzik tercihleri üzerine kitle iletişim araçlarının çok az etkisi olduğu bildirilmiştir. Uslu, çalışmasındaki bu sonuçlara göre istatistiksel olarak öğrencilerin yaş kriterleri arasında kitle iletişim araçlarının müziksel beğeniye etkisinin anlamlı olmadığını tespit etmiştir (s.45).

Uslu (2010), kitle iletişim araçlarının genç öğrencilerin müziksel beğenilerini çok fazla etkilemediğini ifade etse de, yapılan diğer çalışmalara göre özellikle müzik programlarının kişisel tercihleri önemli derecede yönlendirme kapasitesine sahip olduğu anlaşılmaktadır. Toplumsal yaşam ortamlarında çoğu gencin özellikle cep telefonları aracılığıyla müzik dinlemeleri, çevrelerinden ve ailesinden uzaklaşarak telefonlarıyla arkadaş olmaları da bu çalışmaları destekleyen göstergeler olabilir.

2.6. Cep Telefonu Kullanımı

2.6.1. İletişim ve İletişim Araçlarının İnsan İlişkilerindeki Yeri ve Önemi

TDK Türkçe sözlükte “Duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması...” (TDK, 2017) şeklinde tarif edilen “iletişim” aynı zamanda telefon, telgraf, televizyon, radyo vb. araçlardan yararlanarak yürütülen bilgi alışverişi için de kullanılmaktadır.

İnsanlar, hem toplumsal ilişkilerini ve hem de bireysel anlamda varlıklarını iletişim sayesinde devam ettirirler. İletişim, hayatın her kademesinde olması gereken bir unsurdur ve işlevselliğini değişen zaman ve gelişen teknoloji ile birlikte sürekli güncellemektedir. Gelişen teknoloji ile birlikte kitle iletişim araçlarının hayatımızdaki önemi daha fazla artmakta ve iletişim noktasında son derece önem kazanmaktadır. Çünkü hayatın her kademesinde kitle iletişim araçları ile birlikte, insanlar sürekli bir ileti almakta ve iletişimin sağlandığını belirtmek amacıyla geribildirimini gerçekleştirmektedir.

İnsanoğlu tarih boyunca daha çok yüz yüze iletişimden yana olmuştur. Bu durum günümüzde de değişmemekle birlikte teknolojinin gelişmesi ile farklı araçlar kullanılmakta ve iletişim tarzları sürekli yenilenmektedir. Böylelikle kitle iletişim araçları hayatımızda her sahada kullanılır hale gelmiştir (Yaylagül, 2006, s. 12).

Kitle iletişim araçları günümüzdeki anlamıyla, kitlesel iletişimin yapıldığı araçların tamamını kapsamaktadır. Gazete, kitap, dergi gibi yazılı basının yanı sıra radyo, televizyon, sinema, internet gibi görsel ve sesli basın da bu kitlesel iletişim araçları içerisine girmektedir. Bunların her birinin ayrı ayrı özellikleri taşımasına karşılık, ortak paydaları verilmek istenen mesajın çoğaltılması ve daha fazla insana ulaştırılmasının

amaçlanmasıdır. Bu anlamda kitle iletişim araçları için mesaj çoğaltıcıları ifadesi de kullanılabilmektedir (Aziz, 2010, s. 105).

Kitle iletişim araçlarının kullanımını belirleyen temel faktör, insanların buna olan ihtiyaçlarıdır. Yani bireyin içinde bulunduğu durumun mevcut olan ihtiyacı nasıl karşılayacağı ve beklentilere hangi kitle iletişim aracıyla cevap vereceği netleştirilmekte ve kullanım belirlenmektedir (Mcquail ve Windahl, 1993 s. 100-115). “Dikkat çekmek ve yönetmek, düşünce ve kanaatleri değiştirmek, insanları etkilemek, gerçekliğin algılanmasına yardımcı olmak kitle iletişim araçlarının görevlerini, aynı zamanda gücünün kaynağını oluşturur.” (Güz, 1995, s.114).

Kitle iletişim araçları ve günümüzdeki popüler karşılığıyla medya; insanların duygu, düşünce, tutum ve davranışlarını, bilgilerini etkileyebilecek çok tesirli bir güce sahiptir. Sadece kişilerin değil toplum içindeki grupların, kurum ve kuruluşların kısacası toplumun bütününe kültürünü, değer yargılarını şekillendiren belirleyici bir etkiye sahiptir (Arslan, 2001, s. 135).

Birçok düşünürün kitle iletişim araçlarının toplum ve birey üzerinde birçok etkiye sahip olduğu konusunda hemfikir oldukları görülmektedir. Günümüzle ilgili bir değerlendirme yapıldığında, bu etkilenmenin daha çok olumsuz yönde olduğu da söylenebilir. Öyle ki bu araçlarla insanlar, bağımlı hale gelmekte ve diğer insanlarla iletişimi oldukça zayıflamaktadır. Bu durum boş zamanlarda bile kişinin, ailesiyle, çevresiyle yapabileceği birçok etkinliği de engellemektedir. Bunun sonucu olarak birbirinden habersiz yaşayan, birbirine karşı oldukça duyarsız kitlelerden oluşan bir toplum yapısı oluşmaktadır.

Kitle iletişim araçlarının insan ilişkilerinde ortaya çıkardığı olumsuzluklardan biri de ülkemizdeki veya dünya üzerindeki tüm insanları ilgilendiren olaylara karşı toplumu duyarsız hale getirmesidir. Ülke içindeki siyasi karışıklıklar, patlamalar ve terör olayları ve bunların sonucu yaşanan göç olaylarına karşı insanlarımız duyarsızlaştırılarak yön değiştirilmekte; evlilik, yarışma ve magazin programları ile duyarsızlaşan toplum, gün boyu oylanmaktadır (Savaş, 2004, s. 1-5).

2.6.2. Liseli Genç Bireylerde Cep Telefonu Kullanımı

Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2015 yılı verilerine göre Türkiye nüfusunun % 16,4'ü 15-24 yaş arasındaki gençler oluşturmaktadır (TÜİK, 2016). Genç kelimesi sözlük anlamı olarak, yaşı ilerlememiş, gelişimini tamamlamamış, olgunlaşmamış anlamındadır. Aynı zamanda

çocukluktan yetişkinliğe geçiş süreci için de genç kavramı kullanılmakla birlikte bu dönem için daha çok “ergen” ifadesi tercih edilmektedir (Kulaksızoğlu, 2001, s. 18). Bireyin çocukluktan çıkıp yetişkinliğe geçişini ifade eden bu ergenlik sürecine batı ilminde “adölesan dönem” de denilmektedir (Yavuzer, 2001, s. 262).

Ergen kız ve erkeklerde meydana gelen biyolojik değişiklikler sonucunda, hem hormonlarında hem cinsel dürtülerinde farklılaşmalar yaşanmaktadır. Bu dönemde bireylerde çirkinlik kompleksi, endişe, kaygı, korku, utangaçlık gibi birçok duygu ile birlikte birçok sorunu da beraberinde getirmektedir (Cüceloğlu, 1991, s. 311-313). Kısacası ergenlik, biyolojik gelişme ve değişme ile birlikte başlamakta, hem bedensel hem zihinsel gelişimle devam edip ruhsal gelişimle de son bulmaktadır (Yavuzer, 2001, s. 264).

Bireyin sosyalleşmesinde en büyük etkiye sahip olan ailenin yerini, ergenlik döneminde başka öncüller almaktadır. Ergenliğin getirdiği önü alınmaz duygu devinimleri, okul hayatı ve akran çevresiyle birlikte zirveye çıkmaktadır. Duygu yoğunluğunda zirveyi yaşayan ergeni; radyo, televizyon, sinema, gazete, dergi, cep telefonu gibi kitle iletişim araçları esir almaktadır. Bunun sebebi içindeki çatışmaları ifade edecek bir yol olarak kitle iletişim araçlarını görmesidir (Kanner, 1989).

Gelişen teknoloji ile birlikte medya denilen yazılı, görsel ve elektronik basının gençler üzerindeki etkisi daha da artmaktadır. Bu kitle iletişim araçları bireyleri sadece okul hayatında değil tüm yaşamları boyunca, yoğun bir şekilde etkileyen önemli iletişim araçlarıdır (Karaküçük ve Yenel, 1997).

Cep telefonları başlangıçta kablosuz ve sadece sesli iletişim sağlayan bir araçken, günümüzde internet bağlantısı ile birlikte kısa mesaj servisleri ve yazılı, görüntülü iletişimi de sağlayabilen fotoğraf, video gibi görsel öğeleriyle, kişilerarası üst düzey bir iletişim aracı olarak tanımlanmaktadır (Özaşçılar, 2009, s. 19). Teknolojinin gelişmişliğinin en çok hissedildiği alan olan cep telefonları ve bunların yaygın kullanımı bireylerin günlük yaşantılarını doğrudan etkilemektedir. Kolay ulaşılabilir olması ve her zaman yanlarında taşıma imkânı cep telefonlarını günlük yaşamın ayrılmaz bir parçası haline getirmiştir (Ling, 2004).

Yapılan çalışmalar cep telefonunu daha çok genç bireylerin kullandığını göstermektedir. Cep telefonu kullanan genç bireylerde kültürel anlamda benzer özellikler de görülmektedir. Sadece ülkemizde yapılan araştırmalarda değil dünya genelinde yapılan araştırmalarda da benzer sonuçlar çıkmakta ve gençlerin cep telefonu teknolojisine, maddi durumları

elverdiği ölçüde, çok daha kolay adapte oldukları görülmektedir. Aynı zamanda genç bireyler, cep telefonun sunduğu üstün teknolojiyi merak ve dikkatleri sayesinde daha kolay keşfedip teknolojinin nimetlerinden yararlanmaktadırlar. Diğer yaş guruplarına kıyasla, özellikle internet ve iletişim noktasında günlük yaşamlarını şekillendirmekte ve tamamıyla toplumdan farklı sosyal bir grup haline gelmektedirler (Özaşçılar, 2009, s. 21).

Choliz (2010)'e göre, gençlerin özellikle cep telefonuna bu kadar bağımlı olmalarının belli sebepleri vardır. Bunlar;

- Cep telefonu sayesinde gençler kendilerini daha bağımsız hissetmektedirler.
- Yaş gurupları ile kıyaslandığında onlara belli bir saygınlık katmaktadır.
- Teknolojideki yenilikler çerçevesinde hem eğlence hem de bir zevk odağı olarak algılanmaktadır.
- Akranlarıyla ilişkilerini devam etmesini sağlamaktadır.
- Birçok sosyal ve duygusal işlevi de barındırmaktadır.
- Ergenler için oldukça ilgi çekicidir.

Gençlerin cep telefonu kullanımıyla ilgili Ankara merkezli yapılan bir anket çalışmasında genç tüketicilerin özellikle ergenlik dönemlerinde cep telefonları ile daha çok müzik dinledikleri, lise çağlarında ise daha çok kısa mesaj gönderdikleri anlaşılmaktadır. Diğer yandan kız çocuklarının erkek çocuklara göre müzik dinleme ve arama yapma oranları yüksek iken erkek çocuklarda oyun oynama yüzdelik oranının kız çocuklarına göre çok yüksek olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 1).

Tablo 1.

Yaşa ve Cinsiyete Göre Gençlerin Cep Telefonlarında En Çok Kullandıkları Fonksiyonlar

	YAŞ				TCS* (n=303)	%
	12-14 (n=179)		15-17 (n=124)			
	TCS*	%	TCS*	%		
Müzik dinleme	149	83.2	97	78.2	246	81.1
Arama yapma	139	77.6	95	76.6	234	77.2
Sms atma	122	68.1	104	83.8	226	74.5
Fotoğraf çekme	91	50.8	53	42.7	144	47.5
Oyun oynama	49	27.3	29	23.3	78	25.7
Video kaydetme	35	19.5	17	13.7	52	17.1
İnternete erişim	15	8.3	6	4.8	21	6.9
Video klip gönderme	13	7.2	4	3.2	17	5.6
Mms gönderme	10	5.5	5	4.1	15	4.9

	CİNSİYET				TCS* (n=303)	%
	Kız (n=157)		Erkek (n=146)			
	TCS*	%	TCS*	%		
Müzik dinleme	133	84.7	117	80.1	250	82.5
Arama yapma	126	80.2	107	73.2	233	76.8
SMS gönderme	125	79.6	93	63.6	218	71.9
Fotoğraf çekme	70	44.5	66	45.2	136	44.8
Oyun oynama	6	3.8	56	38.3	62	20.4
Video kaydetme	20	12.7	29	19.8	49	16.1
İnternete erişim	8	5.0	13	8.9	21	6.9
Video klip gönderme	4	2.5	14	9.5	18	5.9
MMS gönderme	6	3.8	9	6.1	15	4.9

Not: “Genç tüketicilerin cep telefonu kullanımına ilişkin ihtiyaç ve motivasyonlarının incelenmesi”. Şener, Z. I., 2011, (Yüksek Lisans Tezi). s. 78, <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

Araştırmanın ayrıntılı bulgularına göre;

Genç tüketicilerin cep telefonunda en çok kullandıkları fonksiyonlar sırası ile; müzik dinleme (%81.1), arama yapma (%77.2), SMS gönderme (%74.5), fotoğraf çekme (%47.5), oyun oynama (%25.7), video kaydetme (%17.1), internete erişim (%6.9), video klip gönderme (%5.6) ve MMS gönderme (%4.9) olarak belirlenmiştir.... 12-14 yaş grubundaki gençler cep telefonunun en çok müzik dinleme fonksiyonunu kullanırlarken (%83.2), 15-17 yaş grubundaki gençler cep telefonunun en çok SMS gönderme fonksiyonunu kullanmaktadırlar....Cep telefonlarının ana işlevi iletişim kurmak iken bu çalışma göstermektedir ki, genç tüketiciler cep telefonlarının müzik dinleme özelliğini, arama yapma özelliğine göre daha çok tercih etmektedir. Benzer biçimde, fotoğraf çekme, oyun oynama ve video kaydetme özelliklerini internete erişim, video klip gönderme ve mms göndermeye göre daha çok kullanmaktadırlar. Cep telefonları, adeta gençlerin arkadaşları gibidir. Diledikleri zaman müzik dinlemekte, oyun oynamakta ve fotoğraf çekmektedirler. (Şener, 2011, s,77-78).

2.6.3. Liseli Gençlerde Cep Telefonu Kullanımının Kişinin Kendini İfade Etmesindeki Yeri

Günümüzde cep telefonu kullanımında, dünyada olduğu gibi ülkemizde de çok hızlı ve yaygın bir artış görülmektedir. Bunun en büyük nedeni ülkemizin genç nüfusunun fazla olmasıdır. Genç bireyler, ergenliğin verdiği kabına sığmaz halleriyle toplumda bir yer edinmeye de çalışırlar. Dikkat çekmek, popüler olmak, ilgi odağı haline gelmek ergenlerin en çok sevdiği durumlardır. Bu yüzden teknoloji onlar için bulunmaz bir nimettir. Hem kendini ifade etme adına hem de popülerlik kazanıp ilgi çekmek adına, ilginin sürekliliğini sağlama adına teknolojinin değişen imkânlarından yararlanmaktadırlar. Ses ve görüntü aktarıcısı olan cep telefonları sayesinde, istenilen her şey daha hızlı ve daha pratik bir şekilde yapılabilmektedir. Teknolojik gelişmelerin günbegün değişmesi, özelliklerinin gelişmesi ve daha çok fonksiyon taşımasından dolayı cep telefonu, gençler için bir cazibe odağı olmuş durumdadır. Telefonun özelliğinin artması gençlerde cep telefonu bağımlılığını daha da artırmaktadır (Gümüş ve Örgev, 2015, s. 310-315).

Gençlerin cep telefonuna olan aşırı ilgisi, cep telefonsuz yapamamaları, sürekli yanlarında bulundurmak istemeleri, ellerinde taşımaları, sürekli kullanmak istemeleri, dijital bağımlılık olarak da tanımlanabilmektedir (Budak ve Karaaslan, 2012, s. 4525 -4548). Bu doğrultuda kullanımı gitgide artan cep telefonları gençler için duygusal, fiziksel ve sosyal ihtiyaçların karşılandığı bir motivasyon aracı konumuna getirilmiştir. Gençler, genellikle anne babalarını bilgilendirme, çevreleriyle sosyal ve duygusal paylaşımlarda bulunma, ders noktasında bilgi alışverişi gibi birçok nedenle cep telefonu kullandıklarını ifade etmektedirler. Yani durumu bağımlılık değil de ihtiyaç olarak tanımlamaktadırlar. Ayrıca arkadaşları tarafından kabul görmelerinin de aranan istenilen kişi olma noktasında da önemli bir motivasyon kaynağı durumundadır (Şener, 2011, s. 31).

Toplumumuzun çoğunluğunu oluşturan genç kesim hem iyi bir pazar hem de ülkemizin vitrini konumundadır. Öyle ki aralarında başlattıkları bir moda çevrelerine hızla yayılabilmekte ve zamanla aranan bir özellik haline gelebilmektedir. Ayrıca modaya göre kendi tarzını da ortaya koymakta ve arkadaş çevresinde kendini anlattığı tarzıyla kimliğini de oluşturmaktadır. Kullanmış olduğu telefonun modelinden, aksesuarlara, yüklemiş olduğu zil sesinden, telefonundaki görsellere kadar cep telefonu, bireylerin akran grubundaki kimliğini belirlemektedir. Bu durum gençler arasında adeta bağımsızlıklarının bir sembolü haline gelmiştir (Özaşçılar, 2009, s. 22).

Cep telefonunu iyi bir markadan seçen ve çok sık kullanan bireylerde bu kullanıma paralel olarak birçok fiziksel ve psikolojik sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu duruma gençlerin bakışı ters orantılıdır ki kendileri kadar kullanmayanlara anormal bir yaklaşım içerisine girmektedirler (Aydın, 2004). Akranları tarafından bu şekilde bir dışlanmaya maruz kalan bireyler de genellikle ailelerine baskı yapmakta, akıllı cep telefonu gibi teknolojiye ayak uydurabileceği araçlar aldırılmaktadırlar. Aslında buradaki amaç, ergen grup içerisinde ezik muamelesi görmemek ve grup içinde ortak payda oluşturmaktır (Çukurluöz, 2012, s. 38).

Cep telefonu kullanımı her ne kadar bireylerin kendini ifade etmesi, akranları arasında kendine yer edinmesi, sosyalleşmesi ve arkadaşlar arasındaki iletişimi devam ettirmesi gibi önemli maddeler olarak gözüксе de bir süre sonra farklı bağımlılıkları ortaya çıkarmaktadır. Zamanlarının neredeyse tamamını cep telefonu ve içerisindeki uygulamalarla geçirmek uyku bozukluklarından, sindirim sistemi bozukluklarına, yanlış arkadaş grubundan kötü alışkanlıklar edinmeye kadar birçok probleme neden olmaktadır. Bu bağlamda gençlerin bu bağımlılıktan kurtulabilmeleri için ailelere birçok görev düşmektedir ki bunun çözümü adına İbrahim vd. (2013) aşağıdaki önerilerde bulunmaktadır:

- Ailede güçlü ve pozitif bağlar kurulmasına önem verilmelidir.
- Çocukların, arkadaşlarının kimler olduğunun ve ev ve okul dışında dışarıda geçirdikleri zamanlarında neler yaptıklarının bilinmesine özen gösterilmelidir.
- Aile içi kuralların açık ve net bir şekilde belirlenmesine ve her aile bireyinin bu kurallara riayet etmesine özen gösterilmelidir.
- Çocukların akademik başarılarının ödüllendirilmesine özen gösterilmelidir.
- Çocukların sosyal ve kültürel aktivitelerde bulunmalarının desteklenmesine özen gösterilmelidir.
- Çocukların bağımlılık yapan maddelerin ve araçların kullanımı konusunda bilgilendirilmelerine özen gösterilmelidir (İbrahim vd. 2013, s. 84-97).

Teknolojideki gelişmeler ve telefonlarda kullanılan uygulama programları tüm dünyaya hemen hemen aynı zaman diliminde yansıdığı için bu gelişmeye paralel olarak gençler arasında ortak bir kimlik oluşmaktadır. Öyle ki iletişim noktasında özellikle kısa mesaj servislerinde kullanılan semboller oluşan ortak kimliğin bir parçasıdır. Gençlerin en fazla tercih ettikleri kısa mesaj servislerinde kullanmış oldukları bu semboller; Avrupa'dan Amerika'ya oradan Asya ve Afrika'ya kadar hepsinde ortak bir anlam taşımakta dillerini bilmeseler bile zaman zaman sembollerle anlaşma yoluna gidebilmektedirler (Özaşçılar, 2009, s. 23).

Cep telefonları, iletişim amacının dışında psikolojik bir rahatlama için de tercih edilmektedir. Bu sayede ergen, akranları arasında telefonunun modeli, fiyatı ve aksesuarlarıyla istediği ilgi çemberini kolaylıkla oluşturabilmektedir. Bu sayede popülerlik,

saygınlık, söz sahibi olma, bilirkşi unvanı gibi birçok getiri sağlamaktadır. Yapılan çalışmalardan elde edilen verilere göre bireylerin cep telefonlarında kullanmış olduğu melodiler, zil sesleri, telefonunun rengi ve aksesuarlarıyla kişiye özel bir görünüm oluşturmaktadır. Ayrıca, cep telefonunun sahip olduğu fonksiyonlar ve tasarımıla kendi stilini ve varlığını etrafına kabul ettirmeye çalışmaktadır. Bu durumda telefon; gençlerin hayatlarının bir parçası, adeta vücutlarının bir bölümü ve onları anlatan bir kimliktir (Fortunati, 2002, s. 515; Katz ve Sugiyama, 2006, s. 323).

11-15 yaş arasındaki bir grup genç üzerine yapılan bir çalışmada yüzde 90'ının cep telefonu kullandığı belirlenmiştir. Bu gençlerin kendilerini güvende hissetmeleri noktasında cep telefonunun çok etkili olduğu da belirtilmiştir. Bununla birlikte cep telefonlarının oyunlar dışında birçok özelliğe sahip olmaları ve çok sevdikleri bir oyuncaklarının yerine koymaları da telefona olan ilgiyi artırmaktadır. Bunun yanı sıra yeni modellerinin piyasada oldukça ses getirmesi, çocukların tüketim ihtiyacını daha da artırmaktadır. Araştırma kapsamında gençlerin, çocukların, arkadaş ortamında, akran çevresinde yarışma haline gelen teknolojik aletleri kullanma durumu, ailelerin de bu süreçte duyarsız kalması ve sonuç olarak ekonomik durumu iyi olmasa bile bu aletleri almaları, olumsuz bir sonuç olarak ortaya çıkmaktadır (Kelleci, 2008, s. 255).

Boberg (2008)'in 14-20 yaş aralığındaki Fransız ve Finli 426 genç üzerinde yapmış olduğu çalışmasında, gençlerin ekran özelliklerinin değiştirilme sıklığının büyük yaştakilere göre küçük yaştakilerde daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Yaş ilerledikçe telefon daha çok iletişim kurmak amacıyla kullanılırken daha genç yaşlarda sanki bir oyuncakları gibi devamlı oynadıkları görülmektedir. Ortalama olarak ekran yüzü ve telefon zillerini yılda 1 ya da 2 kez değiştirdikleri de saptanmıştır (s. 137).

şener (2011)'in gençlerin cep telefonunun ekran özelliklerini kişiselleştirmesi adına yaptığı araştırmada, ortalama puanlarının t-testi sonucuna göre yaş ve cinsiyetin bu davranışı istatistiksel olarak etkilemediği belirlenmiştir. Bu çalışmaya göre ekran yüzü, zil sesi, mesaj sesi ve kapak görünüm değişikliklerinin yaş ve cinsiyet değişkenine göre nasıl etkilendiği tablo 2. ve tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 2.
Yaş Göre Cep Telefonlarının Kişiselleştirilmesi

	Yaş	Haftada bir		Ayda bir		Yılda birkaç kez		Nadiren		TOPLAM		$\bar{x}$	S	t
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%			
Ekran	12-14	80	44.7	25	14.0	21	11.7	53	29.6	179	100.0	2.26	1.29	.024
	15-17	51	41.1	26	21.0	10	8.1	37	29.8	124	100.0	2.27	1.28	
	TOPLAM	131	43.2	51	16.8	31	10.2	90	29.8	303	100.0			
Zil sesi	12-14	65	36.3	52	29.1	16	8.9	46	25.7	179	100.0	2.24	1.19	2.885**
	15-17	23	18.5	43	34.7	14	11.3	44	35.5	124	100.0	2.64	1.15	
	TOPLAM	88	29.0	95	31.4	30	9.9	90	29.7	303	100.0			
Mesaj sesi	12-14	54	30.2	36	20.1	17	9.5	72	40.2	179	100.0	2.59	1.29	4.582***
	15-17	13	10.5	20	16.1	15	12.1	76	61.3	124	100.0	3.24	1.07	
	TOPLAM	67	22.1	56	18.5	32	10.6	148	48.8	303	100.0			
Kapak	12-14	30	16.8	36	20.1	32	17.8	81	45.3	179	100.0	2.92	1.15	4.235***
	15-17	11	8.9	10	8.0	15	12.1	88	71.0	124	100.0	3.45	.97	
	TOPLAM	41	13.5	46	15.2	47	15.5	169	55.8	303	100.0			

**p<0.01

***p<0.001

Not: “Genç tüketicilerin cep telefonu kullanımına ilişkin ihtiyaç ve motivasyonlarının incelenmesi”, Şener, Z. I., 2011, Yüksek Lisans Tezi, s. 82. <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

Araştırma sonucuna göre gençlerin %43,2’sinin haftada bir kez telefon ekran özelliklerini kişiselleştirdiği, bu gençler arasında 12-14 yaşlardakilerin %36,3, 15-17 yaş aralığındakilerin ise %18,5 oranlarında hafta da bir kez zil seslerini değiştirdikleri belirlenmiştir.

Tablo 3’te 15-17 yaştaki gençlerin 12-14 yaştakilere göre zil sesini kişiselleştirdikleri görülmektedir. Ortalamalar arası istatistiksel analiz sonuçlarına göre erkeklerin kızlara oranla yıllık bazda cep telefonunun zil sesi ve mesaj sesini daha sık değiştirdiği belirlenmiştir.

Tablo 3.
Cinsiyete Göre Cep Telefonlarının Kişiselleştirilmesi

	Cinsiyet	Haftada bir		Ayda bir		Yılda birkaç kez		Nadiren		TOPLAM		$\bar{x}$	S	t
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%			
Ekran	Kız	75	47.8	23	14.6	15	9.6	44	28.0	157	100.0	3.37	1.13	0.19
	Erkek	56	38.4	28	19.2	16	11.0	46	31.4	146	100.0	3.39	1.17	
	TOPLAM	131	43.2	51	16.8	31	10.2	90	29.8	303	100.0			
Zil sesi	Kız	41	26.1	53	33.8	14	8.9	49	31.2	157	100.0	3.01	1.09	2.26*
	Erkek	47	32.2	42	28.7	16	11.0	41	28.1	146	100.0	3.29	1.13	
	TOPLAM	88	29.0	95	31.4	30	9.9	90	29.7	303	100.0			
Mesaj sesi	Kız	37	23.6	28	17.8	13	8.3	79	50.3	157	100.0	3.02	0.99	3.45***
	Erkek	30	20.5	28	19.2	19	13.0	69	47.3	146	100.0	3.32	1.11	
	TOPLAM	67	22.1	56	18.5	32	10.6	148	48.8	303	100.0			
Kapak	Kız	25	15.9	22	14.0	19	12.1	91	58.0	157	100.0	2.44	1.10	1.49
	Erkek	16	11.0	24	16.4	28	19.2	78	53.4	146	100.0	2.63	1.27	
	TOPLAM	41	13.5	46	15.2	47	15.5	169	55.8	303	100.0			

*p<0.0

***p<0.001

Not: “Genç tüketicilerin cep telefonu kullanımına ilişkin ihtiyaç ve motivasyonlarının incelenmesi”. Şener, Z. I., 2011, Yüksek Lisans Tezi, s. 83. <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

2.6.4. Cep Telefonu Markası ve Kişilik İlişkisi

Marka herhangi bir işletmenin satmış olduğu mal veya sunmuş olduğu hizmetleri belirlemek amacıyla, bu mal ve hizmetleri rakip firmalardan daha farklı hale getirerek ayırt etmemize yarayan logo, isim, tasarım ve paket gibi semboller için kullanılmaktadır (Aker, 2007, s. 25). Herhangi bir ürünün marka haline getirmenin en önemli sebebi, bu ürünleri farklı hale getiren üreticilerin ürünlerine isim vererek bu ismi koruma için patent almalarıdır. Bu sayede firma ürünleri ile tüketici arasında bir bağ kurar. Marka ismi ve sembollerle birlikte ürünlerin tanımlanmaya başlaması sonrasında hukuki düzenlemeler yapılmaktadır (Can, 2007, s. 228). Bu çerçevede markanın tescili ve koruma altına alınması oldukça önemlidir. Çünkü bir ürünün marka haline gelebilmesi için öncelikli olarak yasal bir patentinin olması gerekmekte ve patent enstitüsüne de bu ismi tescil ettirmek gerekmektedir (Özüpek, 2013, 101). Bu işlem sonucunda “marka imajı” kavramı ön plana çıkmaktadır ki bu, marka ile ilgili tüketicilerde oluşan genel kanaat ve izlenimler için kullanılan bir kavramdır. Marka imajı, markanın fiyatından kalitesine, kullanıcılarından, beğenilirlik seviyesine kadar birçok niteliğinin yanı sıra; kullanıcı olan kişilerin ne tür özelliklere sahip olduğu, onların düşünce ve izlenimleri, bu markanın kişilerde çağrıştırmış olduğu kişilik özelliklerini de kapsamaktadır (Gülsoy, 1999, s. 54). Ayrıca marka imajı, doyuma ulaşılmış herhangi bir sektörde, markanın ürün ve hizmetlerle

birlikte rakiplerinden ayrılıp kalite anlamında fark yaratmasına da yardımcı olmaktadır (Peltekoğlu, 2004, s. 361).

Markalar ürünlerin ayrılmaz birer parçasıdır ve bu nedenle de tüketiciler ürünleri alırken markaya dikkat ederek güvenli bir alış veriş yapmak istemektedirler (Torlak ve Uzokurt 2005, s. 15). Bireylerin markalara yönelmesinde markaların sahip olduğu ürün kimliğı veya diğeri ismi ile imaj fonksiyonu son derece önemlidir ki bunlar tüketiciye karar vermede kolaylık sağlar.

Tüketicinin marka ile özdeşleşmesi aynı zamanda gösteriş yapmasında önemli bir fonksiyon icra etmektedir. Markanın kendini sergileme fonksiyonu oldukça önemlidir. Çünkü bu noktada bireyler kendilerine, çevrelerine veya üçüncü şahıslara karşı kendileri hakkında bilgi sunabilmekte ve böylelikle belli sosyal gruplara da dâhil olduklarını hissettirebilmektedirler. Belli markalar özellikle otomobil, cep telefonu, kıyafet markaları bir sembol olarak da kullanabilmektedir. Bu yüzden toplumda seçkin sınıf dediğimiz kesim belli markaları tercih etmektedirler (Aydınol, 2010, s. 11).

Markaların sadece sembolik bir görüntü olarak algılanmasının yanında, insanlar gibi ruhlarının olduğu da kabul edilmektedir. Ürüne marka sembolüyle yüklenen anlam, neticesinde insanda da iyi bir özellik olarak bir marka kişiliğı ortaya çıkarmaktadır (Borça, 2004, s. 83). Bunun sonucu olarak birey, tüketiciye bu marka kişiliğı ile kendisi arasında bir ilgi kurmakta ve bu ilginin kazanımı olarak satın alma kararını verip ürünü tercih etmektedir (Özgüven ve Karataş, s. 140).

Günümüzde cep telefonu özellikle genç tüketiciler için, soyut ve somut birçok faydası olmakla birlikte, bir ihtiyaç haline gelmiş durumdadır. Somut anlamda aile ve çevreleriyle istedikleri anda iletişime geçebilmelerine olanak sağlarken soyut anlamda da psiko-sosyal ihtiyaçlarına bir cevap niteliğindedir. Ayrıca sınıftaki her öğrencinin cep telefonunun olması, birçok özelliğı olan son model cep telefonuna sahip olan arkadaşlarının daha çok ilgi görüyor olması, cep telefonu ile birlikte arkadaşlarıyla daha kolay plan yapabilmesi, bu sayede arkadaşları ile olan ilişkilerinin daha güçlü hale gelmesi gibi birçok neden gençleri cep telefonuna yönlendirmektedir (Şener, 2011, s. 81). Yukarıda marka konusunu anlatırken sayılan tüm özellikler aslında ergen dönem gençlerini de anlatmaktadır. Çünkü dikkat çekmek isteyen ergen genç, bunun yolunun markadan geçtiğini çok iyi bilmektedir. Koşullar el vermese bile istediğine rahatlıkla ulaşabilecek cesarete de sahip olurlar.

Yapılan bir araştırmaya göre cep telefonu markası seçiminde tüketicilerin önem verdikleri faktörlerin başında kalite, fiyat / kalite uygunluğu, markaya olan güven ve fiyat faktörleri ilk dört sırada yer almaktadır. En az derecede önem verilen faktörler ise markanın toplumdaki statü göstergesi, promosyon ve reklamı, moda ve teknoloji değişimi ile markanın sahip olduğu ürün çeşitliliğidir (Aydınol, 2010, s. 152).

Cep telefonunun toplumda statü göstergesi olup olmadığına dair incelemede deneklerin % 46,4'ü cep telefonu satın alım kararında markaların toplumdaki statü göstergesini önemsiz bulurken, % 23'ü bu faktörü önemli olarak görmektedir. Aynı şekilde % 23'lük bölümde toplumdaki statü faktörünü orta derecede önemli bulmaktadır (Aydınol, 2010, s. 151).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeline, evren ve örnekleme, ölçme araçlarına, verilerin toplanmasına ve verilerin analizine yönelik bilgilere yer verilmiştir. Bu araştırma, Anadolu Liselerinde öğrenim gören öğrencilerin cep telefonlarında tercih ettikleri zil (melodi) seslerini belirlemelerindeki etmenlerin neler olduğunun incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmanın modeli genel olarak bakıldığında “Tarama (Survey)” türünde bir “betimleme” modelidir.

Tarama Modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2002, s. 77).

Bu tarama modelinde öğrencilerin cep telefonlarında tercih ettikleri zil (melodi) sesleri seçiminin cinsiyetlere, sosyoekonomik durumlarına, öğrencilerin müzik dersi alıp almama durumlarına, öğrencilerin ders dışı müziksel etkinliklere katılıp katılmamalarına, ders dışı diğer sosyal etkinliklerde görev alıp almamalarına, radyo ve televizyon gibi kitle iletişim araçlarından etkilenme düzeylerini belirlemek için hazırlanmış anket kağıtları dağıtılarak kendileri için en doğru seçeneği işaretlemeleri istenmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini Ankara ilinde kadrolu müzik öğretmeni bulunan Anadolu Liseleri oluşturmaktadır. Örneklem ise Ankara ili merkez Sincan ilçesi, kadrolu müzik öğretmeni Fatih Anadolu Lisesinde bulunan 10., 11. ve 12. sınıflar olacaktır.

Müzik Beğeni Anketini cevaplayan öğrencilere ait frekans ve yüzde değerleri cinsiyet değişkenine göre analiz edilerek tablo 4’de sunulmuştur. Tablo 4’te de görüldüğü gibi müzik beğeni ölçeğini cevaplayan öğrencilerin %48,67’sini kız öğrenciler oluştururken, %51,33’ünü erkek öğrencilerin oluşturduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.
Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Oranları

Cinsiyet	F	%
Kız Öğrenci Sayısı	73	48,7
Erkek Öğrenci Sayısı	77	51,3
Toplam Öğrenci Sayısı	150	100

Müzik beğeni anketini cevaplayan öğrencilere ait frekans ve yüzde değerleri öğrencilerin devam ettiği sınıf değişkenine göre analiz edilerek tablo 3.2’de sunulmuştur. Tablo 5’te de görüldüğü gibi müzik beğeni ölçeğini cevaplayan öğrencilerden 10. sınıfta okuyanların oranı %32, 11. sınıfta okuyan öğrenci sayısı %29,3 iken 12. sınıfta okuyan öğrencilerin yüzdelik oranları %38,7 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 5.
Öğrencilerin Devam Ettikleri Sınıf Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Oranları

Sınıf	F	%
10. Sınıf	48	32
11. Sınıf	44	29,3
12. Sınıf	58	38,7
Toplam	150	100

3.3. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanmasında kaynak tarama ve anket yöntemi uygulanmıştır. Araştırma konusuyla ilgili kaynaklar taranarak ilgili kitaplardan, tezlerden ve araştırma makalelerinden problem ve alt problemlere ait veriler derlenmiştir. Araştırmanın metodolojisine uygun öğrenci görüşlerini belirlemek için hazırlanan anket soruları yeterli sayıda çoğaltılmıştır. Anket kağıtları uygulama yapılacak okuldaki müzik öğretmenlerine elden teslim edilerek öğrencilerin güvenli bir ortamda soruları cevaplamaları sağlanarak gerekli veriler elde edilmiştir.

Veri toplama aracı olarak, öğrencilerin demografik özellikleri ve müzik beğenileri ile ilişkili hazırlanan anketler kullanılmıştır. Demografik anket toplam 6 sorudan oluşmakta ve öğrencinin kendisi ve ailesiyle ilgili en doğru olduğunu düşündüğü şıkkın işaretlenmesi şeklinde uygulanmıştır. Öğrencilerin müziksel etkinliklerinin değerlendirmesi amacıyla ankete katılan her bir öğrenciye toplam 27 maddeden oluşan ölçek dağıtılmıştır. Öğrencilerden bu ölçekte sorulan sorular için kendilerine en uygun gelen cevabı işaretlemesi istenmiştir.

3.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Ankete katılan öğrencilerin her bir soruya verdikleri cevapların tüm örneklem içindeki dağılımını belirlemek için frekans ve yüzde dağılımları tablo ve/veya grafikler halinde verilmiştir.

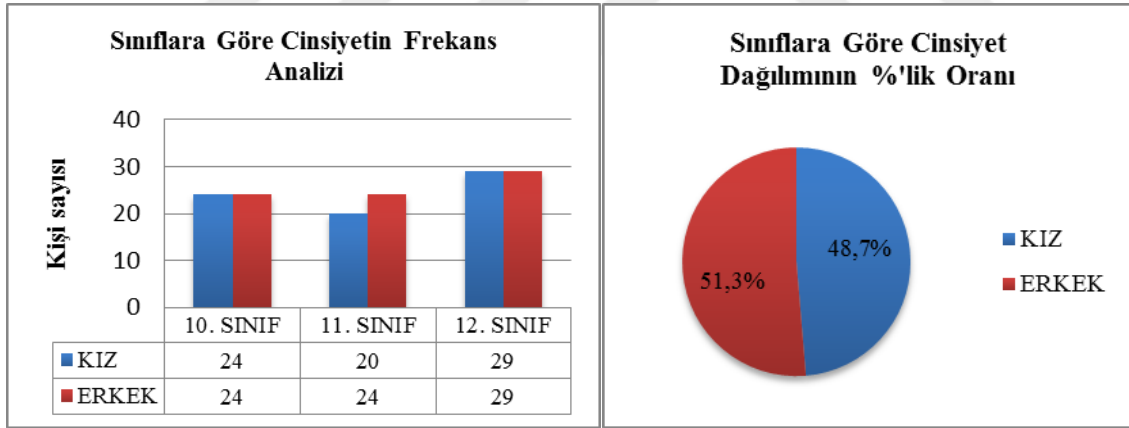
BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Kişisel Bilgilerin Değerlendirmesi ve Analizlerin Yorumlanması

Bu bölümde ankete katılan öğrencilerin kendileri ve aileleri ile ilgili demografik özelliklerine yönelik sorulan 6 soru analiz edilmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin sınıflara göre dağılımı, erkek ve kız oranları, ailelerin eğitim durumu ve sosyoekonomik durumları belirlenmiştir.

1- Cinsiyetiniz: Kız Erkek

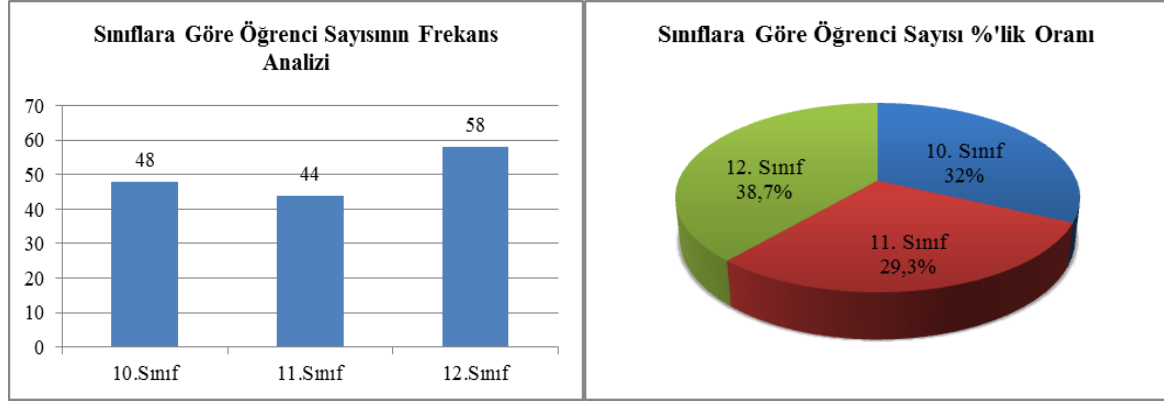

Şekil 7. Öğrencilerin okumakta olduğu sınıflardaki erkek ve kız öğrenci dağılımı

Şekil 7'deki grafikte görüldüğü gibi araştırmaya ilişkin belirlenmiş olan çalışma grubunda kız ve erkek öğrencilerin sayısal oranların birbirine yakın olduğu, dolayısıyla dengeli bir çalışma grubu ile araştırmanın yürütüldüğü görülmektedir. Araştırmaya ilişkin belirlenen çalışma grubunun genel anlamda kız ve erkek olarak (10. sınıf, 11. sınıf ve 12. sınıf) sayısal dağılım değerleri şöyledir: %48,7'si (73 kişi) kız, %51,3'ü (77 kişi) erkek öğrenci olan araştırma grubundan oluşmaktadır. Çalışma grubundaki kız ve erkek dağılımının dengeli olmasının araştırma sonucunu olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir.

2- Okumakta olduğunuz sınıfınız: 10 11 12

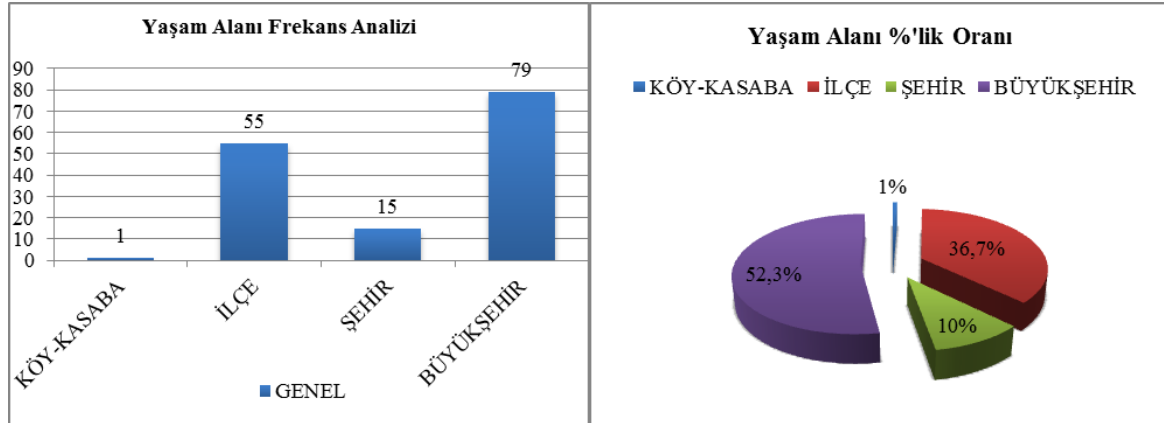
Şekil 8’deki grafiğe baktığımızda araştırmaya ilişkin belirlenen çalışma grubunun sınıf sayısal değerlerinde dengeli bir dağılımın olduğu görülmektedir. Araştırmaya ilişkin belirlenen çalışma gruplarının %32’si (48 kişi) 10. sınıf, %29,3’ü (44 kişi) 11. sınıf ve %38,7’si (58 kişi) 12. sınıftan oluşmaktadır. Yukarıdaki grafikte görüldüğü gibi 10., 11. ve 12. sınıf öğrenci grubundaki kız ve erkek dağılımının dengeli olmasının araştırma sonucunu olumlu etkileyeceği düşünülmektedir.

Şekil 8. Öğrencilerin okumakta olduğu sınıf mevcudu

3- Aşağıdaki yerleşim bölgelerinden hangisinde daha uzun süreli yaşadınız?

- 1) Köy-Kasaba
- 2) İlçe
- 3) Şehir
- 4) Büyükşehir

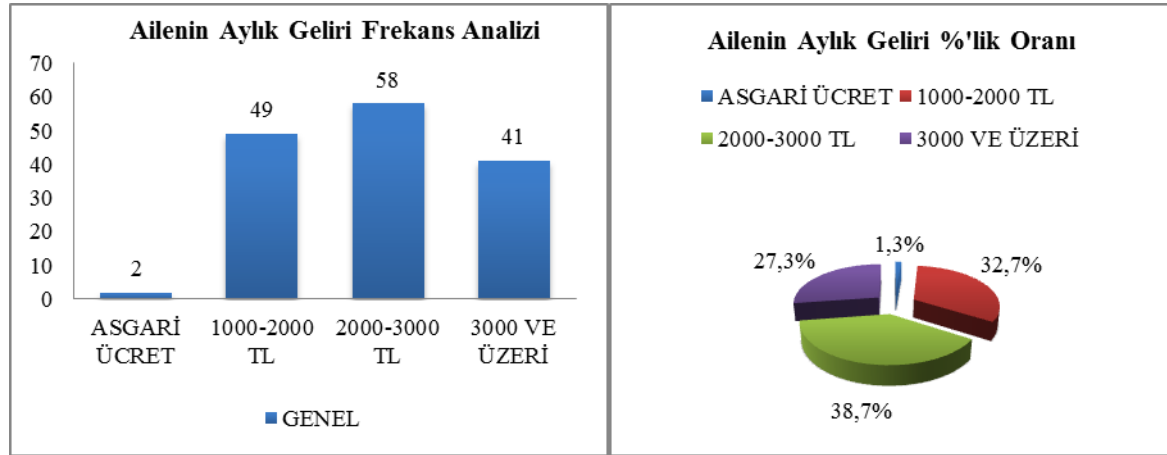
Şekil 9. Öğrencilerin uzun süre yaşadıkları yerleşim bölgelerine göre dağılımı

Şekil 9’daki grafikte görüldüğü gibi araştırmaya ilişkin belirlenen çalışma gruplarının belirtilen yerleşim bölgelerinden hangisinde daha uzun süreli yaşadığına baktığımızda %1’i (1 kişi) “ köy-kasaba” %10’u (15 kişi) “şehir”, %36,7’si (55 kişi) “ilçe” ve %52,3’ü (79 kişi) “büyükşehir” sınırları içerisinde yaşamışlardır. Büyükşehir ve şehir hayatı

sanatsal olanaklar çok daha fazla yoğun şekilde insan yaşamına dokunabilen ortamlar sunmaktadır. Şekil 9'daki grafiklerde yer alan %89 şehir kültürü alan öğrencilerle yapılan bu çalışmada müzik beğenisinin değerlendirilmesinde objektif verilerin çıkacağı düşünülmektedir.

4- Ailenizin ortalama aylık geliri ne kadar?

1) Asgari ücret 2) 1000-2000 YTL 3) 2000- 3000 YTL 4) 3000 YTL' den fazla

Şekil 10. Ailenin aylık ortalama geliri

Yukarıda şekil 10'daki grafikte görüldüğü gibi araştırmaya dair belirlenen çalışma grubunun %1,3 (2 kişi)'ünün asgari ücret, %32,7 (49 kişi)'sinin 1000-2000 TL, %38,7 (58 kişi)'sinin 2000-3000 TL, %27,3 (41 kişi)'sinin 3000 TL ve üzeri gelir düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu'ndan alınan Şubat 2015 fiyatlarına göre yapılan araştırmada çalışan tek kişinin yoksulluk sınırı 2.061,33TL, açlık sınırı 1.592,61 olarak hesaplanırken, dört kişilik bir ailenin asgari geçim haddi ise 4.182,93 Lira olarak belirlenmiştir.

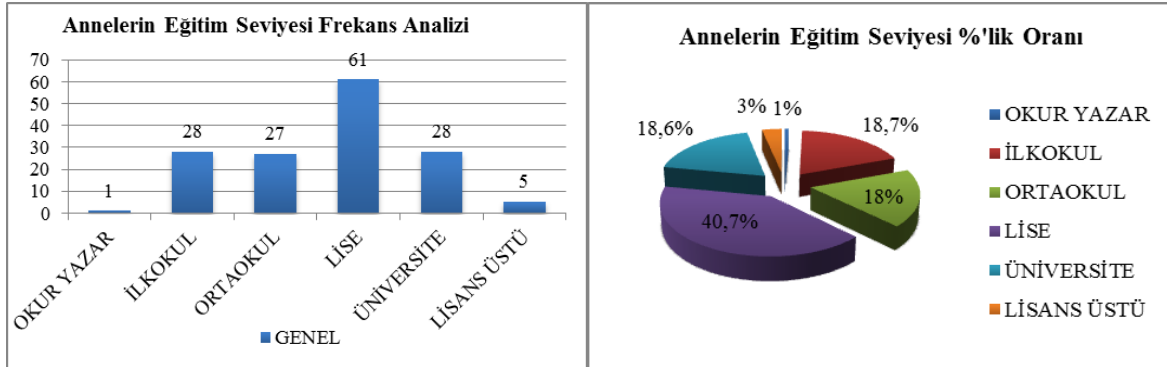
Türkiye İstatistik Kurumu verileri ile araştırmamıza katılan öğrenci ailelerinin gelir düzeyleri karşılaştırıldığında minimum %72,7'sinin dört kişilik geçim sınırının altında yaşadığı görülmektedir. Bununla birlikte %34'ünün de tek kişilik yoksulluk sınırı altında aile gelirinin olduğu belirlenmiştir. Ailelerin gelir düzeyindeki dağılım incelendiğinde çoğunluğunun yoksul sayılabilecek bir seviyede oldukları görülmüştür.

5- Annenizin eğitim durumunu işaretleyiniz.

Okur-yazar İlkokul Ortaokul Lise Üniversite Lisansüstü

Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin eğitim durumları grafiklerde de görüldüğü gibi %1 (1 kişi) oranında okur-yazar, %18,7 (28 kişi) oranında ilkök, %18 (27 kişi)

oranında ortaokul, %40,7 (61 kişi) oranında lise, %18,6 (28 kişi) oranında üniversite, %3 (5 kişi) oranında lisansüstü eğitim mezunu olduğu tespit edilmiştir (Şekil 11).

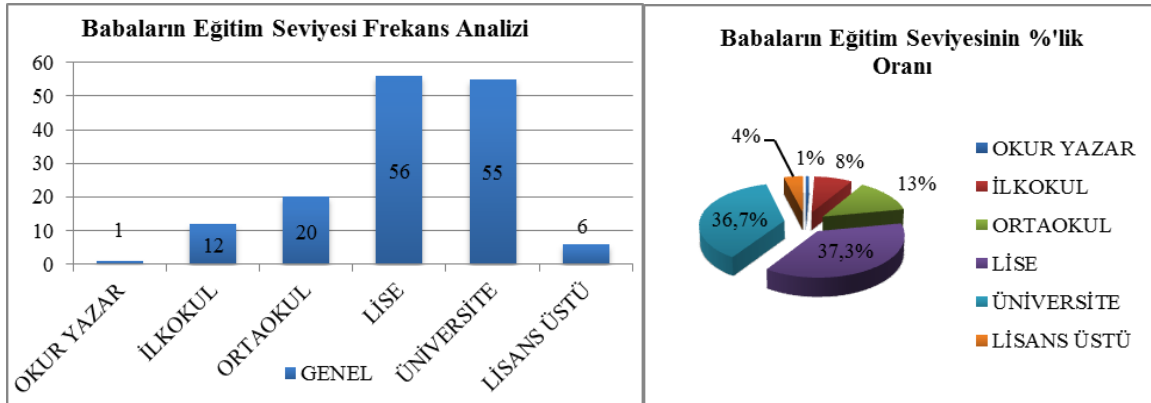

Şekil 11. Öğrenci annelerinin eğitim durumu

Türkiye’de 2014 yılında 25 ve daha yukarı yaşta olan ve okuma yazma bilmeyen toplam nüfus oranı %5,6 iken bu oran erkeklerde %1,8, kadınlarda %9,2’dir. Lise ve dengi okul mezunu olan 25 ve daha yukarı yaştakilerin toplam nüfus içindeki oranı %19,1 iken bu oran erkeklerde %23,2, kadınlarda %15’dir. Yüksekokul veya fakülte mezunu olan toplam nüfus oranı %13,9 olup bu oran erkeklerde %16,2 kadınlarda ise %11,7’dir. Anadolu Lisesinde yapılan bu araştırmanın anket sorusunda anne eğitim düzeyinin annenin tahmini yaşı düşünüldüğünde zorunlu eğitimin 5 yıl olduğu düşünülecek olursa annelerin %40,7’sinin lise ve dengi okul mezunu olması Türkiye ortalamasının çok üzerinde olduğunu söyleyebiliriz.

6- Babanızın eğitim durumunu işaretleyiniz.

Okur-yazar İlkokul Ortaokul Lise Üniversite Lisansüstü

Şekil 12. Öğrenci babalarının eğitim durumu

Öğrencilerin babalarının eğitim durumu ile ilgili yapılan değerlendirmelerde şekil 12’de görüldüğü gibi babaların %1’i (1 kişi) okur-yazar, %8’i (12 kişi) ilkokul, %13’ü (20 kişi) ortaokul, %37,3’ü (56 kişi) lise, %36,7’si (55 kişi) üniversite, %4’ü (6 kişi) de lisansüstü eğitim seviyesinde olduğu belirlendi.

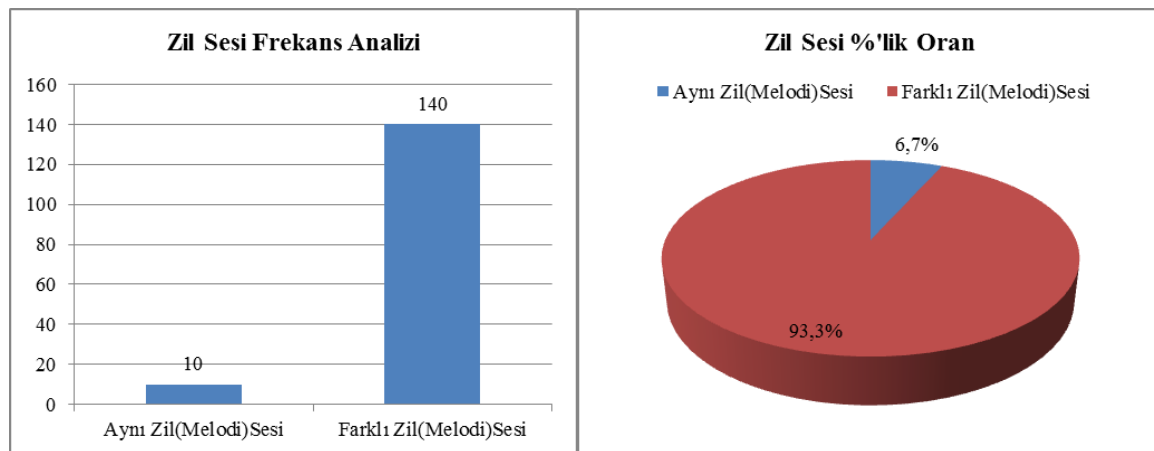
Anadolu Lisesinde yapılan bu araştırmanın anket sorusunda baba eğitim düzeyinin Türkiye 2014 ortalamasının üzerinde olduğu görülmektedir. Müzik dinleme ve tercihlerinin belirlenmesinde ebeveynlerin eğitim düzeyinin çok etkili olduğu düşünülmektedir.

4.2. Sosyal (Müziksel) Etkinlik Değerlendirmesi ve Analizlerin Yorumlanması

Bu kısımda, Anadolu liselerindeki öğrencilerin cep telefonlarında belirledikleri müzik seslerinin türü, tercih etme nedenleri, müzik dersi alıp almama, ders dışı müziksel etkinliklere katılıp katılmama, okul dışı diğer sosyal etkinliklerde görev alıp almama, arkadaşlardan etkilenme, ailede dinlenen müzik türlerinden etkilenme, radyo ve televizyon gibi kitle iletişim araçlarından etkilenme durumunu analiz etmek amacıyla 27 soruya verilen cevaplar değerlendirilmiştir.

1- Cep telefonunuzda belirlediğiniz zil (melodi) sesi nedir? (Lütfen belirtiniz)...

Yukarıda sorulan bu anket sorusunu cevaplayan 150 kişiden 10 cep telefonu zil (melodi) sesinin aynı olduğu, 140 kişide ise birbirinden farklı zil (melodi) sesini tercih ettiği belirlendi (Şekil 13). Bu sonuçlar, lise dönemindeki genç öğrencilerin geniş bir yelpazede farklı zil (melodi) seslerini tercih ettiklerini göstermektedir. Zengin içerikli farklı müzik ve müzik türlerinin araştırmaya olumlu katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

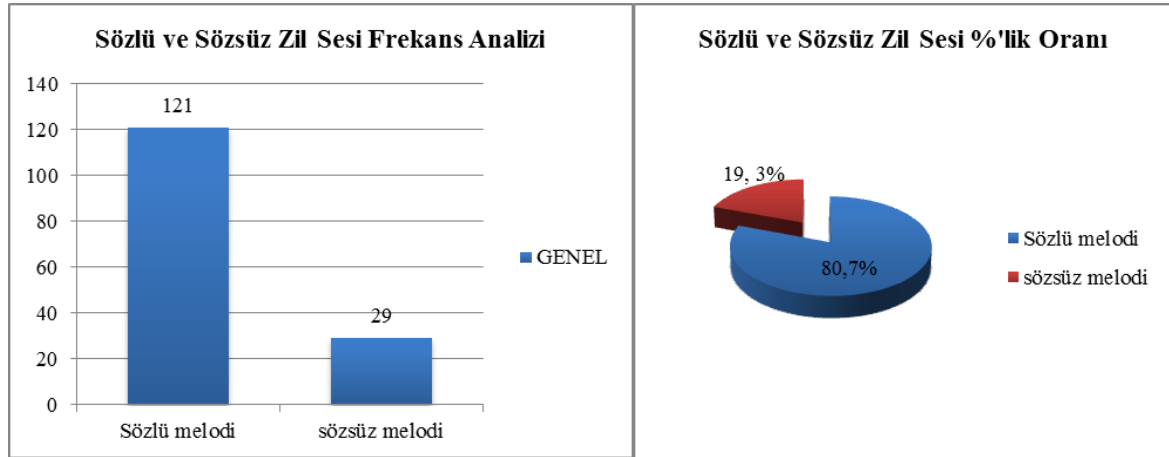
Şekil 13. Öğrencilerin cep telefonlarında tercih ettikleri zil seslerinin benzerlikleri

2- Cep telefonunuzda belirlediğiniz zil sesi sözlü (şarkı, türkü vb.) veya sözsüz (enstrümantal) melodi mi?

Sözlü Melodi

Sözsüz Melodi

Öğrencilerin cep telefonlarının zil seslerini belirlerken melodilerin sözlü olup olmadığını belirlemek üzere sorulan bu soruya öğrencilerin %19,3'ünün (29 kişi) sözsüz melodiye, %80,7'inin ise (121 kişi) sözlü melodileri tercih ettikleri belirlenmiştir (Şekil 14).

Şekil 14. Öğrencilerin cep telefonlarında tercih ettikleri sözlü ve sözsüz zil sesleri dağılımı

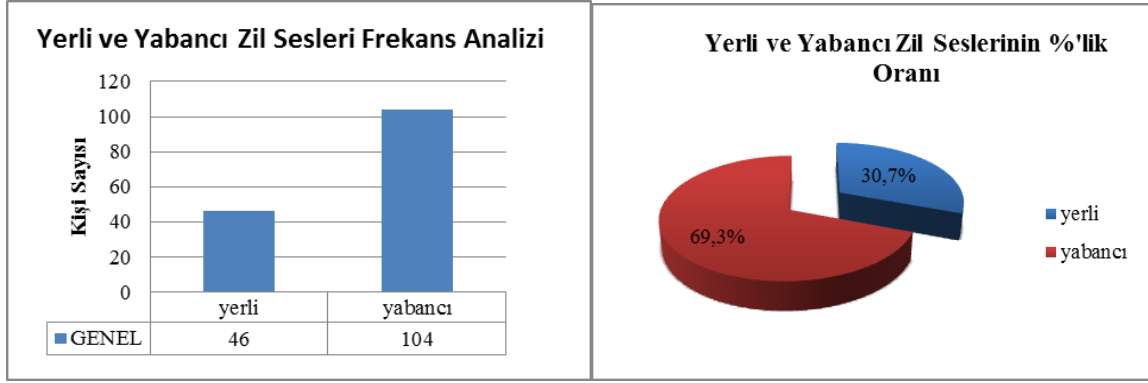
Bu verilere göre liseli gençlerin melodilerde söz unsurunu önemseydiği görülmektedir. Kişilerin müzik sözlerini dinlerken kendi iç dünyaları, duygu ve düşünceleriyle özdeşleştirdiği bilinmektedir. Bu nedenle gençlerin sözlü melodileri tercih etmiş olabileceği düşünülebilir.

3- Cep telefonunuzda belirlediğiniz zil sesi Türkçe (Yerli) müzik mi yabancı müzik mi?

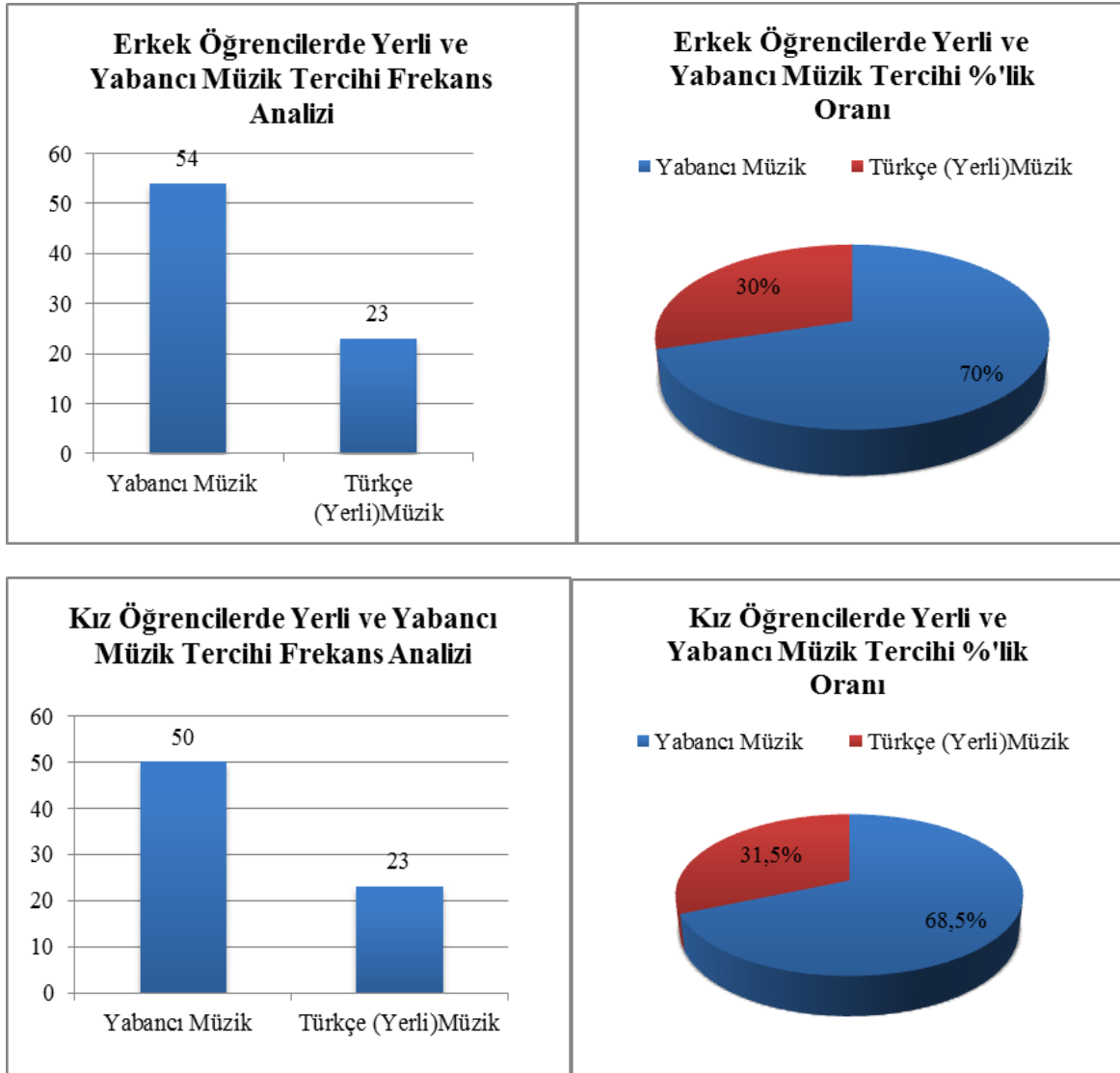
Türkçe (Yerli) Müzik

Yabancı Müzik

Öğrencilerin kullandıkları cep telefonlarına zil sesi olarak ayarladıkları melodilerin yerli ya da yabancı kökenli olup olmadıklarına yönelik araştırmada şekil 15'den de anlaşıldığı gibi; Türkçe (yerli) müzikleri tercih eden 46 kişinin araştırmaya katılanlar arasında %30,7 oranında, yabancı müzik tercih eden 104 kişinin ise % 69,3'lük oranı oluşturduğu saptanmıştır.

Şekil 15. Cep telefonlarında tercih edilen yerli ve yabancı müzik oranı

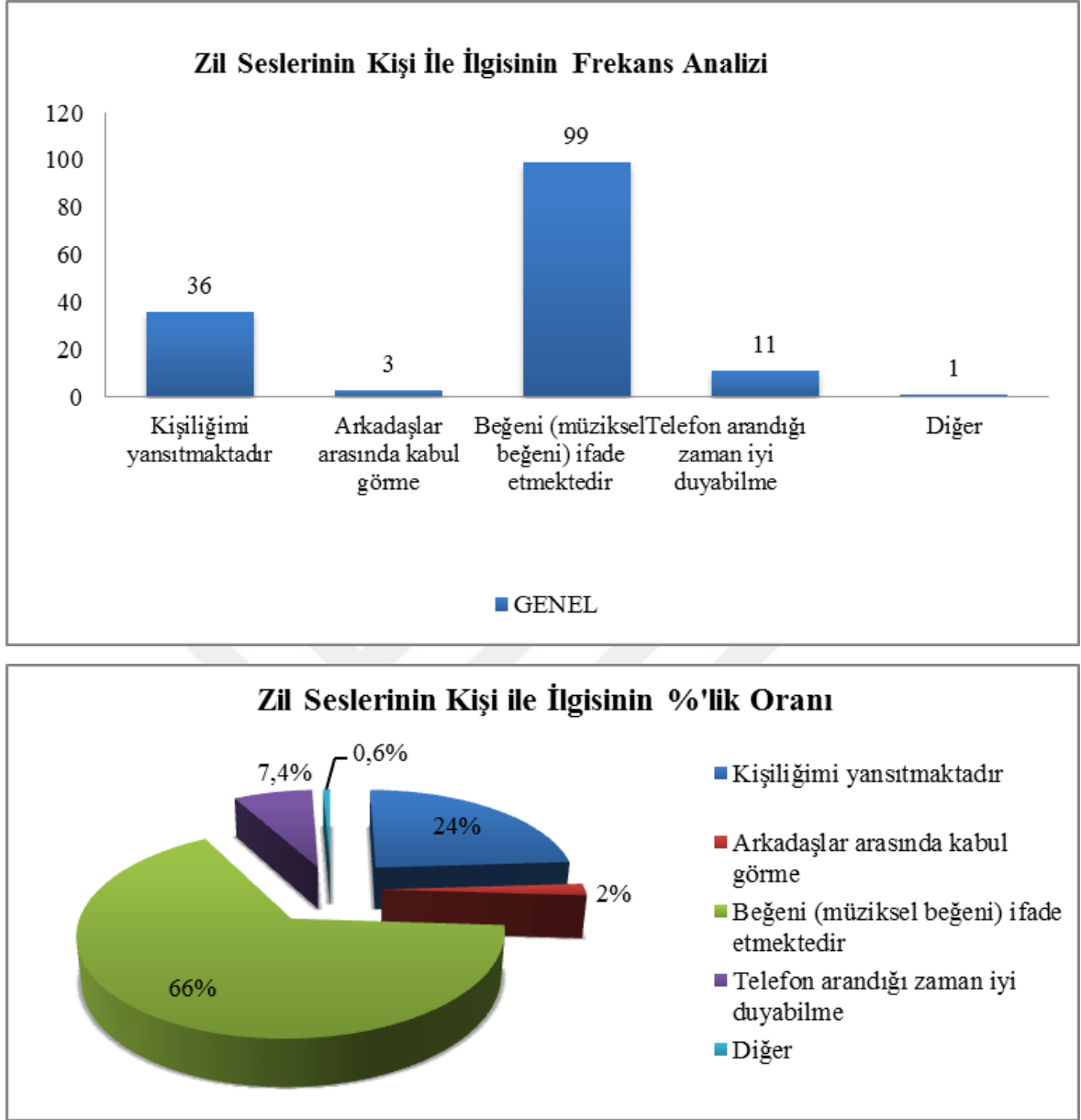
Şekil 16. Öğrencilerin cep telefonlarında tercih ettikleri yerli ve yabancı müzik oranının cinsiyet değişkenine göre dağılımı

Anadolu Lisesindeki bu araştırmada gençlerin büyük bir oranda yabancı müzik dinleme eğiliminde oldukları görölmektedir. Kendi kimliklerini fikirlerini ve düşüncelerini tamamen açığa vurmaya başladıkları bir dönem olan lise yıllarındaki gençlerin bu eğilimin çok çeşitli sebepleri vardır. Bunlardan birisi, yabancı müzikleri tercih ederek kendisinin aslında batılı bir yaşam tarzını benimsediğı, modern bir kimliğe sahip olduğunu etrafına göstermek istemesinden kaynaklanabilir.

Yukarıdaki anket sonuçlarının göstermiş olduğı araştırmalar doğrultusunda çalışma grubumuzdaki 150 kişiden (77'si erkek, 73'ü kız), 54 erkek öğrencinin yabancı müzik, 23 erkek öğrencinin Türkçe (yerli) müzik tercih ettikleri, kız öğrencilerde ise yabancı müzik dinleyenlerin 50 kişi, Türkçe müzik tercih edenlerin ise 23 kişi olduğı şekil 16'dan da anlaşılmaktadır. Bu analiz sonucunda cinsiyet değişkeninin yerli ve yabancı müzik tercihleri üzerine etki etmediğı görölmektedir. Zira yüzdelik oranlar incelendiğinde kız (%30) ve erkek (%31,5) öğrencilerin Türkçe müzik tercih oranının birbirine çok yakın olduğı anlaşılmaktadır.

4- Cep telefonunda belirlediğiniz zil (melodi) sesinin sizi ifade etmedeki rolü nedir?

- 1) Kişiliğimi yansıtmaktadır
- 2) Arkadaşlar arasında kabul görme
- 3) Beğenimi (müziksel beğeni) ifade etmektedir
- 4) Telefon arandığı zaman iyi duyabilme
- 5) Diğer(Lütfen belirtiniz)...

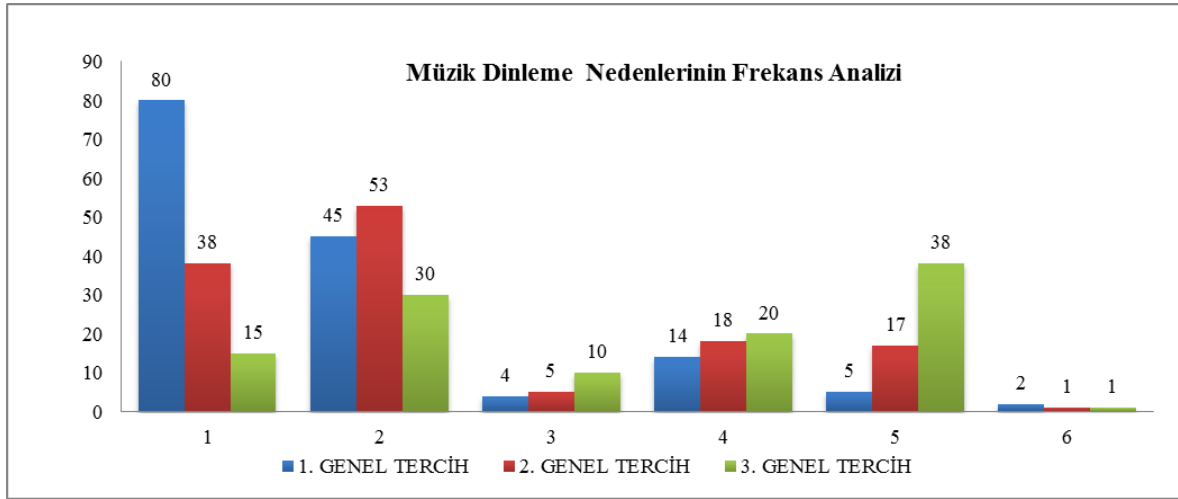
Şekil 17. Öğrencilerin cep telefonlarında tercih ettikleri müzik seslerinin kişinin kendisi ile ilgisi

Öğrencilerin cep telefonlarında tercih ettikleri müziklerin kişinin kendisi ile ilgisinin belirlenmesi adına yapılan değerlendirmelerde araştırmaya katılan çalışma grubumuzun %66'sının tercih edilen müziği beğendiği tespit edilmiştir (Şekil 17). Bunun yanı sıra cep telefonunda çalan müziğin kişinin kendisini ifade etmesi seçeneğinin ise ki %24 olduğu belirlenmiştir. Bu iki seçenek yanı sıra arkadaşlar arasında kabul görme, sesin duyulabilmesi ve diğer tercihleri belirten seçeneklerin toplamda %10 olduğu saptanmıştır. Yapılan değerlendirmelere göre liseli öğrencilerin cep telefonu zil seslerinde tercih ettikleri

müziğin %90 oranında kişinin kendisi ile ilgili olduğunun belirlenmesi, telefon zillerinin genellikle kişisel beğeni ve kendini ifade etme adına tercih edildiğini göstermektedir.

5- Müzik dinleme isteğinizin en önemli nedeni aşağıdaki seçeneklerden hangisidir?

- 1) Keyif almak (Haz almak)
- 2) Rahatlamak (Relax olma)
- 3) Ders çalışma isteği
- 4) Kaçış (Problemleri erteleme)
- 5) Eğlendirmek
- 6) Diğer (belirtiniz)...

Şekil 18.Öğrencilerin müzik dinleme isteklerinin nedenleri

Öğrencilerin müzik dinleme arzularının neye göre oluştuğunu belirlemek için yapılan değerlendirmelerde anket sorumuzun ilk seçeneği olan “Keyif almak (Haz almak)” şıkkı 150 kişi içinde 80 kişi tarafından 1. sırada en çok seçilen şık olurken; “Rahatlamak (Relax Olma)” ise 53 kişi tarafından seçilerek 2. sıraya yerleşmiştir. Bu değerlendirmede, 3. sırada yer alan “Eğlendirmek” 38 kişi tarafından seçilirken, 2 kişi “Diğer”, 1 kişi “İdeolojimi desteklediği” için, 1 kişi “Toplumsal sorunları ifade etmede” ve 1 kişi de “Hayatta olgunlaşma, deneyim sahibi olma” adına müzik dinleme isteklerini ifade etmişlerdir (Şekil 18).

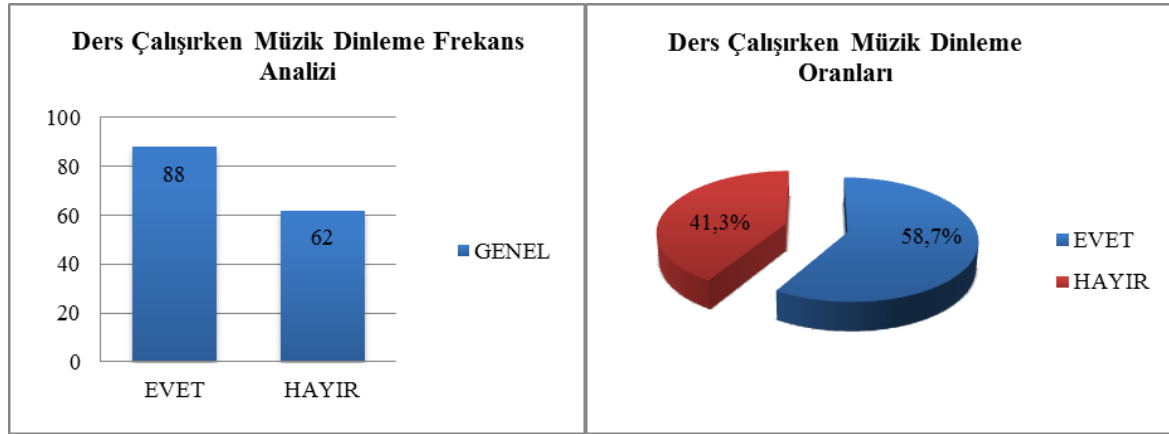
Görüldüğü üzere hayatın her anında ve aşamasında müziğin insanları hayattan keyif alma, rahatlama ve eğlendirmesi, kısacası yaşamın kendisini anlamlandırabilmede büyük katkısının olduğu muhakkaktır. Müzik dinleme tercihleri arasında öğrencilerin daha çok keyif almak, rahatlamak ve eğlenmek amaçlı müzik dinledikleri görülmektedir. Bu

sonuçlar müziğin bireysel ve toplumsal amaçları doğrultusunda dinlendiğinin bir göstergesidir. Zira müzik hemen hemen her toplumu bir araya getirerek eğlendiren, rahatlatan, keyif veren ve içindeki duyguları yaşamasına aracılık eden sanatsal bir faaliyettir.

6- Ders çalışırken müzik dinler misiniz?

Evet

Hayır

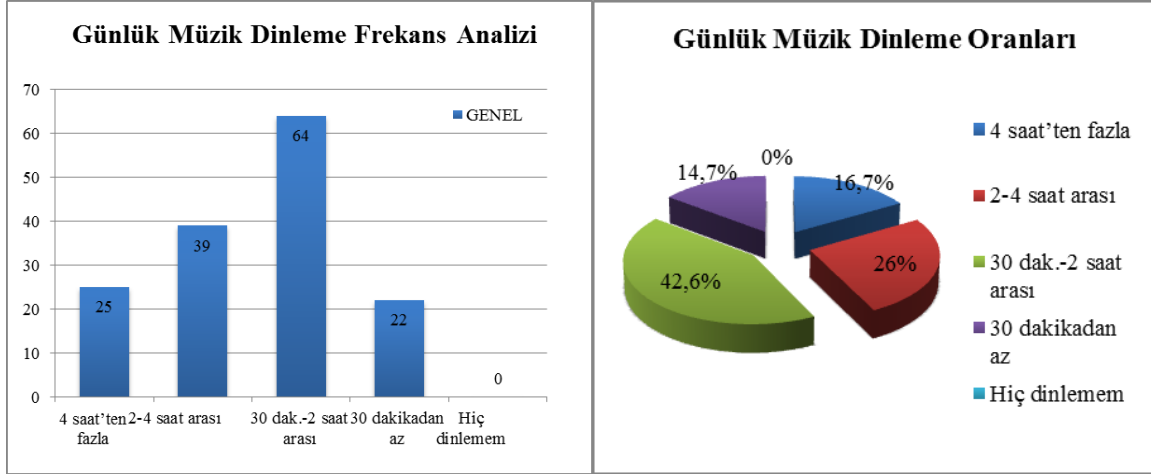
Şekil 19. Öğrencilerin ders çalışırken müzik dinleme faaliyetleri

Şekil 19'daki grafikte görüldüğü gibi araştırmaya dair belirlenen çalışma grubunun %58,7'si "evet" ders çalışırken müzik dinlerim, %41,3'ü "hayır" ders çalışırken müzik dinlemem yanıtlarını vermişlerdir.

Bu verilere göre ders çalışma sırasında 88 kişi müzik dinlerken, 62 kişi ise müzik dinlememektedir. Her ne kadar oranlar birbirine yakın çıksa da eğitim, öğrencilerin ders çalışma sırasında yapmaları gereken dikkatlerini ilgilendikleri konulara vermeleridir. Bu nedenle elde edilen sonuçlarla, öğrencilerin ders çalışma konsantrasyonunu artıran ve azaltan faktörler konusunda eğitilmesi gerektiği düşünülebilir.

7- Günde kaç saat müzik dinlersiniz?

- 1) 4 saat 'ten fazla
- 2) 2-4 saat arası
- 3) 30 dak.-2 saat arası
- 4) 30 dakikadan az
- 5) Hiç dinlemem

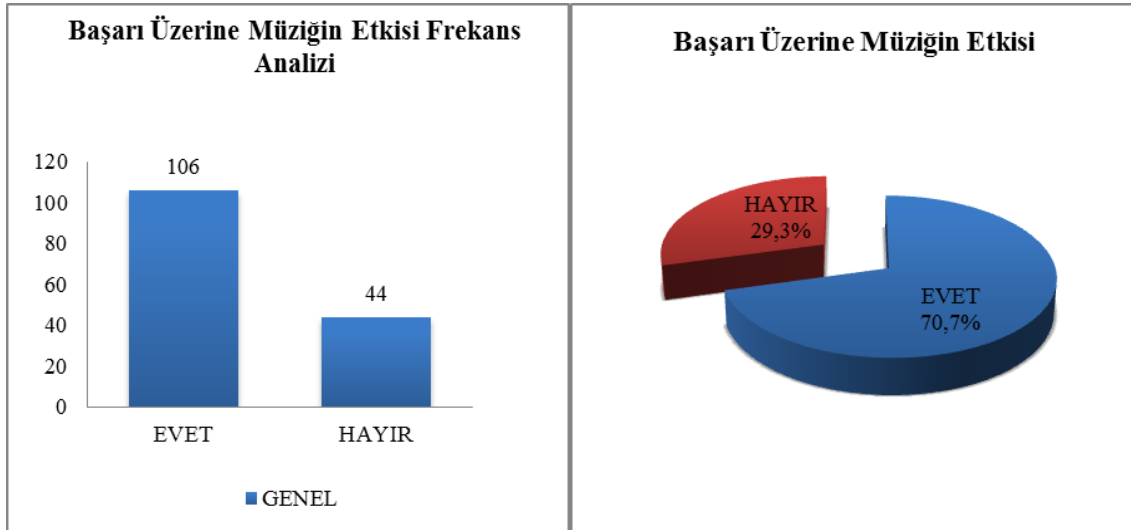

Şekil 20. Öğrencilerin günlük müzik dinlemek için ayırdıkları süreler

Öğrencilerin günlük müzik dinlemek için ayırdıkları zamanı ölçmek adına yapılan değerlendirmelerde “30 dak.- 2 saat arası” %42,6 (64 kişi) “2-4 saat arası” %26 (39 kişi), “4 saat’ten fazla” %16,7 (25 kişi) ve “30 dakikadan az” oranının ise %14,7 (22 kişi) olduğu belirlenmiştir. Şekil 20’de de görüldüğü gibi “hiç dinlemem” seçeneğini hiçbir öğrencinin işaretlemediği ve müziğin insan hayatında mutlaka yer aldığı belirlenmiştir.

8- Müziğin (çalma, söyleme, dinleme vb.) genel başarınıza olumlu katkısı olduğunu düşünüyor musunuz?

Evet Hayır

Şekil 21. Müziğin (çalma, söyle, dinleme) genel başarı üzerine etkisi

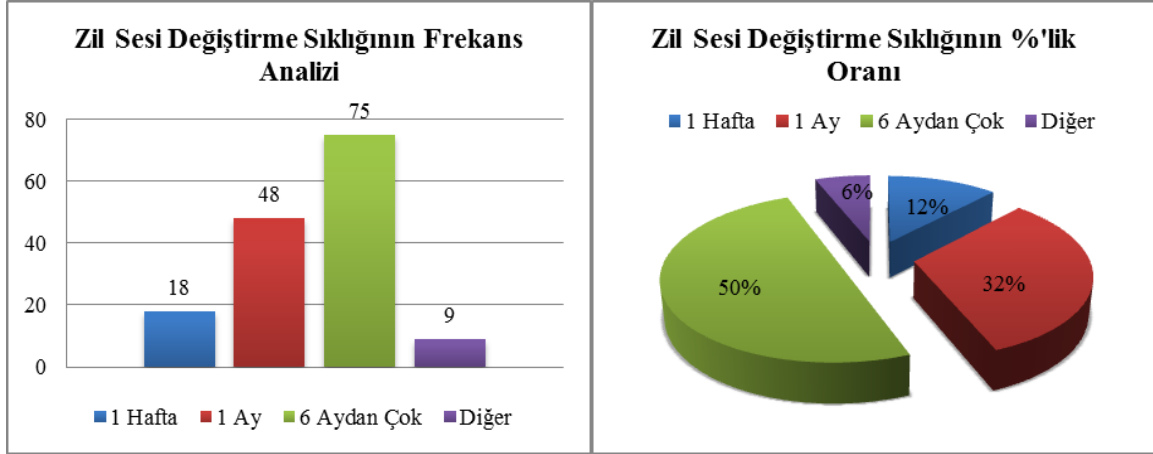
Müzik dinleyerek, söyleyerek ya da icra ederek genel başarının etkilenip etkilenmeyeceği düşüncesini belirlemek üzere yapılan değerlendirmelerde öğrencilerin %29,3'ü (44 kişi) “hayır” diyerek müziğin genel başarıya olumlu katkısı olmadığını ifade ederken, %70,7'si (106 kişi) ise “evet” diyerek müziğin genel başarıya olumlu katkısı olduğunu ifade etmiştir (Şekil 21).

Buradan da anlaşılacağı gibi araştırmaya dair belirlenen çalışma grubunun %70,7 gibi büyük çoğunluğu müziğin genel başarıya olumlu katkılarının olduğunu ifade etmektedir. Müzik, resim, beden eğitimi gibi derslerin kişileri bedensel ve zihinsel anlamda rahatlatma, motive etme, konsantrasyonu artırma, sosyal-iletişim alanında kendini gerçekleştirebilme, özgüveni artırma vb. kişisel yeterlilikleri geliştirmede önemli katkı sağladığı bilinmektedir. Bu nedenlerle öğrencilerin müzikal faaliyetlerle meşgul olması ve hedeflenen amaçların yerine getirilmesi için hem aile hem de okul yönetimine önemli görevler düşmektedir.

9- Cep telefonunuzda belirlediğiniz zil sesini hangi sıklıkla değiştirirsiniz?

1 Hafta, 1 Ay , 6 Aydan çok, Diğer...

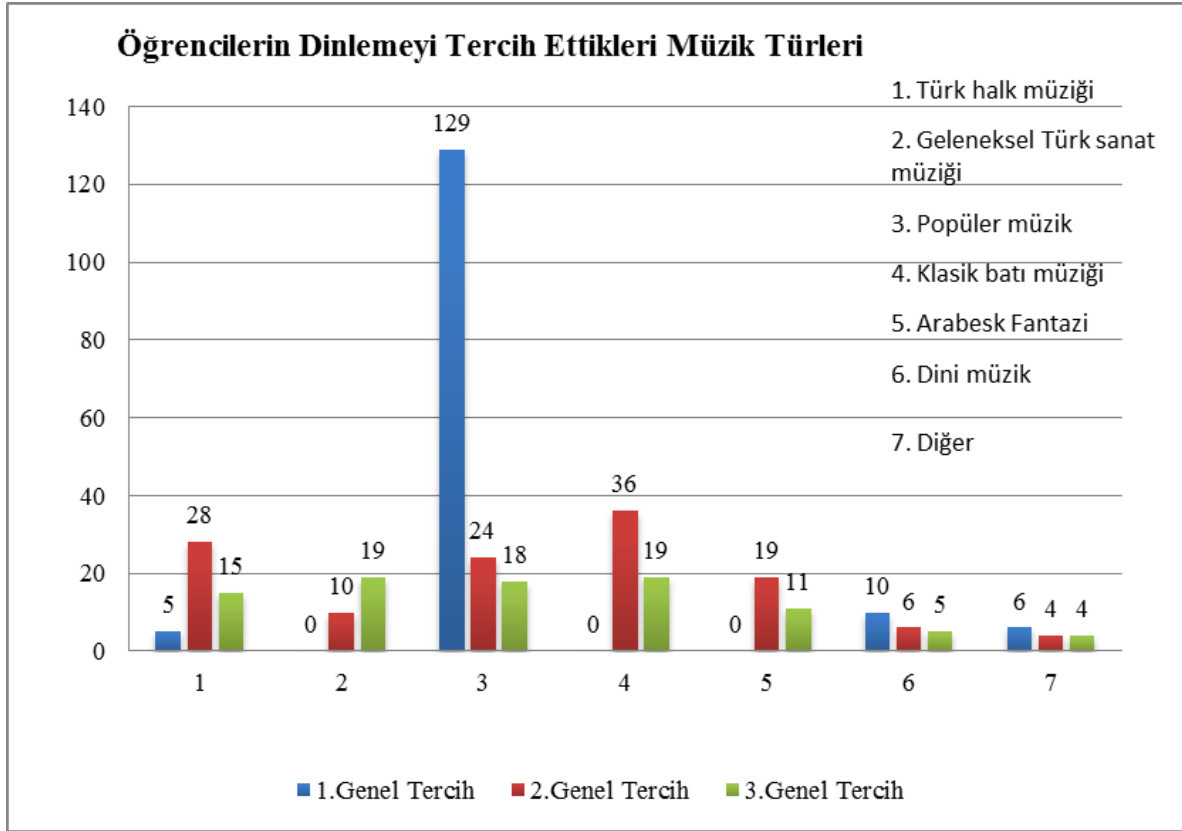
Öğrencilerin tercih ettikleri zil seslerini hangi sıklıkla değiştirdiğini belirlemek için yapılan değerlendirmede öğrencilerin %50'sinin 6 aydan daha fazla sürede bir değişikliğe gittiği şekil 22'deki grafiklerden de anlaşılmaktadır. Aylık değişiklik yapanların oranının %32 haftalık değişiklik yapanların %12 oranında olması öğrencilerin kişisel tercihlerini çok sık aralıklarla değiştirmediğinin bir göstergesidir. Bunun yanı sıra yarı yarıya yakın oranlarda çoğunluğun zil sesini (melodi) bilerek ve isteyerek beğenilerine uygun olarak belirlemiş olduğu görülmektedir. Ayrıca, diğer seçeneğini işaretleyen öğrencilerden 5 kişi “Telefonu aldığımдан beri zil sesini hiç değiştirmedim” ifadesini kullanırken 4 kişi ise “Telefonu aldıktan sonra bir kez zil sesini değiştirdim”) ifadelerine yer vermişlerdir.

Şekil 22. Öğrencilerin cep telefonlarında tercih ettikleri zil seslerini değiştirme sıklığı

10- Aşağıdaki müzik türleri arasından en çok dinlemeyi tercih ettiğiniz üç müzik türünü önem sırasına göre sıralayınız.

- 1) Türk Halk Müziği
- 2) Geleneksel Türk Sanat Müziği
- 3) Popüler (Pop, Jazz, Hip-Hop-Rap, Rock, Metal) Müzik
- 4) Klasik Batı Müziği
- 5) Arabesk-Fantezi Müzik
- 6) Dini Müzikler
- 7) Diğer (Lütfen belirtiniz)...

Şekil 23. Öğrencilerin dinlemeyi tercih ettikleri ilk 3 müzik türü dağılımı

Lise öğrencilerinin tercih ettikleri müzik türlerini belirlemek için sorulan soruda dinledikleri ilk üç müzik türlerinin oranı şekil 23’de gösterilmiştir. Buna göre 1. sırada en yüksek oranda 129 kişi “Popüler (Pop, Jazz, Hip-Hop-Rap, Rock, Metal) Müzik” seçeneği tercih etmiştir. 2. sırada en yüksek oranda 36 kişi “Klasik Batı Müziği” ve yine 2. sırada en yüksek 2. seçenek ise 28 kişi ile “Türk Halk Müziği” olmuştur. “Diğer” seçeneği içerisinde 1. sırada 3 kişi “Dubstep Müzik”¹, 2 kişi “Reggae Müzik”², 1 kişi “Sauntrack Müzik”³ dinlemeyi tercih ederken, 2. sırada 2 kişi “İndie Müzik”⁴, 2 kişi “Dubstep Müzik” dinlemeyi tercih etmişlerdir. 3. sırada 2 kişi “Özgün (Protest Müzik)”, 2 kişi “İndie Müzik” dinlediklerini bildirmiştir.

¹ “Dubstep Müzik: Tekno müziğin eşliğinde jungle, dub ve reggae ile karışması sonucu oluşmuş bir müzik türüdür. Hızlı ritimleri yavaşlatıp yavaş ritimleri de hızlandırarak birbirine mixlenen dakika başına 140-145 bpm olan bir tekno ritim/müzik türüdür.”

² “Reggae müzik: Jamaika usulü rock müziktir. Temposu ska ve rocksteady’ye göre daha yavaştır. İnanç, aşk, barış, yoksulluk, eşitsizlikler gibi temalar barındırır.”

³ “Soundtrack Müzik: Film müziği ya da eserin müzikleri şeklinde tanımlanan sözsüz müziklerdir.”

⁴ “İndie Müzik; Bu müzik türünde sanatçı kayıt ve yayın sürecini tamamen kendisi üretir. İndie sözcüğü diğer müzik türünün başına eklenerek İndie pop, indie rock adlarını alır.”

Dinlenilmesi tercih edilen müzik türlerine bakmaya devam ettiğimizde 1. sıradaki tercihler “Türk Halk Müziği”, “Popüler Müzikler”, “Dini Müzikler” ve “Diğer” seçeneğinde belirttiğimiz müzikler olması itibarıyla da ilginç bir durum ortaya koymaktadır. Burada dikkati çekmemiz gereken önemli noktalardan biri de yeni müzik türlerinin kitle iletişim araçları sayesinde gençler tarafından kolayca ulaşılabilir hale gelmesidir. Böylece kitle iletişim araçlarının yeni müzik türlerini keşfetme, tanıma ve benimsemeye yönelik etkilerinin araştırmamıza önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

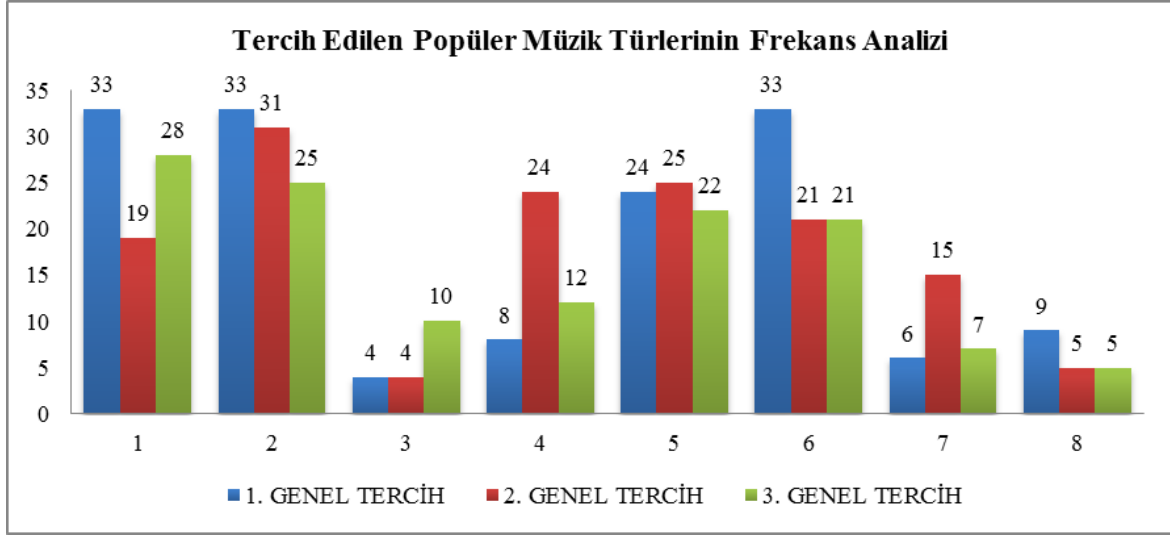
11- Popüler Müzik türleri arasından en çok dinlemeyi tercih ettiğiniz üç müzik çeşidini önem sırasına göre işaretleyiniz

- 1) *Türk Pop Müzik*
- 2) *Yabancı Pop Müzik*
- 3) *Jazz Müzik*
- 4) *Hip-Hop Müzik*
- 5) *Rap Müzik*
- 6) *Rock Müzik*
- 7) *Metal (Heavy) Müzik*
- 8) *Diğer(Lütfen belirtiniz)...*

“Popüler Müzik türleri arasından en çok dinlemeyi tercih ettiğiniz üç müzik çeşidini önem sırasına göre işaretleyiniz” sorusuna şekil 24’de de görüldüğü gibi 1. sırada “Türk Pop Müziği”, “Yabancı Pop Müzik” ve “Rock Müzik” türlerini 33’er kişi tercih etmiştir. Yine 1. sırada 2. en yüksek tercih edilen müzik çeşidinin 24 kişi ile “Rap Müzik” olduğu anlaşılmıştır. 2. sırada en yüksek oranda tercih edilen müzik çeşidi 31 kişi ile “Yabancı Pop Müzik”, 25 kişi “Rap Müzik”, 24 kişi “Hip-Hop Müzik”, 21 kişi “Rock Müzik”, 19 kişi “Türk Pop Müziği” ve 15 kişi “Metal (Heavy) Müzik” olduğu tespit edilmiştir.

“Diğer” seçeneğinde 1. sırada 4 kişi “Dubstep Müzik”, 2 kişi “İndie Müzik”, 1 kişi “Reggae Müzik” dinlediklerini bildirmiştir. Bu değerlendirmede 1. sırada 2 kişi, 2. sırada 4 kişi “Popüler Müzik dinlemediğini” ifade etmiştir. Aynı zamanda 2. sırada 1 kişinin “Reggae Müzik” dinlemediği de tespit edilmiştir.

Burada özellikle “Türkçe Pop”, “Yabancı Pop”, “Rock” ve “Rap” Müziklerinin yakın değerlerde olması yoğun olarak ankete katılanların dinlemeyi tercih ettikleri müzik çeşitleri olduğunu göstermiştir.

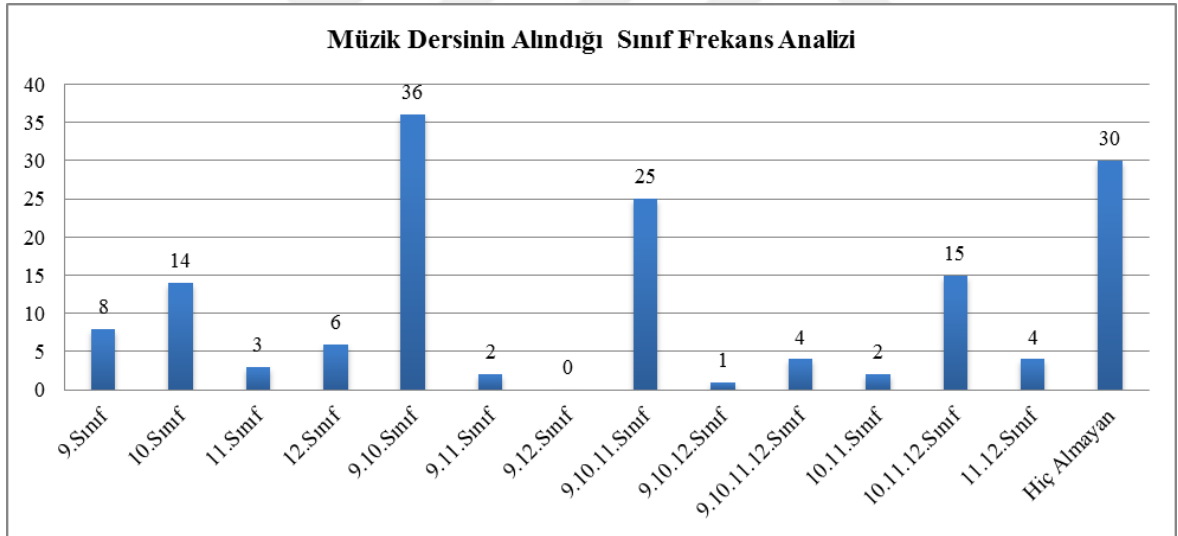
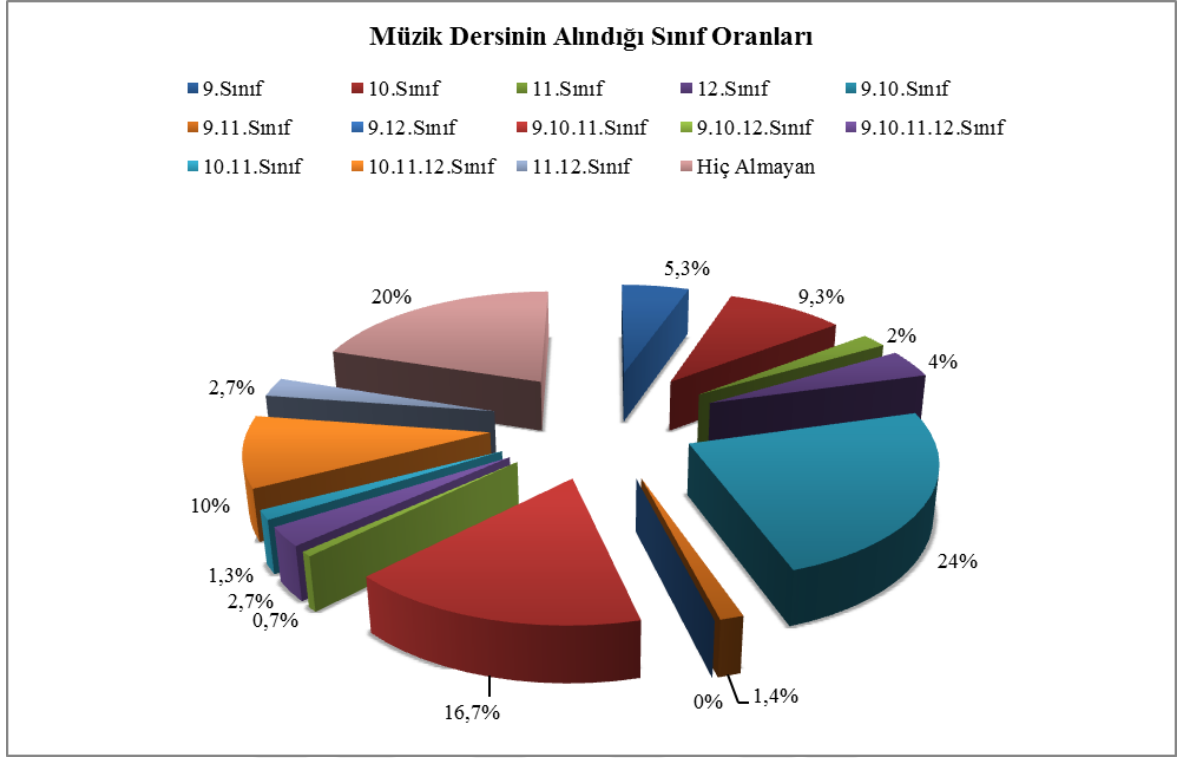

Şekil 24. Öğrenciler tarafından ilk üç sırada tercih edilen öncelikli popüler müzik türleri

12- Okulunuzda hangi sınıflarda müzik dersi aldınız?

9. Sınıf 10. Sınıf 11. Sınıf 12. Sınıf Hiç Almadım

“Okulunuzda hangi sınıflarda müzik dersi aldınız?” Anket sorusuna verilen yanıtlara baktığımızda tüm sınıflarda (9, 10, 11, 12.) toplamda 1 kere müzik dersi alan 31 kişidir. Müzik dersi” hiç almayan” ise 30 kişidir. Bunun dışında 9. sınıf ve ara sınıflarda müzik derslerinin alındığı görülmektedir (Şekil 25). Bu anket sorusu da bize gençlerin farklı seçmeli dersleri (Resim, Müzik, Beden Eğitimi vb.) değişik zamanlarda (9, 10, 11, 12. Sınıflar) yetenek, ilgi, merak, eğlenme, haz alabilme kısaca kendilerini doğru şekilde ifade edebilmeleri adına seçtikleri görüşüne götürmektedir.

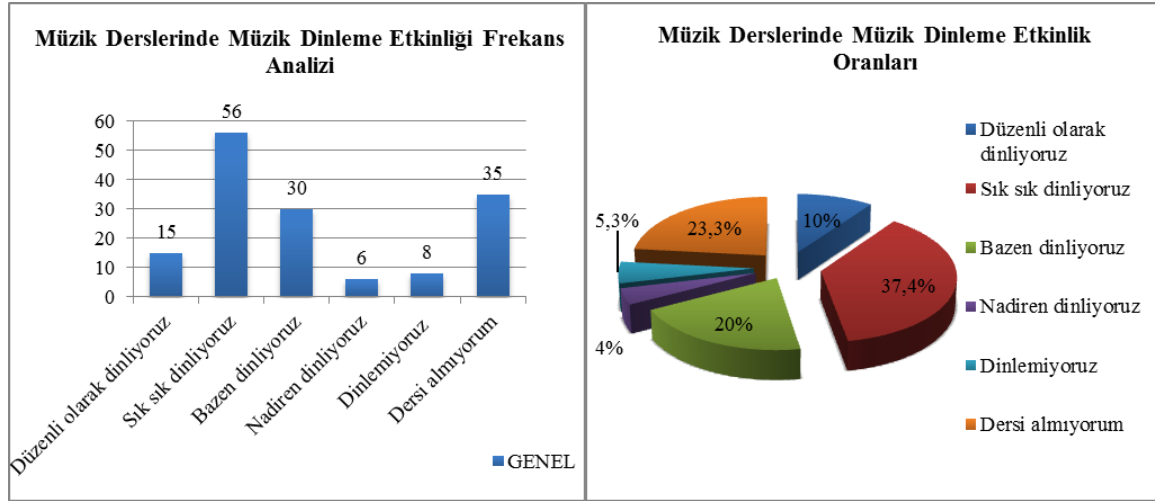

Şekil 25. Öğrencilerin müzik dersini aldıkları sınıfların dağılımı

13- Müzik derslerinde müzik dinleme etkinliği yapıyor musunuz?

- 1) Düzenli olarak dinliyoruz
- 2) Sık sık dinliyoruz
- 3) Bazen dinliyoruz
- 4) Nadiren dinliyoruz
- 5) Dinlemiyoruz
- 6) Dersi almıyorum

Öğrencilerin okuldaki müzik derslerinde müzik dinleme etkinliklerini hangi sıklıkta yaptıklarının değerlendirildiği bu aşamada, “sık sık dinliyoruz” oranının %37,4, “dersi almıyorum” oranının %23,3, “bazen dinliyoruz” oranının %20, “düzenli olarak dinliyoruz” oranının %10, “dinlemiyoruz” oranının %5 ve “nadiren dinliyoruz” oranının %4 olduğu belirlenmiştir (Şekil 26).

Şekil 26. Müzik derslerinde müzik dinleme etkinliğinin yoğunluğu

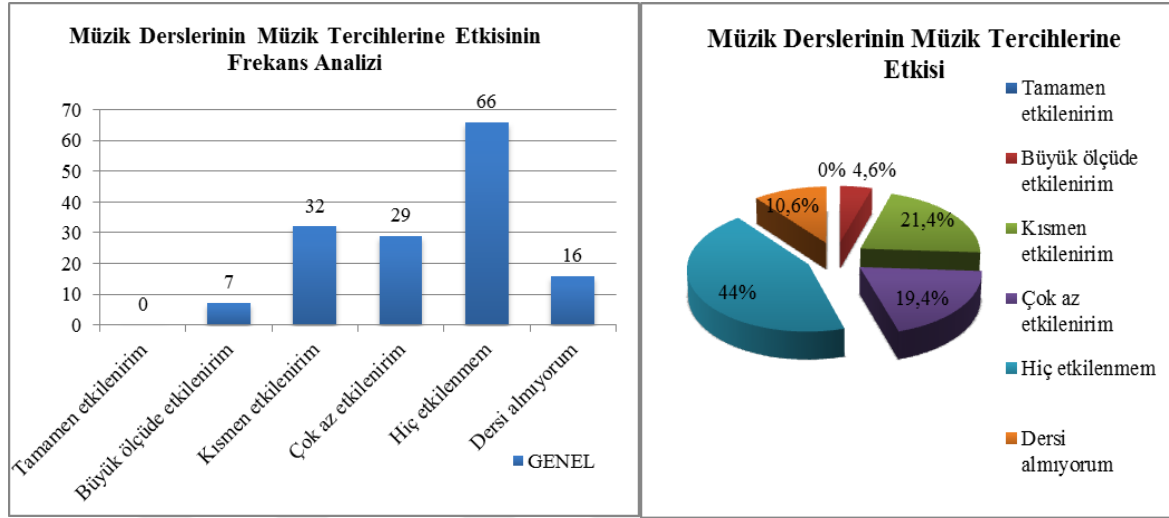
%23,3'lük bir oranın (35 kişi) müzik dersi almadığını düşünürsek; düzenli olarak ve sık sık müzik dinleme etkinliği yapan öğrencilerin oranı toplamda %47,4 (71 kişi)'dür. Bu sonuca göre araştırma yapılan okuldaki müzik derslerinde yaklaşık %50 civarında müzik dinleme faaliyeti yerine getirildiği anlaşılmaktadır.

14- Dinlediğiniz müzik türlerini tercih ederken okuldaki müzik derslerinden ne ölçüde etkilenirsiniz?

- 1) Tamamen etkilenirim
- 2) Büyük ölçüde etkilenirim
- 3) Kısmen etkilenirim
- 4) Çok az etkilenirim
- 5) Hiç etkilenmem
- 6) Dersi almıyorum

Okulda işlenen müzik derslerinin öğrencinin müzik dinleme tercihine etkisinin belirlenmeye çalışıldığı bu soruda öğrencilerin %44'ü (66 kişi) “hiç etkilenmem”, %19,4'ü (32 kişi) “kısmen etkilenirim”, %19,4'ü (29 kişi) “çok az etkilenirim”, %10,6'sı (16 kişi) “dersi almıyorum” ifadesini tercih etmiş, %4,6'sı (7 kişi) ise “büyük ölçüde etkilenirim”

ifadelerini tercih etmişlerdir (Şekil 27). Ayrıca, bu anket sorusunda “tamamen etkilenirim” ifadesinin hiçbir öğrenci tarafından tercih edilmediği de belirlenmiştir.

Şekil 27. Okulda işlenen müzik derslerinin öğrencinin müzik dinleme tercihine etkisi

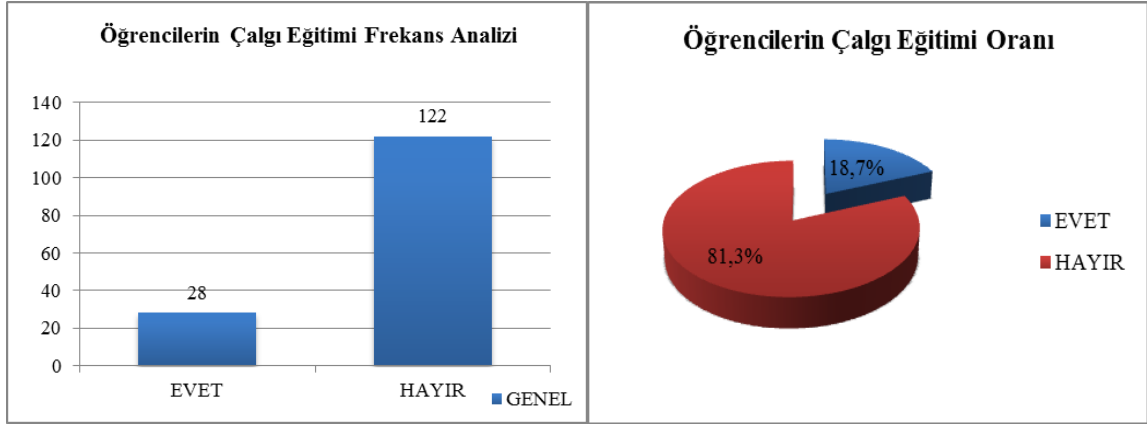
Bu araştırmanın 9. sorusunda 30 kişinin müzik dersini hiç almadığını, 18. soruda ise 35 kişinin anket yapıldığı sırada müzik dersi almadığını görmüştük. Dolayısıyla bu veriler ışığında bu anket sorusuna verilen (16 kişi) “dersi almıyorum yanıtı”, geri kalan diğer kişilerin dersi almadığı halde okul içinde bir şekilde müziksel etkileşim adına bu dersten etkilendiği izlenimini bizlere göstermektedir.

15-Herhangi bir çalgı eğitimi aldınız mı?

Evet Hayır

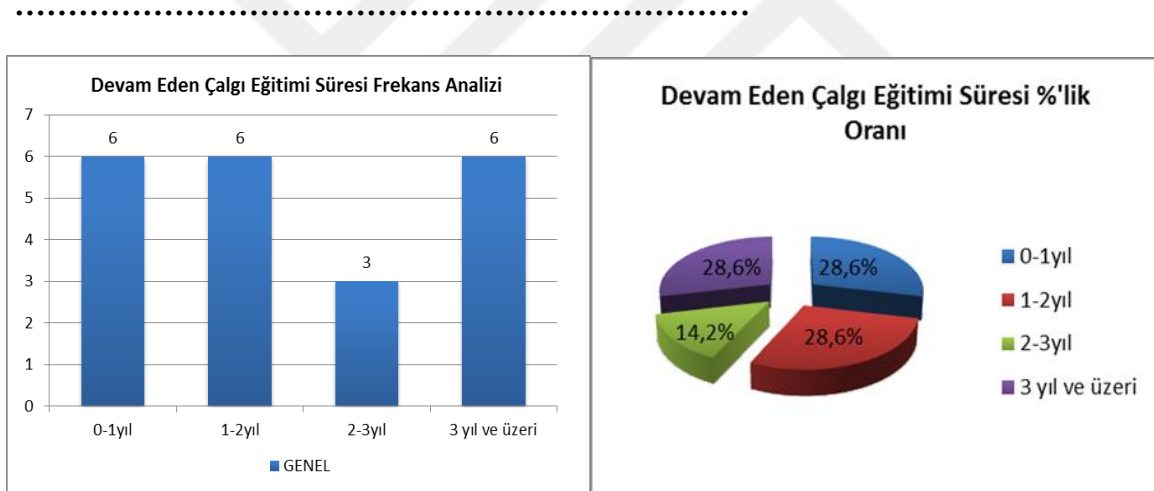
“Herhangi bir çalgı eğitimi aldınız mı?” şeklindeki anket sorusuna araştırmaya ilişkin belirlenmiş olan çalışma grubumuzun %81,3’ünün hayır, %18,7’sinin evet yanıtını vermiş olduğu görülmektedir (Şekil 28). Daha net ifade edecek olursak 150 kişiden 122’si herhangi bir çalgı eğitimi almamış, 28’i ise çalgı eğitimi almış olduğunu ifade etmektedir.

Çalgı eğitiminin doğru yönlendirme, ilgi ve yetenek ile birlikte maddi imkânlarla da desteklenmesi gereken bir süreç olduğu muhakkaktır. Günümüzde öğrencilerin bir yarış atı gibi koşturulduğu eğitim-öğretim kulvarında nice sanatsal yeteneği keşfedilmeyi bekleyen cevherler, sadece akademik başarı üstüne kurulu tek seçenekli bir sınav ile hayatta başarılı insan olma idealini gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Çalgı eğitimi almış kişilerin müziksel beğenilerinin daha üst düzeyde olma ihtimali düşünülecek olursa cep telefonlarında ki beğeni düzeylerinin de daha seçkin nitelikli olması beklenmektedir.

Şekil 28. Öğrencilerin eğitim süreleri boyunca çalgı eğitimi alma oranları

16-Çalgı eğitimi alıyorsanız ne kadar süredir devam ediyorsunuz?

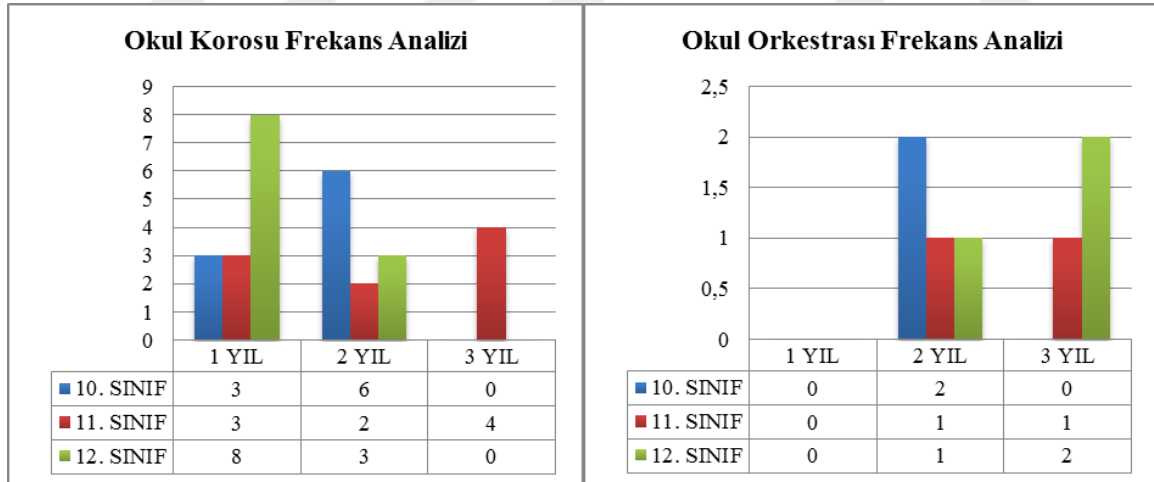
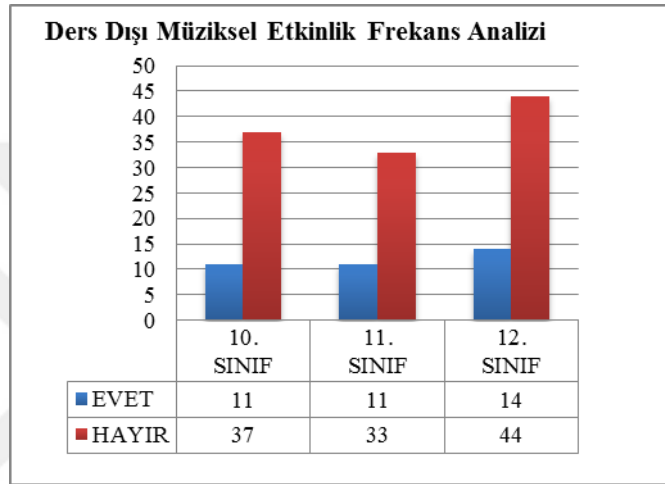

Şekil 29. Öğrencilerin devam eden çalgı eğitimi sürelerinin dağılımı

“Çalgı eğitimi alıyorsanız ne kadar süredir devam ediyorsunuz?” anket sorusuna 10. soruda evet cevabı veren 28 kişiden 21 tanesinin anket yapıldığı anda çalgı eğitimine devam ettiği anlaşılmıştır. Bu öğrencilerin %28,6’sı (6 kişi) “0-1yıl” , %28,6’sı (6 kişi) “1-2 yıl”, %28’sı (6 kişi) “2-3 yıl”, %14,2’si (3 kişi) “3 yıl ve üzeri” çalgı eğitimi aldıkları ve halen devam ettiklerini ifade etmişlerdir (Şekil 29). Alınan çalgı eğitimi süresi ile müziksel beğenin doğru orantılı olacağı düşünülmektedir.

17-Okulunuzda gerçekleştirilen ders dışı müziksel etkinliklere katılma durumunuzu belirtiniz.

	1 yıldır	2 yıldır	3 yıldır
1) Okul orkestrasındayım	()	()	()
2) Okul korosundayım	()	()	()
3) Diğer (Lütfen belirtiniz)	()	()	()
4) Hiç Katılmadım			

Şekil 30. Öğrencilerin ders dışı müziksel etkinliklere katılımı

Öğrencilerin ders dışı müziksel etkinliklere katılımını belirlemek için yapılan araştırmada 10. sınıf öğrencilerden 11 kişi, 11. sınıf öğrencilerinden 11 kişi, 12. sınıf öğrencilerinden ise 14 kişinin ders dışı müziksel etkinliklere katıldığı belirlenmiştir. Daha açık bir dille ifade edecek olursak araştırma grubu olan 150 kişinin 114'ünün (%76) “ders dışı bir

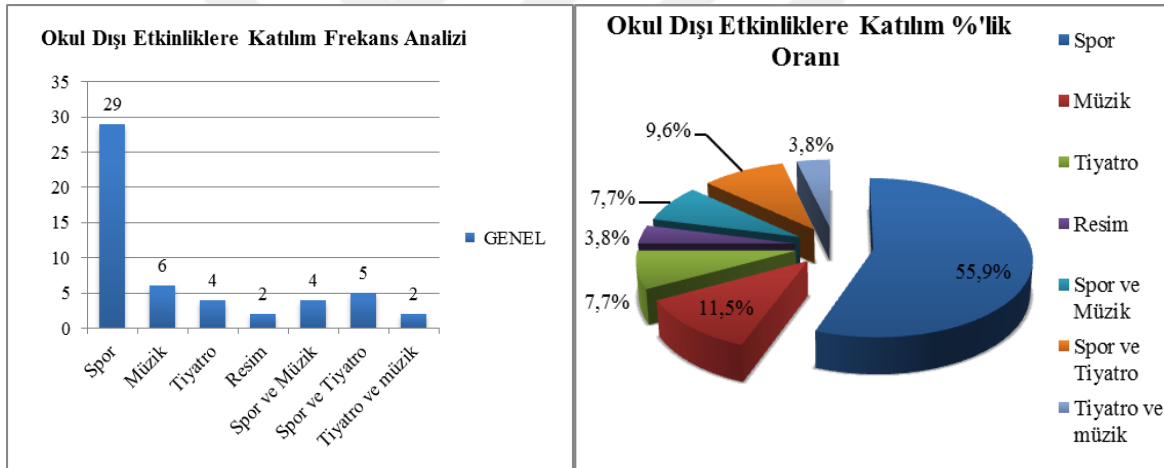
müziksel etkinliğe katılmıyorum” ifadesini tercih ettiği, sadece 36 kişinin (%24) ders dışı bir müziksel etkinliğe katıldığı saptanmıştır (Şekil 30).

Bu öğrencilerden “Evet” yanıtını veren 10. sınıf, 11. sınıf, 12. sınıftakilerden müziksel etkinliğe (okul korosuna) “1 yıl” dır katılanlar sırasıyla 3, 3 ve 8 kişi , “2 yıl” gibi bir süredir koroya katılanlar sırasıyla 6, 2 ve 3 kişi, “3 yıl” gibi bir süredir devam edip katılanlar ise yalnızca 11. sınıf öğrencilerinden 4 kişidir. “Evet” yanıtını veren 10.sınıf, 11.sınıf ve 12.sınıf öğrencilerinden müziksel etkinliğe (okul orkestrası) “2 yıl” süreyle katılanlar sırasıyla 2, 1, 1 kişi, “3 yıl” süreyle katılanlar 11. sınıftan 1, 12. sınıftan 2 kişidir.

18- Okul dışında herhangi bir etkinlik/etkinliklere (müzik, spor, tiyatro, halk dansları vb.) katılıyor musunuz?

Evet, (Lütfen hangi etkinlikler olduğunu belirtiniz)...

Hayır

Şekil 31. Öğrencilerin okul dışında müzik, spor, tiyatro resim etkinliklerine katılımı

Öğrencilerin okul dışında müzik, spor, tiyatro, halk dansları vb etkinliklere katılımları değerlendirildiğinde %35'inin (52 kişi) okul dışında etkinliklere katıldığı, %65'inin (98 kişi) ise katılmadığı belirlenmiştir.

Bu öğrenciler arasından “Evet, katılıyorum” cevabını verenlerin %55,9'u (29 kişi) spor, %11,5'i (6 kişi) müzik, %9,6'sı (5 kişi) spor ve tiyatro, %7,7'si (4 kişi) spor ve müzik, %7,7'si (4 kişi) tiyatro, %3,8'i (2 kişi) tiyatro ve müzik, %3,8'i (2 kişi) resim ile ilgilendiklerini bildirmişlerdir (Şekil 31). Gençlerin okul dışı etkinliklere katılma oranlarının düşük olması kendilerini ifade edebilmeleri ve gerçekleştirebilmeleri adına olumsuz bir veri olarak görülmektedir.

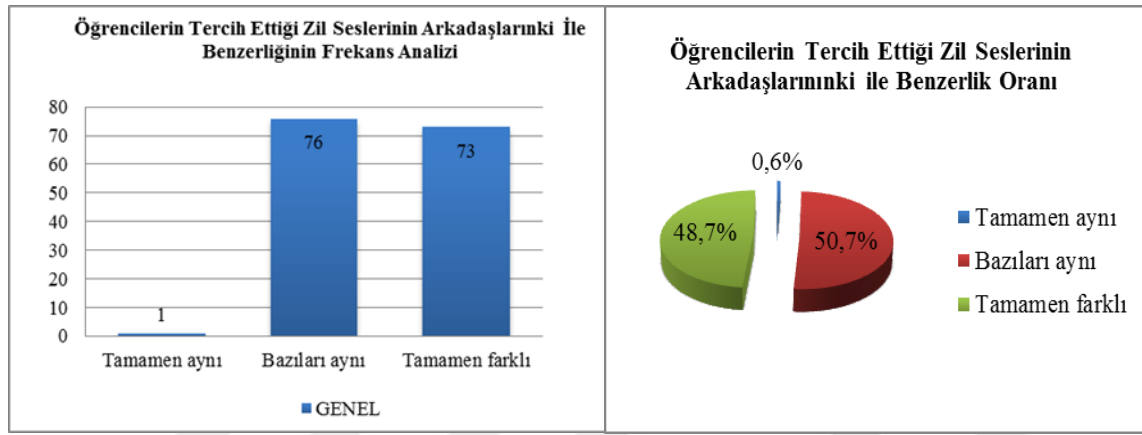
19- Cep telefonunuzdaki zil sesleri arkadaşlarınızın cep telefonlarındaki zil sesleri ile benzerlik gösterir mi?

Tamamen aynı

Bazıları aynı

Tamamen farklı

Öğrencilerin cep telefonları için belirledikleri zil seslerinin arkadaşlarının tercih ettikleri ile benzerliğinin araştırıldığı bu çalışmada, yaklaşık %50 civarında öğrencinin telefon zil seslerinin tamamen farklı olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin zil seslerini kişiselleştirerek diğer öğrencilerden farkını hissettirmek istediği anlaşılabılır (Şekil 32).

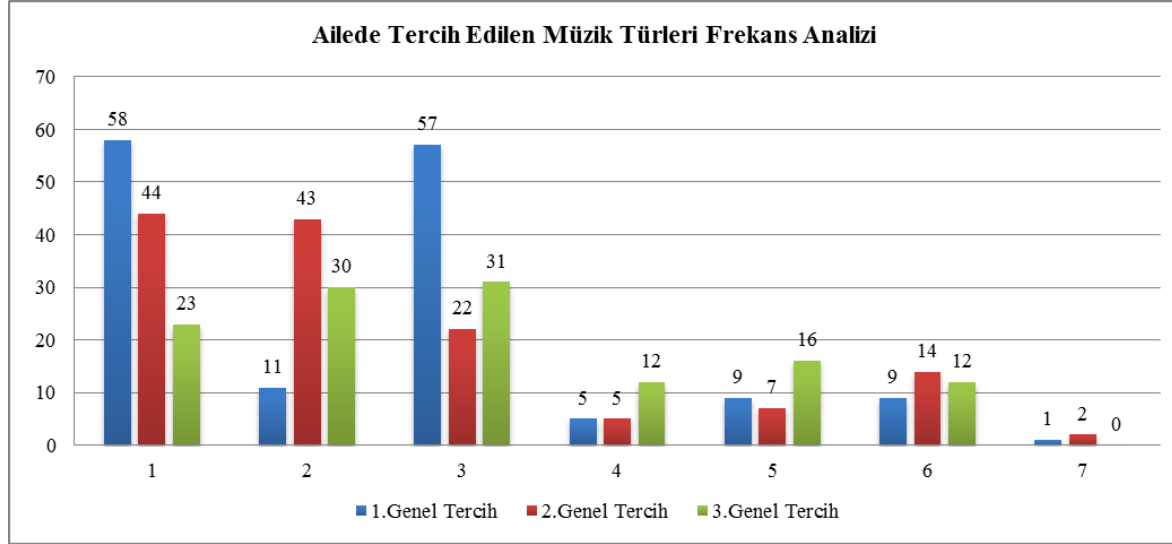
Şekil 32. Öğrencilerin cep telefonları zil seslerinin arkadaşlarının tercih ettiği zil sesleri ile benzerliği

20- Ailenizde en sık dinlenen müzik türleri hangisidir? (Önem sırasına göre üç müzik türünü sıralayınız)

- 1) *Türk Halk Müziği*
- 2) *Geleneksel Türk Sanat Müziği*
- 3) *Popüler(Pop, Jazz, Hip-Hop-Rap, Rock, Metal) Müzik*
- 4) *Klasik Batı Müziği*
- 5) *Arabesk-Fantezi Müzik*
- 6) *Dini Müzikler*
- 7) *Diğer (Lütfen belirtiniz)...*

Araştırmaya katılan öğrencilerin aileleriyle birlikte iken tercihe dilen müzik türlerinin hangileri olduğunu belirlemek için yapılan değerlendirmede 1. sırada en yüksek sayısal değer 58 kişi ile “Türk Halk Müziği” ve 2. en yüksek sayısal değer 57 kişi ile “Popüler (Pop, Jazz, Hip-Hop-Rap, Rock, Metal) Müzik” olduğu belirlenmiştir. 2. sırada yine 44

kişi “Türk Halk Müziği” en yüksek tercih olurken devamında “Geleneksel Türk Sanat Müziği” 43 kişi, “Popüler Müzik” 22 kişi, “Dini Müzikler” 14 kişi ile tercih sıralamalarında dikkat çeken müzik türleri olarak görülmektedir. “Diğer” seçeneğinde ise 1. sırada 1 kişi “Müzik dinlenmiyor” ifadesini tercih ederken, 2. sırada 1 kişi “Özgün(Protest) Müzik”, yine 1 kişi “Dubstep Müzik” tercihlerine yer vermişlerdir (Şekil 33).

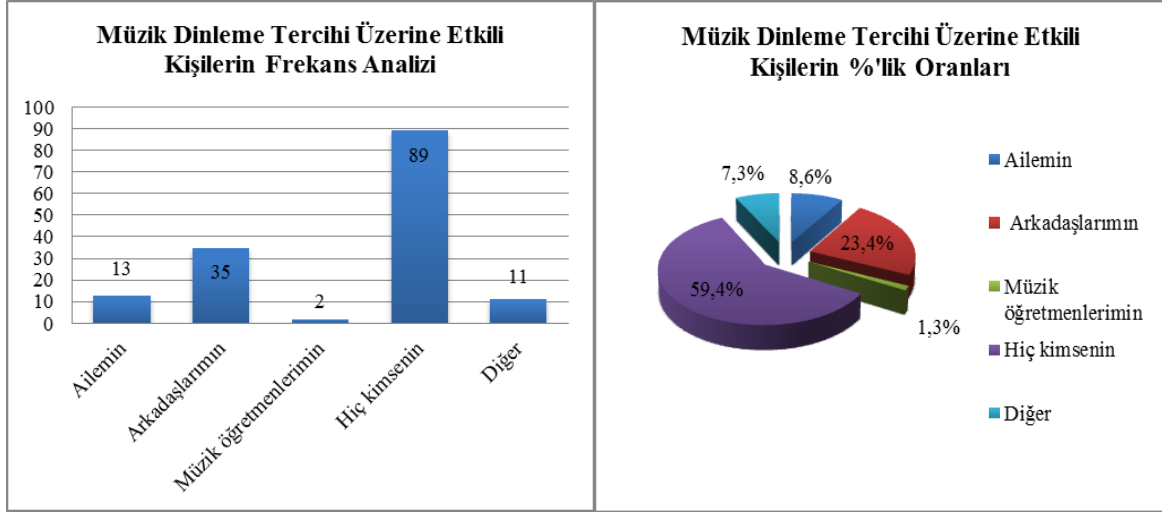

Şekil 33. Ailede üç sırada dinlenen müzik türleri

Bu soruya ilişkin verilen cevaplarda “Türk Halk Müziği” ile “Popüler Müzik” dinleme tercihleri en yüksek olup bir farkla aynı sayısal değerlere yakın sonuçları bize göstermektedir. Bu anket sorusu, aile ortamında dinlemeyi tercih ettiğimiz müzik türlerinin aile bireylerini etkileme düzeylerine ışık tutması açısından yararlı bir veri oluşturacağı düşünülmektedir.

21-Müziksel beğeninizin oluşmasında sizi en çok kimin etkilediğini düşünüyorsunuz? (Lütfen sadece bir seçeneği işaretleyiniz).

- 1) Ailemin
- 2) Arkadaşlarımın
- 3) Müzik öğretmenlerimin
- 4) Hiç kimsenin
- 5) Diğer (Lütfen belirtiniz)...

Şekil 34. Öğrencinin müzik dinleme tercihi üzerine etkili kişiler

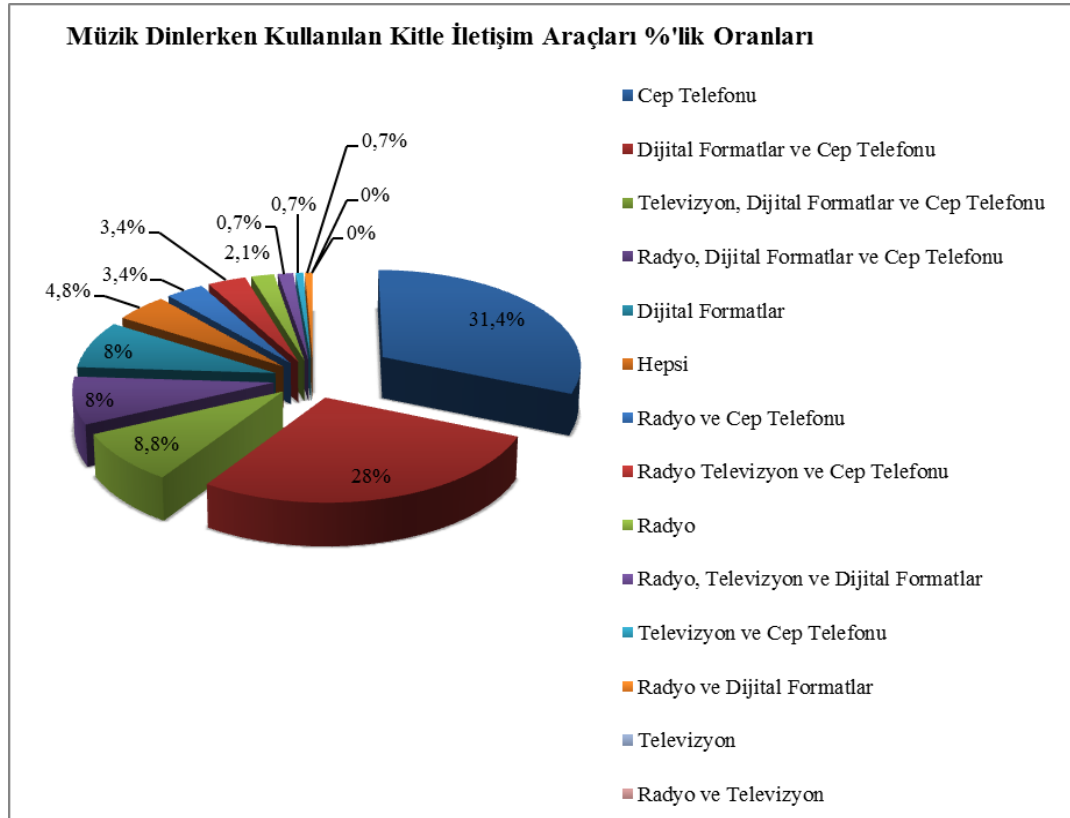
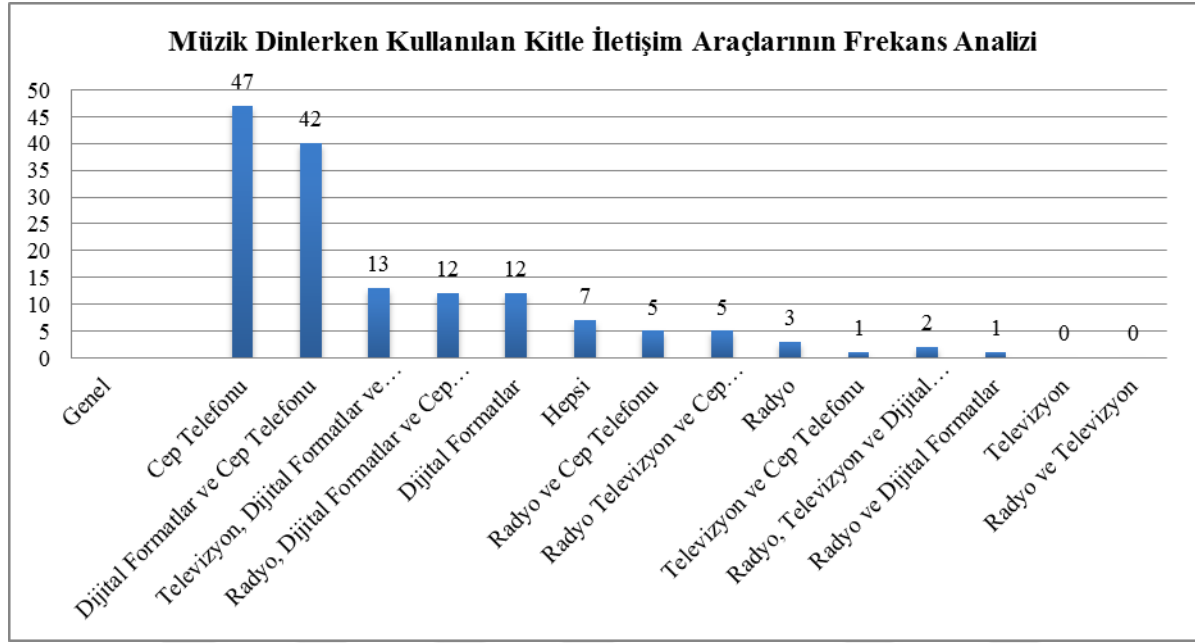
Yukarıdaki grafiklerde görüldüğü gibi “Müziksel beğeninizin oluşmasında sizi en çok kimin etkilediğini düşünüyorsunuz?” sorusuna %59,4 (89 kişi) oranında “hiç kimsenin”, %23,4 (35 kişi) “arkadaşlarımın”, %8,6 (13 kişi) “ailemin”, %7,3 (11 kişi) oranında “diğer”, 10 kişi “Sosyal medya”, 1 kişi “İdeolojimin ve fikir yapımım” ve %1,3 (2 kişi) oranında “müzik öğretmenlerimin” ifadelerini vermişlerdir (Şekil 34). Burada “Hiç kimsenin” yarıdan fazla bir değerde olması araştırma bulgularındaki önemli verilerden biri olarak görülmektedir. Bu araştırma ile lise döneminde eğitim gören öğrencilerin çoğunluğunun müzik dinleme tercihlerini kendi iradeleriyle duygularına ve içten gelen dürtülerine göre belirlediği anlaşılmaktadır.

22- Müziği aşağıdaki iletişim (yayın) araçlarından hangisi/hangileri aracılığıyla dinlemeyi/izlemeyi tercih edersiniz?

- 1) Radyo
- 2) Televizyon
- 3) Dijital formatlar (DVD, CD, Mp3, internet vb.)
- 4) Cep telefonu

Şekil 35’de görüldüğü gibi araştırmaya ilişkin belirlenen çalışma gruplarının “Müziği aşağıdaki iletişim (yayın) araçlarından hangisi/hangileri aracılığıyla dinlemeyi/izlemeyi tercih edersiniz?” anket sorusuna dair tercihleri ifade edilmiştir. Buna göre %31,4 (47 kişi) oranında “cep telefonu”, %28 (42 kişi) oranında “dijital formatlar ve cep telefonu”, %8,8 (13 kişi) oranında “televizyon, dijital formatlar ve cep telefonu”, %8 (12 kişi) oranında “Radyo, dijital format ve cep telefonu”, %8 (12 kişi) oranında “Dijital formatlar”, %4,8 (7

kişi) oranında “hepsi (radyo, televizyon, cep telefonu, dijital formatlar), %3,4 (5 kişi) oranında “radyo ve cep telefonu”, %3,4 (5 kişi) oranında “Radyo, televizyon ve cep telefonu”, %2,1 (3 kişi) oranında “Radyo”, %0,7 (2 kişi) oranında “Radyo, televizyon ve dijital format”, %0,7 (1 kişi) oranında “Televizyon ve cep telefonu”, %0,7 (1 kişi) oranında “Radyo ve dijital format” tercihlerine yer verilmiştir.

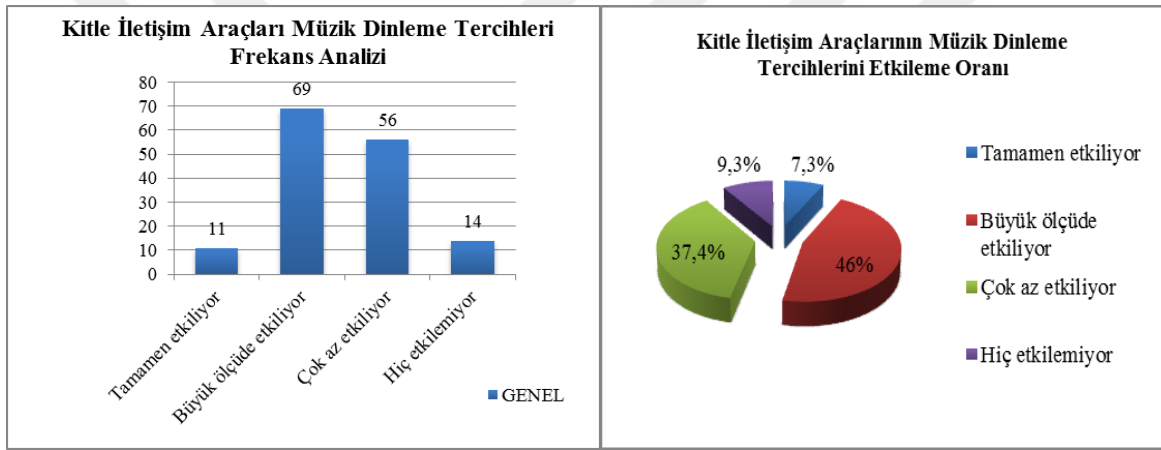

Şekil 35. Öğrencilerin müzik dinlerken kullandıkları kitle iletişim araçları

Yukarıda yer alan seçeneklerin çok olması kitle iletişim araçlarının gelişmesine bağlı olarak farklı müzik dinleme araç imkân ve olanaklarının geniş olduğunu ve cep telefonlarının ise olmazsa olmaz kitle iletişim araçları arasında en ön sırada yer almış olduğu gerçeğini göstermektedir.

23-Kitle iletişim araçları (radyo, televizyon, internet vb.) müziksel beğeninizi ne ölçüde etkilemektedir?

- 1) Tamamen etkiliyor
- 2) Büyük ölçüde etkiliyor
- 3) Çok az etkiliyor
- 4) Hiç etkilemiyor

Şekil 36. Müzik dinleme üzerine kitle iletişim araçlarının etkileri

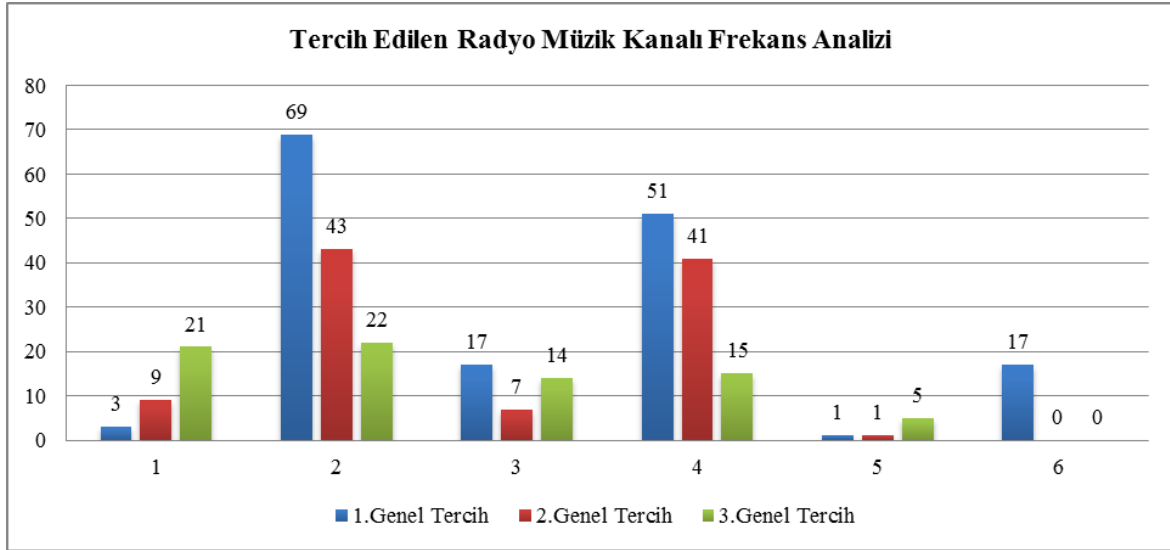
Öğrencilerin müzik dinleme faaliyetleri açısından kullandıkları kitle iletişim araçlarının müzik tercihlerini değiştirip değiştirmediği ile ilgili değerlendirmelerde büyük ölçüde etkiliyor ve çok az etkiliyor oranlarının birbirine yakın oranlarda bulunduğu Şekil 36'da görülmektedir. Bu sonuçlardan kitle iletişim araçlarının müzik dinleme tercihini etkilediği yaklaşık %50'nin üzerinde oranla belirlenmiş oldu. Bununla birlikte müzik tercihlerinin tamamen kitle iletişim araçlarına bağlı olmadığı da anlaşılabılır.

24- En çok hangi radyo müzik kanallarını dinlersiniz? (Lütfen önem sırasına göre üç tanesini işaretleyiniz).

- 1) TRT Radyo3-TRT Nağme-TRT Türkü
- 2) Süper FM-Kral Pop-Power Türk
- 3) Ostim Radyo-Megasite-Park FM
- 4) Capital Radyo-Number 1 FM

5) Radyo Alaturka

6) Diğer(Lütfen belirtiniz)...

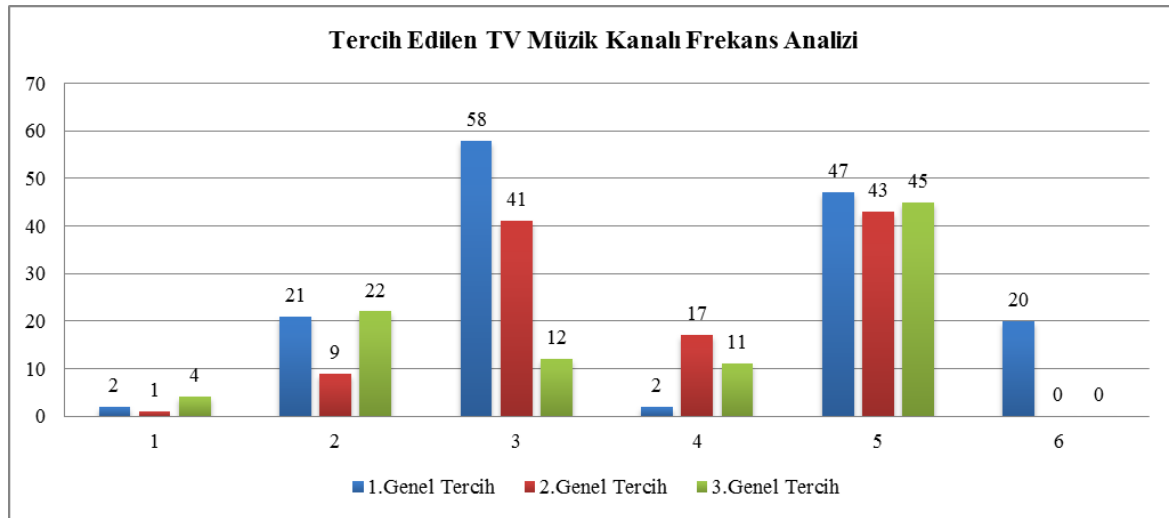
Şekil 37. Öğrencilerin müzik dinlerken en çok tercih ettikleri ilk üç sıradaki radyo müzik kanalları

“En çok hangi radyo müzik kanallarını dinlersiniz? (Lütfen önem sırasına göre üç tanesini işaretleyiniz)” anket sorusuna şekil 3.30’da görüldüğü gibi 1. sırada “Süper FM-Kral Pop-Power Türk” (69 kişi) en yüksek sayısal tercih oranıyla, devamında ise 2. en yüksek tercih oranı ile “Capital Radyo-Number 1 FM” (51 kişi) karşımıza çıkmaktadır. İlk sırada bahsettiğimiz radyo kanalları “Türkçe Popüler Müziğini” seslendiren radyo kanallarını, ikinci sırada bahsettiğimiz radyo kanalları ise “Yabancı Popüler Müzikleri” seslendirme yönünden yayın politikası sergileyen radyo kanallarını ifade etmektedir. 3. seçenekte yer alan yerel kanallar “Ostim Radyo” 17 kişi, “Park FM” 14 kişi, “Megasite” 7 kişi, “Diğer” seçeneğinde ise 1. sırada “Radyo dinlemiyorum” (17 kişi) tercihi çalışma grubu tarafından ifade edilmiştir (Şekil 37).

Bu değerlendirme ise araştırma yapılan gruptaki öğrencilerin Türkçe Popüler Müzik ve Yabancı Popüler Müzikleri çalan radyoları en fazla dinledikleri belirlenmiştir. Anketimizin 13. sorunda da müzik türleri arasından en çok dinlemeyi tercih ettiğiniz üç müzik türünü önem sırasına göre sıralamalarını istediğimiz soruya 150 öğrenciden 129 kişi popüler müzikleri dinlediklerini bildirmiştir. Bu iki bulgunun birbiriyle paralellik içerdiği söylenebileceği gibi kitle iletişim aracının müzik beğeni türünü etkilediği de ifade edilebilir.

25- **En çok hangi TV müzik kanallarını izlersiniz? (Lütfen önem sırasına göre üç tanesini işaretleyiniz)**

- 1) TRT Müzik
- 2) Kral TV-
- 3) Number One TV- Dream TV
- 4) MTV Türkiye
- 5) Kral Pop TV –Dream Türk TV-Number One Türk TV-Power Türk TV
- 6) Diğer (Lütfen belirtiniz)...

Şekil 38. Öğrencilerin müzik dinlerken en çok tercih ettikleri ilk üç sıradaki TV müzik kanalları

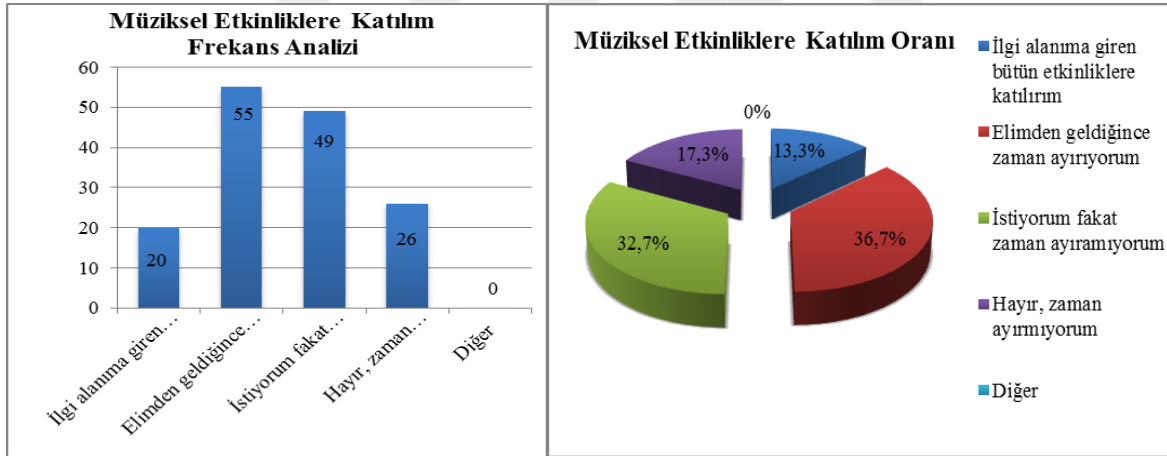
Öğrencilerin müzik dinlerken en çok tercih ettikleri televizyon müzik kanalının “yabancı pop, rock hip-hop müzik” dinletilerinin verildiği “Number One TV- Dream TV” kanalının 58 kişi ile 1. sırada yer aldığı şekil 38’den de anlaşılmaktadır. “Kral Pop TV-Dream Türk TV- Number One Türk TV- Power Türk TV” (Yerli (Türkçe) pop, rock, hip-hop vb. müzik) kanalları ise 47 kişi ile 1. sırada en çok tercih edilen 2. müzik kanalları olmuştur. “Kral Pop TV –Dream Türk TV- Number One Türk TV- Power Türk TV” (Yerli-Türkçe pop, rock, hip-hop vb. müzik) 43 kişi ile 2. sırada en çok tercih edilen müzik kanalları olurken, “Number One TV- Dream TV” (Yabancı pop, rock hip-hop müzik) 41 kişi ile 2. sırada en çok tercih 2. müzik kanalları olmuşlardır. “Kral Pop TV –Dream Türk TV- Number One Türk TV - Power Türk TV” (Yerli (Türkçe) pop, rock, hip-hop vb. müzik) 45 kişi ile 3. sırada en çok tercih edilen müzik kanalları olmuştur.

Ankette Yabancı müzik TV kanalları, Yerli (Türkçe) müzik TV kanalları ile izlenme ve dinlenme sayısal değerleri açısından birbirine yakın görünmektedir. Araştırmada gençlerin ilgilendiği müzik türlerini tespit etmemizde bu tür soruların önemli katkılarının olacağı düşünülmektedir.

Anket sorusunun altıncı şıkkında yer alan “Diğer” seçeneğinde 20 kişi ise “TV izlemiyorum” ifadesini kullanmıştır. Yine bu veri de bize televizyon izlenmeme oranı olarak 150 kişide azımsanmayacak bir rakam gerçeği olduğunu göstermiştir.

26- Günlük hayatınızda konser vb. müziksel etkinliklerde dinleyici-izleyici olarak yer almak için zaman ayırıyor musunuz?

- 1) İlgi alanıma giren bütün etkinliklere katılıyorum
- 2) Elimden geldiğince zaman ayırıyorum
- 3) İstiyorum fakat zaman ayıramıyorum
- 4) Hayır, zaman ayırmıyorum
- 5) Diğer(Lütfen belirtiniz)...

Şekil 39. Öğrencilerin günlük hayatlarında konser vb. müziksel etkinliklere katılımları

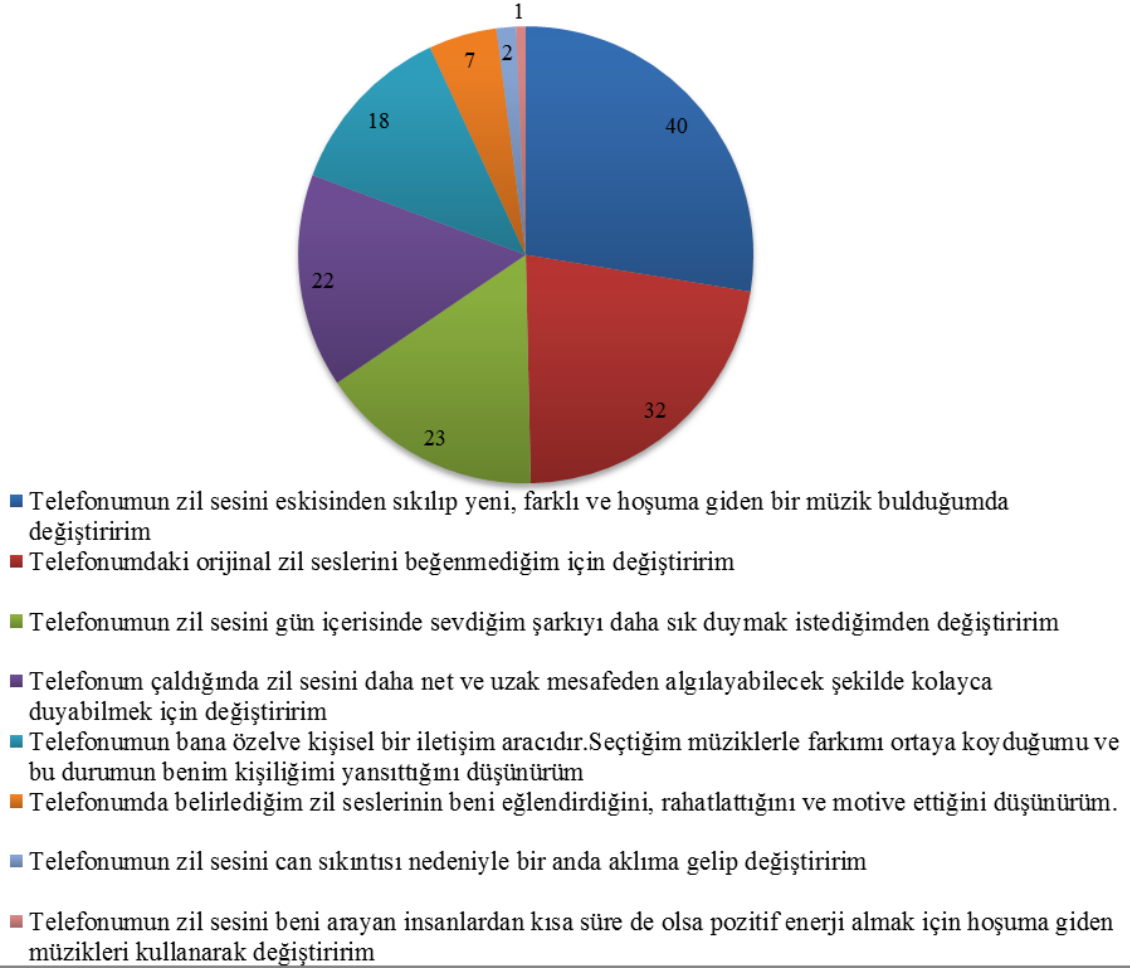
Yukarıdaki grafiklerde görüldüğü gibi “Günlük hayatınızda konser vb. müziksel etkinliklerde dinleyici-izleyici olarak yer almak için zaman ayırıyor musunuz?” Anket sorusu %13,3 oranında (20 kişi) “İlgi alanıma giren bütün etkinliklere katılıyorum”, %17,3 oranında (26 kişi) “Hayır zaman ayırmıyorum”, %32,7 oranında (49 kişi) “İstiyorum fakat zaman ayıramıyorum”, %36,7 oranında (55 kişi) “Elimden geldiğince zaman ayırıyorum” şeklinde yorumlanmıştır (Şekil 39).

Görüldüğü üzere burada %50 (75 kişi) oranında kişi konser ve müziksel etkinliklere katılıyor ya da zaman ayırmaya çalışmaktadır. Öğrencilerin bu tür faaliyetlere zaman ayırmaya çalışması hem ders başarılarında hem de toplumsal görevlerin yerine getirilmesinde önemli katkıları olacaktır.

27- Cep telefonunuzdaki zil sesini değiştirme (telefonun orijinal zil sesi dışında) nedeninizi kısaca bir-iki cümle ile belirtiniz.

Öğrencilerin cep telefonları zil seslerinde kullandıkları müziklerin tercih edilme nedenlerini araştırdığımız bu çalışmada, öğrencilerin kendi nedenlerinin ne olduğunu belirlemek adına hazırlanan bu soru karşılığında 8 farklı neden sıralanmıştır. Bu nedenlerin frekans analizi şekil 40'da, yüzdelik oranları da şekil 41'de gösterilmiştir. Bu grafiklerden anlaşıldığı kadarıyla %27,5'lik (40 kişi) bir kesimin bilinçli, kendinden emin, hangi müziklerden hoşlandığını iyi bilen bir kitle olduğu belirlenmiştir. %22'lik (32 kişi) kesim ise orijinal zil sesi dışında daha ilgi çekici bir müzik arayışı izlenimi vermekle birlikte diğer grupla müziksel beğeni adına ortak kalıcı müzik zevkleri paydasında birleşme eğilimindedirler. %15,6'lık (23 kişi) dilimdeki öğrencilerin cep telefonunda belirlediği zil sesini bağımlılık derecesinde dinleme eğiliminde oldukları saptanmıştır.

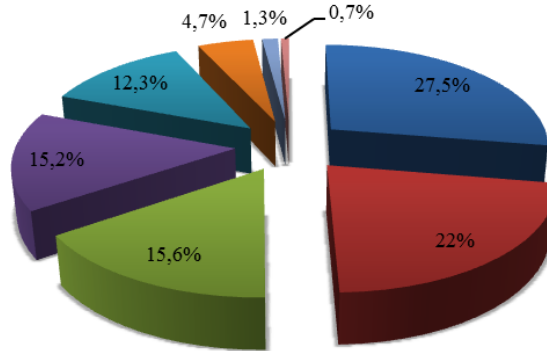
Telefon Zil Seslerini Değiştirme Nedenleri Frekans Analizi

Şekil 40. Cep telefonu zil seslerinin değiştirilme nedenlerinin frekans analizi

Telefon Zil Seslerini Değiştirme Nedenleri Oranı

- Telefonumun zil sesini eskisinden sıkılıp yeni, farklı ve hoşuma giden bir müzik bulduğumda değiştiririm
- Telefonumdaki orijinal zil seslerini beğenmediğim için değiştiririm
- Telefonumun zil sesini gün içerisinde sevdiğim şarkıyı daha sık duymak istediğimden değiştiririm
- Telefonum çaldığında zil sesini daha net ve uzak mesafeden algılayabilecek şekilde kolayca duyabilmek için değiştiririm
- Telefonum bana özelve kişisel bir iletişim aracıdır.Seçtiğim müziklerle farkımı ortaya koyduğumu ve bu durumun benim kişiliğimi yansıttığımı düşünürüm
- Telefonumda belirlediğim zil seslerinin beni eğlendirdiğini, rahatlattığını ve motive ettiğini düşünürüm.
- Telefonumun zil sesini can sıkıntısı nedeniyle bir anda aklıma gelip değiştiririm
- Telefonumun zil sesini beni arayan insanlardan kısa süre de olsa pozitif enerji almak için hoşuma giden müzikleri kullanarak değiştiririm

Şekil 41. Cep telefonu zil seslerinin değiştirilme nedenlerinin oranı

Çalışma grubu içerisinde %15,2 oranındaki 22 kişinin cep telefonundaki zil sesini telefon çaldığında çok rahat duyabilme adına değiştirmiş olduğunu ifade etmekte olup bu kesim için zil sesinin sanatsal içeriğinin pek de bir önemi olmadığı görülmektedir. %12,3'lik (18 kişi) kesim ise kendi kişiliğini ortaya koyma ve başkalarına karşı kendini ifade etmede cep telefonunda belirlediği zil sesinin önemli olduğunu düşünmektedir. %4,7' lik (7 kişi) kesim belirlediği zil seslerini zevk alma, eğlenme odaklı değiştirdiğini ifade ederken, %1,3' lik (2 kişi) kesim anlık kararlar doğrultusunda o anki ruh haliyle doğru orantılı olarak zil sesini değiştirme eğiliminde olduğunu ifade etmektedir. %0,7'lik (1 kişi) kesim ise arandığı

zaman konuşacağı kişiyle iletişime girmeden önce doğru ve iyi motive olabilme adına, sevdiği ve hoşuna giden müzikleri cep telefonunda zil sesi olarak değiştirdiğini ifade etmiştir.

Bu grafiklere göre; öğrencilerin çoğunluğunun telefon zil seslerini değiştirirken beğenilerine göre hareket ettiği ya da telefon sesini daha rahat duymak için daha kuvvetli seslerle değiştirdiği anlaşılmaktadır.

BÖLÜM V

5. TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu tez çalışması, Anadolu Liselerinde öğrenim gören öğrencilerin cep telefonlarında kullandıkları müzik seslerinin tercih edilmesinde etkili faktörlerin belirlenmesi adına yapılan ilk çalışmadır. Bu çalışmada, öğrencilerin müzik beğenileri üzerine cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey, müzik dersi alıp almama durumu, okulda ders dışı müziksel etkinliklere katılıp katılmama, diğer ders dışı etkinliklere katılıp katılmama, kitle iletişim araçları gibi faktörlerden etkilenme düzeyleri gibi alt problemlerin tercih edilen zil seslerinde ne derece etkili olduğu araştırılmıştır.

Müzik üzerine yapılan araştırmalarda öğrencilerin müzik tercihleri üzerine birçok faktörün etki ettiği ifade edilmiştir. “Bunlar; evdeki müzikal ortam, öz- düşünce, sınıf düzeyi, cinsiyet, sosyoekonomik durum, öğrencinin cinsiyet rolleri algısı, müzik dersi müfredatı, bireysel ve grup ses eğitimi, müzik sınıfındaki deneyimler, öğrenci- öğretmen etkileşimi, sosyal baskılar, öğrencilerin diğer öğrencilerin müzik tutumlarına dair algısı ve güdüleyici yapılar” (Phillips, 2003) olarak sıralanabilir.

Veri toplama aracı olarak, öğrencilerin demografik özellikleri ve müzik beğenileri ile ilişkili anketlerden elde edilen değerlendirmelere göre araştırmaya katılan öğrencilerin %48,67’sinin kız öğrenciler, %51,33’ünü erkek öğrencilerin oluşturduğu belirlenmiştir. Bu öğrencilerin yaklaşık %89’unun şehir kültüründe büyüdüğü TÜİK verilerine göre yoksulluk sınırında bulunan bu ailelerin çoğunluğunun ortaokul ve lise mezunu olduğu saptanmıştır. Müzik tercihleri üzerine araştırma yapılan öğrenci profilinin homojenliğinin olması elde edilen verilerin güvenilirliğini artıracak durumdadır. Diğer yandan yoksulluk sınırında bulunmaları öğrencilerin özellikle ders dışı müziksel etkinliklere katılma veya müzik kurslarına gitme ve sosyokültürel ortamları müzik beğenilerini değiştirecek önemli bir faktördür.

Nacaklı (2006)'ya göre kızlar erkeklere göre müzik dersine karşı olumlu bir tutum sergilemekte, aile eğitim durumu ve gelir düzeyi öğrencilerin ders tutumlarını değiştirmemektedir. Saruhan (2008) ilköğretim 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda yapmış olduğu bir çalışmada cinsiyet değişkeninin müzik tutumu üzerine etkili olduğunu bildirmiştir. Phillips (2003) de ilköğretim 6., 7. ve 8. sınıf öğrenciler arasında sosyo ekonomik seviyenin artışı ile müziğe karşı tutum arasında paralellik tespit etmiş, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre evlerindeki müzikal ortamının daha iyi ve tutumlarının da daha olumlu olduğunu saptamıştır. Çalışmadaki öğrencilerin %80,7'sinin cep telefonlarına sözlü melodileri tercih ettikleri, bu melodilerin % 69,3'unun da yabancı müzik tercihinden yana olduğu, ayrıca cinsiyet değişkeninin yerli ve yabancı müzik tercihi üzerine etkili olmadığı tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan Anadolu Lisesi öğrencilerinin %90'ının müzikleri kendileri ile ilgili oldukları için tercih ettiklerini bildirmişlerdir. Bu öğrencilerden yaklaşık yarısının zil seslerini bilerek kendi istekleriyle değiştirdikleri gözlemlenmiştir.

Müzik başarıları ve tutumları ile ilgili yapılan çalışmalarda sınıf düzeyi arttıkça müzik başarılarının ve müziğe karşı olan tutumun negatif etkilendiği bildirilmektedir (Phillips 2003; Nacaklı, 2006). Bowman (1976)'a göre de öğrencilerin geçirdiği duygusal dönüşüm olumsuz müzik tutumuna neden olabilir. Sınıf düzeyi arttıkça müziğe karşı tutumda oluşan bu negatif ayrışmanın nedeni fizyolojik olarak farklılaşan ve dünyaya artık farklı gözle bakmaya başlayan ergenlik dönemini yaşıyor olmalarından kaynaklanabilir. Derslerde ya da ders dışında müziksel aktivitelerin öğrencilerin müzik beğenilerini etkileyeceği bilinen bir gerçektir. Çalışmaya katılan öğrencilerimizin %81,3'ünün herhangi bir çalgı eğitimi almadığı sonucunun bir dışavurumu olarak, ders dışında müziksel etkinliğe katılım oranını %24, okul dışı müziksel etkinliğe katılım oranı da %35 olmuştur. Öğrencilerin müzik derslerinden yeteri kadar faydalanamadığı, çoğunluğunun müzik aleti çalma eğitimi almamasının müzik tercihlerinde de bu değişkenin etkisinin olmayacağını göstermiştir. Henüz ergenlikten çıkan liseli öğrencilerin yeni bir ortam yeni arkadaşlara kendilerini tanıtmaya adına davranışlarda bulunduğu bilinen bir gerçektir. Ancak, bu çalışmada 10,11 ve 12. sınıf öğrencilerin ders dışı müziksel etkinliklere katılım oranlarının birbirine yakın olması sınıf faktörünün bu hipotezi desteklemediğini göstermektedir.

Bowman (1976)'a göre öğrencilerin sınıf düzeyi arttıkça pozitif yönlü ilişki içinde artan popüler müziklere doğru sapma olgusu da artmaktadır. İnci (2002)'nin Anadolu Lisesi öğrencilerin müzik dersine karşı tutumları incelediği bir çalışmada öğrencilerin %41,66'sının pop müzik, %15,47'sinin Türk Halk Müziğini tercih ettikleri belirlenmiştir.

Saruhan (2008) öğrencilerin %38,5'inin pop, %22,3'ünün rock ve %20'sinin hip-hop müzik türlerini en çok dinlediklerini belirlemiştir. Bu tez çalışmasında da öğrencilerin en çok hangi müzik türünü tercih ettiklerine yönelik sorulan sorularda 1. sırada “Popüler (Pop, Jazz, Hip-Hop-Rap, Rock, Metal) Müzik”, 2. sırada “Klasik Batı Müziği” ve “Türk Halk Müziği” olduğu anlaşılmıştır. Popüler müzikler arasında ilk sırada “Türk Pop Müziği”, “Yabancı Pop Müzik” ve “Rock Müzik” türlerinin tercih edildiği görülmüştür. Saruhan (2008)'a göre okuldaki müzik derslerinin amacı müfredattan da anlaşıldığı kadarıyla öğrencilere yerel kültür öğeleriyle birlikte çok sesli müzikleri sevdirmek, nitelikli müzik dinleme alışkanlığı kazandırmak, popüler kültür öğelerinden uzaklaştırmaktır. Ancak, birçok araştırmacının çalışma bulgularıyla paralellik içeren en fazla tercih edilen müzik türünün pop müzik türleri olması okullarımızdaki müzik eğitiminin hedeflenen başarıyı yakalayamadığı göstermektedir.

Sakallı, (2006) bireylerin tutumları üzerine etkili birçok faktörün olduğunu bildirmiştir; “...doğumdan itibaren çocuklar ana babalarının her türlü hareketlerinden, disiplin süreçlerinden, ödül ve cezalarından etkilenecek belirli bir gruba, kişiye veya nesneye karşı tutumlar geliştirirler. Aile bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde bireyi din, siyasi parti, özgürlük, yaşam anlayışı, futbol takımı, yemek tarzına kadar birçok konuda etkisi altına alır.” Bu çalışmada müziksel beğenilerini kimin etkilediği sorusuna verilen cevaplardan çoğunluğunun sadece kendi içgüdüleri ve arkadaş etkisiyle tercihlerini yaptıkları belirlenmiştir. Ailenin etkisi %7,3 ile oldukça düşük görünmesine rağmen aileleriyle birlikte müzik dinlerken çoğunluğun Türk Halk Müziği'ne yönelmesinin 2. sırada en çok dinlenen müzik türü olan Türk Halk Müziği'ni birinci sıraya aldığı, ailenin kısmen de olsa müzik dinleme tercihlerini etkilediği düşünülebilir.

Üniversite öğrencileri arasında yapılan bir çalışmada Türk Halk Müziği ve Türk Sanat Müziği'ni dinleyenlerin arabesk, klasik, pop müzik türlerine göre daha fazla olduğu, öğrencilerin kendi kültürlerine yakın müzikleri tercih ettikleri iddia edilmiştir (Şen, 2011). Bu çalışmada da lise öğrencilerinin kendi tercihlerinin daha çok pop müzik türleri olduğu ancak aileleriyle birlikte en çok Türk Halk müziği dinlemeyi tercih ettikleri belirlenmiştir. Yapılan çalışmalara göre ilkokul, ortaokul ve lise yıllarında popüler kültüre yönelimin üniversite yıllarında ise toplumsal kültüre yakın müziklerin tercih edildiği anlaşılmaktadır. Bu farklılaşmanın çocukların ergenlik dönemlerinde kendilerini tanımaya, arkadaş grubu oluşturmaya çalışmaları, ergenlik dönemi heyecanlarıyla daha ritimli ve tempolu müzikleri çekici bulmaları olabilir. Yaş ilerledikçe dinginleşme, toplumsal kültürü benimseme,

kendini kabul ettirme adına toplumun ve ailesinin tercihlerini daha fazla önemseme gayretleri olduğu düşünülebilir.

Otacıoğlu (2007), müzik dersi tutum ve başarı puanlarının genel okul başarısı ile anlamlı derecede ilgili olduğu, Kocaarslan (2009) ise genel müzik eğitimi alan ilköğretim öğrencilerinin müzikal özgüven ve motivasyon düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken, öğrencinin bir müzik aletine sahip olması, okul dışı müzikal etkinliklere katılmasının müzik tutumunu değiştireceğini ve motivasyonu artıracaklarını bildirmiştir. Bu çalışmaya katılan öğrencilerin tamamının az ya da çok müzik dinlediği görülmüştür. Öğrencilerin %84,3'ünün günlük 30 dk'dan fazla müzik dinlemesi, müziğin genel başarılarını etkilediğini iddia edenlerin %70,7 gibi bir oranda olması aslında gençlerin müziğe önem verdiğini göstermektedir. Ancak, çoğunluğunun ders dışında müziksel etkinliklere katılmaması, müzik aleti çalma eğiliminde olmaması, müzik derslerinden etkilenmemeleri onların sadece keyif almak ve rahatlamak amaçlı müzikle ilgilendikleri bulgularımızı desteklemektedir.

Mertoğlu (1991), ilköğretim çağındaki çocukların kitle iletişim araçlarından fazla etkilenmediklerini, öğrencilerin müzik derslerine karşı ilgisizliğini öğrencilerin Anadolu Liselerine hazırlanması, müzik derslerinin işlenmemesi şeklinde bildirmiştir. “Araştırmalar medyanın hem tutum oluşumuna hem de var olan tutumların pekişmesine etki ettiğini göstermektedir. Kişisel tutumların ve buradan hareketle kamuoyunun oluşumunda medyanın rolünü yadsımak olanaksızdır”(Kağıtçıbaşı, 1999). İnci (2002), Anadolu lisesi öğrencilerinin sadece %3,57'sinin müzik dersini en zevkli ders olarak seçtiğini, okuldaki ders dışı müzik etkinliklerine öğrencilerin %52,97'sinin hiç katılmadığını bildirmiştir. Bu çalışmada öğrencilerin müzik tercihlerini belirlerken kitle iletişim araçlarından ve müzik derslerinden etkilenmeme oranı yaklaşık %50'ye yakın bulunmuştur. Lise çağındaki öğrencilerin cep telefonları, radyo kanalları ve televizyonlardaki müzik programlarını daha dikkatli izledikleri bilinen bir durumdur. Anketimizde tercih ettikleri müzik kanalının hangisi olduğuna dair sorulara verilen cevaplar incelendiğinde kendilerine yakın hissettikleri müzik türlerine daha fazla yer veren kanalların takip edildiği görülmüştür. Buradan da anlaşıldığı kadarıyla öğrencilerin tercihlerinin pekişmesinde kitle iletişim araçlarının etkisi olduğu anlaşılabılır.

Müzik, resim, beden eğitimi gibi derslerin kişileri bedensel ve zihinsel anlamda rahatlatma, motive etme, konsantrasyonu artırma, sosyal-iletişim alanında kendini gerçekleştirebilme,

özgüveni artırma gibi kişisel yeterlilikleri geliştirmede önemli katkı sağladığı bilinmektedir. Bu nedenlerle öğrencilerin müzikal faaliyetlerle meşgul olması ve hedeflenen amaçların yerine getirilmesi için hem aile hem de okul yönetimine önemli görevler düşmektedir. Yapılan anketlerden anlaşıldığı kadarıyla öğrencilerin ataerkil kültür anlayışından ziyade daha çok batı kültürü ve popülerliğe önem verdiği görülmüştür.

Sonuç olarak Ankara Merkez Sincan İlçesi Fatih Anadolu Lisesi, 10. 11. ve 12. sınıf öğrencilerinin tercih ettikleri cep telefonu zil sesleri ve dinledikleri müziklerle ilgili olarak şunlar söylenebilir:

Cep telefonlarında tercih edilen müzik sesi;

- Kendi kişisel özelliklerini yansıtmakta,
- İçten gelen duygularına hitap etmekte,
- Kendisiyle özdeşleştirilmektedir.

Dinlenen ve tercih edilen müzikler;

- Cinsiyete göre değişmemekte,
- Sosyoekonomik düzey müzik tercihlerini değiştirmemekte,
- Keyif almak ve rahatlamak amacıyla daha çok Pop müzik ve Türk Halk müziğinden yana pozitif bir tutum sergilenmekte,
- İzledikleri televizyon kanalları ve dinledikleri radyo kanalları pop müzik ağırlıklı yayın yapanlar olmakta,
- Kitle iletişim, müzik dersleri, aile, ideoloji, müziksel etkinlikler ve sosyal aktiviteler müzik tercihlerini çok fazla değiştirmemekte,
- Aile faktörünün müzik seçimini etkilemediği beyan edilse de aileyle birlikte en çok dinlenen müziklerin kişisel tercihi değiştirdiği görülmekte,
- Arkadaş çevresi müzik tercihlerini çok fazla değiştirmemektedir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin Ankara'nın merkez Sincan ilçesinde oturuyor olmaları nedeniyle elde edilen verilerin bu bölgeyle ilgili olduğu, kişilik gelişimi üzerine çok büyük etkileri bulunan müziğin hayatın her aşamasına uygulanabilmesi için müzik derslerinin ve müzik eğitiminin küçük yaşlardan itibaren diğer dersler kadar önemsenmesi gerektiği düşünülmektedir.

BÖLÜM VI

6. ÖNERİLER

Araştırmada ulaşılan sonuçlara göre geliştirilen öneriler aşağıda belirtilmiştir:

1. Bu araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin maddi imkanlarının düşük olması çocukların birçok sosyal faaliyete katılmasına engel olabilecek önemli bir faktördür. Bu nedenle, sosyal devlet politikasının öncelikle öğrencilerin sanatsal ve sportif (müzik, görsel sanatlar ve beden eğitimi) faaliyetlere katılmalarını destekleyecek ve teşvik edecek şekilde dizayn edilmesi sağlanabilir.
2. Eğitim programları çocukların kişilik gelişimine göre stratejiler içermelidir. Kişilik gelişimini etkileyen müzik, görsel sanatlar ve beden eğitimi gibi derslerin sadece program gereği okutulan bir ders olmaktan çıkartılması, her öğrencinin mutlaka bir spor ya da sanatsal beceri ile mezun olması zorunlu hale getirilebilir.
3. Tüm okullarda müzik derslerinin branş öğretmenleri tarafından verilmesi zorunlu hale getirilmeli. Müzik eğitime ise okul öncesi dönemde başlanması sağlanabilir.
4. Bireylerin toplumsal kültürü alabilmesi ve onu hayatına taşıyabilmesi için hem aile hem de eğitim kurumları ulusal birlik ve kültürel zenginlikleri benimsetecek şekilde formal ve informal eğitim stratejileri geliştirilebilir.
5. Devletin eğitim politikası içerisinde şanlı tarihimizi sadece ders olarak anlatmaktan ziyade öğrenciye kim olduğunu ve ne gibi bir misyon üstlenmesi gerektiği anlatılmalıdır. Bu amaç doğrultusunda MEB EBA modülünde eğitici ve öğretici oyunlar, sesli hikâye, tiyatro gibi konularla Türk tarihinin anlatılması sağlanabilir.
6. Tüm öğrencilere Fatih projesi kapsamında dağıtılması planlanan tabletler müzikal eğitim ve eğlenceler açısından zenginleştirilmelidir. E-müzik modülü eklenerek öğrencinin müzik aleti (çalgı) çalmasına yönelik dijital ortamda müzikle ilgilenmesi sağlanabilir.

7. Cep telefonu ticareti ile ilgilenen firmalarla yapılacak anlaşmalarla Türk kültürüne has makamsal ezgilerin cep telefonlarında orijinal zil (müzik) sesi olarak bulunması sağlanarak şartlı benimsetme yoluyla kültürel koruma oluşturulabilir.
8. Devletimizin geleceği, toplumsal değerlerimizin korunması ve çevre bilincinin oluşturulması adına kitle iletişim araçları vasıtasıyla sunulan kamu spotlarının cep telefonu uygulamalarında da otomatik olarak bulunması ve zaman zaman mesajları ekrana getirmesi sağlanabilir. Özellikle her hangi bir cep telefonu aramasında uzun bekleme sürelerinin değerlendirilmesi adına kısa kısa kamu spotlarının (sesli veya video) verilmesi faydalı olabilir.

KAYNAKLAR

- Aaker, D. (2007). *Marka değeri yönetimi*. (E. Orfanlı, Çev.). İstanbul: MediaCat .
- Adorno, T. (1999). Popüler müzik üzerine. *Tophumbilim Dergisi Müzik Özel Sayısı*, 9, 75 (E. Çelik, Çev.)
- Alço, P. (2011). *Film müziğinin psikolojik yöntemle incelenmesi*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Ali, F. (1987). *Müzik ve müziğimizin sorunları*. İstanbul: Cem.
- Alibal, M. (1994). Projektif testlerle kişilik değerlendirmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 7(1), 193-209.
- Angı, Ç. E. (2013). Müzik kavramı ve Türkiye’de dinlenen bazı müzik türleri. *İdil*, 2(10), 59-81.
- Angı, Ç. E. (2012). *Lise öğrencilerinin demografik özellikleri ile dinledikleri müzik türleri arasındaki ilişki*. Doktora Tezi, Gazi üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Apuhan, R. Ş. (2004). *Başarı için gençlere 33 işaret*. İstanbul: Timaş.
- Arseven, V. (1992). *Türk halk müziğinin ezgisel yapısı üzerine. türk halk musikisinde çeşitli görüşler*. (Derleyen) Salih Turhan. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları: 1414, Türk Tarih Kurumu
- Arslan, H. (2015). Müzik terapi ve dini müzik. *Hikmet Yurdu*, 8(16), 103 – 127.
- Arslan, A. (2001). Türk medya elitleri: bir durum tespiti. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 8, 135-164.
- Artemiz, B. (2009). *Ergenlerin farklı müzik türlerine ilişkin ilgileri ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Aydın, K. (2004). Üniversite öğrencilerinin cep telefonu kullanımı ve GSM operatörü tercihleri üzerine bir çalışma, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1), 149-164.
- Aydınoğlu, P. (2010). *Marka konumlandırma tüketici algılama haritaları: Bir uygulama*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir
- Aziz, A. (2010). *İletişime giriş*. İstanbul: Hiperlink.
- Baygal, A. (2010). *Kültürel kimlik bağlamında müzik: Yıldız olgusu*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Baymur, F. (1994). *Genel psikoloji*. İstanbul: İnkılap.
- Biber Öz N. (2001). İnsanın kültürel gelişiminde müzik eğitiminin önemi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XIV(1), 101-106.
- Borça, G. (2004). *Bu topraklardan dünya markası çıkar mı? Marka olmanın ABC'si*. İstanbul: Media Cat.
- Boer, D., Fischer, R., Tekman, H. G., Abubakar, A., Njenga, J. & Zenger, M. (2012). Young people's topography of musical functions: Personal, social and cultural experiences with music across genders and six societies. *International Journal of Psychology*, 47, 355-369
- Bowman, B.A. (1976). *A cross-sectional descriptive study of intermediate elementary students' attitudes toward school music activities*. University of Kansas. USA.
- Budak, L. & Karaaslan, A. İ. (2012). Üniversite öğrencilerinin cep telefonu özelliklerini kullanımlarının ve gündelik iletişimlerine etkisinin araştırılması. *Journal of Yasar University*, 26(7), 4525 -4548
- Burger, M. J. (2006). *Kişilik*. İstanbul: Kaknüs.
- Can, E. (2007). Marka ve marka yapılandırma. *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, XXII(1).
- Can, M. C. (2009). *Klasik Türk müziği. Türk kimliği II*. (M. Ç. Özdemir, Ed.). İstanbul: Ötüken.
- Campbell, D. (2002). *Mozart etkisi*. (F. Çubukçu, Çev.). İstanbul: Kuraldışı.
- Campbell, P.S., Connell, C. & Beegle, A. (2007). Adolescents' expressed meanings of music in and out of school. *Journal of Research in Music Education*, 55 (3), 220-236.

- Choliz, M. (2010). Mobile phone addiction: A point of issue. *Society for the Study of Addiction*, 105, 373-375.
- Colombe, C. (2006). *Müziğin insan ve hayvanlara etkisi* (M. R. Ötüken, Çev.). (Osmanlı Türkçesinden sadeleştiren. Prof. M. Salih Ergan, Ahmet Şahin Ak) İstanbul:
- Cüceloğlu, D. (1991). *İnsan ve davranışı*. İstanbul: Remzi.
- Çetin, A. (1984). *Çocuk ve gençlik koroları*.1. Müzik Kongresi, Bildiriler, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Çevik, S. (1989). *Müzik eğitiminde başlıca sorunlar paneli, ortaöğretim kurumlarında müzik öğretimi ve sorunları*. Ankara: Türk Eğitim Derneği
- Çevik, S., Sağer, T. & Caferoğlu, Z. (2002). *Üst düzey kamu ve özel sektör yöneticilerinin yaşamlarında müziğin etkileri*. 21. Yüzyıl Başında Türkiye’de Müzik Sempozyumu. Ankara.
- Çilden, Ş. (2001). Müzik, çocuk gelişimi ve öğrenme. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1) 1-8.
- Çukurluöz, Ö. (2012). *Lise öğrencilerinin dijital bağımlılıklarının incelenmesi: Ankara ili Çankaya ilçesi örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demirel, Ö. & Kaya, Z. (2001). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Ankara: Pegema.
- Dister, A. (2002). *Rock çağı*. (R. Akman, Çev.). İstanbul: Yapı Kredi.
- Doğan, H. (2008). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin müzik türü tercihlerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Dorsay, A. (2003). *Ne şurup-şeker şarkılardı onlar... kişisel bir 20. Yüzyıl pop müzik tarihi*. İstanbul: Remzi.
- Eldem, B. V. & Eti, İ. (1985). *Rock tarihi ve başkaldırdı Apollon*. İstanbul: İmge.
- Enuygun.com Bilgi. (2015). *MMS nedir?* <https://www.enuygun.com/bilgi/> sayfasından erişilmiştir.

- Erdal, G. G. (2007). *Müziğin kişisel-toplumsal-ulusal-uluslararası işlevleri üzerine*. 38. Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresinde sunulmuş bildiri. Ankara. [www.ayk.gov.tr >uploads>2015/1](http://www.ayk.gov.tr/uploads/2015/1) sayfasından erişilmiştir.
- Erdal, B. (2009). *Müzik türlerinin tercih edilmesinde kişilik özellikleri ve beğeni ilişkisi*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir.
- Erdoğan, İ. (1997). İşletmelerde davranış. *İ. Ü. İşletme Fakültesi Yayını*, 272, İstanbul: Dönence.
- Eroğlu, F. (1998). *Davranış bilimleri*. İstanbul: Beta.
- Erol, A. (2009). *Müzik üzerine düşünmek*. İstanbul: Bağlam.
- Erol, İ.L. (2001). *Neden klasik müzik? Klasik müziğe ilgi duyanlar için kılavuz kitap*. Ankara: Yurt renkleri.
- Finkelstein, S. (2000). *Müzik neyi anlatır* (M. H. Spatar, Çev.). İstanbul: Kaynak.
- Fubini, E. (2006). *Müzikte estetik*. Ankara: Dost.
- Fortunati, L. (2002). The mobile phone: Towards new categories and social relations. *Information, Communication and Society*, 5(4), 513-528.
- Göher, F. M. (2009). *Müziğin toplumsal işlevi müzik, siyaset, din ve ekonomi. Müzik kültürü ve eğitimi*. Ankara: Fayton.
- Gregory, A. H. (1997). The roles of music in society: The ethnomusical perspective. In D. J. Hargreaves, A. C. North (Eds). *The social psychology of music* (pp. 123-140). Oxford University.
- Gümüş, İ. & Örgen, C. (2015). Önlisans öğrencilerinin akıllı cep telefon kullanmalarının başarı ve harcama düzeylerine olası etkileri üzerine bir çalışma, *Akademik Platform Dergisi*, 1, 310 - 315.
- Gülsoy, T. (1999). *Reklam terimleri ve kavramları sözlüğü*. İstanbul: Adam.
- Güney, S. (2001). *Yönetimde kişilik ve kişilik özellikleri; yönetim ve organizasyon içinde*, Ankara: Nobel.
- Güner, N. (1995). *Ergenlerin dinledikleri müzik türünün depresyon ve saldırganlık düzeyine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Güner, N. (1998). *Ergenlerin dinledikleri müzik türü ile saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Konya.
- Güngör, N. (1990). *Sosyokültürel açıdan arabesk müzik*. İstanbul: Bilgi.
- Güz, N. (1995). Siyasal tercihleri belirlemede kitle iletişim araçlarının rolü (Mart 1994 yerel seçimleri Ankara örneği). *Amme İdaresi Dergisi*, 28(1), 113-128.
- Hargreaves, D. J. & North, A. C. (1997). *The social psychology of music*. Oxford: Oxford University.
- Hargreaves, D. J., Miell D. & MacDonald, R. A. R. (2002). *What are musical identities and why are they important?* Musical Identities, Oxford University.
- Hogg, M. A. & Vaughan, G. M. (2007). *Sosyal psikoloji*, (İ. Yıldız ve A. Gelmez, Çev.). Ankara: Ütopya.
- Hogan, K. (2009). *Gizli ikna taktikleri*. İstanbul: Yakamoz.
- Işık, C. & Erol, N. (2002). *Arabeskin anlam dünyası*. İstanbul: Bağlam.
- İbrahim, I. I., Subari, K. A., Kassim, K. M. & Mohamood, S. K. B. (2013). Antecedent stirring purchase intention of smartphone among adolescents in perlis. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 3(12), 84-97.
- İnci, N. (2002). *Anadolu Lisesi öğrencilerinin müzik dersine karşı tutumlarını etkileyen faktörler*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İletişim. (t.y.). *Türk Dil Kurumu içinde*. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&vearama=gtsveguid=TDK.GTS.58f8701aea1eb7.75564370 sayfasından erişilmiştir.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1999). *Yeni insan ve insanlar*. İstanbul: Evrim.
- Kalyoncu, N. (2016). Televizyon müzik programlarının ergenlerin tüketim davranışlarına etkisi. *Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 13-26.
- Kanner, S. (1989). Televizyon reklamları ve çocuklar. *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 22(2), 785-799.
- Kaplan, A. (2006). *Kültürel müzikoloji*. İstanbul: Bağlam.
- Karasar, N. (2003). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.

- Karahisar, T. (2009). *1998-2008 yılları arasında türk müziğinde yozlaşmanın TRT ve özel televizyolardaki seyri*. Medya ve kültür (N. Türkoğlu, S. T. Alayoğlu, Der.). İstanbul: Urban Kitap.
- Karaküçük, S. & Yenel, F. (1997). Türk sporunun geliştirilmesi ve topluma yaygınlaştırılması bakımından basının etkinliği. *Gazi Üniversitesi Beden Eğitim ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2 (2), 56-67.
- Karşal, E. (2008). Okul öncesi dönemde müziğin çocuğun bilişsel gelişimine etkisi. *Orkestra Dergisi*, 395, 1-10.
- Katz, J. E. & Sugiyama, S. (2006). Mobile phones as fashion statements: evidence from student surveys and the US and Japan. *New Media and Society*, 8(2), 321-337.
- Kayhan, A. (2009). Kültürel hafıza: Klasik batı müziğinin Türkiye Cumhuriyeti'nin kültür inşasındaki anlamı. Medya ve kültür (N. Türkoğlu, S. T. Alayoğlu, Der.). İstanbul: Urban Kitap.
- Keklik, S. (2006). *Din ve müzik etkileşimi Şanlıurfa müziği örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa.
- Kelleci, M. (2008). İnternet, cep telefonu, bilgisayar oyunlarının çocuk ve gençlerin ruh sağlığına etkileri. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 7(3), 253-256.
- Keyes, C. L. (2002). *Rap music and street consciousness*, University of Illinois.
- Kocaarslan, B. (2009). *Genel müzik eğitimi alan ilköğretim öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutum, müzikal özgüven ve motivasyon düzeylerinin karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Köknel, Ö. (1995). *Kaygıdan mutluluğa kişilik*. İstanbul: Altın Kitaplar.
- Kulaksızoğlu, A. (2001). *Ergenlik psikolojisi*, İstanbul: Remzi.
- Külah, İ. K. (2007). *İlköğretim ikinci kademedeki müzik dersi yaklaşımlarının analizi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Ling, R. (2004). *The mobile connection: The cell phone's impact on society*. San Francisco: Morgan Kaufman.
- Mcquail, D. & Windahl, S. (1993). *İletişim modelleri*. (M. Küçükkurt, Çev.). İstanbul: Vadi.
- Merriam, A. P. (1964). *The anthropology of music*, Northwestern University.

- Mertoğlu, E. (1991). *İlkokullarda müzik eğitimi - teori ve uygulamada*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Morris, C. G. (2003). *Psikolojiyi anlamak*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği.
- Nacaklı, Z. (2006). *İlköğretim öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumları*. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi, 26-28 Nisan, Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- North, A. C. & Hargreaves, D. J. (1996). Situational influences on reported musical preference. *Psychomusicology*, 15, 30–45.
- North, A. C. & Hargreaves, D. J. (2008). *The social and applied psychology of music*. New York: Oxford University.
- O'Neill, S. (1997). Gender and music. In D. J. Hargreaves, A. C. North (Eds), *The social psychology of music* (pp. 46-63). Oxford University.
- Oransay, G. (1988). *Musikinın toplumla etkileşimi*, Birinci Müzik Kongresi Bildirileri, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Otacıoğlu, S. G. (2007). İlköğretim 5. 6. 7. sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarının incelenmesi, *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 134-139.
- Ögel, K., Ermağan E., Eke, C.Y. & Taner, S. (2007). Madde deneyen ve denemeyen ergenlerde sosyal aktivitelere katılım: İstanbul örnekleme. *Journal of Dependence*, 8(1), 18-23.
- Özaşçılar, M. (2009). *Cep telefonu kullanımının sosyolojik boyutu bireysel güvenlik ve günlük hayattaki yeri*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- Özgüven, N. & Karataş, E. (2010). Genç tüketicilerin marka kişiliği algılamalarının cinsiyete göre değerlendirilmesi: Mcdonald's ve Burger King, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11, 139-163.
- Özüpek, M. N. & Diker, E. (2013). İletişim fakültesi öğrencilerinin cep telefonu markalarına yönelik imaj algısı: Nokia ve Samsung örneği. *e-Journal of New World Sciences Academy* 8(1), 100-120.
- Özbek, M. (2012). *Popüler kültür ve Orhan Gencebay arabeski*, İstanbul: İletişim.

- Özdevecioğlu, M. (2002). Kamu ve özel sektör yöneticileri arasındaki davranışsal çalışma koşulları ve kişilik farklılıklarının belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Erciyes Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 19, 115-134.
- Özdemir, S. & Yalın, H. (2000). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Ankara: Nobel.
- Özeren, A. (2005). *Popüler müzik ve toplumsal yaşam kalitesi*. 08.04.2017 tarihinde http://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/A-Ozeren_3.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Öztürk, H. (1993). *Eğitim sosyolojisi*, Ankara: Hatiboğlu.
- Paşaoğlu, S. (2005). *Müzikal-kültürel kimlik oluşumunda okul müzik eğitiminde kullanılan halk türkülerinin rolü: Türkiye, Bulgaristan, Macaristan örneği*. Doktora Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Peltekoğlu, F. B. (2004). *Halkla ilişkiler nedir*. İstanbul: Beta.
- Peynircioğlu, Z. F. (1996). Müzikte algılama ve bellek. *Türk Psikoloji Dergisi*, 11(37), 13-23.
- Phillips, S. L. (2003). Contributing factors to music attitude in sixth-, seventh-, and eighth-grade students. Doctoral dissertation, The University of Iowa, USA.
- Pogonowski, L. M. (1985). Attitude assessment of upper elementary students in a process-oriented music curriculum. (Electronic version). *Journal of Research in Music Education*, 33(4), 247-257.
- Pratt, D. (2007). Çocuklarda müzikal gelişim: Ses aralığı, melodi ve ritim (K. Özal, Çev.). s.1-8 www.muzikegitimcileri.net "Musical development of the young child: Pitch, melody, and rhythm", by Deborah Pratt, Graduate Student in Music Education, The University of Iowa, July 1997.
- Radocy, R.E. & Boyle, D. J. (2003). *Psychological foundations of musical behavior*. C. C. Thomas Ltd. Illinois.
- Rentfrow, P.J. & Gosling, S. D. (2003). The Do Re Mi's of everyday life: The structure and personality correlates of music preferences. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84(6), 1236 –1256.
- Rentfrow, P.J. & Gosling, S. D. (2007). The content and validity of music-Genre stereotypes among college students. *Psychology of Music*, 35, 306–326.

- Rentfrow, P. J., McDonald, J. A. & Oldmeadow, J. A. (2009). You are what you listen to: Young people's stereotypes about music fans, *Group Processes ve Intergroup Relations*, 12, 329–344.
- Russel, P. A. (1997). Musical tastes and society, In D. J. Hargreaves & A. C. North (Eds) *The social psychology of music* (pp.147-149), Oxford University.
- Sakallı, N. (2006). *Sosyal etkiler*. İstanbul: İmge.
- Sakar, M. H. & Maba, A. (2015). Ortaokul öğrencilerinin müziksel tercihleri ve dinleme pratikleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(36), 980-996.
- Saruhan, Ş. (2008). *Temel eğitim II. kademe öğrencilerinin müzik dersine karşı tutumları*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Savaş, G. (2004). Kitle iletişim araçlarına eleştirel bir yaklaşım. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-5.
- Say, A. (2001). *Müziğin kitabı*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi.
- Say, A. (2008). *Müzik nedir, nasıl bir sanattır?* İstanbul: Evrensel.
- Sevi, E .S. (2009). *Psikobiyolojik kişilik modeli ve beş faktör kişilik kuramı: mizaç ve karakter envanteri (TCI) ile beş faktör kişilik envanterinin (5FKE) karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Solmaz, M. (1996). Türkiye'de pop müzik: Dünyü bugünü ile bir infilak masalı. İstanbul: Pan.
- Somakcı, P. (2003). Türklerde müzikle tedavi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 131–140.
- Somer, O., Korkmaz, M. V. & Tatar, A. (2004). *Kuramdan uygulamaya beş faktör kişilik modeli ve beş faktör kişilik envanteri*. İzmir: Ege Üniversitesi.
- Stokes, M. (2009). *Türkiye'de arabesk olayı* (H. Eryılmaz, Çev.). İstanbul: İletişim.
- Şen, Y. (2011). *Müzik öğretmenliği öğrencilerinin geleneksel Türk müziği derslerine ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şenel, O. (2013). *Müzik algısı, müzik tercihi ve sosyal kimlik bağlamında müzikte önyargı ve kalıpyargı*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir.

- Şenel, O. (2013). Müzik tercihinin karmaşık arka planı. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(30), 213-227.
- Şener, Z. I. (2011). *Genç tüketicilerin cep telefonu kullanımına ilişkin ihtiyaç ve motivasyonlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Şimşek, M. Ş., Akgemci, T. & Çelik, A. (2001). *Davranış bilimlerine giriş ve örgütlerde davranış*. Ankara: Nobel.
- Taymur, İ. & Türkçapar, M. H. (2012). Kişilik: Tanımı, sınıflaması ve değerlendirmesi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4, 154-177.
- Tezcan, M. (1997). *Türk kişiliği ve kültür-kişilik ilişkileri*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Took, K. J. & Weiss, D. S. (1994). The relationship between heavy metal and rap music and adolescent turmoil: Real or artifact? *Adolescence*, 29(115), 613-621.
- Torlak, Ö. & Uzkuş, C. (2005). Kola markası kişiliklerinin üniversite öğrencileri tarafından algılanması, *Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 6, 15-31.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2016). *İstatistiklerle gençlik, 2015*. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21517> sayfasından erişilmiştir.
- Türküm, A. S. (2004). *Çağdaş yaşamda kişilik ve kişilerarası ilişkiler*. Eskişehir: A.Ö.F.
- Uçan, A. (1993a). *Müzik eğitimi, ülkemizde müzik öğretimine genel bir bakış*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi.
- Uçan, A. (1993b). *Genel müzik eğitiminde ve genel müzik eğitimcisi yetiştirmede müzik türlerinin yeri*. I. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumunda sunulmuş bildiri. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Uçan, A. (1996). *İnsan ve müzik- insan ve sanat eğitimi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi.
- Uçan, A. (1997). *Müzik eğitimi temel kavramlar-ilkeler-yaklaşımlar*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi.
- Uçan, A. (2005). *Müzik eğitimi temel kavramlar- ilkeler- yaklaşımlar ve Türkiye'deki durum*. Ankara: Önder.

- Uğur, O. A. (2006). *Beden eğitimi öğretmenlerinin sınıf yönetimi yaklaşımları ve karşılaştıkları sorunlar üzerine bir araştırma (Ankara ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uludağ, S. (2004). *İslam açısından müzik ve sema*. İstanbul: Kabalcı.
- Uslu, M. (2009). *Müzik eğitiminin kişilik ve sosyal gelişme açısından değerlendirilmesi*. 38. ICANAS' Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, Ankara, 1 (1), 811-826. <http://www.ayk.gov.tr/>
- Uslu, N. B. (2010). *Niğde ilinde görev yapmakta olan müzik öğretmenleri ile Niğde Üniversitesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenim görmekte olan üniversite öğrencilerinin çeşitli değişkenler açısından müziksel beğenilerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Ulusoy, M. D. (2005). *Sanatın sosyal sınırları*. Ankara: Ütopya.
- Wells, A. & Hakanen, E. A. (1991). The emotional use of popular music by adolescents. *Journalism Quarterly*, 68(3), 445-454.
- Witchel, H. (2010). *You are what you hear: How music and territory make us who we are*. Algora.
- Wikipedia. (2017). *Beats_per_minute*. <https://tr.wikipedia.org/wiki/sayfasından> erişilmiştir.
- Wikipedia. (2017). *Dubstep, Reggae ve Soundtrack müzikler*. <https://tr.wikipedia.org/wiki/sayfasından> erişilmiştir.
- Wikipedia. (2017). *SMS*. <https://tr.wikipedia.org/wiki/sayfasından> erişilmiştir.
- Yaşın, F. (2014). Yrd. Doç. Dr. Mert Karabey ile müzik ve psikoloji üzerine. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 2(3), 38-46.
- Yavuzer, H. (2001). *Çocuk psikolojisi (Doğum öncesinden ergenlik sonuna kadar)*. İstanbul: Remzi.
- Yaylagül, L. (2006). *Kitle iletişim kuramları*. Ankara: Dipnot.
- Yelboğa, A. (2006). Kişilik özellikleri ve iş performansım arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 8(2), 196-217.
- Yıldız, G. (2006). *İlköğretimde müzik öğretimi birinci kademe*. Ankara: Anı.
- Yurga, C. (2002). *20. Yüzyılda Türkiye'de popüler müzikler*. Ankara: Pegem.

- Zel, U. (2001). Yönetimde kişilik ve kişilik özellikleri. S. Güney (Ed), *Yönetim ve organizasyon*, içinde (s. 430). Ankara: Nobel.
- Zentner, M., Grandjean, D. & Scherer, K. R. (2008). Emotions evoked by the sound of music: characterization, classification and measurement. *Emotion*, 8(4), 494–521.
- Zillmann, D. & Gan, S. (1997). Musical taste in adolescence. In D. J. Hargreaves, A. C. North (Eds), *The social psychology of music* (p.173). UK: Oxford University.

EKLER

EK-1. Sincan İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzin Yazısı

T.C.
SİNCAN KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 72648821/605/6882787

25/12/2014

Konu:Araştırma izni
Nermin KARAKAYA

FATİH ANADOLU LİSESİ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi:Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğünün 23.12.2014 tarih ve 605.99/6802374 sayılı yazısı

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi Nermin KARAKAYA' nın "Anadolu liselerindeki öğrencilerin cep telefonlarındaki zil seslerini belirlemelerindeki etmenlerin çeşitli değişkenler yönünden incelenmesi" başlıklı tezi kapsamında Okulunuzda anket yapma isteğinin İl Milli Eğitim Müdürlüğünce uygun görüldüğüne dair ilgi yazı ve ekleri yazımız ekinde gönderilmiştir

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim

Alper YILDIZ
Müdür a.
Şube Müdürü

EKLER

- İlgi yazı
- Anket formu (6 sayfa)

Hükümet Konağı Tandoğan mh. Zeki Uğur Cad. Sincan/ANKARA Elektronik
Ağ:http://sincan.meb.gov.tr e-posta: sincanstratejigelistirme1@gmail.com
Tel: (0 312) 269 54 46 Faks: (0 312) 270 29 71

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evralsorgu.meb.gov.tr> adresinden 9cac-c8b9-3b6b-92fe-181d kodu ile teyit edilebilir.

EK-2. Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzin Yazısı

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 14588481/605.99/6802374
Konu: Araştırma izni

23/12/2014

SİNCAN İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2012/13 nolu Genelgesi.
b) Gazi Üniversitesinin 04/12/2014 tarihli ve 5992 sayılı yazısı.

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi Nermin KARAKAYA' nın "Anadolu liselerindeki öğrencilerin cep telefonlarındaki zil seslerini belirlemelerindeki etmenlerin çeşitli değişkenler yönünden incelenmesi" başlıklı tezi kapsamında ilçenize bağlı Fatih Anadolu Lisesinde anket yapması Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Anket formunun (6 sayfa) uygulama yapılacak sayıda araştırmacı tarafından çoğaltılarak, araştırmanın ilgi (a) genelge çerçevesinde, okul ve kurum yöneticileri uygun gördüğü takdirde gönüllülük esasına göre uygulanmasını rica ederim.

Ali GÜNGÖR
Müdür a.
Şube Müdürü

EK:
1-Anket formu (6 sayfa)

Konya yolu Başkent Öğretmen Evi arkası Beşevler ANKARA
e-posta: isticatistik06@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Emine KONUK
Tel: (0 312) 221 02 17/13

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 4d1e-fbf9-35f7-90b1-57c6 kodu ile teyit edilebilir.

EK-3. Kişisel Bilgi Formu ve Sosyal (Müziksel) Etkinlik Anketi

Sevgili öğrenciler;

“Anadolu Liselerindeki Öğrencilerin Cep Telefonlarındaki Zil Seslerini Belirlemelerindeki Etmenlerin Çeşitli Değişkenler Yönünden İncelenmesi “ başlıklı yüksek lisans tezine veri toplamak amacı ile anket soruları hazırlanmıştır. Anket, iki bölümden oluşmaktadır. 1. bölümde kişisel bilgilerinizi içeren sorular, 2. bölümde müziksel etkinliklerle ilgili sorular bulunmaktadır. Sizden istenen, tüm soruları eksiksiz ve doğru olarak cevaplandırmanızdır. Ankete hiçbir şekilde adınızı, soyadınızı, okulunuzun adını ya da herhangi bir kimlik bilginizi yazmayınız. Sizlerden alınan veriler yalnızca araştırmanın amaçları doğrultusunda kullanılacak, kesinlikle hiçbir şahıs veya kuruma verilmeyecektir. Çalışmanın başarısı, sorulara vereceğiniz cevaplarınızın samimiyetine bağlıdır. Duyarlılığınız ve zaman ayırıp çalışmaya katkı sağladığınız için şimdiden teşekkür ederim.

Nermin KARAKAYA

Gazi Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı

Yüksek Lisans Öğrencisi

I. BÖLÜM: KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1- Cinsiyetiniz: () Kız () Erkek

2- Sınıfınız: () 10 () 11 () 12

3- Aşağıdaki yerleşim bölgelerinden hangisinde daha uzun süreli yaşadınız?

() 1) Köy-Kasaba

() 2) İlçe

() 3) Şehir

() 4) Büyükşehir

4- Ailenizin ortalama aylık geliri ne kadar?

1) Asgari ücret () 2) 1000-2000 YTL ()

2) 2000- 3000 YTL () 4) 3000 YTL’ den fazla ()

5- Annenizin eğitim durumunu işaretleyiniz.

() Okur-yazar () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite () Lisansüstü

6- Babanızın eğitim durumunu işaretleyiniz.

() Okur-yazar () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite () Lisansüstü

II. BÖLÜM: SOSYAL (MÜZİKSEL) ETKİNLİK ANKET

1- Cep telefonunuzda belirlediğiniz zil (melodi) sesi nedir? (Lütfen belirtiniz)...

2- Cep telefonunuzda belirlediğiniz zil sesi sözlü (şarkı, türkü vb.) veya sözsüz (enstrümantal) melodi mi?

() Sözlü Melodi () Sözsüz Melodi

3- Cep telefonunuzda belirlediğiniz zil sesi Türkçe(Yerli) müzik mi yabancı müzik mi?

() Türkçe (Yerli) Müzik () Yabancı Müzik

4- Cep telefonunda belirlediğiniz zil(melodi) sesinin sizi ifade etmedeki rolü nedir?

- () 1)Kişiliğimi yansıtmaktadır
- () 2)Arkadaşlar arasında kabul görme
- () 3)Beğenimi (müziksel beğeni) ifade etmektedir
- () 4)Telefon arandığı zaman iyi duyabilme
- () 5)Diğer(Lütfen belirtiniz)...

5- Müzik dinleme isteğinizin en önemli nedeni aşağıdaki seçeneklerden hangisidir?

- () 1)Keyif almak (Haz almak)
- () 2)Rahatlamak (Relax olma)
- () 3)Ders çalışma isteği
- () 4)Kaçış (Problemleri erteleme)
- () 5)Eğlendirmek
- () 6)Diğer(belirtiniz)...

6- Ders çalışırken müzik dinler misiniz?

☐ Evet ☐ Hayır

7- Günde kaç saat müzik dinlersiniz?

- ☐ 1)4 saat 'ten fazla
☐ 2)2-4 saat arası
☐ 3)30 dak.-2 saat arası
☐ 4)30 dakikadan az
☐ 5)Hiç dinlemem

8- Müziğin (çalma, söyleme, dinleme vb.) genel başarınıza olumlu katkısı olduğunu düşünüyor musunuz?

☐ Evet ☐ Hayır

9- Cep telefonunuzda belirlediğiniz zil sesini hangi sıklıkla değiştirirsiniz?

- ☐ 1 Hafta
☐ 1 Ay
☐ 6 Aydan çok
☐ Diğer...

10- Aşağıdaki müzik türleri arasından en çok dinlemeyi tercih ettiğiniz üç müzik türünü önem sırasına göre sıralayınız.

- ☐ 1)Türk Halk Müziği
☐ 2)Geleneksel Türk Sanat Müziği
☐ 3)Popüler(Pop, Jazz, Hip-Hop-Rap, Rock, Metal) Müzik
☐ 4)Klasik Batı Müziği
☐ 5)Arabesk-Fantezi Müzik
☐ 6)Dini Müzikler
☐ 7)Diğer (Lütfen belirtiniz)...

11- Popüler Müzik türleri arasından en çok dinlemeyi tercih ettiğiniz üç müzik çeşidini önem sırasına göre işaretleyiniz

- ☐ 1) Türk Pop Müzik
- ☐ 2) Yabancı Pop Müzik
- ☐ 3) Jazz Müzik
- ☐ 4) Hip-Hop Müzik
- ☐ 5) Rap Müzik

12- Okulunuzda hangi sınıflarda müzik dersi aldınız?

- ☐ 9. Sınıf ☐ 10. Sınıf ☐ 11. Sınıf ☐ 12. Sınıf ☐ Hiç Almadım

13- Müzik derslerinde müzik dinleme etkinliği yapıyor musunuz?

- ☐ 1) Düzenli olarak dinliyoruz
- ☐ 2) Sık sık dinliyoruz
- ☐ 3) Bazen dinliyoruz
- ☐ 4) Nadiren dinliyoruz
- ☐ 5) Dinlemiyoruz
- ☐ 6) Dersi almıyorum

14- Dinlediğiniz müzik türlerini tercih ederken okuldaki müzik derslerinden ne ölçüde etkilenirsiniz?

- ☐ 1) Tamamen etkilenirim
- ☐ 2) Büyük ölçüde etkilenirim
- ☐ 3) Kısmen etkilenirim
- ☐ 4) Çok az etkilenirim
- ☐ 5) Hiç etkilenmem
- ☐ 6) Dersi almıyorum

15- Herhangi bir çalgı eğitimi aldınız mı?

- ☐ Evet ☐ Hayır

16-Çalgı eğitimi alıyorsanız ne kadar süredir devam ediyorsunuz?

.....

17-Okulunuzda gerçekleştirilen ders dışı müziksel etkinliklere katılma durumunuzu belirtiniz.

	1 yıldır	2 yıldır	3 yıldır
1) Okul orkestrasındayım	()	()	()
2) Okul korosundayım	()	()	()
3) Diğer (Lütfen belirtiniz)	()	()	()
() 4) Hiç Katılmadım			

18- Okul dışında herhangi bir etkinlik/etkinliklere(müzik, spor, tiyatro, halk dansları vb.) katılıyor musunuz?

() Evet, (Lütfen hangi etkinlikler olduğunu belirtiniz)...

() Hayır

19- Cep telefonunuzdaki zil sesleri arkadaşlarınızın cep telefonlarındaki zil sesleri ile benzerlik gösterir mi?

() Tamamen aynı

() Bazıları aynı

() Tamamen farklı

20-Müziksel beğeninizin oluşmasında sizi en çok kimin etkilediğini düşünüyorsunuz? (Lütfen sadece bir seçeneği işaretleyiniz)

() 1) Ailemin

() 2) Arkadaşlarımin

() 3) Müzik öğretmenlerimin

() 4) Hiç kimsenin

() 5) Diğer(Lütfen belirtiniz)...

21- Ailenizde en sık dinlenen müzik türleri hangisidir ?(Önem sırasına göre üç müzik türünü sıralayınız)

- ☐ 1) Türk Halk Müziği
- ☐ 2) Geleneksel Türk Sanat Müziği
- ☐ 3) Popüler (Pop, Jazz, Hip-Hop-Rap, Rock, Metal) Müzik
- ☐ 4) Klasik Batı Müziği
- ☐ 5) Arabesk-Fantezi Müzik
- ☐ 6) Dini Müzikler
- ☐ 7) Diğer (Lütfen belirtiniz)...

22- Müziği aşağıdaki iletişim (yayın) araçlarından hangisi/hangileri aracılığıyla dinlemeyi/izlemeyi tercih edersiniz?

- ☐ 1) Radyo
- ☐ 2) Televizyon
- ☐ 3) Dijital formatlar (Dvd, cd,mp3,internet vb.)
- ☐ 4) Cep telefonu

23-Kitle iletişim araçları (radyo, televizyon, internet vb.) müziksel beğeninizi ne ölçüde etkilemektedir?

- ☐ 1) Tamamen etkiliyor
- ☐ 2) Büyük ölçüde etkiliyor
- ☐ 3) Çok az etkiliyor
- ☐ 4) Hiç etkilemiyor

24- En çok hangi radyo müzik kanallarını dinlersiniz? (Lütfen önem sırasına göre üç tanesini işaretleyiniz)

- ☐ 1) Trt Radyo3-Trt Nağme-Trt Türkü
- ☐ 2) Süper FM-Kral Pop-Power Türk
- ☐ 3) Ostim Radyo- Megasite-Park FM
- ☐ 4) Capital Radyo- Number1 FM

() 5) Radyo Alaturka

() 6) Diğer (Lütfen belirtiniz)...

25- En çok hangi TV müzik kanallarını izlersiniz? (Lütfen önem sırasına göre üç tanesini işaretleyiniz)

() 1) Trt Müzik

() 2) Kral TV-

() 3) Number One TV- Dream TV

() 4) MTV Türkiye

() 5) Kral Pop TV – Dream Türk TV-Number One Türk TV - Power Türk TV

() 6) Diğer (Lütfen belirtiniz)...

26- Günlük hayatınızda konser vb. müziksel etkinliklerde dinleyici-izleyici olarak yer almak için zaman ayırıyor musunuz?

() 1) İlgi alanıma giren bütün etkinliklere katılırım

() 2) Elimden geldiğince zaman ayırıyorum

() 3) İstiyorum fakat zaman ayıramıyorum

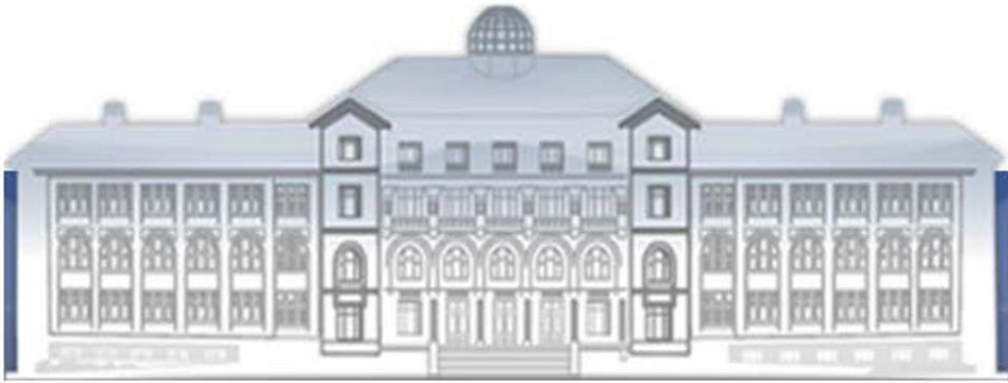
() 4) Hayır, zaman ayırmıyorum

() 5) Diğer (Lütfen belirtiniz)...

27- Cep telefonunuzdaki zil sesini değiştirme (telefonun orijinal zil sesi dışında) nedeninizi kısaca bir-iki cümle ile belirtiniz.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler		
Soyadı, Adı	Nermin KARAKAYA	
Uyruğu	T.C	
Doğum tarihi ve yeri	16.04.1978 Arsin-TRABZON	
Medeni hali	Evli	
Telefon	0 505 593 75 80	
Faks	-	
E-posta	knermin.karakayanermin@gmail.com	
Eğitim Derecesi	Okul/Program	Mezuniyet Yılı
Lise	Arsin Lisesi	1994-1995
Üniversite	K.T.Ü Fatih Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü - Müzik Öğretmenliği	1998-1999
İş Deneyimi Yıl	Çalıştığı Yer	Görev
18	Sincan- Fatih Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Öğretmen
Yabancı Dil	İngilizce-Orta düzey	
Yayınlar	-	

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR